

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 4 Οκτωβρίου 2020 • Έτος 120 • Αρ. φύλλου 629

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΓΙΟΥΒΑΛ ΝΟΑ ΧΑΡΑΡΙ

Ο νέος κόσμος είναι εξαιρετικά αγχωτικός

Ο Ισραηλινός ιστορικός και ακαδημαϊκός Γιούβαλ Νόα Χαραρί παραχώρησε στην «Κ» αποκλειστική συνέντευξη στην «Κ», στην οποία περιέγραψε με έντονα χρώματα τον γενναίο νέο κόσμο που έρχεται με επιτακνόμενο ρυθμό, με «καύσιμους» τις νέες τεχνολογίες ψηφιακής συνδεσιμότητας, την τεχνητή νοημοσύνη και τη βιοτεχνολογία. Μιλάει επίσης για τις προκλήσεις της νέας εποχής και λέει ότι η τεχνητή νοημοσύνη δεν απειλεί μόνο τις δημοκρατίες, αλλά ακόμη περισσότερο τα αυταρχικά καθεστώτα και ότι χρειαζόμαστε μια γέφυρα μεταξύ του επιστημονικού κόσμου και του ευρύτερου πληθυσμού. **Σελ. 18-19**

ΜΕΙΩΜΕΝΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ

Μόνο 3.071 αιτήσεις για το σχέδιο ΕΣΤΙΑ

Διαψεύστηκαν οι προσδοκίες για κάλυψη 15.000 δανειοληπτών στο πλαίσιο του σχεδίου ΕΣΤΙΑ. Μέχρι σήμερα, έχουν υποβληθεί 3.071 αιτήσεις που αντιστοιχούν σε 3.801 λογαριασμούς και ποσό €887εκ. Ένας στους δύο δεν είναι επιλέξιμος, είτε από τη μεριά των τραπεζών, είτε από μεριάς Υπ. Εργασίας. **Οικονομική, σελ. 3**

ΓΡΑΦΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ	Σελ. 2
✓ Τι πήραμε και τι χάσαμε	
ΧΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ	Σελ. 12
✓ Η Ευρώπη και η Τουρκία	
ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ	Σελ. 13
✓ Η σκληρή μάχη των εντυπώσεων	

ΝΑΓΚΟΡΝΟ ΚΑΡΑΜΠΑΧ

Κauκασιανός κύκλος Μόσχας και Άγκυρας

Τουρκία και Αζερμπαϊτζάν θεωρούν ότι καμία ξένη δύναμη, πλην της Ρωσίας, μπορεί να αναστρέψει τα σχέδιά τους για κατάληψη του Καραμπάχ. Η Ρωσία ζητάει από την Αρμενία την επιστροφή ορισμένων περιοχών στο Αζερμπαϊτζάν και από το Αζερμπαϊτζάν να δει σοβαρά προοπτική αυτονομίας του Καραμπάχ. **Σελ. 23**

60 ΧΡΟΝΙΑ Κ.Δ.

Τα δύσκολα χρόνια της Δημοκρατίας

Ο Νίκος Κόσιπς μιλάει στην «Κ» για την πρώτη κυβέρνηση της Δημοκρατίας και λέει ότι ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος θα μπορούσε να είχε παραδώσει τη διακυβέρνηση της χώρας μετά την πρώτη θητεία του. **Ο επίκουρος** καθηγητής Αντώνης Κλάφης περιγράφει τους διπλωματικούς προσανατολισμούς της περιόδου 1960-1965. **Σελ. 10**

Κέρμα δύο όψεων έριξε η Μέρκελ

Ξεκινά ήδη η προσπάθεια διοργάνωσης πολυμερούς διάσκεψης στην Ανατολική Μεσόγειο με χρονικό ορίζοντα τις αρχές του 2021

Η Σύνοδος Κορυφής μπορεί να μην έλθε με το επιδιωκόμενο για τη Λευκωσία, που ήταν η επιβολή κυρώσεων και στην Τουρκία. Έστειλε, όμως, το μήνυμα πως ο μόνος δρόμος για εκτόνωση της κρίσης είναι η επανέναρχη των συνομιλιών. Η Γερμανία,

άλλωστε, είχε στείλει το μήνυμα στη Λευκωσία από την περασμένη εβδομάδα πως δεν τίθεται θέμα κυρώσεων. Προϋπόθεση για την επανέναρχη των συνομιλιών αποτελεί η διακοπή των τουρκικών προκλήσεων στην κυπριακή ΑΟΖ και αυτό είναι

κάτι που επιχειρείται από το Βερολίνο. Για το πώς θα εξελιχθούν οι συνομιλίες ρόλο θα παίξει και το αποτέλεσμα των «εκλογών» στα Κατεχόμενα. Εκεί θα διαφανεί αν θα συνεχίσουν οι συνομιλίες εκεί που έμειναν στο Κραν Μοντάνα ή αν θα συζητούμε σε

άλλο πλαίσιο λύσης. Η Αμμόχωστος αποτελεί το μεγαλύτερο στοίχημα, καθώς υλοποίηση των σχεδιασμών εποικισμού της πόλης θα πυροδοτήσει το όλο εγχείρημα. Την ίδια στιγμή στις Βρυξέλλες εργάζονται για αποκλιμάκωση στην Ανατο-

λική Μεσόγειο και διοργάνωση περιφερειακής διάσκεψης. Γίνονται ήδη σκέψεις για τη σύνθεσή της, ενώ αναμένεται να υλοποιηθεί στις αρχές του 2021 σύμφωνα με όσα λέγονται στους διαδρόμους των Βρυξελλών. **Σελ. 4**

Η αβεβαιότητα κυριαρχεί και η άμμος στην κλεψύδρα αδειάζει

Δημοσιογραφικά συνεργεία έξω από τον «συννεφιασμένο» Λευκό Οίκο. Ενα μήνα πριν από τις εκλογές στις ΗΠΑ, το θετικό τεστ του Αμερικανού προέδρου ρίχνει βαριά σκιά στην εκστρατεία του, καθώς έχουν αρχίσει ήδη τα σενάρια για ενδεχόμενο κενό εξουσίας. Ο Ντόναλντ Τραμπ, που διαβεβαίωνε μέχρι τα τέλη της εβδομάδας ότι βρισκόμαστε στο τέλος της πανδημίας, είναι σήμερα ο ίδιος θύμα του ιού που περιφρόνησε. Αργά το βράδυ της Παρασκευής (ώρα Κύπρου) ανακοινώθηκε από τον Λευκό Οίκο ότι ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ θα μεταφερθεί «πρωληπτικά» σε ειδική σουίτα στο Εθνικό Στρατιωτικό Ιατρικό Κέντρο Ουόλτερ Ριντ στο Μέριλαντ κατόπιν σύστασης του γιατρού του και ειδικών. **Σελ. 21**

ΦΑΚΕΛΟΣ: ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΙ ΨΗΦΙΖΟΥΝ ΔΔΟ Ή ΔΥΟ ΚΡΑΤΗ

ΣΕΡΝΤΑΡ ΝΤΕΝΚΤΑΣ

Ναι σε χαλαρή ομοσπονδία

Κουβαλώντας την πολιτική κληρονομιά του πατέρα του Ραούφ Ντενκτάς, ο Σερντάρ Ντενκτάς, παρά την αντίθετη άποψη της Άγκυρας, εξέπληξε διεκδικώντας την «προεδρία» στα Κατεχόμενα και καταθέτοντας τη δική του πρόταση για το Κυπριακό και το Βαρώσι. Ο Σερντάρ Ντενκτάς κατεβαίνει στις «εκλογές» έχοντας παραιτηθεί από την ηγεσία του τ/κ Δημοκρατικού Κόμματος λίγο πριν από την έναρξη της πανδημίας. **Σελ. 9**

Η σύγκρουση των δύο κόσμων

Μ. Ακιντζι και Ερσίν Τατάρ επικρατέστεροι για τον 2ο γύρο

Αναμέτρηση μεταξύ φεντεραλιστών με κυρίαρχο υποψήφιο τον Μουσταφά Ακιντζι και του μετώπου της λύσης των δύο κρατών της Άγκυρας, με τον Ερσίν Τατάρ, φέρνει την τ/κ κοινότητα στις κάλπες την επόμενη Κυριακή για τον πρώτο γύρο των «προεδρικών» εκλογών ενώ θεωρείται ότι θα υπάρξει και δεύ-

τερος. Τη λύση της ΔΔΟ προτάσσει και ο υποψήφιος του ΡΤΚ Τουφάν Έρχιουρμν. Από τη Δεξιά υποψήφιοι είναι επίσης Κ. Όζερσαί, ο Σ. Ντενκτάς και ο Ε. Αρίκλι (των εποίκων). Οι συμφυρομετρήσεις δείχνουν τον Ακιντζι ένα βήμα πιο μπροστά από τον Τατάρ στην κούρσα της Κυριακής. **Σελ. 5**

ΝΙΚΟΣ ΜΟΥΔΟΥΝΤΣ

- ✓ Ποιος (θα) είναι ο «ακρίτας» της Τουρκίας; **Σελ. 6**

ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΕΙΣ

Διαβάζοντας πίσω από τα νούμερα

Ο πολιτικός αναλυτής και επιστημονικός σύμβουλος στο PRIO Cyprus Center Μετέ Χατάι αναλύει στην «Κ» τα νούμερα που προκύπτουν από τις δημοσκοπήσεις ενόψει των «προεδρικών», όπου διαφαίνεται ότι ο μεγάλος αριθμός των αναποφασιστών ψηφοφόρων υποδηλώνει πως θα υπάρξουν εκπλήξεις στη μάχη για την ηγεσία της κοινότητας, που είναι πολύ σημαντική και για το μέλλον του Κυπριακού. **Σελ. 8**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Ο κεραμίστας Βαλ. Χαλαράμπους μιλάει στην «Κ»

Ο Βαλεντίνος Χαλαράμπους ένας από τους πιο σημαντικούς καλλιτέχνες της Κύπρου παρουσιάζει στο Κέντρο Τέχνης Διάδοτος μια καινούργια του πτυχή, την αγάπη του για την ποίηση και την γραφή. Στην «Κ» εξήγησε πως η πλαστικότητα της ποίησης του θυμίζει την πλαστικότητα του υλικού που υπήρξε τόσα χρόνια. **Ζωή, σελ. 3**

ΙΣΤΟΡΙΑ

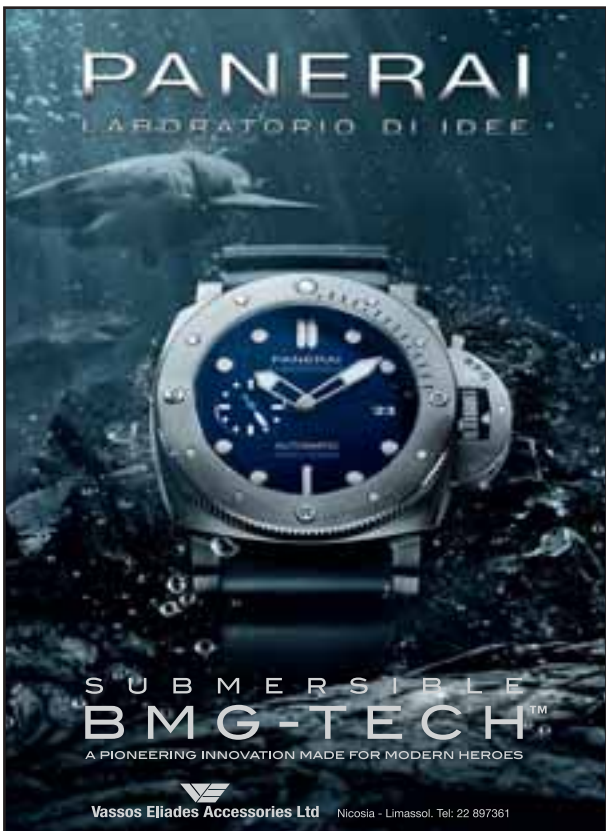
Η Ολυμπιακή Αεροπορία στην «Κ»

Η ιστορία της Ολυμπιακής Αεροπορίας μέσα από περίπου 23.000 τεκμήρια, ανάμεσά τους επτά αεροπλάνα. Το μενού και οι φωτογραφίες, τα χρυσά μαχαιροπίρουνα και τα ασπόμενα σκεύη σεβριρίσματος με τον λογότυπο της «Olympic» είναι ένα πολύ μικρό δείγμα της συλλογής του ΠΟΛΚΕΑ που σ-ρίθμει περίπου 23.000 τεκμήρια και επτά αεροπλάνα που βρίσκονται στο Ελληνικό. **Ζωή, σελ. 1**

ΘΕΑΤΡΟ

Δράσεις του ΘΟΚ 2020-2021 στις Αποθήκες

Οι τρεις καλλιτεχνικοί υπεύθυνοι των Δράσεων του ΘΟΚ, Νέος σε έρμιο Νησί, Ελένη Ανδρέου, Ελένη Μολέσκη και Γιάννης Καραούλης μιλάνε στην «Κ» για το εφθήμερο θέατρο και τη σημαντικότητα του θεάτρου για νέους. Θέλουν να δώσουν φωνή στα νέα παιδιά και να βρουν συμμάχους. **Ζωή, σελ. 4**

ΕΝΟΙΚΙΑΓΟΡΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ

Από μικρός έκανες μεγάλα σχέδια

Καιρός να γίνουν πραγματικότητα!

www.hellenicbank.com/car

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
Έχεις τη δύναμη.

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ**

Τι πήραμε και τι χάσαμε

Τι έγινε στη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που ολοκληρώθηκε την Πέμπτη. Επιβλήθηκαν κυρώσεις στη Λευκορωσία, όπως επεδίωκαν οι 26 της Ε.Ε. και αυτές δεν διασυνδέθηκαν με τις τουρκικές προκλήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ, όπως δήλωνε από τον περασμένο Αύγουστο διά του ΥΠΕΞ αλλά και του κυβερνητικού εκπροσώπου η Λευκοωσία, καθώς «η Ε.Ε. γνωρίζει πως δεν μπορεί να υιοθετούνται δύο μέτρα και δύο σταθμά» εννοώντας και τις κυρώσεις για Λευκορωσία. Τώρα μετά τη Σύνοδο Κορυφής, ο πρόεδρος Αναστασιάδης από τις Βρυξέλλες μας είπε ότι «ουδέποτε ήταν αυτοσκοπός οι κυρώσεις».

Ως εκ τούτου, η τακτική που ακολουθεί κάθε χώρα για να πετύχει το μέγιστο, έχει επιτευχθεί». Πρόσθεσε δε ότι «κρησιμοποιώντας τη διπλωματία, δίδουμε ακόμα μια ευκαιρία αποκλιμάκωσης της κρίσης», διαφορετικά σύμφωνα με τα Συμπεράσματα «θα ενεργοποιηθεί τον Δεκέμβριο το άρθρο 29 και το άρθρο 215 της Συνθήκης Λειτουργίας της ΕΕ προκειμένου να εξαντληθεί η Ε.Ε. όλα τα μέτρα στη διάθεσή της». Αυτό είναι το μέγιστο που κατά τον πρόεδρο έχει η Λευκοωσία πετύχει, διευκρινίζοντας ότι, «έχω την εντύπωση ότι ακολουθώντας για μήνες τώρα (αυτή την τακτική) τόσο από πλευράς υπουργού Εξωτερικών όσο και βεβαίως δικής μου, έχουμε πετύχει να δημιουργήσουμε ένα ακόμα πιο έντονο ενδιαφέρον από πλευράς Ε.Ε. με συλλογικό μάλιστα τρόπο, για τα όσα συμβαίνουν στην Κύπρο, για τις αμφισβητήσεις από πλευράς Τουρκίας, για τις νόμιμες διεκδικήσεις από πλευράς Κ.Δ., έτσι ώστε να τεθούν τα πλαίσια, όπως τα έχω προαναφέρει».

Για να μην εκληφθεί ότι μειώνουμε τα όσα ο πρόεδρος πιστεύει ότι πετύχαμε ως Κύπρος, παραθέτουμε τη σχετική δήλωση Μακρόν: «Επρεπε να πετύχαμε προσεγγίσεις, υπήρχαν μεγάλες αποκλίσεις γύρω από το τραπέζι. Όλοι κάναμε παραχωρήσεις και αυτό το κείμενο είναι το καλύτερο που θα μπορούσαμε να έχουμε απόψε, γιατί στέλνει πολύ σαφές, σταθερό μήνυμα στην Τουρκία για την Ελλάδα και την Κύπρο και την καλεί ξεκάθαρα σε διάλογο». Ας δούμε τώρα τι πήρε η Τουρκία εκτός από προειδοποιήσεις: «Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφωνεί να δρομολογήσει θετικό πολιτικό

θεματολόγιο ΕΕ-Τουρκίας με ιδιαίτερη έμφαση στον εκσυγχρονισμό της τελωνειακής ένωσης και τη διευκόλυνση του εμπορίου, τις διαπροσωπικές επαφές, τους διαλόγους υψηλού επιπέδου, τη συνεχή συνεργασία σε ζητήματα μεταναστευσης, σύμφωνα με τη δήλωση ΕΕ-Τουρκίας του 2016. Προς τούτο, καλεί τον Πρόεδρό του, σε συνεργασία με την Πρόεδρο της Επιτροπής και με την υποστήριξη του Ύπατου Εκπροσώπου, να καταρτίσει πρόταση για την αναζωογόνηση του θεματολογίου ΕΕ-Τουρκίας». Πριν πάμε στη δεύτερη κατάκτηση της Τουρκίας στις Βρυξέλλες, θεωρώ σημαντικό να υπενθυμίσω ότι στις 22/09/2020, ο Ταγίπ Ερντογάν είχε τηλεδιάσκεψη 100 λεπτών με την Άγκελα Μέρκελ και τον Σαρλ Μισέλ, κατά την οποία όπως επισήμως μεταδόθηκε, εξέφρασε τη θέση πως πρέπει, «σημαντικές αποφάσεις να ληφθούν μέσα από μια πολυμερή διάσκεψη χωρών της περιοχής με όλους τους εμπλεκόμενους συμπεριλαμβανομένων και των Τουρκοκυπρίων».

Την ίδια μέρα μιλώντας στη Γ.Σ. του ΟΗΕ, μεταξύ άλλων είπε: «Θέλω να επαναλάβω την πρόσκλησή μου για την έναρξη διαλόγου και την εγκαθίδρυση σταθερής συνεργασίας ανάμεσα στις γειτονικές χώρες στην Ανατολική Μεσόγειο. Για τον σκοπό αυτό, προτείνουμε να διεξαχθεί μια περιφερειακή διάσκεψη στην οποία θα ληφθούν υπόψη τα δικαιώματα και τα συμφέροντα όλων των χωρών της περιοχής, συμπεριλαμβανομένων των Τουρκοκυπρίων. Εμείς δεν έχουμε κανένα ενδιαφέρον για τα θαλάσσια δικαιώματα οποιασδήποτε χώρας». Στα Συμπεράσματα της Συνόδου της Πέμπτης καταγράφεται σαφώς: «Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζητεί τη σύγκληση πολυμερούς διάσκεψης για την Ανατολική Μεσόγειο και καλεί τον Ύπατο Εκπρόσωπο να συμμετάσχει στις συνομιλίες για τη διοργάνωσή της. Οι λεπτομέρειες, όπως η συμμετοχή, το πεδίο και το χρονοδιάγραμμα, θα πρέπει να συμφωνηθούν από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Η διάσκεψη θα μπορούσε να περιλαμβάνει ζητήματα για τα οποία απαιτούνται πολυμερείς λύσεις, μεταξύ άλλων η θαλάσσια οριοθέτηση, η ασφάλεια, η ενέργεια, η μετανάστευση και η οικονομική συνεργασία». I rest my case...

paraschos@kathimerini.com.cy

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Ο πήχης των κυρώσεων και το εύκολο πέρασμα... από κάτω

Αληθεύει αυτό που κυκλοφορεί σε πηγαδάρια στη Λευκωσία ότι στον Λόφο μελέτησαν ξανά το θέμα «κυρώσεις» και ανακάλυψαν ότι θα μπορούσε να είχε πάει και καλύτερα; Σύμφωνα με πηγή μου που ανεβοκατεβαίνει συχνά στον Λόφο, ο Νίκaros είχε αρχίσει λίγο πριν από την έκτακτη Σύνοδο Κορυφής να διαπιστώνει ότι όντως ο πήχης είχε ψηλώσει πολύ. Σκεφτόταν μάλιστα πώς θα τα καταφέρει να ανταποκριθεί στις προσδοκίες που δημιουργήθηκαν με πρωταγωνιστή τον ΥΠΕΞ. Όταν δε άρρισαν οι αφόρητες πιέσεις από τους Ευρωπαίους, ακόμα και από τους Γάλλους, όπως ακούω, ο Νίκaros συνειδητοποίησε ότι το πρόβλημα ήταν ακόμα πιο μεγάλο απ' όσο νόμιζε. Γι' αυτό και άρχισε η κωλοτούμπα που συνοψίστηκε στη φράση «οι κυρώσεις δεν είναι αυτοσκοπός». Κάπου εκεί άρχισε και το πάρτι της αντιπολίτευσης, το οποίο βεβαίως συνεχίστηκε και μετά τα συμπεράσματα του Συμβουλίου στα οποία η λέξη «κυρώσεις» δεν την είδαμε ούτε με... μικροσκόπιο.

Πετυχημένο το σλόγκαν του ΑΚΕΛ ότι ο Χριστοδουλίδης σήκωσε τόσο ψηλά τον πήχη που τελικά η κυβέρνηση απλά... πέρασε από κάτω... Ευτυχώς ατυχία δεν είχαμε. Όπως μου έλεγε προχθές πολύ γνωστός Λευκωσιτάς «το μόνο που καταφέραμε είναι ότι ταλαιπωρήσαμε αρκετά τους Ευρωπαίους και γίναμε για αρκετές ώρες το πρώτο θέμα συζήτησης».

Ωστόσο, έθεσε και το αμείλικτο ερώτημα: Τι θα γίνει άραγε τον Δεκέμβριο; Γιατί προέβλεψε ότι η Τουρκία δεν πρόκειται να προχωρήσει σε αποκλιμάκωση στην Κύπρο, όπως έπραξε και στην Ελλάδα. «Καλώς ή κακώς τώρα είχαμε τις κυρώσεις της Λευκορωσίας και κάναμε μία στυχή μεν αλλά υπαρκτή προσπάθεια διασύνδεσης. Αυτό πάει τελείως. Η Λευκορωσία πήρε τις κυρώσεις της με τη βούλα και της Κύπρου ενώ η Τουρκία δέχθηκε προειδοποιήσεις. Επίσης, με τη βούλα της μέχρι προχθές ανυποχώρητης Κύπρου. Τον Δεκέμβριο με ποια χώρα θα μπορούσε να διασυνδέσουμε τις κυρώσεις για να μας λάβουν υπόψη;».

Τηλεδιάσκεψη με τον Ακιντζί είχε την Παρασκευή ο Γκουτιέρρες, κάτι που δεν άρεσε καθόλου στους ανθυποψηφίους του, όπως θα σπείν από τα Κατεχόμενα. Η τηλεδιάσκεψη δεν άρεσε καθόλου ούτε στον Ερντογάν, ού-

«Δεν θα κάνουν τίποτα λιγότερο, ακόμα κι αν εσύ γίνεις εξαλλος» Μάρκος Αβραφίλιος

τε στον Τσαβούσογλου, σύμφωνα με τις πληροφορίες μου, αφού και οι δύο προσπαθούν με νύχια και με δόντια να επιβάλουν στα Κατεχόμενα τον εκλεκτό τους Τατάρ. Θα είδατε προ ημερών που τον κάλεσαν στην Τουρκία, την ημέρα μάλιστα της τηλεοπτικής συνέντευξης των υποψηφίων και τον «ηρρίκισαν» με αρκετά εκατομμύρια προκειμένου να συνεχίσει να λειτουργεί το ψευδοκράτος. Κάτι που δεν άρεσε καθόλου βεβαίως σε όλους τους ανθυποψηφίους του Τατάρ.

Σύμφωνα πάντως με τις λεπτομέρειες που έχω ακούσει η τηλεδιάσκεψη και ιδιαίτερα η αναφορά του Γκουτιέρρες στην πενταμερή που ετοιμάζει, ενόχλησε τα μάλα όλους και στην κατεχόμενη Λευκωσία και στην Τουρκία αφού εκλήφθηκε ως προσπάθεια του Γκουτιέρρες να στηρίξει την υποψηφιότητα Ακιντζί.

Από την άλλη κάποιοι φίλοι του Ακιντζί στις ελεύθερες περιοχές διατηρούν τη σιγουριά τους ότι ο Ακιντζί θεωρείται αδιαμφισβήτητο φαβορί για να επανεκλεγεί και να συνεχίσει τον διάλογο με τον Νίκaros, εάν και όταν οι συνθήκες, ο κορωνοϊός και ο Γκουτιέρρες το επιτρέψουν.

Μιας που αναφέρθηκε στον κορωνοϊό δεν

μπορώ να μην πω και δυο κουβέντες για τον μέχρι προχθές αγέρωχο, αναιδή, άξεστο και πολλά άλλα, Τραμπ. Ο κορωνοϊός που αψηφούσε τον εκδικήθηκε για τα καλά. ΟΚ, δεν είναι θέμα για το οποίο μπορεί κανείς να επιχαιρεί ούτε να το σχολιάζει χαριεντιζόμενος. Από την άλλη, δεν γίνεται να μη γίνει το πρώτο θέμα συζήτησης διεθνώς όταν ο πλανητάρχης προσβάλλεται τόσο εύκολα από τον θανατηφόρο ιό τον οποίο δεν κατάφερε να τιθασεύσει και μάλιστα στην πιο δύσκολη περίοδο της ζωής και της καριέρας του.

Λίγο πριν από την τελική ευθεία για τις εκλογές και λίγο μετά από ένα επεισοδικό debate με τους δύο υποψηφίους να γίνονται ρεζίλι στους ψηφοφόρους τους αλλά και σε ολόκληρο τον πλανήτη. Αν και πλανητάρχης, ο Τραμπ τοποθετείται λόγω ηλικίας σε ομάδα υψηλού κινδύνου και δεν μπορεί, παρά τα χίλια δυο κακά του χαρακτήρα του, να αντιμετωπίζεται με συμπάθεια. Ωστόσο, δεν μπορώ να μην κάνω αυθόρμητα τον συνειρμό ότι αυτός ο κορωνοϊός τελικά φαίνεται πως ήρθε για να αλλάξει πολλά πράγματα στον πλανήτη.

ΚΟΥΙΖ: Ποιο μεγαλοστέλεχος κόμματος βγάζει δεν βγάζει τον μήνα στο κόμμα του;

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ80 χρόνια πριν στην «Κ»
4.Χ.1940

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ: [...] οι κ.κ. Χίτλερ και Μουσσολίνι θα συναντηθούν αύριο (σήμερα) εις Μπρέννερ, όπως συσχεφθούν επί σοβαρώτατον ζητήματος. [...] Η είδησις αυτή προέκλεσε διαφόρους εξηγήσεις, εκ των οποίων η πιθανωτέρα είναι ότι κυριώτερον θέμα της διασκέψεως των δύο ηγετών του Αξονος θα είναι η μελέτη της χειμερινής εκστρατείας εις την Αφρικήν. Ο διπλωματικός συνεργάτης του πρακτορείου Ρώστερ προσθέτει ότι αι τελευταίαι πολιτικά και διπλωματικά κινήσεις του κ. Χίτλερ απέσπασαν την προσοχήν από την στρατιωτικήν κατά-

στασιν εις την Μέσην Ανατολήν, η οποία κατά πάσαν πιθανότητα θα καταστή συντόμως αποφασιστικός παράγων διά τον πόλεμον, διά τούτο δε ακριβώς ο Στρατάρχης Γκρατσιάνι, αντιλαμβανόμενος την σοβαρότητα του εγχειρήματος το οποίον ανέλαβεν η Ιταλία, προχωρεί βραδέως, μεθοδικώς και προσεκτικώς. Το έργον του είναι δυσχερέστατον, διότι δεν έχει μόνον το ζήτημα της μεταφοράς διά μέσου της ερήμου ύδατος και τροφίμων διά τους άνδρας του ως και πυροβόλων, αλλά διαρκώς αι από θαλάσσης συγκοινωνίαι του μετά της Ιταλίας απειλούνται υπό του βρετανικού στόλου.

ΛΑΘΡΟΦΕΑΤΕΣ: Αι παραστάσεις του Ωδείου του Ηρώδου δεν έχουν απλώς θεατάς. Έχουν και... λαθροθεατάς. Και κατά ζεύγη ετερόκλητα οι τελευταίοι εισέρχονται εις το παρά την Ακρόπολιν δασύλλιον, υπερπηδώντας το κιγκλίδωμα, και παρακολουθούν με πάσαν άνεσιν και άλλας τινάς... απολαύσεις το θέαμα. Εννοείται ότι η σκληρότης του αστυφύλακος εστοίχισε προχθές διακοπὴν θεάματος και απολαύσεως εις τινά των λαθραίων ζευγών.

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ / Γράφει ο **ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ**Με άριστα
το 10

1 Στη μαστόρισα. Μπορεί οι Γερμανοί να έχασαν τον πόλεμο το 1945 κέρδισαν όμως την Ειρήνη. Οποίος αμφιβάλλει να ρωτήσει τον Healthy.

2 Στους λόγους. Αν θυμάστε καλά ο Β ΠΠ είχε ως πραγματική αιτία τα εμπορικά και οικονομικά συμφέροντα της γερμανικής οικονομίας και βιομηχανίας. Για τον ίδιο λόγο, έμμεσα ή και άμεσα, η Τουρκία ήταν και στους δύο παγκόσμιους πολέμους μαζί με τους Γερμανούς. Ρωτήστε και τον βιογράφο του Τσόρτσιλ κύριο Μπόρις Τζόνσον για αυτό. Ειδικά για τη βρετανική απόβαση στην Καλλίπολη.

3 Στα δικά μας. Παίξαμε και χάσαμε με τις κυρώσεις, έγινε της Μέρκελ, τουλάχιστον υπάρχει μια ομοψυχία εσωτερική για τις κυρώσεις, και για τους ανεμόμυλους που κυνηγούσαμε. Τα λέω για να μην την πέσετε στο θείο Βρέφορ.

4 Στην αγωνία. Αυτό με κυριεύει να πω την αλήθεια, πώς θα τοποθετηθεί η Αλεπού της Αργάκας για τα συμπεράσματα της συνόδου. Ως γνωστόν η Αλεπού έχει ειδικότητα στο φάγωμα

«Κανένας δεν είναι νέος μετά τα σαράντα, αλλά μπορεί να είναι κανείς ακαταμάχητος σε όλες τις ηλικίες», Coco Chanel.

των άλλων ζώων που μπαίνουν στην περιοχή της.

5 Στα παιδιά. Όσο σοβαρότητα έχου με ως ποδόσφαιρο τόσο έδειξαν και οι ομάδες στη διαχείριση του κορωνοϊού. Δεν μπορώ να αντιληφθώ γιατί παραξενεύει τις αρμόδιες αρχές το γεγονός πως άλλα λένε στις υπηρεσίες ικνυλάτησης και αλλά συνέβαιναν στα αποδυτήρια.

6 Στα γκολ. Όταν δεν μπορείς να σκοράρεις ενώ η μπάλα είναι στα πόδια σου όλο το βράδυ, δεν φταίει άλλος παρά εσύ. Δεν αναφέρομαι στον Healthy, για να εξηγηθούμε.

8 Στο άγαλμα. Τώρα που έχει κορωνοϊό και τελειώνουν και οι μέρες της στον Λευκό Οίκο, άρχισε να μιλά: «Του 'πα για το φέρισμα σου και για τα άλλα σου, τα ασυγχώρητα τα λάθη τα

μεγάλα σου», Μελάνια.

8 Στα δικά μας. Παρακολουθώντας το ντιμπέπ για τις αμερικανικές εκλογές, ένιωσα μια μεγάλη περηφάνια. Ένα ρίγος συγκίνησης με διαπερνούσε την μιάμιση ώρα της τηλεμαχίας. Υπάρχει πολύ μεγαλύτερος πάτος στην πολιτική από τον δικό μας.

9 Στα χλωρά. Φαντάζομαι πως τώρα με τα «αυστηρά» πρόστιμα στα όρια ταχύτητας και την «εξάλειψη» της «ανοχής» του 20%, οι αστυνομικοί και οι λειτουργοί του Υπουργείου Δικαιοσύνης θα ταξιδεύουν στην Λεμεσό με 100 χ.α.ώ.; Δεν θα αναφερθώ στα υπουργικά και προεδρικά αυτοκίνητα και τις ταχύτητές τους. Απλά σε αυτή την υπόθεση μαζί με τα «ξερά», δηλαδή τους ασυνειδητούς και ανεκπαιδευτους οδηγούς και την ελλιπή και μεθοδική αστυνόμευση, καίγονται τα χλωρά που πάνε με το φυσιολογικό όριο των 120 χ.α.ώ.

10 Στον φίλο. Ξέραμε πως ο Τζο είναι φίλαράκι με τον Healthy πρόεδρο. Ο 77χρονος υποψήφιος, και κατά τα φαινόμενα επόμενος πρόεδρος της ΗΠΑ, επιβεβαιώνει πως οι γριές κόττες επιστρέφουν στην πολιτική. Άλλωστε ο Healthy το 2023 θα είναι μόνον 77 χρονών. Όσο δηλαδή είναι και ο Τζο όταν θα αναλάβει πρόεδρος των ΗΠΑ. Τυχαιο;

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΔΗΣ • Διευθυντής: ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Αρχισυντάκτης: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιάτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Οι S-400 αφύπνισαν την Ουάσιγκτον

Η Αγκυρα επιχείρησε να εντοπίσει ελληνικά F-16, χρησιμοποιώντας το ρωσικό αντιαεροπορικό σύστημα

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ**

Ενδείξεις ότι η Τουρκία ενεργοποίησε τα ραντάρ των αντιαεροπορικών συστημάτων S-400 προκειμένου να εντοπίσει ελληνικά, αμερικανικής κατασκευής, μαχητικά F-16 κατά την επιστροφή τους από την άσκηση «Ευνομία» στα ανοιχτά της Κύπρου στις 27 Αυγούστου 2020, φαίνεται ότι αποτέλεσαν τον κώδωνα κινδύνου που αφύπνισε την Ουάσιγκτον για την κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο το προηγούμενο χρονικό διάστημα. Το συγκεκριμένο επεισόδιο ακολούθησε λίγες ημέρες μετά (12 Σεπτεμβρίου) η επίσκεψη του υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ Μάικ Πομπέο στην Κυπριακή Δημοκρατία και λίγο αργότερα (27-29 Σεπτεμβρίου) στην Ελλάδα (Θεσσαλονίκη και Σούδα). Στην επιχείρηση της 27ης Αυγούστου η τουρκική αεράμυνα δεν είχε αντιληφθεί την ανάπτυξη των F-16 από τη βάση της Σούδας προς την Κύπρο και κατά την επιστροφή, είχε επιχειρηθεί, με βάση πληροφορίες της «Κ», ο εντοπισμός (και όχι εγκλωβισμός) τους, με τη βοήθεια τουρκικού αεροσκάφους έγκαιρης προειδοποίησης και ελέγχου που είχε ως σκοπό τον εντοπισμό των ελληνικών μαχητικών. Η συνέχεια έγινε και τότε γνωστή, καθώς τα έξι F-16, με τη βοήθεια τεσσάρων ακόμη μαχητικών της Πολεμικής Αεροπορίας από τη βάση της Σούδας, ενεπλάκησαν με τουρκικά μαχητικά στην περιοχή νότια Ρόδου και ανατολικά Κρήτης. Τις επόμενες ημέρες το τουρκικό ιπτάμενο ραντάρ (Boeing 737 AEW&C) χρησιμοποιήθηκε και άλλες φορές με σκοπό τον εντοπισμό των ελληνικών μαχητικών.

Είναι απολύτως σαφές ότι το παιχνίδι της Αγκυρας με τους S-400 ενochλεί την Ουάσιγκτον, η οποία

Κατά την επιστροφή ελληνικών F-16 από την άσκηση «Ευνομία» (φωτ.), που διεξήχθη στα τέλη Αυγούστου στην Ανατολική Μεσόγειο με τη συμμετοχή της Κύπρου, της Ελλάδας, της Γαλλίας και της Ιταλίας, οι τουρκικές δυνάμεις επιχείρησαν να εντοπίσουν τα ελληνικά μαχητικά επιστρατεύοντας τα ραντάρ των S-400.

και έχει απειλήσει με επιβολή των κυρώσεων (CAATSA) σε περίπτωση ενεργοποίησης των ρωσικής κατασκευής πυραύλων. Σύμφωνα με ορισμένες πληροφορίες μερίδας του αντιπολιτευόμενου τουρκικού Τύπου, από την Αγκυρα σχεδιάζεται γενική δοκιμή των συστημάτων S-400 στο πεδίο βολής της Σινώπης στη Μαύρη Θάλασσα.

Ανεξάρτητα, πάντως, από τις αποφάσεις που θα λάβει η Αγκυρα το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα σχετικά με την αεράμυνά της, η προηγούμενη εβδομάδα ήταν κομβική από πολλές απόψεις, με βασικό γεγονός την τριήμερη επίσκεψη του κ. Πομπέο στη Θεσσαλονίκη και τη Σούδα. Οπως προκύπτει από τον μόνιμο ελλειμενισμό της πλωτής πλατφόρμας υποστήριξης επιχειρήσεων USS Hershel «Woody» Williams στις εγκαταστάσεις της Σούδας, οι ΗΠΑ ενισχύουν ουσιαστικά την παρουσία τους στην Κρήτη. Η υποστήριξη ενός πλοίου εκτοπίσματος 106.000 τόνων με δυνατότητες μεταφοράς ελικωπτέρων, UAV και άλλων συστημάτων,

Με τον μόνιμο ελλειμενισμό του 106.000 τόνων USS Hershel «Woody» Williams οι ΗΠΑ ενισχύουν την παρουσία τους στη Σούδα.

προϋποθέτουν σημαντικές αλλαγές στη βάση της Σούδας. Εξίσου προφανής είναι η απόφαση των ΗΠΑ να στηρίξουν την Ελλάδα στην ευρισκόμενη σε εξέλιξη ήδη από το 2016 (η «Κ» έχει επανειλημμένως επανέλθει στο θέμα έκτοτε) προσπάθεια για τη μετατροπή του Ναυστάθμου Κρήτης του Πολεμικού Ναυτικού στη Σούδα, σε βάση μόνιμου ελλειμενισμού τουλάχιστον μιας μοίρας του Στόλου. Στόχος ολοκλήρωσης αυτής της μεταφοράς μονάδων του Π.Ν. στην Κρήτη είναι το 2023, η βάση της Σούδας να έχει μετατραπεί σε έναν δεύτερο Ναύσταθμο με δυνατότητες προβολής ισχύος στην Ανατολική Μεσόγειο.

Οσο εξειδικεύεται η νέα, διευρυμένη Συμφωνία Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας (MDCA), θα προκύπτουν και τα επόμενα τμήματα των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων που θα αναπτύσσονται στην Ελλάδα (όπως π.χ. η στάθμευση ιπτάμενων τάνκερ KC-135 στην Λάρισα).

Η σημασία της Κρήτης

Η Κρήτη, γενικότερα, φαίνεται ότι μετατρέπεται σε κόμβο συγκέντρωσης στρατιωτικής ισχύος με υποδομές οι οποίες θα μπορούν να φιλοξενήσουν όχι μόνο ελληνικές και αμερικανικές δυνάμεις, αλλά και μονάδες από αραβικές χώρες, όπως έγινε τις προηγούμενες εβδομάδες με την περίπτωση των αεροσκαφών από τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα στη Σούδα. Ανάλογες συνεργασίες αναμένονται και με τη Σαουδική Αραβία. Επίσης, είναι ειλημμένη απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης η στρατηγική συνεργασία με το Ισραήλ να αποκτήσει στενές σχέσεις που θα μεταφραστούν σε παρουσία στο ελληνικό έδαφος με διάφορους τρόπους, με

έμφαση στην αμυντική βιομηχανία και όχι μόνο. Και στην περίπτωση των Ισραηλινών, η Κρήτη αποτελεί κρίσιμο κρίκο της στρατηγικής συνεργασίας με την Ελλάδα. Δεν είναι μόνο η Σούδα που πρόκειται να αναπτυχθεί τα επόμενα χρόνια, καθώς στην Κρήτη υπάρχουν και άλλες κρίσιμες υποδομές.

Από την αμερικανική οπτική γωνία η ενίσχυση της παρουσίας στη Σούδα αποτελεί ξεκάθαρη επιλογή προκειμένου να παρακολουθείται στενότερα και η αυξανόμενη ρωσική παρουσία στην Ανατολική Μεσόγειο. Αυτός ήταν και ένας από τους βασικούς λόγους που το Κογκρέσο είχε εγκρίνει (όπως αποκάλυψε η «Κ» τον Φεβρουάριο) την εγκατάσταση υπερσύγχρονου συστήματος επιτήρησης στο Αιγαίο και την Κρήτη (Maritime Domain Awareness) το οποίο βεβαίως χρησιμοποιεί και η Ελλάδα. Ένα πιο εκτεταμένο σύστημα αυτής της μορφής, ενισχυμένο και με οπτικά συστήματα, εγκρίθηκε μόλις πριν από λίγες ημέρες από τις ΗΠΑ για την Αίγυπτο. Πέρα, βέβαια, από τη Ρωσία, οι ΗΠΑ αρχίζουν σταδιακά να ανησυχούν και για τον ειρηνικό μεν, ταχύ δε, τρόπο, με τον οποίο επεκτείνεται και η κινεζική επιρροή στην ευρύτερη περιοχή. Από την αμερικανική οπτική γωνία, η Θεσσαλονίκη θα αποτελέσει το στρατηγείο για την ανακοπή της ρωσικής επιρροής στα Βαλκάνια αλλά και βορειότερα, την Κεντρική Ευρώπη. Σημαντικό εργαλείο σε αυτό θα είναι και η ενέργεια, καθώς οι Αμερικανοί εμφανίζουν διατεθειμένοι να χρησιμοποιήσουν την Αλεξανδρούπολη και τον αγωγό Ελλάδας-Βουλγαρίας (IGB) για την προώθηση αμερικανικού, ανταγωνιστικού προς το ρωσικό, φυσικού αερίου προς τα Βαλκάνια και την Ευρώπη.

Νέο «μέτωπο»

Πέρα από το ευρύτερο γεωπολιτικό παιχνίδι, η Αθήνα έχει στραμμένη την προσοχή της στην ευρισκόμενη σε εξέλιξη προσπάθεια για επανεκκίνηση των διερευνητικών επαφών. Οι προσδοκίες είναι υπαρκτές, αλλά μειωμένες, δεδομένης της ρητορικής δύο ταχυτήτων που ακολουθούν οι Τούρκοι. Στο εξωτερικό έχουν μειώσει τους τόνους σε μια προσπάθεια διάχυσης της εντύπωσης μιας χώρας που σέβεται το διεθνές δίκαιο, ενώ προς το εσωτερικό ο πρόεδρος Ερντογάν, και όχι μόνον αυτός, μιλούν για «δικαιώματα» της χώρας από τον Καύκασο μέχρι την... «οθωμανική» Ιερουσαλήμ. Τις επόμενες εβδομάδες ένα ιδιαίτερα απαιτητικό στοιχείο για την ελληνική, αλλά κυρίως την κυπριακή διπλωματία, θα είναι το αίτημα από την Ε.Ε. (όπως αποτυπώθηκε στα συμπεράσματα του Συμβουλίου Κορυφής) για πολυμερή διάσκεψη για την Ανατολική Μεσόγειο. Πρακτικά το Συμβούλιο υιοθέτησε μια πρόταση της Αγκυρας. Από την Αθήνα οι αρχικές αντιδράσεις είναι χλιαρές, ωστόσο προβληματίζει η μορφή που θα λάβει, δεδομένου ότι η Αγκυρα θα πιέσει για ισότιμη εκπροσώπηση του ψευδοκράτους. Βέβαια, σε περίπτωση τέλεσης μιας τέτοιας διάσκεψης, η Τουρκία θα πρέπει, με τη σειρά της, να αποδεχθεί την παρουσία της Κυπριακής Δημοκρατίας. Προφανής στόχος αυτής της παραγράφου είναι η άσκηση πίεσης, ώστε αμέσως μετά τις αποκαλούμενες «εκλογές» στα Κατεχόμενα, να αρχίσει μια διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού, υπό τις απειλές, μεταξύ άλλων, για αποίκηση των Βαρώνων και ενώ τα πλωτά γεωτρήματα και τα ερευνητικά της ΤΡΑΟ συνεχίζουν τις δραστηριότητές τους εντός της υφαλοκρηπίδας της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Apple Pay με κάρτες της Τράπεζας Κύπρου

Ασφαλείς και γρήγορες πληρωμές.

Απολαύστε τα οφέλη όλων των καρτών της Τράπεζας Κύπρου εύκολα και γρήγορα, χρησιμοποιώντας iPhone, Apple Watch, iPad και Mac.* Το Apple Pay είναι απλό στη χρήση και συμβατό με τις συσκευές που χρησιμοποιείτε καθημερινά. Τα στοιχεία της κάρτας σας προστατεύονται, αφού δεν αποθηκεύονται στη συσκευή σας ούτε και κοινοποιούνται όταν πληρώνετε.

* Για τη λίστα με τις συμβατές συσκευές με Apple Pay δείτε: support.apple.com/km207105

Τράπεζα Κύπρου

Η Σύνοδος άνοιξε τον δρόμο των συνομιλιών

Βασικό συντελεστή για το αν και πώς θα προχωρήσει το Κυπριακό θα αποτελέσουν οι εξελίξεις γύρω από την Αμμόχωστο

ΤΗΣ ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Η Σύνοδος Κορυφής μπορεί να μην είχε το επιδιωκόμενο για τη Λευκωσία αποτέλεσμα που ήταν –όπως υποστήριζε εδώ και καιρό –η επιβολή κυρώσεων στην Τουρκία, όμως βάσει και των συμπερασμάτων των Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τις εξωτερικές υποθέσεις, η Ε.Ε. έστειλε το μήνυμα πως ο μόνος δρόμος για εκτόνωση της κρίσης είναι η ταχεία επανέναρξη των διαπραγματεύσεων. Η επόμενη μέρα της Συνόδου καταδεικνύει πως στήνεται ήδη το πλάνο για επανεκκίνηση του Κυπριακού. Ρόλο σε αυτό θα παίξει πρώτα και κύρια το πού το πάει η Άγκυρα. Αν μετά το κρεσέντο προκλήσεων και την επιβολή θετικής ατζέντας από την Ε.Ε. θα χαμηλώσει τους τόνους, απομακρύνοντας τα ερευνητικά πλοία από την περιοχή και δηλώνοντας έτοιμη να καθίσει στο τραπέζι των συνομιλιών. Το πού θα κινηθούν οι συνομιλίες θα εξαρτηθεί και από το αποτέλεσμα των «εκλογών» στα Κατεχόμενα. Εκεί θα διαφανεί αν θα συνεχίσουν οι συνομιλίες από εκεί που έμειναν στο Κραν Μοντάνα ή αν θα συζητούμε σε άλλο πλαίσιο λύσης. Σε άλλο πλαίσιο λύσης, δεδομένου ότι η Άγκυρα διαμνύει πως η διζωνική, δικονομική ομοσπονδία έχει τελειώσει και με δεδομένη την έντονη φημολογία περί εποικισμού της Αμμοχώστου, ακόμα και πριν από τις «εκλογές». Η Αμμόχωστος αποτελεί το μεγαλύτερο στοίχημα, καθώς υλοποίηση των σχεδιασμών θα πυροδοτήσει το όλο εγχείρημα.

Οκτώβριος των Navtex

Πρώτο ορόσημο που θα κρίνει την έκβαση των συνομιλιών θεωρείται η 12η Οκτωβρίου, δεδομένου ότι 12 και 18 Οκτωβρίου λήγουν οι Navtex για «Γιαβούζ» και «Μπαρμπάρους», με τις οποίες η Τουρκία έχει δεσμεύσει θαλάσσιους χώρους για παράνομες εργασίες. Η κυβέρνηση έχει διαμνύσει πως δεν πρόκειται να οδηγηθεί σε συνομιλίες υπό την απειλή κανονισμών και αυτό φέρεται πως επιχειρείται να διασφαλιστεί από το Βερολίνο. Η «Κ» είχε αποκαλύψει την περασμένη βδομάδα τις μυστικές διαβουλεύσεις Βερολίνου και Λευκωσίας, με τους

Γερμανούς αρμόδιους να ξεκαθαρίζουν πως δεν τίθεται ζήτημα κυρώσεων και πως θα πρέπει να δοθεί έμφαση στο Κυπριακό. Αυτό επιβεβαιώθηκε το βράδυ της Πέμπτης με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Η «Κ» είχε επίσης αποκαλύψει πως η Γερμανίδα Καγκελάριος Άγκελα Μέρκελ, είχε εισηγηθεί στον πρόεδρο Αναστασιάδη ότι ενδέχεται να διασφαλιστεί «διακριτική» αποχώρηση του «Γιαβούζ» δεδομένου ότι ο ίδιος δεν θα επιμείνει στα περί αλληλοσυνδέσης κυρώσεων Λευκορωσίας και Τουρκίας και να δώσει έμφαση στην επανέναρξη των συνομιλιών. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε ζητήσει βεβαίως και την αποχώρηση του «Μπαρμπάρους». Το πώς θα κινηθεί συνεπώς η Άγκυρα τη 12η Οκτωβρίου έχει τη δική της σημασία και για τη σχέση της Άγκυρας με την Ε.Ε. αλλά και για την ίδια την εικόνα της Ε.Ε. Η αποχώρηση των «Γιαβούζ» και «Μπαρμπάρους» θα στείλει το μήνυμα πως η φιλοσοφία Μέρκελ

Το Βερολίνο θεωρεί πως δύο δρόμοι υπάρχουν για αποπυροδότηση της έντασης μεταξύ Κύπρου-Τουρκίας: είτε με την επίλυση του Κυπριακού είτε με τη διανομή των φυσικών πόρων.

περί θετικής προσέγγισης της Τουρκίας έχει αποτέλεσμα. Ένα αρνητικό αποτέλεσμα θα αποτελέσει σίγουρα πλήγμα στην αξιοπιστία και των Βρυξελλών και της ίδιας της Γερμανίδας Καγκελάριου, η οποία πρωτοστάτησε στη μη επιβολή κυρώσεων. Πάντως, στο Βερολίνο θεωρούν βάσει διπλωματικών πηγών πως στο ενδεχόμενο που το Κυπριακό δεν μπορεί με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο να προχωρήσει τότε υπάρχει η επιλογή της διανομής των εσόδων του φυσικού αερίου. Συζητήθηκε άλλωστε αυτό το ζήτημα κατά την παρουσία Κύπριων υπηρεσιακών στη γερμανική πρωτεύουσα προ μηνών.

Σημαντικό βήμα θεωρείται η αποχώρηση Γιαβούζ και Μπαρμπάρους το οποίο επιχειρείται στο παρασκήνιο από την Γερμανία.

Μαζί με το αν θα αποχωρήσουν ή όχι τα ερευνητικά πλοία, ρόλο θα παίξουν και οι «εκλογές» στα Κατεχόμενα. Ο γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών είχε ξεκαθαρίσει πως μία νέα πρωτοβουλία θα αρχίσει μετά και την ανάδειξη του νέου ηγέτη της τ/κ κοινότητας. Βεβαίως το αποτέλεσμα της 18ης Οκτωβρίου θα κρίνει πολλά. Και λέμε πολλά γιατί ο μόνος επί του παρόντος που στηρίζει σθεναρά διζωνική, δικονομική ομοσπονδία και έχει έρθει σε πλήρη ρήξη με την Τουρκία είναι ο Μουσταφά Ακιντζί. Τη διζωνική, δικονομική ομοσπονδία στηρίζει βεβαίως και ο υποψήφιος του Ρεπουμπλικανικού Τουρκικού Κόμματος Του-

φάν Ερχουρμάν, επιδιώκοντας, ωστόσο, σε αντίθεση με τον Ακιντζί, καλές σχέσεις με την Άγκυρα. Τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου φέρεται πως βοηθούν την υποψηφιότητα Ακιντζί, καθώς δίνουν προοπτική επανέναρξης των συνομιλιών στο πλαίσιο λύσης διζωνικής δικονομικής ομοσπονδίας. Και λέμε πως βοηθούν την υποψηφιότητα Ακιντζί, δεδομένου ότι μία μεγάλη μερίδα των απογοητευμένων –από τη στασιμότητα του Κυπριακού– ψηφοφόρων ενδέχεται να μείνουν εκτός κάλπης. Ο Κουντρέτ Οζερσάι όσο και ο Ερσίν Τατάρ έχουν βασίσει τον προεκλογικό τους στον εποικισμό της Αμ-

μοχώστου αλλά και σε ένα άλλο σχέδιο λύσης πέραν της διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας. Τυχόν «εκλογή» τους δυσχεραίνει τη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού και προκαλεί νέα τετελεσμένα, αν υλοποιηθούν τα περί εποικισμού της Αμμοχώστου.

Τι θέλει η Άγκυρα

Την επόμενη μέρα των «εκλογών» αναμένεται να ξεκινήσουν οι διαβουλεύσεις και οι προετοιμασίες των Ηνωμένων Εθνών για τη δημιουργία άτυπης πενταμερούς διάσκεψης που θα προετοιμάσει το έδαφος για να γίνει μία κανονική πενταμερής διάσκεψη. Η άτυπη διάσκεψη θα βάλει κάτω τα διαδικαστικά αλλά και το πλαίσιο λύσης. Η έκβαση θα εξαρτηθεί τόσο από τον νέο ηγέτη της τ/κ κοινότητας αλλά και από τις θέσεις της Άγκυρας. Η «εκλογή» Ακιντζί, που στηρίζει τη ΔΔΟ και έχει ξεκάθαρα διαφοροποιηθεί από την πολιτική της Άγκυρας, αναμφίβολα θα φέρει σε δύσκολη θέση την Άγκυρα στο τραπέζι των συνομιλιών. Το αντίθετο βεβαίως θα ισχύσει σε ένα ενδεχόμενο εκλογής ενός Τ/κ υποψηφίου με στενούς δεσμούς με την Άγκυρα όπως ο κ. Τατάρ. Τον περασμένο Νοέμβριο η «Κ» έγραφε πως η Άγκυρα δεν ευνοούσε τότε εξελίξεις γιατί όσο περνά ο χρόνος χωρίς διαπραγματεύσεις είναι πιο εύκολο να προκαλέσει νέα δεδομένα στο Κυπριακό. Όπως ανέφερε και σε δηλώσεις του στο παρελθόν ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών, η Άγκυρα δεν είναι διατεθειμένη να συνεχίσει με μία συνταγή που απέτυχε. Σε αυτό το πλαίσιο φαίνεται να θέτει πρώτα συζήτηση του πλαισίου λύσης σε αυτή την άτυπη διάσκεψη. Έγκυρες τ/κ πηγές εξηγούν στην «Κ», ότι η Άγκυρα θέλει, μαζί με τη διζωνική, δικονομική ομοσπονδία (ΔΔΟ) να μπουν στο τραπέζι των συνομιλιών τα δύο κράτη ή η συνομοσπονδία (σε μία προσπάθεια να διασκεδάσει τις ενστάσεις της Ε.Ε.). Σε αυτό το πλαίσιο θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση από πλευράς της Άγκυρας στην αλλαγή του στάτους κβο με την πρόταση ότι δεν είναι βιώσιμο, κάτι άλλωστε που υπογραμμίζεται και στην έκθεση του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών.

Και επιδιαιτησία

Σχετικά με τη διαδικασία ό,τι δεν συμφωνηθεί μεταξύ των δύο ηγετών στόχος της Τουρκίας είναι να διευθετηθεί μέσω επιδιαιτησίας των Ηνωμένων Εθνών. Στο δημοψήφισμα που θα ακολουθήσει στόχος της Τουρκίας είναι πως η επιλογή δεν θα είναι στήριξη του Σχεδίου ή παραμονή του στάτους κβο, αλλά αποδοχή του Σχεδίου που θα προκύψει ή δύο κράτη. Το ενδιαφέρον σε μία τέτοια εξέλιξη βεβαίως είναι πως θα κινηθεί η Αθήνα. Ο Κυριάκος Μητσοτάκης έδειξε από την αρχή της θητείας του πως βλέπει με συστολή τα όσα τεκταινούνται στο Κυπριακό, αλλά και την παρουσία του σε μία πενταμερή όπου θα σημάνει τη λήξη της διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας. Δεν είναι μυστικό εξάλλου πως οι σχέσεις Μαξίμου-Λόφου δεν είναι οι καλύτερες, με αθηναϊκούς κύκλους να διαρρέουν ότι η Λευκωσία δεν έχει ξεκαθαρίσει τι θέλει. Ενδεικτικό των ψυχρών σχέσεων και η πρώτη στα ιστορικά διαφοροποίηση των δύο χωρών στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων. Όπως εξηγούν οι ίδιοι κύκλοι, η Αθήνα ανησυχεί πως η όλη συζήτηση για το Κυπριακό ενδεχομένως να περιπλέξει περισσότερο την Ελληνοτουρκική διάλογο εις βάρος της. Πάντως από τη Λευκωσία διαψεύδεται πως υπάρχει ψύχρα στις σχέσεις των δύο χωρών και πως η Ελλάδα δεν θα στηρίξει τις όποιες επιδιώξεις της Κύπρου σε μία πενταμερή που θα ακολουθήσει. Θέτουν μάλιστα ως παράδειγμα τη συνεργασία που υπήρξε στη Σύνοδο την περασμένη Πέμπτη που αποπυροδότησε την όποια έστω και μικρή διαφωνία των δύο μερών.

Εληξε με συμβιβασμούς το σίριαλ για τις κυρώσεις

Προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ενωσης για διοργάνωση πολυμερούς συνόδου στην Ανατολική Μεσόγειο στις αρχές του 2021

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Η λήξη του σίριαλ για τις κυρώσεις κατά της Λευκορωσίας και η κατάληξη που είχε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 1ης Οκτωβρίου για την Τουρκία, βάζουν τις βάσεις πάνω στις οποίες θα κτιστούν οι στρατηγικοί σχεδιασμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις σχέσεις με την Άγκυρα και για την Ανατολική Μεσόγειο. Οι σχεδιασμοί αυτοί έχουν ως σημείο εστίασης την προσπάθεια για διοργάνωση μιας πολυμερούς συνόδου για την Ανατολική Μεσόγειο, με συντονισμό της Ε.Ε. και των Ηνωμένων Εθνών, και στην οποία θεωρείται δεδομένο πως θα πρέπει να συμμετέχουν όλα τα παρτάκια κράτη.

Κοινοτικός αξιωματούχος, που ενημέρωσε τους δημοσιογράφους λίγο πριν από τη Σύνοδο της Πέμπτης, ανέφερε πως αυτή η πολυμερής διάσκεψη μπορεί ρεαλιστικά να αναμένεται στις αρχές του 2021. Σε αυτό το στάδιο, αυτό που μπορεί να γίνει σύμφωνα με την ίδια πηγή, είναι η τεχνική διαβούλευση μεταξύ των εμπλεκόμενων για το ποιος θα συμμετέχει, σε ποιο πλαίσιο και με ποια μεθοδολογία. Ο ίδιος αξιωματούχος παραδέχθηκε πως υπάρχουν πολλά και διαφορετικά και δύσκολα ζητήματα που θα πρέπει να συζητηθούν σε μια τέτοια διάσκεψη. Όμως επείσθησε πως αν προχωρήσουν και επιλυθούν ορισμένα από αυτά, κάποια άλλα θα κινηθούν πολύ πιο γρήγορα.

Στις Βρυξέλλες γνωρίζουν πως

αυτή η προσπάθεια δεν θα αποδώσει με τις συνθήκες ως έχουν – δηλαδή με την Ελλάδα και την Τουρκία να επιχειρούν ακόμα να αφήσουν πίσω την κλιμάκωση των τελευταίων μηνών, και με τουρκικά σκάφη και γεωτρήματα να προχωρούν σε έρευνες στην κυπριακή ΑΟΖ. Αξίζει να σημειωθεί πως την Πέμπτη το απόγευμα, λίγο πριν από την απόφαση του προέδρου του Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ να επισπεύσει την έναρξη της συζήτησης για την Τουρκία, το ΝΑΤΟ είχε ανακοινώσει τη δημιουργία μηχανισμού αποκλιμάκωσης εντάσεων μεταξύ μελών του, με συμφωνία Αθηνών και Άγκυρας. Τα συμπεράσματα της Συνόδου δεν πέτυχαν τον υψηλό στόχο στον οποίο επέμενε η κυβέρνηση συνδέοντας τις κυρώσεις στη Λευκορωσία με την κατάσταση στην κυπριακή ΑΟΖ. Δηλαδή την προσθήκη ονομάτων στη λίστα κυρώσεων που η κυβέρνηση, μετά τις ισχυρές πιέσεις που ακολούθησαν του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων της 21ης Σεπτεμβρίου, φρόντισε να ξεκαθαρίσει σε όλους τους τόνους και με κάθε ευκαιρία πως ουδέποτε ήταν αυτοσκοπός. Η αναφορά στα συμπεράσματα του Συμβουλίου στα εργαλεία που βρίσκονται στη διάθεση της Ε.Ε. αν η Τουρκία δεν δείξει εποικοδομητική διάθεση –χωρίς να τα αναφέρει αλλά παραπέμποντας μέσω άρθρων στις συνθήκες στις στοχευμένες κυρώσεις– ήταν ο συμβιβασμός που όπως σημειώνεται από αναλυτές στις Βρυξέλλες έδωσε το περιθώριο στον πρόεδρο Αναστασιάδη να δώσει τα προσχήματα και να δώσει την

ευκαιρία στην διπλωματία να αποδώσει καρπούς.

Ουσιαστικά έχει υιοθετηθεί η πρόταση της Γερμανίδας καγκελάριου Άγκελα Μέρκελ, όπως την είχε διατυπώσει στον πρόεδρο Αναστασιάδη πριν ακόμα από το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων, ώστε να μεσολαβήσει στην Τουρκία για τη σιωπηρή απόσυρση/μη ανανέωση της NAVTEX για το «Γιαβούζ», ώστε να ανοίξει ο δρόμος για επιστροφή στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων μετά τις εκλογές για την ανάδειξη του Τ/κ ηγέτη. Στις δηλώσεις του μετά τη σύνοδο, ο πρόεδρος Ανα-

Η επιμονή Ερντογάν για συμμετοχή των Τ/κ σε μια περιφερειακή σύνοδο θεωρείται εκτός συζήτησης από τη Λευκωσία.

στασιάδης επέστησε την προσοχή στο ότι η εντολή των 27 ηγετών στον Ύπατο Εκπρόσωπο Ζοζέφ Μπορέλ να αναπτύξει προτάσεις για αναβίωση των σχέσεων με την Τουρκία συνοδεύεται από την προϋπόθεση να υπάρχουν συνεπείς και συνεχείς εποικοδομητικές ενέργειες από την Άγκυρα και να τερματιστούν οι παράνομες ενέργειες κατά της Ελλάδας και της Κύπρου. Η παράγραφος αυτή ήταν ο συμβιβασμός που όπως σημειώνεται από αναλυτές στις Βρυξέλλες έδωσε το περιθώριο στον πρόεδρο Αναστασιάδη να δώσει τις προσχήματα και να δώσει την

νέωση της συμφωνίας για τη διαχείριση της μετανάστευσης. Είναι το αντίπαλο που δόθηκε από την Κύπρο για την παρέμβαση της Ε.Ε. και της Γερμανίας.

Πακέτο διαδοχικών σταδίων

Ο κοινοτικός αξιωματούχος που μίλησε στον Τύπο για τις προθέσεις του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου είχε εξ αρχής ξεκαθαρίσει τον στόχο των Βρυξελλών, όπως προέκυψε από τους στρατηγικούς στόχους του Σαρλ Μισέλ για σταδιοποίηση της περιοχής και τις προθέσεις της προεδρευούσας του Συμβουλίου της Ε.Ε., καγκελάριου Άγκελα Μέρκελ, να αποφύγει τις κλιμακώσεις στη γειτονιά της Ευρώπης –σε σχέση και με τη Λευκορωσία και με την Τουρκία– σε μια δύσκολη εποχή όπου η πανδημία δοκιμάζει και θα δοκιμάσει ακόμα τις ευρωπαϊκές οικονομίες.

Ο στόχος που επιτεύχθηκε ήταν να δοθεί μήνυμα αλληλεγγύης και στήριξης στην Ελλάδα και την Κύπρο μαζί με την προειδοποίηση πως οι κυρώσεις βρίσκονται στο τραπέζι, αλλά και να καταγραφεί λεπτομερώς η θετική ατζέντα των ευρωτουρκικών. Ή, με άλλα λόγια, τι είναι διατεθειμένη να δώσει η Ε.Ε. σε μια Τουρκία που θα ακολουθεί τις κοινά καθορισμένες γραμμές των ευρωτουρκικών σχέσεων.

Το πλάνο που οδηγεί σε μια θετική ατζέντα στην περιφερειακή διάσκεψη ξεκινά από την αποκλιμάκωση στην Ανατολική Μεσόγειο, όπως είπε ο κ. Μισέλ στην τηλεφωνική του επικοινωνία με τον Τούρκο

πρόεδρο Ταγίπ Ερντογάν, σύμφωνα με πηγή από το Συμβούλιο. Δηλαδή, θα χρειαστεί να υπάρξει κινητικότητα σε σχέση με την κυπριακή ΑΟΖ πριν υπάρξουν νέα βήματα.

Όπως είχε αναφέρει σύμβουλος του Μισέλ σε δημοσιογράφους, μεταξύ τους και το ΚΥΠΕ, οι στόχοι της Ε.Ε. στην περιοχή περνούν μέσα από την αποκλιμάκωση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, την επανέναρξη των συνομιλιών στο Κυπριακό, την ανάπτυξη μιας νέας θετικής ατζέντας για τα ευρωτουρκικά και τέλος μια πολυμερής περιφερειακή διάσκεψη. Τα θέματα αυτά διαπλέκονται το ένα με το άλλο, και η πρόσδος σε κάθε ένα από αυτά μπορεί να ξεκλειδώσει τα υπόλοιπα.

Και το Κυπριακό

Μέχρι στιγμής, η αποκλιμάκωση με την Ελλάδα έχει ξεκινήσει, ο ΟΗΕ έχει δώσει το σήμα πως μετά τις τ/κ εκλογές θα καλέσει τους εμπλεκόμενους για επανανεργοποίηση της διαδικασίας για το Κυπριακό και η διαδοχική ΑΟΖ που είναι προϋπόθεση για συνομιλίες. Το αίτημα της Τουρκίας για διαμοιρασμό των εσόδων μεταξύ Ε/κ και Τ/κ και πριν από τη λύση δεν βρέθηκε στο τελικό κείμενο συμπερασμάτων, όπως ο πρόεδρος Αναστασιάδης επέμεινε πως βάσει παλαιότερων συγκαλύψεων, των συγκλίσεων της διαδικασίας 2014-2017 και προτάσεων που έχουν κατατεθεί, υπάρχουν τρόποι αντιμετώπισης αυτής της ανισορροπίας. Η επιμονή Ερντογάν για

συμμετοχή των Τ/κ σε μια περιφερειακή σύνοδο θεωρείται εκτός συζήτησης από τη Λευκωσία για την οποία η Κύπρος πρέπει να εκπροσωπείται μόνο από την Κυπριακή Δημοκρατία. Τυχόν επανέναρξη των συνομιλιών θα αφαιρέσει την πίεση που υφίσταται η Λευκωσία σε σχέση με τους Τ/κ, η οποία πίεση ήταν εμφανής στην συμπεριλήψη της ανάγκης διαμοιρασμού των εσόδων στο αρχικό προσχέδιο. Σε ερώτηση για την απαίτηση της Τουρκίας να συμμετάσχουν και οι Τ/κ σε μια τέτοια διάσκεψη, ο ίδιος αξιωματούχος απέφυγε να τοποθετηθεί θετικά ή αρνητικά. Είπε μόνο πως το πρώτο ερώτημα είναι το πότε θα γίνει μια τέτοια διάσκεψη, η οποία θα είναι «ομπρέλα» για μια σειρά ζητημάτων, περιλαμβανομένων των ενέργειας και της οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών. Σε αυτό το στάδιο, τόνισε, αυτό που είναι σημαντικό είναι να διασφαλιστεί πως όλες οι χώρες της περιοχής θα εκπροσωπούνται, ενώ τα υπόλοιπα ερωτήματα που έχουν να κάνουν με τη μεθοδολογία θα έρθουν στη συνέχεια. Όλα τα πιο πάνω εξαρτώνται από τα αποτελέσματα των τ/κ εκλογών, τη συμπεριφορά της Τουρκίας σε σχέση με τις NAVTEX των «Γιαβούζ» και «Μπαρμπάρους» που λήγουν την ίδια περίοδο, και το αν θα υπάρξει επικοινωνιακό κλίμα σε τυχόν διαπραγματεύσεις. Σε ένα θετικό σενάριο, λύνονται σε σημαντικό βαθμό τα χέρια της Ε.Ε. και των Η.Ε. για τις παραμέτρους μιας περιφερειακής συνόδου αλλά και την ομαλοποίηση των ευρωτουρκικών.

Σύγκρουση δύο κόσμων στις «προεδρικές»

Αναμέτρηση μεταξύ φεντεραλιστών και μετώπου της Άγκυρας, με τον Μουσταφά Ακιντζί ένα βήμα μπροστά από τον Ερσίν Τατάρ

Του ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ

«Σε περίπτωση που ο καθηγητής δεν περάσει στον δεύτερο γύρο τότε θα αποφασίσω με μπούσουλα τα συμφέροντα του τ/κ λαού. Ως Τουρκοκύπριοι δεν θέλουμε να διοικηθούμε από καμία ξένη δύναμη, ούτε από τους Ε/κ ούτε από την Τουρκία. Με αυτό το σκεπτικό λοιπόν, τη δεύτερη Κυριακή θα ψηφίσω τον υποψήφιο που υποστηρίζει την αυτονομία της τ/κ ταυτότητας. Αν έχουμε τη δεύτερη Κυριακή το ζεύγος Τατάρ-Ακιντζί τότε θα ψηφίσω Ακιντζί», λέει μια βδομάδα πριν από το άνοιγμα των «καλπών» στην τ/κ κοινότητα για ανάδειξη της νέας ηγεσίας της, νέος Τ/κ επιστήμονας που αναμειγνύεται ενεργά στην πολιτική και υποστηρίζει ένθερμα τον καθηγητή Κουντρέτ Όζερσαϊ και το Κόμμα του Λαού (ΚΛ). Η πραγματικότητα είναι ότι παρομοίως προσεγγίζει την κατάσταση η πλειοψηφία της τ/κ κοινής γνώμης. Όπως ακριβώς συνέβη πριν από περίπου ένα έτος στις δημοτικές εκλογές της Τουρκίας, στις οποίες η συντηρητική κυβερνητική συμμαχία έχασε τον έλεγχο των μεγάλων τουρκοικών πόλεων, έτσι και στις «προεδρικές» του 2020 στα κατεχόμενα, διακρίνεται ένα κύμα αντίδρασης για τις συντηρητικές συνταγές που επιβάλλει η Άγκυρα. «Θα ψηφίσω υποψήφιους που υπερασπίζονται την κοσμική αρχή, τον εκσυγχρονισμό της τ/κ κοινότητας, την εναρμόνισή της με τις σύγχρονες αρχές της δημοκρατίας και του διαφωτισμού. Επιλογή μου θα είναι ο υποψήφιος που επιθυμεί τη δημιουργία περισσότερων σχολείων, νοσοκομείων και όχι τεμενών», υπογραμμίζει η νεαρή Αϊσέ, η οικογένεια της οποίας υποστηρίζει και ψηφίζει

Ειδικοί δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο έκπληξης στην αποχή από τις κάλπες αν και οι Τ/κ παραδοσιακά ψηφίζουν μαζί-κά στις «προεδρικές».

παραδοσιακά το Ρεπουμπλικανικό Τουρκικό Κόμμα (ΡΤΚ).

Ο κόσμος της τ/κ Δεξιάς

«Συνεργάτες των Ε/κ επιχειρούν να προβάλλουν την εικόνα ότι η ΤΔΒΚ βρίσκεται σε ανοιχτή αντιπαράθεση με την Τουρκία. Κάτι τέτοιο όχι μόνο δεν αληθεύει, αλλά η πλειοψηφία των Τ/κ συμφωνεί σε όλα τα εθνικά ζητήματα με την κυβέρνηση της Μητέρας Πατρίδας», σημειώνει ο Φαϊζ, ο οποίος ετοιμάζεται να «ψηφίσει» τον «πρωθυπουργό» Ερσίν Τατάρ. Σύμφωνα με τον Φαϊζ, «όπως δείχνουν όλες οι τελευταίες δημοσκοπήσεις, η πλειοψηφία των Τ/κ θεωρεί ότι το κεφάλαιο της ομοσπονδίας στο Κυπριακό έχει κλείσει οριστικά, ενώ η συντηρητική πλειοψηφία των Τ/κ επιθυμεί την παραμονή του τουρκικού στρατού στο νησί. Επίσης, σε αντίθεση με τον Ακιντζί και ορισμένους αριστερούς, η τ/κ κοινότητα δεν θεωρεί ότι η Άγκυρα παρεμβαίνει στα εσωτερικά της». Τα όσα επισημαίνει ο Φαϊζ είναι γενικώς η πολιτική γραμμή-στρατηγική με βάση την οποία κατεβαίνει στις «εκλογές» ο Ερσίν Τατάρ, σε ευθεία γραμμή με την Άγκυρα προβάλλοντας το όραμα της επίλυσης του Κυπριακού στη βάση δύο ξεχωριστών κρατών. Από αυτή τη σκοπιά, η εμπλοκή της Τουρκίας στο Κυπριακό και το ενεργειακό, επιβάλλεται για να κατοχυρωθούν τα συμφέροντα των Τ/κ. Ο κ. Τατάρ κατεβαίνει στις «προεδρικές», ύστερα από περίοδο αμφιταλαντεύσεων καθώς δεν επιθυμούσε να αποχωρήσει από την «πρωθυπουργία», με το σκεπτικό ότι η διαχείριση της οικονομικής κρίσης είναι πεδίο το οποίο ως οικονομολόγος μπορεί να χειριστεί καλύτερα από το Κυπριακό. Ωστόσο, εξαιτίας κυρίως των πιέσεων της Άγκυρας τελικά άλλαξε γνώμη. Σε αντίθεση με τον Τατάρ, ο «αντιπρόεδρος και ΥΠΕΕ» Κουντρέτ Όζερσαϊ, ανακοίνωσε υποψηφιότητα τέλη του 2019 προτάσσοντας πρόταση υποθέτησης μοντέλου χαλαρής συνεργασίας ανάμεσα στις δύο κοινότητες πριν τη λύση, με εφελτήριο βήμα τα ενεργειακά. Σύμφωνα με πηγές της τ/κ Δεξιάς, κατά τη δημιουργία της «συγκυβέρνησης» ΚΕΕ-ΚΛ οι πλειο-

Ο Μουσταφά Ακιντζί συχνά καταφεύγει στον όρο «Ατατουρκισμός» για να τονίσει την ευθυγράμμιση των Τ/κ με τις βασικές-ιδρυτικές αρχές του κεμαλισμού και παράλληλα στη σημασία της ομοσπονδιακής λύσης ως μοναδικής διεξόδου στο Κυπριακό.

γιακό, επιβάλλεται για να κατοχυρωθούν τα συμφέροντα των Τ/κ. Ο κ. Τατάρ κατεβαίνει στις «προεδρικές», ύστερα από περίοδο αμφιταλαντεύσεων καθώς δεν επιθυμούσε να αποχωρήσει από την «πρωθυπουργία», με το σκεπτικό ότι η διαχείριση της οικονομικής κρίσης είναι πεδίο το οποίο ως οικονομολόγος μπορεί να χειριστεί καλύτερα από το Κυπριακό. Ωστόσο, εξαιτίας κυρίως των πιέσεων της Άγκυρας τελικά άλλαξε γνώμη. Σε αντίθεση με τον Τατάρ, ο «αντιπρόεδρος και ΥΠΕΕ» Κουντρέτ Όζερσαϊ, ανακοίνωσε υποψηφιότητα τέλη του 2019 προτάσσοντας πρόταση υποθέτησης μοντέλου χαλαρής συνεργασίας ανάμεσα στις δύο κοινότητες πριν τη λύση, με εφελτήριο βήμα τα ενεργειακά. Σύμφωνα με πηγές της τ/κ Δεξιάς, κατά τη δημιουργία της «συγκυβέρνησης» ΚΕΕ-ΚΛ οι πλειο-

Ο Ερσίν Τατάρ, σε ευθεία γραμμή με την Άγκυρα, κατεβαίνει στις «εκλογές» προβάλλοντας το όραμα της λύσης δύο ξεχωριστών κρατών. Διακηρύττει ότι η εμπλοκή της Τουρκίας σε Κυπριακό και ενεργειακό επιβάλλεται για να κατοχυρωθούν τα συμφέροντα των Τ/κ.

τητα Όζερσαϊ στις «προεδρικές», ωστόσο ο Τατάρ δεν τήρησε τη δέσμευση. Εκτός από τους Τατάρ και Όζερσαϊ, δεξιές υποψηφιότητες είναι εκείνες των Ερχάν Αρίκλι του Κόμματος Αναγέννησης (των εποικιών) και του Σερντάρ Ντενκτάς, του Δημοκρατικού Κόμματος όπως και εκπροσώπου του Κόμματος Εθνικιστικής Δημοκρατίας (παράρτημα των Γκρίζων Λύκων). Στις «εκλογές» κατέρχονται και ανεξάρτητοι χωρίς πιθανότητες επιτυχίας.

Για την τ/κ αυτονομία

Σε αντίθεση με τις δεξιές υποψηφιότητες, η συντηρητική πλειοψηφία των υποστηρικτών των δύο υποψηφίων, των δύο κομμάτων της Αριστεράς που εκπροσωπούνται στην «βουλή», των παραγόντων της «εξωκοινοβουλευτικής» Αριστεράς, αλλά και του κεντρώου χώρου θεωρεί ότι οι παρεμβάσεις της Άγκυρας

στα εσωτερικά των Τ/κ είναι अपαράδεκτες. Απαράδεκτο θεωρείται επίσης και το συντηρητικό όραμα της Άγκυρας για το μέλλον των Τ/κ. Σε αυτή τη βάση στηρίζεται το «προεκλογικό» μανιφέστο Ακιντζί, ο οποίος από τη μία καταφεύγει συχνά στον όρο «Ατατουρκισμός» για να υπογραμμίσει την ευθυγράμμιση των Τ/κ με τις ιδρυτικές αρχές του κεμαλισμού και από την άλλη επιμένει στη σημασία της ομοσπονδιακής λύσης ως μοναδικής διεξόδου στο Κυπριακό. Παρόμοιο όραμα, ωστόσο, με πιο προσεκτικές τοποθετήσεις σε ό,τι αφορά τις πολιτικές και πολιτισμικές σχέσεις των Τ/κ με την Άγκυρα, προβάλλει και ο ηγέτης του ΡΤΚ, Τουφάν Έρχιουρμαν, που εμμένει στη σημασία της ομοσπονδιακής λύσης και υπερασπίζεται την αυτονομία της τ/κ ταυτότητας από κάθε είδους ξένες παρεμβάσεις.

Οι τελευταίες δημοσκοπήσεις

Τις τελευταίες εβδομάδες κυκλοφόρησαν διάφορες δημοσκοπήσεις τα αποτελέσματα των οποίων αμφισβητήθηκαν από αρκετούς αναλυτές και πολιτικούς. Παρά τις διάφορες προβληματικές πτυχές τους, οι σφυγμομετρήσεις συμφώνησαν σε γενικές γραμμές ως προς ένα σημείο: Ακιντζί και Τατάρ περνούν στον δεύτερο γύρο. «Πρόκειται για ένα ισχυρό σενάριο, παρά το γεγονός ότι το Προεδρικό ισχυρίζεται ότι οι εκλογές θα μπορούσαν να ολοκληρωθούν στον πρώτο γύρο, με μια νέα νίκη του κ. Ακιντζί», έλεγαν στην «Κ» πηγές, που παρακολουθούν στενά τις εκλογές σε Τουρκία και κατεχόμενα και εστιάζουν σε τέσσερα ζητήματα: 1) Στις «προεδρικές» αναμετρούνται δύο διαφορετικοί κόμμοι. «Το όραμα Ερντογάν για τη χώρα του, τους Τ/κ, και την περιοχική αντιμετωπίζει σθεναρή αντίσταση. Έτσι, οι εκλογές μετατρέπονται σε προσωπική υπόθεση μεταξύ Ερντογάν και όσων θεωρούν ότι η Τουρκία ακολουθεί σήμερα λανθασμένη γραμμή στο εσωτερικό και στο εξωτερικό της». 2) Καθοριστικό ρόλο διαδραματίζουν και παράγοντες όπως η Κυπριακή, η πανδημία, και η οικονομική κρίση. 3) Αν και παραδοσιακά οι Τ/κ ψηφίζουν μαζί, στις «προεδρικές» του 2020 δεν αποκλείεται να προκύψουν εκπλήξεις ως προς το ποσοστό συμμετοχής.

Απόκτησέ τα με RED plus & πρόγραμμα ασφάλισης

Τα προγράμματα συμβολαίου προϋποθέτουν 24μηνο συμβόλαιο. Οι τιμές συμπεριλαμβάνουν ΦΠΑ. Όλες οι προσφορές ισχύουν μέχρι εξαντλήσεως των αποθεμάτων. Ισχύουν όροι και προϋποθέσεις.

www.cytamobile-vodafone.com
Τηλεφωνική Εξυπηρέτηση: 132

Το μέλλον συναρπάζει.
Ready?

RED plus
4GB
€63/μήνα
€19
αρχικά

iPhone 11
64GB

iPhone 11
128GB

RED plus
4GB
€67/μήνα
€0
αρχικά

Ποιος (θα) είναι ο «ακρίτας» της Τουρκίας;

Το μήνυμα ενός πρωτοσέλιδου τουρκικής εφημερίδας και η επικείμενη συμπεριφορά των ψηφοφόρων στην τ/κ κοινότητα

Του **ΝΙΚΟΥ ΜΟΥΔΟΥΡΟΥ**

Στις 10 Σεπτεμβρίου 2020, ο πρωτοσέλιδος τίτλος της τουρκικής εφημερίδας Γενί Σιαφάκ (Yeni afak) παρουσίασε για πολλοστή φορά τον Μουσταφά Ακιντζί ως ένα πολιτικό φίλο-ελληνοκυπριακών τάσεων. Συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκε η φράση «Rumların Akincısı», η οποία αποδόθηκε στον ελληνοκυπριακό δημόσιο χώρο ως «ο Ακιντζί των Ελληνοκυπρίων». Η απλή μετάφραση του τίτλου όντως κατάφερε να μεταφέρει το γενικό μήνυμα στο ελληνόφωνο κοινό. Ωστόσο, μια πιο προσεκτική μετάφραση, τοποθετημένη στο αναλυτικό πλαίσιο που θα αποκωδικοποιήσει την ιδεολογία του τίτλου, είναι εφικτό να μας οδηγήσει σε σφαιρικότερα συμπεράσματα για το βλέμμα της Τουρκίας στην τ/κ κοινότητα και την εκλογική της διαδικασία.

Στον βαθμό που ένα πρωτοσέλιδο της συγκεκριμένης φιλοκυβερνητικής εφημερίδας στην Τουρκία μπορεί να διαφωτίσει για τους προανατολισμούς της εξουσίας Ερντογάν, τότε ο τίτλος της 10ης Σεπτεμβρίου μπορεί να θεωρηθεί ως σημείο καμπής. Η κυριολεκτική μετάφραση της λέξης Ακιντζί στα ελληνικά σημαίνει Ακρίτας. Η πολιτική σημασία του λογοπαίγνιου της εφημερίδας οικοδομείται στο εξής: Ο Τουρκοκύπριος ηγέτης με τις θέσεις που εκφράζει και την πολιτική που ακολουθεί, λειτουργεί –σύμφωνα με την ιδεολογική πλατφόρμα της εξουσίας στην Άγκυρα– ως ένας «ακρίτας των Ελληνοκυπρίων».

Ιστορικά, το φαντασιακό του τουρκικού εθνικισμού περιέγραφε την τ/κ κοινότητα ως ένα αναπόσπαστο τμήμα του τουρκικού έθνους. Σε ένα τέτοιο φαντασιακό, η πολιτισμική, γλωσσική, κοινωνική, αλλά και πολιτική διαφορετικότητα των Τουρκοκυπρίων δεν μπορούσε να γίνει ανεκτή. Οι ιδιαίτερες κυπριακές πτυ-

Η απουσία ουσιαστικής κινητικότητας στο Κυπριακό, οι ανταγωνισμοί στην Αν. Μεσόγειο και η νέα φάση της παρεμβαικτικότητας της Τουρκίας στην καθημερινότητα των Τουρκοκυπρίων, μετέτρεψαν το θέμα της αναθεώρησης των σχέσεων με την Άγκυρα σε βασικό θέμα της προεκλογικής αντιπαράθεσης.

χές της κοινοτικής ταυτότητας δεν αναγνωρίζονταν ούτε καν ως «τοπικές». Μάλιστα, στις περιπτώσεις πολιτικοποίησης των κυπριακών πτυχών της ταυτότητας, αυτές γίνονταν άμεσα το αντικείμενο ιδεολογικής δαιμονοποίησης. Για το κεντρικό ρεύμα του τουρκικού εθνικισμού οι Τουρκοκύπριοι ήταν οι «ακρίτες» του τουρκισμού. Αυτοί που τάχθηκαν από τη μοίρα να επιβεβαιώσουν την τουρκικότητα της περιφέρειας απέναντι στον εθνικό εχθρό της «μητέρας πατρίδας», δηλαδή της μητρόπολης. Όμως οι «ακρίτες» της περιφέρειας, γενιτιάζουν με τις «ξένες-εχθρικές» οντότητες. Είναι συνεπώς πάντοτε «υπόπτοι» για προσμίξεις και συνέργειες με τον «εθνικό εχθρό». Η «μητέρα πατρίδα» αναπαράγει τα αντανάκλαστικά ενός «γονικού δικαίωματος» που θέλει να προστατεύσει, αλλά πολύ περισσότερο, να πειθαρχήσει τους υποτελείς για εθνική προδοσία ακρίτες.

Σήμερα, η προαναφερθείσα έννοια του τουρκισμού έχει αποκτήσει

Εάν υπάρχει κάτι που μπορεί να θεωρηθεί νέο στις φετινές τ/κ εκλογές, είναι η αμεσότητα και η ένταση με την οποία τέθηκε το θέμα των σχέσεων Τουρκίας – Τ/Κ.

και το στοιχείο της θρησκείας. Στη βάση αυτής της αλλαγής, οι «ακρίτες» φαίνεται να μην είναι ούτε «καλοί Τούρκοι», αλλά ούτε και «καλοί Μουσουλμάνοι». Στοιχεία που αναπαράγονται από την αντιπολιτευτική στάση του Ακιντζί. Σύμφωνα με το πρωτοσέλιδο της 10ης Σεπτεμβρίου, ο Τουρκοκύπριος ηγέτης επιβεβαίωσε την «ιστορική αγωνία» και μεταμορφώθηκε σε «ακρίτα» των συμπεριφερόντων ξένων δυνάμεων. Ποια είναι, όμως, η σημασία αυτής της αντίληψης για την επικείμενη ψηφοφορία στην τ/κ κοινότητα; Τι μπορεί να

μας εξηγήσει για την εξελισσόμενη σχέση Τουρκίας – Τουρκοκυπρίων σε ένα πλαίσιο συνέχισης της διχοτόμησης;

Νέα γεωπολιτική ταυτότητα

Η περίοδος που ακολούθησε την πραξικοπηματική απόπειρα της 15ης Ιουλίου 2016 στην Τουρκία, είναι μια περίοδος έντονων μετασχηματισμών. Ένα από τα πεδία που επιπρεσάστηκαν καθοριστικά είναι και ο τρόπος με τον οποίο ο συνασπισμός εξουσίας αντιμετωπίζει το περιφερειακό περιβάλλον. Σε αυτό το πλαίσιο, η κυβέρνηση Ερντογάν και η συνεργασία της με το Κόμμα Εθνικιστικής Δράσης άρχισαν να συγκροτούν ένα συγκεκριμένο δόγμα, στη βάση του οποίου η Τουρκία εξαναγκάζεται να αντιμετωπίσει ποικιλόμορφες απειλές πέρα από τα επίσημα γεωγραφικά της σύνορα. Για το μπλοκ εξουσίας της Τουρκίας, οι εντεινόμενοι ανταγωνισμοί στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου λειτουργούν ως μια «ε-

θρική περικύκλωση» που στοχεύει στην απομόνωση της χώρας και στον εγκλωβισμό της σε ένα περιβάλλον μόνιμης αστάθειας.

Ένα από τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα πρακτικών επιπτώσεων του προαναφερθέντος γεωπολιτικού οράματος είναι η αντιμετώπιση της Κυπριακής Δημοκρατίας ως μιας «εχθρικής οντότητας», οι πράξεις της οποίας θα πρέπει να αντιμετωπιστούν προληπτικά. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, εντός της θάλασσας. Ως επέκταση αυτού του σκεπτικού, η δομή της «ΤΔΒΚ» πρέπει να λειτουργεί όχι ως υποδοχέας της πολιτικής ασφάλειας της Τουρκίας, αλλά πολύ περισσότερο ως παροχέας ασφάλειας προς τη «μητρόπολη». Μια τέτοια αλλαγή δεν πρέπει να θεωρηθεί αφηρημένη και εκφρασμένη αποκλειστικά σε ρητορικό επίπεδο. Αντίθετα η πολιτική, οικονομική και κοινωνική μεταμόρφωση των κατεχομένων απαιτεί, σύμφωνα με τους κύκλους εξουσίας στην Άγκυρα, συγκεκριμένες υποδομές και συγκεκριμένους πολιτικούς φορείς υλοποίησης τους.

Αυτή, λοιπόν, η γεωπολιτική ταυτότητα που θέλει να επιβάλει η σημερινή σύνθεση της εξουσίας Ερντογάν, είναι σχεδόν υποχρεωμένη να εξοβελίσει το ιδεολογικό πρόγραμμα που εκφράζει ο κ. Ακιντζί. Η υπογράμμιση του Τ/κ ηγέτη στην ανάγκη εκδημοκρατισμού των σχέσεων Τουρκίας – Τουρκοκυπρίων, η προώθηση της αυτονομίας του κυπριακού χώρου, η δημόσια επανάληψη της αγωνίας για την απειλή εξαφάνισης της κυπριακότητας των Τουρκοκυπρίων, καθώς και η «επιθετική» έκφραση της τουρκοκυπριακής κοσμικότητας, αποτελούν μερικά από τα στοιχεία που μετέτρεψαν τον Ακιντζί σε «προδότη του έθνους».

Ο κ. Νίκος Μούδουρος είναι λέκτορας στο Τμήμα Τουρκικών και Μεσανατολικών Σπουδών του Πανεπ. Κύπρου.

Η διεκδίκηση μιας νέας σχέσης

Εάν υπάρχει κάτι που μπορεί να θεωρηθεί νέο στην φετινή εκστρατεία για την εκλογή του Τουρκοκύπριου ηγέτη, πέραν των πρωτόγνωρων συνθηκών της πανδημίας, είναι η αμεσότητα και η ένταση με την οποία τέθηκε το θέμα των σχέσεων Τουρκίας – Τουρκοκυπρίων στη δημόσια θέα. Τις προηγούμενες δεκαετίες το θέμα αυτό ήταν φυσικά κυρίαρχο στην καθημερινή ζωή, ωστόσο οι μορφές έκφρασης του συμπεριλάμβαναν την αντιπαράθεση για το μοντέλο λύσης του Κυπριακού. Η αυτονόμηση από την Τουρκία «κρυβόταν» μέσα στην υποστήριξη της θέσης για ομοσπονδιακή λύση, ενώ η διατήρηση της σημερινής ιεραρχικής ισορροπίας εκφραζόταν μέσα από την υποστήριξη σε συνομοσπονδία. Σήμερα όμως τα πράγματα είναι διαφορετικά. Η απουσία ουσιαστικής κινητικότητας στο Κυπριακό, οι ανταγωνισμοί στην Ανατολική Μεσόγειο και η νέα φάση της παρεμβατικότητας της Τουρκίας στην καθημερινή ζωή των Τουρκοκυπρίων, μετέτρεψαν το θέμα της αναθεώρησης των σχέσεων με την Άγκυρα σε βασικό, «ξεγυμνωμένο» από κάθε υπονοούμενο, θέμα της προεκλογικής αντιπαράθεσης. Υπό αυτή την έννοια, η επικείμενη ψηφοφορία θα κρίνει πολλά και για το μέλλον της κοινωνικής δομής των Τ/Κ.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΡΥΣΗ ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ

Οι παράνομες «εκλογές» στα Κατεχόμενα και το Κυπριακό

Στα 46 χρόνια τουρκικής κατοχής, έχει επιβεβαιωθεί αναρίθμητες φορές ο κυρίαρχος ρόλος της Τουρκίας στην κατεχόμενη Κύπρο και ο απόλυτος έλεγχός της στις πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις στο παράνομο ψευδοκράτος, που η ίδια ίδρυσε το 1983 και συντηρεί, έκτοτε. Ο εκάστοτε Τουρκοκύπριος ηγέτης, ο οποίος αναδεικνύεται από τις παράνομες «εκλογές» στα Κατεχόμενα, ΔΕΝ καθορίζει την πολιτική της τουρκικής πλευράς στο Κυπριακό, ούτε αποφασίζει για τη στάση της στις διαπραγματεύσεις.

Δεν υποτιμίζω ότι δεν έχει δική του, προσωπική άποψη. Αλλοίμονο. Όμως, δεν είχε ποτέ τη δυνατότητα να μετουσιώσει την όποια προσωπική άποψή του σε πολιτική γραμμή της τουρκικής πλευράς. Κρίνοντας δε από τη γενικότερη στάση και συμπεριφορά του προέδρου της Τουρκίας, Ταγίπ Ερντογάν, δεν φαίνεται ότι οποιοσδήποτε Τουρκοκύπριος ηγέτης θα αποκτίσει ποτέ τέτοια δυνατότητα.

Ακόμα και ο Ραούφ Ντενκτάς, ο οποίος ηγήθηκε της τουρκοκυπριακής κοινότητας για 37 ολόκληρα χρόνια, στα οποία περιλα-

Κάθε «εκλογική» διαδικασία στα Κατεχόμενα, αν και παράνομη και ενδεχομένως διαβλητή, έχει πολιτική σημασία.

βάνονται η τουρκική εισβολή, η ίδρυση του ψευδοκράτους και σειρά σημαντικών σταθμών στην ιστορία του Κυπριακού, αδυνατούσε να καθορίσει ο ίδιος την πολιτική γραμμή της τουρκικής πλευράς και διακρίνεται, ιστορικά, από τους διαδόχους του, μόνο για τη στενότερη σχέση του με τους Τούρκους προέδρους, πρωθυπουργούς και στρατιωτικούς, η οποία χτίστηκε με την πάροδο των πολλών χρόνων παρουσίας του στο προσκήνιο. Όπως σχολίαζαν πολιτικοί αναλυτές των δεκαετιών '70, '80 και '90, αυτή η στενή σχέση του Ραούφ Ντενκτάς με την Άγκυρα, δεν ήταν αρκετή ώστε να ορίζει ο ίδιος την τουρκική πολιτική, ήταν αρκετή, μόνο για να αποτρέπει μεμονωμένες διαδικαστικές εξελίξεις με τις οποίες, τύχχανε, κατά καιρούς, να διαφωνεί έντονα ο ίδιος.

Οι δε διάδοχοι του Ραούφ Ντενκτάς, Μεχμέτ Αλί Ταλάτ (2005-2010), Ντερβίς Ερογλου (2010 – 2015) και Μουσταφά Ακιντζί (2015-) ήταν πιο αδύναμοι πολιτικά και αναπόφευκτα δεν μπόρεσαν ούτε αυτοί να παραβούν τις εντολές της Τουρκίας, όταν και αν διαφωνούσαν. Όμως, αυτές οι διαχρονικές και αδιαμφισβήτητες πραγματικότητες δεν ακυρώνουν την πολιτική σημασία των παράνομων «εκλογών» στα Κατεχόμενα. Κάθε «εκλογική» διαδικασία στα Κατεχόμενα, αν και

παράνομη και ενδεχομένως διαβλητή, έχει πολιτική σημασία.

Στην προκειμένη περίπτωση, η σημασία της αυτή εδράζεται στην καταγραφή της πολιτικής τάσης ανάμεσα στους κατοίκους της κατεχομένης Κύπρου, Τουρκοκυπρίους και έποικους. Θα μπορούσε, δηλαδή, να λεχθεί ότι οι παράνομες «εκλογές» στα κατεχόμενα δεν μπορούν να επηρεάσουν άμεσα το μέλλον του Κυπριακού, μπορούν όμως να περιγράψουν την παρούσα αντίληψη και τάση στην κοινωνία των κατε-

χομένων. Και αυτή η περιγραφή έχει τεράστια σημασία, τόσο για την ελληνοκυπριακή κοινότητα, όσο και για την Κυπριακή Δημοκρατία.

Για να γίνω πιο συγκεκριμένος, δεν πιστεύω ότι η Τουρκία περιμένει τις παράνομες «εκλογές» στα Κατεχόμενα, για να διαμορφώσει τη γραμμή της, ως προς τον στόχο της στο Κυπριακό. Ούτε πιστεύω ότι την απασχολεί η βούληση των Τουρκοκυπρίων, ή έστω των εποίκων.

Αυτή η βούληση όμως, είναι κάτι που πρέπει να απασχολήσει εμάς.

Και σε αυτό το σημείο έγκειται και η πολιτική σημασία των παράνομων «εκλογών» στα Κατεχόμενα. Γιατί, αν ο Α υποψήφιος δηλώνει, για παράδειγμα, υποστηρικτής της «λύσης δύο κρατών» και ο Β υποψήφιος δηλώνει υποστηρικτής της «λύσης ομοσπονδίας», το αποτέλεσμα δεν μας λέει τι θα πράξει η Τουρκία μας λέει, όμως, τι θέλουν οι Τουρκοκύπριοι (και οι έποικοι).

Και με αυτόν ακριβώς τον φακό οφείλουμε, ως ελληνοκυπριακή κοινότητα, αλλά και ως Κυπριακή Δημοκρατία, να δούμε τις παράνομες αυτές «εκλογές» στα Κατεχόμενα: ως μια καλή ένδειξη, ή προβολή,

του τι θέλει, εν έτει 2020, η τουρκοκυπριακή κοινότητα (και οι έποικοι). Κάθε άλλη εκτίμηση, αισιόδοξη ή απαισιόδοξη, που να συνδέει το αποτέλεσμα των παράνομων «εκλογών» με τις προθέσεις της Τουρκίας, είναι, κατά την άποψή μου, ατεκμηρίωτη.

Υστεροσημείωμα: Όλες οι αναλύσεις που διασυνδέουν το Κυπριακό με το αποτέλεσμα των παράνομων «εκλογών» στα Κατεχόμενα, προϋποθέτουν ότι οι Τουρκοκύπριοι (και οι έποικοι) θα ψηφίσουν, τουλάχιστον κατά ένα μεγάλο βαθμό, με κριτήριο τις θέσεις των υποψηφίων στο Κυπριακό. Αυτό όμως είναι κάτι που δεν μπορεί ποτέ να προσδιοριστεί με ακρίβεια, ή σιγουριά. Και είμαι βέβαιος ότι, αναλόγως αποτελέσματος, η κάθε σχολή σκέψης στα Κατεχόμενα θα αναδείξει, ή θα υποβαθμίσει, το Κυπριακό ως κριτήριο της επιλογής του λεγόμενου «εκλογικού» σώματος. Και προφανώς, αυτή τη διέξοδο την έχει και η Τουρκία.

Ο κ. Χρύσης Παντελίδης είναι μέλος της Γραμματείας του Εκτελεστικού Γραφείου του Δημοκρατικού Κόμματος.

MC MEDOCHEMIE

44 ΧΡΟΝΙΑ

φροντίδα για τον άνθρωπο και την υγεία

ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΑΣΦΑΛΟΥΣ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

SAFER GAMBLING WEEK

5 -11 OCT 2020

ΣΑΒΒΑΤΟ & ΚΥΡΙΑΚΗ 3-4 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Παρουσία σε όλα τα γήπεδα
Α&Β κατηγορίας
📍 Παγκύπρια

ΔΕΥΤΕΡΑ 5 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

3^ο Συνέδριο Ασφαλούς Παιχνιδιού
📺 10:00-14:30, Digital Event

Let's Keep it a Game
📺 18:00-19:00, Online Quiz
www.quiz.cy

ΤΡΙΤΗ 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ασφαλές παιχνίδι την εποχή
της πανδημίας:
Προκλήσεις και Πολιτικές
- Σεμινάριο για
εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους
10:30-12:00
📍 Ξενοδοχείο Hilton Nicosia

Δημοσιογραφική διάσκεψη
Young Cities
11:00-12:30
📍 Δημοσιογραφική Εστία, Λευκωσία

Ασφαλές παιχνίδι και
παράγοντες ρίσκου
- Εκπαιδευτικό σεμινάριο για
μέλη Αθλητικών Ομοσπονδιών
📺 13:00-14:30, Digital Event

Ασφαλές παιχνίδι και
παράγοντες ρίσκου
- Εκπαιδευτικό σεμινάριο για
μέλη Αθλητικών Ομοσπονδιών
📺 16:30-18:00, Digital Event

Let's Keep it a Game
📺 18:00-19:00, Online Quiz
www.quiz.cy

Νέοι και τυχερά παιχνίδια
- Εκπαιδευτικό σεμινάριο για γονείς
📺 18:00-19:30, Digital Event

Ο ρόλος των γονεικών αξιών
για αποφυγή της εξάρτησης
από τυχερά παιχνίδια
📺 18:00-19:30, Digital Event

ΤΕΤΑΡΤΗ 7 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ασφαλές παιχνίδι την
εποχή της πανδημίας:
Προκλήσεις και Πολιτικές
- Σεμινάριο για
εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους
10:00-12:00
📍 Ξενοδοχείο Sun Hall, Λάρνακα

Διαδραστικό Εργαστήρι
για στρατιώτες- Τυχερά Παιχνίδια:
Παράγοντες κινδύνου και
μηχανισμοί αυτοπροστασίας

Let's Keep it a Game
11:00-12:00, Online Quiz 📺
www.quiz.cy

Ποτέ το χόμπι γίνεται ψυχοπαθολογία
13:00-14:30
📍 Γραφεία MindLab, Άγιος Ιωάννης

Ασφαλές παιχνίδι και
παράγοντες ρίσκου
- Εκπαιδευτικό σεμινάριο για
δημοσιογράφους
14:00-15:30, Ξενοδοχείο Landmark Nicosia

Κέρδισε το τζόκερ στη ζωή
18:30-20:00, Digital Event 📺

ΠΕΜΠΤΗ 8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ασφαλές παιχνίδι την εποχή της πανδημίας:
Προκλήσεις και πολιτικές-
Εκπαιδευτικό σεμινάριο για
εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους
10:00-12:00
📍 Χαρουπόμυλοι Λανίτη, Λεμεσός

Διαδραστικό Εργαστήρι
για στρατιώτες:
Τυχερά παιχνίδια - Παράγοντες
κινδύνου και μηχανισμοί αυτοπροστασίας

Νέοι και τυχερά παιχνίδια -
Εκπαιδευτικό σεμινάριο για εκπαιδευτικούς
συμβούλους
12:00-13:30, Digital Event 📺

Let's Keep it a Game
12:30-13:30, Online Quiz 📺
www.quiz.cy

Το τυχερό παιχνίδι: Τι κερδίζω τελικά;
- Εκπαιδευτικό εργαστήριο
για γονείς και νέους
16:00-17:30, Digital Event 📺

Βήματα για το ασφαλές παιχνίδι
18:00-19:30, Digital Event 📺

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 9 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ασφαλές παιχνίδι την
εποχή της πανδημίας:
Προκλήσεις και πολιτικές
- Σεμινάριο για
εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους
10:00-11:30
📍 Εστιατόριο Λαξιά, Παραλίμνι

Saving someone you know
- Εργαστήρι για το ασφαλές παιχνίδι
προς το προσωπικό του καζίνο
10:00-12:00, Digital Event 📺

Problem Gambling Awareness:
Εκπαιδευτικό σεμινάριο για
επαγγελματίες ψυχικής υγείας
11:30-13:30, Digital Event 📺

Ασφαλές παιχνίδι και διαφήμιση
- Εκπαιδευτικό σεμινάριο για
στελέχη επικοινωνίας
και διαφήμισης
12:00-15:00, Digital Event 📺

Ασφαλές παιχνίδι και
παράγοντες ρίσκου
- Εκπαιδευτικό σεμινάριο για στελέχη
επιχειρήσεων
14:30-17:30, Digital Event 📺

Σtereότυπα και στοιχηματισμός
18:30-20:00, Digital Event 📺

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, ΣΑΒΒΑΤΟ & ΚΥΡΙΑΚΗ 9, 10 & 11 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Παρουσία με ενημερωτικά περίπτερα
στις Υπεραγορές Παπαντωνίου
και METRO σε όλες τις πόλεις 📍

ΣΑΒΒΑΤΟ 10 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Δραστηριότητα στο Nicosia Mall
11:00-14:00, Λευκωσία 📍

Δραστηριότητα στην Πλατεία Παραλιμνίου
11:00-14:00, Παραλίμνι 📍

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Δραστηριότητα στο My Mall
11:00-14:00, Λεμεσός 📍

Δραστηριότητα στο Kings Avenue Mall
11:00-14:00, Πάφος 📍

Πεθαίνοντας στα γέλια
- Inspirational Speech από την
κωμικό Κατερίνα Βρανά
18:00-19:30, Digital Event 📺

Πληροφορίες για επιπρόσθετες
ενέργειες μπορείτε να λάβετε
από την ιστοσελίδα
www.sgw.cy

ΕΘΝΙΚΗ
ΑΡΧΗ
ΣΤΟΙΧΗΜΑΤΩΝ

Safer
Gambling

LET'S
KEEP IT
A GAME

Διαβάζοντας πίσω από τις δημοσκοπήσεις

Ο αριθμός των αναποφάσιστων ψηφοφόρων υποδηλοί πως θα υπάρξουν εκπλήξεις στη μάχη των «προεδρικών» στα Κατεχόμενα

Του ΜΕΤΕ ΧΑΤΑΪ

Την 11η Οκτωβρίου, οι Τ/κ θα οδηγηθούν στην κάλπη για να αναδείξουν τον ηγέτη της κοινότητάς τους. Σε αντίθεση με την Κυπριακή Δημοκρατία, αυτός ο ηγέτης αποτελεί τον κύριο εκπρόσωπό τους στις διαπραγματεύσεις αλλά και τον κύριο εκπρόσωπό τους στον κόσμο ευρύτερα. Γι' αυτό, ακριβώς, η επιλογή είναι πάντα σημαντική καθώς καταδεικνύει και την πολιτική βούληση των Τ/κ. Όπως συχνά σε εκλογικές αναμετρήσεις οι δημοσκοπήσεις προκαλούν περισσότερο σύγχυση παρά διασαφήνιση της ψήφου, έτσι και τώρα στην αναμέτρηση της προσεχούς Κυριακής. Κι αυτό διότι τα τελευταία χρόνια Τ/κ πολιτικοί έχουν επιχειρήσει να επηρεάσουν ψηφοφόρους μέσω δημοσκοπήσεων, καθιστώντας τις αναξιόπιστες. Παρόλα αυτά, μπορούμε να διαπιστώσουμε κάποιες τάσεις.

Η τουρκική εταιρεία ερευνών Gezici, είναι ενεργή στο νησί εδώ και κάποια χρόνια και στο παρελθόν έχει κατηγορηθεί για χειραγώγούμενες και μη αντικειμενικές δημοσκοπήσεις. Η Gezici ανέλαβε την τελευταία δημοσκόπηση που δημοσιοποιήθηκε, βασισμένη σε τρεις έρευνες τους τελευταίους τρεις μήνες. Δεν έχουν ωστόσο δημοσιοποιήσει τις ερωτήσεις της δημοσκόπησης, δυσκολεύοντας την κατάληξη σε ασφαλή συμπεράσματα, ενώ είναι ενδιαφέρων, ο τρόπος που κατέληξαν στα συμπεράσματα. Έχουν π.χ. αποκλείσει τους ερωτηθέντες που επέλεξαν τις κατηγορίες, «αναποφάσιστος», «προτιμώ να μην απαντήσω» και «δεν θα ψηφίσω».

Συμπεριλάμβαναν μόνο όσους επέλεξαν ένα από τους υποψήφιους,

Οι τελευταίες δημοσκοπήσεις στα Κατεχόμενα

	Ερσίν Τατάρ	Μουσταφά Ακιντζι	Τουφάν Ερχιουρμάν	Κουντρέτ Οζεράσι
GEZINCI	34 %	30 %	15,1 %	9,2 %
• Νικητής β' γύρου Ερσίν Τατάρ 54,1% (Η έρευνα έχει αγνοήσει την κατηγορία των αναποφάσιστων, του «προτιμώ να μην απαντήσω» και «δεν θα ψηφίσω»)				
LSE	17 %	26 %	12 %	
CMIRS	11 %	24 %	9 %	

Στο εκπληκτικό ποσοστό του 53% ανέρχεται η πρόσθεση των επιλογών «δεν έχω αποφασίσει ακόμα», «προτιμώ να μην απαντήσω», «δεν θα ψηφίσω».

αγνοώντας ότι άλλες δημοσκοπήσεις έχουν επανειλημμένα καταδείξει πως 30-40% των ερωτηθέντων εμπίπτουν σε αυτές τις τρεις κατηγορίες. Φημολογείται ότι το επιτελείο Τατάρ χρηματοδότησε την εν λόγω δημοσκόπηση και γι' αυτό δεν θα έπρεπε να προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Gezici, ο Ερσίν Τατάρ προηγείται της κούρσας. Η εταιρεία ισχυρίζεται ότι θα λάβει το 34% στον πρώτο γύρο, με τον Μουσταφά Ακιντζι να ακολουθεί, με ποσοστό 30%. Τρίτος εμφανίζεται ο Τουφάν Ερχιουρμάν με 15,1%, ενώ ο Κουντρέτ Οζεράσι φέρεται να λαμβάνει 9,2%. Στον δεύτερο γύρο μάλιστα, η δημοσκόπηση παρουσιάζει ως νικητή τον Ερσίν Τατάρ, με ποσοστό 54,1%. Αυτές οι εκτιμήσεις αγνοούν, ωστό-

Δεν θα πρέπει να εκπλαγούμε αν αντί ενός αιχμηρού δίπολου «να ζει κανείς ή να μη ζει», να υπάρξει τελικώς μία ψήφος πιο πραγματιστική, επιλέγοντας έναν τρίτο, πιο κεντρικό υποψήφιο.

σο, μία σημαντική πραγματικότητα αυτών της μάχης, που είναι η αυξανόμενη ένταση μεταξύ του Μουσταφά Ακιντζι και της τουρκικής κυβέρνησης. Εξαιτίας αυτής της έντασης πολλοί ερωτώμενοι, ενδεχομένως να αποκρύβουν τις πραγματικές τους επιλογές στη δη-

μοσκόπηση, να δηλώνουν «αναποφάσιστοι» ή ακόμη να απαντούν με την επιλογή «προτιμώ να μην απαντήσω». Επιπλέον, πολλοί εκφράζουν απογοήτευση από την όλη διαδικασία και πως θα αποφύγουν να ψηφίσουν γενικότερα.

Αυτό φαίνεται πιο καθαρά σε άλλες δημοσκοπήσεις, όπως οι έρευνες που έχουν διενεργηθεί από το Κέντρο Ερευνών για τη Μετανάστευση, Ταυτότητα και Δικαιωμάτων (CMIRS) αλλά και από ευρεία πανεπιστημιακή έρευνα που έχει χρηματοδοτηθεί από το London School of Economics και που ανέλαβε ο Τ/κ πανεπιστημιακός Hüseyin akal του Πανεπιστημίου Keele.

Κάθε έρευνα είχε τη συμμετοχή 500 ατόμων και ενώ το αντικείμενό τους ήταν η ικανοποίηση για τον τρόπο ζωής, οι έρευνες συμπεριέ-

λαβαν ερωτήσεις που αφορούσαν την εκλογική κούρσα. Στην έρευνα του CMIRS, το 16% των ερωτηθέντων δήλωσαν τον Σεπτέμβριο πως δεν θα πάνε στην κάλπη ενώ το 22,6% των ερωτηθέντων επέλεξε να μην απαντήσει. Ποσοστό που ανήλθε στο 14,6% δήλωσε αναποφάσιστο. Αν προστεθούν δηλαδή αυτές οι τρεις κατηγορίες, το ποσοστό ανέρχεται στο 53%, που είναι ένα εκπληκτικό ποσοστό.

Και η έρευνα που χρηματοδοτήθηκε από το LSE, αλλά και αυτή του CMIRS, έχουν παρόμοια αποτελέσματα γύρω από την «εκλογική» αναμέτρηση. Αυτή που έχει χρηματοδοτηθεί από το LSE εκτιμά ότι ο Μουσταφά Ακιντζι θα κερδίσει το 26% των ψηφοφόρων, ενώ του CMIRS το 24%. Και στις δύο έρευνες ο Ερσίν Τατάρ έρχεται δεύτερος (με

ποσοστό 17% στην έρευνα του LSE και 11% στην έρευνα του CMIRS) ενώ ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης Τουφάν Ερχιουρμάν, είναι τρίτος με ποσοστό 12% και 9% αντίστοιχα.

Και οι δύο έρευνες, καταδεικνύουν πάντως πως η διαφορά Τατάρ και Ερχιουρμάν μειώνεται. Μερικοί αναλυτές έχουν υπογραμμίσει άλλωστε τις αρνητικές συνέπειες από την παρέμβαση της Άγκυρας και υποστηρίζουν ότι όπως συνέβη και στο παρελθόν, έτσι και σήμερα, είναι πολύ πιθανόν οι ψηφοφόροι να απορρίψουν τον εκλεκτό της Άγκυρας, που σε αυτή την περίπτωση είναι ο Τατάρ. Όλες αυτές οι παρεμβάσεις έχουν μετατρέψει την εκλογική μάχη σε ένα δημοψήφισμα, όπου οι ψηφοφόροι θα πρέπει να διαλέξουν μεταξύ του να ακολουθούν πιστά τα «θέλω» της Άγκυρας, ή να αντιστέκονται σε αυτά.

Ο μεγάλος αριθμός των αναποφάσιστων ψηφοφόρων, υποδηλοί πως θα υπάρξουν εκπλήξεις σε αυτή τη μάχη. Ο πολιτικός δίπολις γύρω από την παρέμβαση της Άγκυρας, στέλνει το μήνυμα πως Ακιντζι και Τατάρ είναι οι κύριοι αντίπαλοι. Ωστόσο, δεν θα πρέπει να ξεχνούμε πως οι Τ/κ είναι μία κοινότητα που ζει απομονωμένη εδώ και καιρό και συνεπώς, έχει καταφέρει να αναπτύξει τακτικισμούς στην προσπάθειά της να επιβιώσει. Γι' αυτό τον λόγο, δεν θα πρέπει να εκπλαγούμε αν αντί ενός αιχμηρού δίπολου «να ζει κανείς ή να μη ζει», να υπάρξει τελικώς μία ψήφος πιο πραγματιστική, επιλέγοντας έναν τρίτο, πιο κεντρικό υποψήφιο.

Ο κ. Μετέ Χαταΐ είναι πολιτικός αναλυτής επιστημονικός σύμβουλος στο PRIO Cyprus Center

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΜΟΕ: Νοσοκομείο Αεροδρομίου Λευκωσίας για κορωνοϊό

Η μάχη για τον Covid-19 δεν έχει ακόμη κριθεί. Αναμένεται το δεύτερο κύμα σε ολόκληρη την μοιρασμένη Κύπρο. Παράλληλα, ο γενικός γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών έχει ήδη εξαγγείλει την πρόθεσή του—μετά τις εκλογές για ανάδειξη του Τ/κ ηγέτη—για να συγκαλέσει ξανά τους υπήντες βασικούς εταίρους (τις εγγυήτριες δυνάμεις και τις δύο κοινότητες) για διάλογο με τους ηγέτες σε συνέχεια του δείπνου που οργάνωσε στο Βερολίνο τον Νοέμβριο του 2019.

Μια Πρόταση: Ο ίδιος ο γενικός γραμματέας έχει ξεκαθαρίσει πως θεωρεί αναγκαίο, εν τω μεταξύ, να αναπτυχθούν μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης (ΜΟΕ). Αυτή είναι μια απλή εισήγηση. Για να βοηθήσουμε και παράλληλα να καταπολεμήσουμε την πανδημία, ένα τέτοιο μέτρο θα μπορούσε να είναι η δημιουργία ενός νοσοκομείου στο αεροδρόμιο της Λευκωσίας (ΝΑΛ), το οποίο θα περιθάλπει ασθενείς που έχουν προσβληθεί από Covid-19. Οι ασθενείς, αναλόγως της κατάστασής τους, θα μπορούν να τύχουν νοσηλείας σε μια Μονάδα Ανζημύνων Φροντίδας (ΜΑΦ) καθώς και σε μια Μονάδα Εντατικής Φροντίδας (ΜΕΦ). Θα μπορούσε για παράδειγμα να υπάρχουν 15 κρεβάτια στη ΜΑΦ

και άλλα 15 στη ΜΕΦ με σκοπό να εξυπηρετούν τους Ευρωπαίους πολίτες της Κύπρου, στην κοινή μάχη εναντίον του ιού. Όπως οι ασθενείς έτσι και το προσωπικό θα έχουν δι-κοινοτικό χαρακτήρα.

Πρώτιστος σκοπός είναι η αντιμετώπιση της πανδημίας, διότι ο ιός δεν σταματά στην Πράσινη Γραμμή και ελλοχεύει κινδύνους για ολόκληρο το νησί. Πιστεύω στην αναγκαιότητα αυτής της προσπάθειας για τον βαθύ ανθρωπιστικό της χαρακτήρα, αλλά και γιατί θα δώσει το αντίστοιχο μήνυμα για μια αναγεννημένη προσπάθεια για λύση για την οποία, αναλαμβάνομαι, όλοι προσπαθούμε.

Χώρος για αυτό το ΜΟΕ θα μπορούσε να είναι το αεροδρόμιο Λευκωσίας που θεωρείται μέρος της Νεκρής Ζώνης που εποπτεύεται από τα Ηνωμένα Έθνη. Σε αυτό τον χώρο, θα μπορούσαν πολύ εύκολα να έχουν πρόσβαση τα ασθενοφόρα και από τις δύο πλευρές της Πράσινης Γραμμής με σχετικές διευθετήσεις για πρόσβαση μόνο αυτών των οχημάτων.

Δεδομένου του δικαιοδικού χαρακτήρα της πρωτοβουλίας, φορείς όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση (που ήδη παρέχει κονδύλια για τέτοιου είδους έργα) και τα Ηνωμένα Έθνη θα μπορούσαν να συνεισφέρουν

Σε αυτό τον χώρο, θα μπορούσαν πολύ εύκολα να έχουν πρόσβαση τα ασθενοφόρα και από τις δύο πλευρές της Πράσινης Γραμμής με σχετικές διευθετήσεις για πρόσβαση μόνο αυτών των οχημάτων.

ως προς την ανέγερση, εξοπλισμό και λειτουργία του ΝΑΛ, ενός ΜΟΕ που θα έχει πραγματικά θετικό αντίκτυπο στις ζωές των Κυπρίων.

Όσον αφορά τη μελέτη για την κατασκευή, εξοπλισμό και λειτουργία του ΝΑΛ θα μπορούσε να αντιλήσουμε κονδύλια από το Μέσο Στήριξης Έκτακτων Ανάγκων (Emergency Support Instrument) ή να χρησιμοποιηθεί η μεθοδολογία της χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση της Δικαιοδικής Τε-

χνικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά η οποία έχει τόσα να δείξει με την προφορά της. Από μερικές πρόχειρες πληροφορίες που έχω λάβει, υπολογίζεται ένα ποσό της τάξης των €5εκ. για τα κτίρια και τον εξοπλισμό και σε αυτά θα πρέπει να προστεθούν και τα λειτουργικά έξοδα του ιατρικού, παραιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού. Θα πρέπει βέβαια να γίνει μια λεπτομερής μελέτη για να κοστολογηθεί η όλη προσπάθεια έτσι

ώστε να είναι εφικτή και βιώσιμη. Στο επίπεδο γενικής οργάνωσης και εποπτείας, θα μπορούσε να είναι η Δικαιοδική Τεχνική Επιτροπή για την Υγεία, που θα αναλάβει αποτελεσματική και από κοινού δράση έτσι ώστε - σε συνδυασμό με τα Ηνωμένα Έθνη και την Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και όλους τους άλλους εμπλεκόμενους φορείς - να αρχίσουν την προσπάθεια το συντομότερο δυνατόν.

Αυτό φαίνεται να συνάδει και με την διακήρυξη των δύο ηγετών τον Φεβρουάριο του 2020 για αύξηση της συνεργασίας και την λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για την παροχή της μέγιστης προστασίας για τους Κυπρίους από τον κορωνοϊό.

Τα πλεονεκτήματα

Πέρα από την ιατρική φροντίδα, της οποίας τα πλεονεκτήματα είναι εμφανή, θα καταφέρουμε να ανακτήσουμε και να αξιοποιήσουμε μέρος της Νεκρής Ζώνης, έδαφος που ανήκει στην Κυπριακή Δημοκρατία. Επιπρόσθετα, στο οικονομικό επίπεδο, θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας για γιατρούς, νοσηλευτές καθώς και στον κατασκευαστικό τομέα, σε αυτούς τους δύσκολους καιρούς για τη χώρα μας.

Ακόμη, ένα τέτοιο δημιουργικό και ωφέλιμο ΜΟΕ θα έστελνε τα

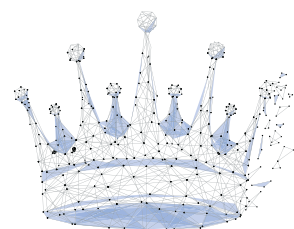
σωστά μηνύματα προς το Γενικό Γραμματέα, σε αυτή την κρίσιμη στιγμή, πως η Κυπριακή Δημοκρατία είναι η στέγη όλων των Κυπρίων, αναβαθμίζοντάς μας στην αντίληψη της διεθνούς κοινότητας ενόψει των επικείμενων διαπραγματεύσεων. Μάλιστα, μετά το τέλος της πανδημίας, οι εγκαταστάσεις αυτές θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για άλλο Δικαιοδικό πρόγραμμα υγείας ή έρευνας και έτσι να δημιουργηθεί ένας πυρήνας συνεργασίας με σκοπό την οικοδόμηση εμπιστοσύνης, μεταξύ άλλων, όλων των εμπλεκόμενων.

Η πρόταση είναι φιλόδοξη, αλλά πιστεύω εφικτή, με την απαραίτητη πολιτική βούληση και τον σωστό σχεδιασμό και κοστολόγηση. Μπορούμε όλοι μαζί να νικήσουμε το νέο κοινό εκθρό, στο πλαίσιο μιας ειλικρινούς και ωφέλιμης συνεργασίας με χαμηλό οικονομικό κόστος. Έτσι μπορούμε να κτίσουμε ένα διαφορετικό περιβάλλον για να ανοίξει επιτέλους ο δρόμος για την ειρήνη και ασφάλεια, σε συνθήκες υγείας για όλη την Κύπρο. Τελικά, εκεί που έχασαν τη ζωή τους τόσοι άνθρωποι—ας δώσουμε τη δική μας μάχη για να προστατεύσουμε τις ζωές όλων των Κυπρίων.

Ο κ. Αχιλλέας Δημητριάδης είναι νομικός.

ecomm bx
Fintech e-accounts platform

ECOMMBX provides convenient, quality payment solutions of the highest standards by innovatively incorporating e-money and e-accounts into one master platform for enhanced efficiency and transparency.

A platform to rule them all

SWIFT and SEPA Fast Transactions

competitive & instant currency conversions

unique IBAN in multiple currencies

ECOMMBX own BIC #ECBXCYN

+357 22 270 349

Pindarou 27, Alpha Business Center, 3rd floor, Office 301 Block A, 1060, Nicosia Cyprus

info@ecommmbx.com

www.ecommmbanx.com

Authorised and Licensed by Central Bank of Cyprus Electronic Money Institution #115.1.3.20/2018

Συζητήσιμη η αποκεντρωμένη ομοσπονδία

Σερντάρ Ντενκτάς: «Ζώνη Ειδικού Καθεστώτος» το Βαρώσι και αδελφικές σχέσεις χωριστών κρατών με την Τουρκία

Του ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ

Κουβαλώντας την πολιτική κληρονομιά του πατέρα του Ραούφ Ντενκτάς, ο Σερντάρ Ντενκτάς, παρά την αντίθετη άποψη της Άγκυρας, εξέπληξε διεκδικώντας την «προεδρία» στα Κατεχόμενα και καταθέτοντας τη δική του πρόταση για το Κυπριακό και το Βαρώσι. Ο κ. Ντενκτάς κατεβαίνει στις «εκλογές»

“

Το Βαρώσι είναι ένα ανθρωπιστικό ζήτημα. Πρέπει αρχικά να δώσουμε τέλος σε αυτό το δράμα, επιστρέφοντας την περιοχή στους πρώην ιδιοκτήτες της ως «Ζώνη Ειδικού Καθεστώτος». Τη διαδικασία θα πρέπει να την δρομολογήσουμε συνομιλώντας με τον ΟΗΕ.

έχοντας παραιτηθεί από την ηγεσία του τ/κ Δημοκρατικού Κόμματος λίγο πριν από την έναρξη της πανδημίας. Με ένα προεκλογικό μανιφέστο, το οποίο επικριεί να κεντρίσει το ενδιαφέρον τόσο του τ/κ δεξιού όσο και κεντρώου ψηφοφόρου, δηλώνει στην «Κ» ότι «δεν στοχεύει αποκλειστικά στην υποστήριξη της τ/κ Δεξιάς. Η γραμμή μας είναι διαφορετική σε ό,τι αφορά τη λύση του Κυπριακού, αλλά και τις μεταρρυθμίσεις που αφορούν

Οι Ε/κ γείτονές μας δεν έχουν ακόμη αποδεχθεί ότι στο νησί υπάρχουν δυο ξεχωριστές εθνικές ταυτότητες, ότι ένα κομμάτι αυτής της γεωγραφίας θα διοικηθεί από μια εθνική ταυτότητα, η οποία διαφέρει από τη δική τους και ότι αυτή η ξεχωριστή εθνική ταυτότητα θα συμμετάσχει στον μηχανισμό λήψης αποφάσεων του κοινού κράτους με βάση την αρχή της ισότητας, λέει στην «Κ» ο Σερντάρ Ντενκτάς.

τα εσωτερικά δρώμενα της τ/κ κοινότητας. Δίνω έμφαση σε θέματα όπως η οικολογική ευαισθησία και οι βιώσιμες πηγές ενέργειας».

Λίγες εβδομάδες πριν από τις «εκλογές» εντυπωσίασε την τ/κ κοινή γνώμη με μια εναλλακτική πρόταση για το Κυπριακό, προσεγγίζοντας θετικά την ιδέα της αποκεντρωμένης ομοσπονδίας, στην οποία εστίασε κατά το παρελθόν ο Νίκος Αναστασιάδης.

Σχετικά τον ρωτήσαμε ποιο είναι

το μοντέλο λύσης που προτείνει για το Κυπριακό, και μας είπε: «Πρώτα από όλα να επισημάνω ότι πιστεύω ότι η ε/κ πλευρά δεν είναι έτοιμη για ομοσπονδιακή λύση που θα βασίζεται στη διζωνικότητα και στην πολιτική ισότητα των δύο κοινοτήτων. Σε επίπεδο συλλογικής αντίληψης, οι Ε/κ γείτονές μας εξακολουθούν να έχουν ενδοιασμούς για την προοπτική του καταμερισμού αυτής της γεωγραφίας και του κράτους. Επίσης, δεν έχουν

ακόμη αποδεχθεί ότι στο νησί υπάρχουν δυο ξεχωριστές εθνικές ταυτότητες, ότι ένα κομμάτι αυτής της γεωγραφίας θα διοικηθεί από μια εθνική ταυτότητα η οποία διαφέρει από τη δική τους και ότι αυτή η ξεχωριστή εθνική ταυτότητα θα συμμετάσχει στον μηχανισμό λήψης αποφάσεων του κοινού κράτους με βάση την αρχή της ισότητας. Για να καταλήξουμε σε λύση με βάση τις παραμέτρους του ΟΗΕ πρώτα από όλα πρέπει να αλλάξει

η αντίληψη της ε/κ πλευράς. Αυτή είναι η προσωπική μου άποψη».

—Αν υπάρξει—κατά την αντίληψή σας— μια τέτοια αποδοχή;

—Σε περίπτωση που προκύψουν οι συνθήκες στις οποίες αναφέρομαι παραπάνω θα μπορούσε να δημιουργηθεί μια αποκεντρωμένη ομοσπονδία, η οποία θα έχει αδύναμο κέντρο και ισχυρά παραρτήματα (ιδρυτικά κρατίδια). Στο προεκλογικό μου μανιφέστο επικειρώ να δώσω έμφαση σε αυτήν την πρόταση.

—Στην περίπτωση, που τελικά δεν υπάρξει συμφωνία για την αποκεντρωμένη ομοσπονδία;

—Σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί αυτός ο στόχος—κάτι που θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε μέσα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα—θα πρέπει να αναζητήσουμε το μοντέλο λύσης των δύο κρατών, το ένα δίπλα στο άλλο, πράγμα που πρέπει να γίνει αποδεκτό και από τις δύο πλευρές.

Ζώνη Ειδικού Καθεστώτος

Πλην του Κυπριακού και στο ζήτημα του Βαρωσιού, διαφοροποιείται από Ερντογάν και Τατάρ, ο Σερντάρ Ντενκτάς: «Κατέθεσα γραπτώς την άποψή μου γι' αυτό το ζήτημα μετά το Κραν Μοντάνα τόσο στην τ/κ πλευρά όσο και στην Τουρκία. Πρώτα από όλα επισημαίνω ότι το Βαρώσι είναι ένα ανθρωπιστικό ζήτημα. Πρέπει αρχικά να δώσουμε τέλος σε αυτό το δράμα. Γι' αυτό θα πρέπει να επιστρέψουμε αυτήν την περιοχή στους πρώην ιδιοκτήτες της ως «Ζώνη Ειδικού Καθεστώτος». Τη διαδικασία θα πρέπει να την δρομολογήσουμε συνομιλώντας με τον ΟΗΕ».

Ο κ. Ντενκτάς τοποθετείται και επί των σχέσεων των Τ/κ με την Τουρκία ως επίσης και με τους Ε/κ: «Πρώτα από όλα θα πρέπει να οικοδομηθούν με την Τουρκία σχέσεις δύο αδελφικών κρατών. Στην πορεία οι σχέσεις θα πρέπει να λάβουν τον χαρακτήρα στρατηγικών διμερών σχέσεων συνεργασίας». Για τις σχέσεις με τους Ε/κ ο κ. Ντενκτάς τάσσεται υπέρ της ανάπτυξης σχέσεων εμπιστοσύνης και αλληλοσεβασμού τονίζοντας και τα εξής: «Πρέπει να παραιτηθούμε από το μοντέλο διμερών σχέσεων το οποίο βασίζεται στις αντιθέσεις. Τουναντίον, πρέπει να εστιάσουμε σε ένα μοντέλο σχέσεων, το οποίο δίνει προτεραιότητα στα κοινά συμφέροντα».

ΑΡΘΡΟ / Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Το κόστος της μη λύσης

Ο αιωνίως αισιόδοξος Γιώργος Βασιλείου ανησυχεί. Δεν έπαψε να ελπίζει αλλά φοβάται ότι μεγάλη μερίδα των συμπατριωτών μας δεν έχει συνειδητοποιήσει ακόμα την τεράστια ζημιά και τους κινδύνους για την επιβίωση του κυπριακού ελληνισμού που μπορεί να προκαλέσει η μη λύση του Κυπριακού. Και αυτό δεν είναι υπερβολή γιατί τον τελευταίο καιρό ακούγεται συχνά το σύνθημα «καλύτερα εμείς απ' εδώ και εκείνοι απ' εκεί». Αυτή είναι μία φράση που εκφράζει, από τη μια μεριά, τα συναισθήματα αυτών που έχουν χάσει κάθε ελπίδα για λύση και δέχονται να μείνουν τα πράγματα έστω και όπως έχουν και, από την άλλη μεριά, αυτών που η επιθυμία ήταν πάντοτε να προωθηθεί η αποδοχή των τετελεσμένων με την ελπίδα ότι θα διαφυλαχθεί ο πλούτος του νότου και ταυτόχρονα το κύρος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Είναι ψευδαισθηση όμως να πιστεύει κάποιος ότι το λεγόμενο στάτους κβο θα παραμείνει ως έχει για πάντα. Η πείρα και τα χρόνια από την εισβολή μέχρι σήμερα πρέπει να μας έχουν διδάξει ότι δεν υπάρχει στάτους κβο, ότι τα «πάντα ρει» και στην αντιπαράθεση μεταξύ των δύο πλευρών, της μίας δηλαδή, που έχει μαζί της το δίκαιο και της άλλης που έχει τη δύναμη, επικρατεί, συνήθως, εκείνη που έχει τη δύναμη. Αυτό αποδεικνύεται και από το παράδειγμα της περικλειστής Αμμοχώστου. Πριν χρόνια η επανεγκατάσταση των Βαρωσιωτών στην πόλη τους θα ήταν συνέπεια όχι της επιτυχούς ολοκλήρωσης, αλλά της έναρξης των συνομιλιών για την επίλυση του Κυπριακού. Σήμερα αγωνιζόμαστε με τα νύχια και τα δόντια για να αποτρέψουμε το άνοιγμα των Βαρωσιών υπό τουρκική διοίκηση.

Από την τουρκική εισβολή, έχουν περάσει 46 ολόκληρα χρόνια που κατά τη διάρκεια τους, αρκετές φορές τα Ηνωμένα Έθνη προσπάθησαν να μας βοηθήσουν, όπως με τις προτάσεις Κουεγιάρ το 1985

και το Σχέδιο Ανάν το 2004 και που δυστυχώς για λόγους που όλοι πολύ καλά γνωρίζουμε, απέτυχαν. Είναι άρα προφανές ότι η διεθνής κοινότητα επιθυμεί και επιζητά την άμεση έναρξη των διαπραγματεύσεων οι οποίες θα οδηγήσουν στην επανένωση της πατρίδας μας. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η επιθυμία αυτή και οι προσπάθειες θα συνεχίσουν επ' άπειρον. Δεν υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία ότι η διαιώνιση του Κυπριακού ελλοχεύει τεράστιους κινδύνους.

Μιλώντας, με την ευκαιρία της έναρξης της 75ης Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, ο γενικός γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών, Αντόνιο Γκουτιέρρες, ανακοίνωσε την ετοιμότητα του για σύγκληση πενταμερούς διάσκεψης για το Κυπριακό και την επανέναρξη του διαλόγου μεταξύ των ηγετών των δύο κοινοτήτων. Επίσης τόνισε τη σημασία της υιοθέτησης μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης, αλλά και της αποφυγής μονομερών ενεργειών που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν τις διαπραγματεύσεις. Είπε, χαρακτηριστικά, ότι δεσμεύεται να προχωρήσει στην «αναζωογόνηση της πολιτικής διαδικασίας», αμέσως μετά την εκλογή του ηγέτη της τουρκοκυπριακής κοινότητας.

Όσο παραμένουν τα πράγματα ως έχουν, τόσο το χειρότερο για μας και τόσο λιγότερες οι ελπίδες για εξεύρεση λύσης διζωνικής κοινοτικής ομοσπονδίας. Η κατάσταση θα αρχίσει να επιδεινώνεται ραγδαία από τη στιγμή που τα Ηνωμένα Έθνη θα καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει προοπτική λύσης γιατί και οι δύο πλευρές δεν είναι διατεθειμένες να κάνουν τους αναγκαίους συμβιβασμούς. Σε μια τέτοια περίπτωση θα παρθεί απόφαση από το Συμβούλιο Ασφαλείας για τη μη ανανέωση της θτείας της Ειρηνευτικής Δύναμης και την αναχώρησή της από την Κύπρο μέσα σε ένα τακτό χρονικό διάστημα. Οι επιπτώσεις μιας τέτοιας απόφασης

Ο μόνος τρόπος να αντιμετωπίσουμε τις παράλογες δηλώσεις του Ερντογάν και άλλων Τούρκων αξιωματούχων, είναι να πάμε σε διαπραγματεύσεις, χωρίς τον παραμικρό όρο, και να είμαστε ταυτόχρονα έτοιμοι, μέσα στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων, να κάνουμε τους αναγκαίους συμβιβασμούς.

Πριν χρόνια η επανεγκατάσταση των Βαρωσιωτών στην πόλη τους θα ήταν συνέπεια όχι της επιτυχούς ολοκλήρωσης, αλλά της έναρξης των συνομιλιών για την επίλυση του Κυπριακού. Σήμερα αγωνιζόμαστε με τα νύχια και τα δόντια για να αποτρέψουμε το άνοιγμα των Βαρωσιών υπό τουρκική διοίκηση.

θα είναι δραματικές για την πλευρά μας διότι θα σημαίνει ότι η «Πράσινη Γραμμή» θα καταλήξει στα χέρια της πιο ισχυρής πλευράς. Όχι μόνο θα χάσουμε το περίπου 3% του εδάφους που σήμερα καλύπτει η «Πράσινη Γραμμή» αλλά θα έχουμε να αντιμετωπίσουμε και τη σκληρή πραγματικότητα των «συνόρων», περίπου 200 χιλιόμετρα, από τη μια πλευρά της Κύπρου έως την άλλη, και δεν θα εί-

μαστε σε θέση να διασφαλίσουμε την ασφάλεια της διαχωριστικής γραμμής. Μαυραγορίτες και έμποροι ναρκωτικών θα έχουν τη δυνατότητα, χωρίς δυσκολία, να προμηθεύουν τους συνεργάτες τους στις ελεύθερες περιοχές. Θα είμαστε μάρτυρες της συνεχούς αύξησης των παράνομων μεταναστών, το κύμα των οποίων ήδη έχει λάβει ανθρωπιστικές διαστάσεις.

Ταυτόχρονα, θα γίνουμε μάρτυρες της αύξησης προσπαθειών των Τουρκοκυπρίων να ανακτήσουν τις περιουσίες τους που βρίσκονται στις ελεύθερες περιοχές. Ήδη το έχουμε διαπιστώσει με την υπόθεση Μακένζυ, η οποία αποδεικνύει πέραν πάσης αμφιβολίας ότι εφόσον είμαστε μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είμαστε ταυτόχρονα και υπόχρεοι να σεβόμαστε το δικαίωμα περιουσίας του

κάθε ενός. Σταδιακά αυτό θα οδηγήσει στη συνεχή αύξηση των τουρκοκυπρίων που θα επιλέξουν να ζουν στις ελεύθερες περιοχές σε αντίθεση με τους Ελληνοκύπριους πρόσφυγες.

Είναι γνωστό ότι ο τουρισμός είναι η βασικότερη πηγή ξένου εισοδήματος. Εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ έχουν δαπανηθεί για την οικοδόμηση των υποδομών και την ανέγερση δεκάδων ξενοδοχείων στις ελεύθερες περιοχές. Χωρίς υπερβολή, μπορούμε να πούμε ότι ο πλούτος της Κύπρου έχει σε μεγάλο βαθμό επενδυθεί στην ανέγερση ξενοδοχείων και έργων υποδομής, η επιτυχής αξιοποίηση των οποίων όμως εξαρτάται από τη συνεχή και σταθερή αύξηση του τουριστικού ρεύματος προς το νησί μας. Δεν επιδιώκω τον εκφοβισμό, αλλά όλοι μπορούμε να φανταστούμε τη ζημιά που θα προκληθεί στην οικονομία της Κύπρου αν ένα τουρκικό βλήμα, δέχοντάς το, προσγειωθεί στην τουριστική περιοχή του Παραλιμνιού και της Αγίας Νάπας.

Θα καθεί το αίσθημα της ασφάλειας που θέλαμε να πιστεύουμε ότι διασφαλίζεται με την ένταξη μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ενώ

θα μειωθεί σημαντικά η δυνατότητα μας για προσέλκυση ξένων κεφαλαίων εξαιτίας της αδυναμίας μας να διασφαλίσουμε την ασφάλεια των ξένων επενδύσεων στο απώτερο μέλλον. Μέσα σ' αυτές τις νέες συνθήκες είναι εύκολο να διαπιστώσει ένας ότι θα παύσουμε να είμαστε κύριοι στο σπίτι μας. Η εμπειρία μας από την κρίση του κορωνοϊού είναι αρκετή για να στείλει το μήνυμα ότι η ασφάλεια και η σιγουριά για το μέλλον είναι απαραίτητη για την επιβίωση του κυπριακού ελληνισμού και είναι ακριβώς αυτό που θα αμφισβητηθεί από την έλλειψη προοπτικής λύσης.

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες, είναι εύκολο να αντιληφθεί ένας ότι από τις χιλιάδες των νέων μας που σπουδάζουν στο εξωτερικό όλο και περισσότεροι θα παραμένουν στις χώρες των σπουδών τους διότι μόνο έτσι θα μπορούν να διασφαλίσουν την ασφάλεια τους και τη σιγουριά για το μέλλον.

Στο μυαλό μου δεν υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία ότι ο Πρόεδρος καθώς και η πολιτική ηγεσία πρέπει να προχωρήσουν με θάρρος και τόλμη προωθώντας την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων. Ο μόνος τρόπος να αντιμετωπίσουμε τις παράλογες δηλώσεις του Ερντογάν και άλλων Τούρκων αξιωματούχων, είναι να πάμε σε διαπραγματεύσεις, χωρίς τον παραμικρό όρο, και να είμαστε ταυτόχρονα έτοιμοι, μέσα στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων, να κάνουμε τους αναγκαίους συμβιβασμούς. Σ' αυτή την προσπάθεια θα έχουμε σύμμαχο το Συμβούλιο Ασφαλείας καθώς και τη συντριπτική πλειοψηφία της διεθνούς κοινότητας. Όλοι μαζί πρέπει να αγωνισθούμε για την επανένωση της πατρίδας μας μέσα στα πλαίσια μιας δικαιοτυικής διζωνικής ομοσπονδίας, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Ο κ. Γιώργος Βασιλείου είναι πρώην πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ - 60 ΧΡΟΝΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Σοκ για τους αγωνιστές η στροφή προς το κράτος

Από τον αγώνα και το όραμα της Ένωσης, στην Ανεξαρτησία και τα πρώτα βήματα της Κ.Δ. μέσα από τη ματιά του Νίκου Κόσιη

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Εξήντα χρόνια Κυπριακής Δημοκρατίας και ένας εκ των στενών συνεργατών του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου ξεδιπλώνει τα γεγονότα που οδήγησαν στη δημιουργία του κυπριακού κράτους. Ο Νίκος Κόσιης μεταφέρει, μέσω της «Κ», το κλίμα της εποχής εκείνης και πώς από την Ένωση οι αγωνιστές οδηγήθηκαν στο Ενιαίο Κράτος. Με νηφάλια ματιά περιγράφει στην «Κ» τα αισθήματα, αλλά και τις πραγματικότητες. Τα λάθη του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και γιατί έπρεπε να αποχωρήσει από την πολιτική σκηνή την πρώτη πενταετία.

—Ο Γλαύκος Κληρίδης στην «Κατάθεσή μου» έχει γράψει πως αυτό που δημιουργήθηκε το 1960 ουδέποτε αγαπήθηκε από Ε/κ και Τ/κ. Είναι όντως έτσι;

—Είναι γεγονός πως η ανεξαρτησία της Κύπρου ήταν μια συμφωνία που επιβλήθηκε στον κυπριακό λαό. Αλλά εμείς, μιλώ ως αγωνιστής της ΕΟΚΑ, όταν υπεγράψαν οι συμφωνίες, ο αρχηγός Διγενής μάς έστειλε επιστολές στις οποίες μας έλεγε για τις συμφωνίες και ότι έπρεπε να συνεργαστούμε με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, για να λειτουργήσει αυτή η συμφωνία. Ορισμένοι από εμάς διαφωνήσαμε, αλλά συνεργαστήκαμε με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, οι πλείστοι, μιλούμε για το 90% των αγωνιστών είμαστε με τον Μακαριότατο. Εξ ου και όταν έγιναν οι εκλογές ήταν ο αγωνιστικός κόσμος που τον έβγαλε στην εξουσία. Ο Μακαριότατος βγήκε στην εξουσία με τους αγωνιστές, βασικά και την επιρροή που είχαν μέσα στον κόσμο. Η αριστερά με την άκρα δεξιά συνεργάστηκαν και υποστήριξαν τον πατέρα του Γλαύκου Κληρίδη ως υποψήφιο. Άρα εμείς ξεκινήσαμε πως αυτή η συμφωνία έπρεπε να δουλέψει παρότι δεν ήμασταν ευχαριστημένοι με τις συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου. Οι Τούρκοι πήραν πολύ

περισσότερα από εκείνο που εκδικαιούντο. Ήταν φανερό ότι αυτό το οποίο δόθηκε τότε, αν το αναλύσει κάποιος εκ των υστέρων, τότε δεν ξέραμε τίποτε, δεν μπορούσε να λειτουργήσει. Εμείς λέγαμε να δημιουργήσουμε ένα ενιαίο κράτος. Οι Τούρκοι ήθελαν την αστυνομία χωριστά, ήθελαν τον στρατό χωριστά, ήθελαν τη φορολογία χωριστά. Άρα αυτό δεν μπορούσε να λειτουργήσει. Εξ ου και έθετε βέτο ο Κουτσιούκ κάθε λίγο.

—Όταν ξεκινούσε ο αγώνας, σας περνούσε από το μυαλό ότι η κατάληξή του, θα ήταν η δημιουργία ενός κράτους;

—Όχι, όχι δεν υπήρχε μια τέτοια εξέλιξη. Εμείς ξεκινήσαμε με τους αγωνιστές, δεν είμαστε πολιτικοί. Όμως και όταν έγινε το δημοψήφισμα για την ένωση με την Ελλάδα, υπήρχαν και Τούρκοι που υπέγραψαν υπέρ. Όμως δεν υπολογίσαμε ότι οι Άγγλοι θα έφερναν τους Τούρκους μες στο παιχνίδι και να τους βάλουν ειδικούς αστυνομικούς κοντά τους και να τους χρησιμοποιούν σε επιχειρήσεις κατά αγωνιστών του αγώνα για να δημιουργήσουν έχθρα των Τούρκων εναντίον μας. Και τα καταφέρανε.

—Πώς αντέδρασαν οι αγωνιστές, όταν τους ανακοινώθηκε πως εγκαταλείπεται η Ένωση;

—Ξαν αγωνιστές ήταν η μεγαλύτερη απογοήτευση που θα μπορούσε να νιώσει κάποιος που αγωνίστηκε για έναν σκοπό και καταλήξαμε αλλού και μάλιστα σε ένα «ανεξάρτητο» κράτος υπό ομπρία. Όταν το Τρόδος ήταν στους Άγγλους, οι Βάσεις των Άγγλων, αντιλαμβάνεσαι ότι αυτό δεν μπορούσε να δουλέψει. Όταν ο Μακαριότατος στράφηκε προς την ανεξαρτησία εκεί πάθαμε το μεγάλο σοκ. Από την άλλη προσγειώθηκαν και δεν θέλαμε αυτό που δημιουργήσαμε να το καταστρέψουμε, να το αφήσουμε να διαλυθεί. Αυτή ήταν η αίσθηση των περισσότερων αγωνιστών με εξαίρεση κάποιους που επέμεναν στην Ένωση. Αλλά όταν έβλεπε κάποιος την

Ο Νίκος Κόσιης, στη συνέντευξή του στην «Κ», υποστηρίζει πως ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος ήταν ο φυσικός ηγέτης τα πρώτα χρόνια της Δημοκρατίας, ωστόσο, ο ίδιος θεωρεί λάθος του που δεν αποχώρησε από την πολιτική τα πρώτα χρόνια.

κατάσταση, αν η Ένωση θα γινόταν έπρεπε να γίνει πριν από τις συμφωνίες και πριν οι Άγγλοι ανακατώσουν τους Τούρκους.

—Ποιες ήταν οι προκλήσεις του νεοσύστατου κράτους;

—Εγώ για να καταλάβεις όταν τελειώσε ο αγώνας ήθελα να φύγω, να πάω για σπουδές νομικά και μάλιστα είχα γραφτεί σε βρετανικό πανεπιστήμιο. Με φώναξε ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριο και μου είπε: Πού πας. Του λέω θα πάω να σπουδάσω. Γιατί μου λέει πας στην Αγγλία να σπουδάσεις, αγωνιζόσουν να τους διώξεις και τώρα πας να σπουδάσεις

σε αυτούς; «Τούτο που πετύχαμε κάποτε να το δουλέψουμε, τι μπορούμε να κάνουμε». Για να είμαι ειλικρινής ήμουν συμμετοχος σε πολλά πράγματα που έγιναν τότε. Είμαστε πέντε με έξι άτομα τα οποία μας είχε απόλυτη εμπιστοσύνη ο Αρχιεπίσκοπος. Ήταν ο Γιωρκάτζης, ο Πασχάλιδης, ο Φρίζος Πετρίδης, ο Τάσος Παπαδόπουλος μια ομάδα που μιλούσε μαζί μας, ποίους να βάλει υπουργούς, ποίους βουλευτές. Εγώ για να είμαι ειλικρινής ήμουν ο πλέον άσχετος με την πολιτική. Οι άλλοι είχαν περισσότερη μόρφωση, εγώ τελείωσα ένα σχολείο στη Λάρνακα.

Δεν παντρεύεται η θρησκεία με την πολιτική

—Ήταν υγιές φαινόμενο η μακρόχρονη παρουσία του Αρχιεπισκόπου στο τότε πολιτικό σκηνικό;

—Είτε το θέλουμε είτε όχι την εποχή εκείνη είμαστε όλοι του Μακαρίου, εκτός από την Αριστερά, η οποία στη συνέχεια ήλθε και εναγκαλίστηκε τον Μακάριο. Είναι γεγονός όταν κάποιος είναι πολιτικός ηγέτης, θρησκευτικός ηγέτης γίνεται παντοδύναμος. Ο Μακάριος δεν μπορεί να κριθεί με κριτήρια του σήμερα ή κάποιος να κρίνει και τον αγώνα που κάναμε. Εάν δεν τα έζησε τα γεγονότα και μιλά εκ των υστέρων δεν μπορεί να αποδώσει το τι ακριβώς συνέβαινε τότε. Εγώ πιστεύω ότι το λάθος του Μακαριότατου τότε, ήμουν εκ των κυριότερων υποστηρικτών του και σήμερα λέω ότι ήταν ένας ηγέτης, ήταν ότι δεν κατάλαβε πως είμαστε ένα μικρό κράτος, αδύναμο. Πήγε να παίξει το ρόλο των αδεσμεύτων με αποτέλεσμα να συγκρουστεί με τη Δύση. Αυτό είναι το λάθος του. Την εποχή εκείνη πήγε με του Αδέσμευτους για να έχει πλειοψηφία στα Ηνωμένα Έθνη για το Κυπριακό. Δεν υπολόγιζε ότι θα τον παρουσάιζαν ως τον «Κάστρο» της Μεσογείου.

—Μήπως θα έπρεπε να είχε αποχωρήσει;

—Εκ των υστέρων πιστεύω ότι ο Μακαριότατος θα μπορούσε να μείνει την πρώτη πενταετία, διότι ήταν ο ηγέτης μας, θα μπορούσε να μείνει και μετά να προωθήσει κάποιον πολιτικό για να μπορεί και η Εκκλησία να παίζει τον ρόλο της. Δεν παντρεύεται η θρησκεία με την πολιτική...

Δεν ήμουν καθόλου πολιτικοποιημένος. Όταν μου είπε ο Αρχιεπίσκοπος για βουλευτής και υπουργός δεν ήξερα τι ήταν το ένα και το άλλο. Με έπεισε και συμμετείχα ως υποψήφιος στις πρώτες βουλευτικές εκλογές. Στην αρχή, μπορώ να πω, πως δούλευε κάπως η Βουλή, δεν είχε σοβαρά προβλήματα με τους Τ/κ. Ύστερα άρχισαν να εμφανίζονται τα βέτο του Κουτσιούκ σε διάφορα θέματα όπως η φορολογία, η Αστυνομία να μην μπορεί να παγώσει σε τουρκικές περιφέρειες να κάνει έρευνες, ο στρατός να είναι χωριστός.

—Μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος έκανε λάθη;

—Τον κατηγορούσαν. Δεν λέω ότι ο Αρχιεπίσκοπος δεν έκανε λάθη. Έβαλε τα 13 σημεία. Έκανε εισδηγίες για να μπορεί το κράτος να λειτουργήσει. Δεν επέβαλε κάτι σε κανένα. Έρχιναν τα βάρη στα 13 σημεία και στον Μακαριότατο. Δεν ήταν τα 13 σημεία που έφεραν τους Τούρκους στην Κύπρο. Για μένα τους έφεραν, για τα γεγονότα του '63, οι Τ/κ που προετοιμάζονταν. Είχαμε πληροφορίες ότι οι Τ/κ προετοιμάζονταν και ότι κάποια στιγμή θα έκαναν κάποια εξέγερση κάτι που δεν αποφεύγαμε. Η αρχή έγινε με το «Ντενίς» που μετέφερε οπλισμό πριν από την υπογραφή των συμφωνιών, μετά οι πληροφορίες μας ήταν ότι ήθελαν Ένωση με την Τουρκία. Εν τω μεταξύ μετάφεραν συνεχώς από την Τουρκία αξιωματικούς που εκπαιδευαν Τ/κ στην Κύπρο. Ο Μακαριότατος φώναξε τον Πολύκαρπο Γιωρκάτζη, ήταν υπουργός Εσωτερικών, και έμενα, ήμουν βουλευτής, και μας είπε πως θα πρέπει να προετοιμαστούμε και να φτιάξουμε ορισμένες ομάδες ούτως ώστε να υπάρξει ανταρσία των Τ/κ να είμαστε έτοιμοι να την αντιμετωπίσουμε. Μια οργάνωση αμυντική, όχι επιθετική, δεν είχε σκοπό την κατάλυση του κράτους αλλά τη στήριξη του. Βεβαίως φθάσαμε εκεί το οποίο απευχόμαστε, τον Δεκέμβριο του 1963.

Οι διπλωματικοί προσανατολισμοί της Κυπριακής Δημοκρατίας και η ελληνική εξωτερική πολιτική (1960-1965)

Τον ΑΝΤΩΝΗ ΚΛΑΨΗ

Για την ελληνική εξωτερική πολιτική, η ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της Κυπριακής Δημοκρατίας αποτελούσε ταυτόχρονα την ολοκλήρωση ενός κεφαλαίου και την απαρχή ενός νέου. Το ενδιαφέρον της ελληνικής διπλωματίας μετατοπιζόταν πλέον από το πεδίο της αναζήτησης λύσης του κυπριακού ζητήματος, σε εκείνο της παροχής υποστήριξης προς το νεοσύστατο κράτος, το οποίο πραγματοποιούσε τα παρθενικά του βήματα στο διεθνές στερέωμα. Η αντίληψη της Αθήνας σχετικά με την ενδεχόμενη πορεία που όφειλε να ακολουθήσει η κυπριακή εξωτερική πολιτική αποτυπώθηκε εύγλωττα στις παραινέσεις του Κωνσταντίνου Καραμανλή προς τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο, ήδη από την επαύριον της υπογραφής της Ζυρίχης και του Λονδίνου, ώστε η Κύπρος να ακολουθούσε στο εξής διπλωματική πορεία ευθυγραμμισμένη με εκείνη της Ελλάδας.

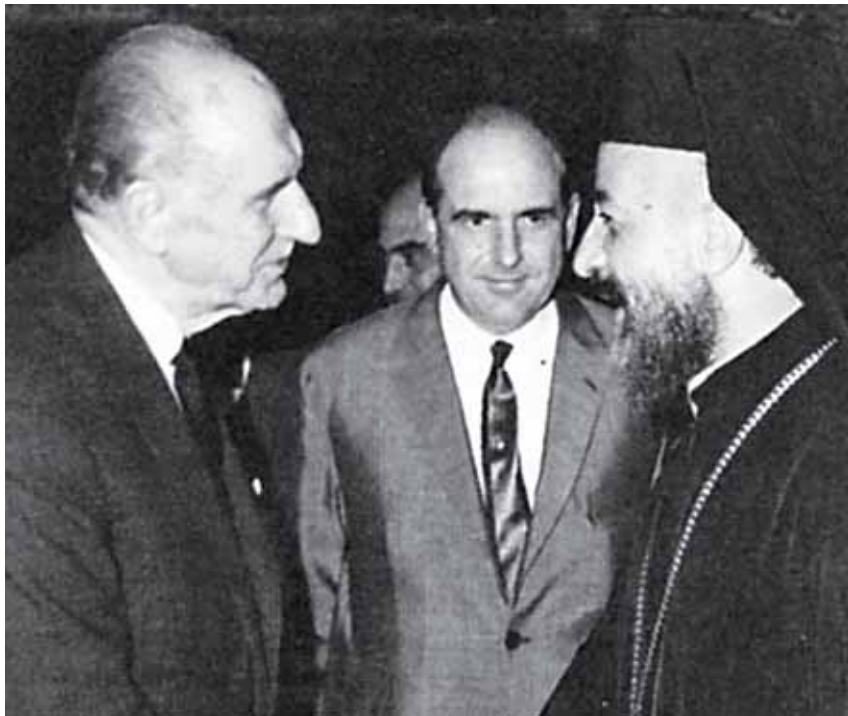
Αυτή η ευθυγράμμιση, υποστηρίζει ο Καραμανλής, θα μπορούσε, υπό προϋποθέσεις, ακόμα και να ανοίξει τον δρόμο για τη μελλοντική επίτευξη της ένωσης, την οποία είχαν αποκλείσει οι Συμφωνίες της Ζυρίχης και του Λονδίνου. Ακόμα, όμως, και αν κάτι τέτοιο δεν συνέβαινε και η Κύπρος συνέχιζε την πορεία ως ανεξάρτητη οντότητα, η Κυπριακή Δημοκρατία θα μπορούσε να εξελιχθεί σε ένα ντε φάκτο δεύτερο ελληνικό κράτος. Έτσι, η Ελλάδα θα εμφανιζόταν με διπλή φωνή σε όλα τα διεθνή βήματα.

Η στρατηγική που εισηγείτο ο

Καραμανλής συνεπαγόταν οπωσδήποτε και τον φιλοδυτικό προσανατολισμό της Κύπρου και την οργανική ένταξή της στον δυτικό κόσμο. Ωστόσο, ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος επέλεξε την ενεργή συμμετοχή της Κύπρου στο Κίνημα των Αδεσμευτών. Αυτή η επιλογή αντιμετωπιζόταν με επιφυλακτικότητα από την Αθήνα. Ο Καραμανλής επέμενε μεν επί της ορθότητας των εισηγήσεών του, δεν ήταν όμως διατεθειμένος να επιβάλει τις απόψεις του στην κυπριακή κυβέρνηση. Απορρίπτοντας την ιδέα ότι η Αθήνα όφειλε να λειτουργεί ως εθνικό κέντρο, στο οποίο η Λευκωσία ήταν υποχρεωμένη κάθε φορά να πειθαρχεί, ο Καραμανλής υποστήριξε σταθερά ότι η Κυπριακή Δημοκρατία, ως πλήρως ανεξάρτητη κρατική οντότητα, είχε την ευθύνη χάραξης της εξωτερικής της πολιτικής. Η Αθήνα, με άλλα λόγια, θα συμβούλευε τη Λευκωσία, χωρίς όμως να αξιώνει τη παραινέσεις της να γίνονται αυτόματα αποδεκτές από την κυπριακή ηγεσία.

Η τακτική αυτή έμελλε να μεταβληθεί ριζικά όταν την πρωθυπουργία στην Ελλάδα ανέλαβε ο Γεώργιος Παπανδρέου. Αποστασιοποιούμενος από τη θεωρία των «δύο ανεξάρτητων κρατών» που είχε προσδιορίσει τη στρατηγική της κυβέρνησης Καραμανλή, ο Παπανδρέου εισηγήθηκε την εφαρμογή του δόγματος του «εθνικού κέντρου», βάσει του οποίου η Αθήνα διέθετε την αδιαμφισβήτητη πρωτοκαθεδρία στον χειρισμό του Κυπριακού.

Η διατύπωση του δόγματος του «εθνικού κέντρου» αποτελούσε,

Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Γεώργιος Παπανδρέου και ο πρόεδρος της Κύπρου αρχιεπίσκοπος Μακάριος, κατά την επίσκεψή του τελευταίου στην Αθήνα, στις 6 Μαΐου 1965.

εκτός των άλλων, σαφή προσπάθεια χαλιναγώγησης των διπλωματικών πρωτοβουλιών του Μακαρίου, αρκετές από τις οποίες, με κορυφαίο παράδειγμα τα ανοίγματα προς τη Σοβιετική Ένωση, δεν συμβάδιζαν με τις επιθυμίες της ελληνικής κυβέρνησης. Αντίθετα από τον Καραμανλή, ο Παπανδρέου δεν επιδίωκε την ενσωμάτωση της Κύπρου στους δυτικούς θεσμούς ως μέσο για τη μακροπρόθεσμη επίτευξη της ένωσης με την Ελλάδα, αλλά προσπαθούσε να εκμεταλλευθεί την ανησυχία που δημιουργούσε στις ΗΠΑ ο αδέσμευτος χαρακτήρας της εξω-

τερικής πολιτικής του Μακαρίου προκειμένου να προωθήσει την άμεση ενωτική λύση.

Στις συνομιλίες που είχε τον Ιούνιο του 1964 στην Ουάσιγκτον με τον πρόεδρο των ΗΠΑ Λίντον Τζόνσον, ο Παπανδρέου υποστήριξε ότι μόνο η ένωση θα απέτρεπε διά παντός τον κίνδυνο ελληνοτουρκικής ρήξης, προσφέροντας ταυτόχρονα το πρόσθετο πλεονέκτημα της «νατοποίησης» της Κύπρου και επομένως της αποφυγής του κινδύνου «σοβιετοποίησης» της μεγαλονήσου. Τα σχέδια Άτσεσον, τα οποία υποβλήθηκαν λίγες εβδομάδες αργότερα,

υπήρξαν αντανάκλαση αυτών των συνομιλιών. Ο Παπανδρέου ανταποκρίθηκε θετικά στη δεύτερη εκδοχή των προτάσεων του Άτσεσον, οι οποίες προέβλεπαν την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα με ανταλλάγματα τη δημιουργία τουρκικής στρατιωτικής βάσης στην Τουρκία και την παραχώρηση του Καστελόριζου στην Τουρκία. Ωστόσο, υπό την πίεση της κατηγορηματικής απόρριψης του σχεδίου από τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο, ο Παπανδρέου τελικά υπαναχώρησε. Έτσι, οι προτάσεις του Άτσεσον παρέμειναν ανεφάρμοστες.

Η άρνηση του Μακαρίου να υπονηγορήσει υπέρ της λύσης που υποδείκνυε ο Άτσεσον δεν ήταν ασφαλώς άσχετη από το γεγονός ότι, στο διάστημα που εκδηλωνόταν η αμερικανική μεσολαβητική πρωτοβουλία, είχε —χωρίς προηγουμένως να συνεννοηθεί με την Αθήνα— εξετάσει διάλυση της Μόσχας σχετικά με την παροχή σοβιετικής βοήθειας με σκοπό την πρόσμιση της ανεξαρτησίας και της εδαφικής ακεραιότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σε κάθε περίπτωση, ο ιδιότυπος μίνις του μέλιτος μεταξύ Μακαρίου και Μόσχας θα δεχόταν ισχυρό πλήγμα στα τέλη του 1964 και κυρίως στις αρχές του 1965, με αφορμή δηλώσεις του υπουργού Εξωτερικών της Σοβιετικής Ένωσης Αντρέι Γκρομύκο, με τις οποίες ο τελευταίος τασσόταν εμμέσως υπέρ της ομοσπονδιακής διάρθρωσης της Κυπριακής Δημοκρατίας, θέση που ανταποκρινόταν στις τουρκικές απαιτήσεις. Η ελληνική κυβέρνηση εμφανιζόταν εξαιρετικά ενοχλημένη από την έως

τότε ακολουθούμενη κυπριακή πολιτική, τονίζοντας ότι η Αθήνα είχε προειδοποιήσει τη Λευκωσία για τους κινδύνους που συνεπαγόταν η στήριξη στη Μόσχα. Η απόφαση του Μακαρίου να επιλέξει την οδό της σύμπραξης με τους Αδέσμευτους υπήρξε απότοκη της εκτίμησής ότι η —οριζμητική ισχυρή και ποσοτικά ολοένα ενισχυόμενη— παρουσία των κρατών του Τρίτου Κόσμου στο διεθνές στερέωμα θα μπορούσε να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα κατοχύρωσης της κυπριακής ανεξαρτησίας. Στην πράξη, ωστόσο, αποδείχθηκε ότι η σημασία της συμπαράστασης των Αδεσμευτών ήταν περιορισμένη και εξαντλείτο σχεδόν αποκλειστικά στη διαμόρφωση ευνοϊκών για τη Λευκωσία πλειοψηφιών στα όργανα του ΟΗΕ. Αντίστοιχα, τα ανοίγματα προς τη Μόσχα εντάσσονταν στην προσπάθεια εξασφάλισης πρόσθετων διπλωματικών ερεισμάτων και εκμετάλλευσης της ανταπλότητας των δύο υπερδυνάμεων. Και σε αυτή την περίπτωση, όμως, τα αποτελέσματα υπήρξαν πενιχρά, ενώ η ακολουθούμενη τακτική έτεινε να περιπλέκει ακόμη περισσότερο την πορεία επίλυσης του Κυπριακού, καθώς του προσέδιδε διάσταση προβλήματος, του οποίου οι επιμέρους παράμετροι συνυφαίνονταν με τον ευρύτερο ψυχροπολεμικό ανταγωνισμό.

Ο κ. Αντώνης Κλάψης είναι επικουρος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Το βιβλίο του με τίτλο Πολιτική και διπλωματία της ελληνικής εθνικής ολοκλήρωσης, 1821-1923 κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Πεδίω.

«Και στο τέλος κερδίζει πάντα η Γερμανία»

Οι «Ζορό» της Ε.Ε.

Μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της περασμένης Πέμπτης κάποιοι στην Αθήνα και στη Λευκωσία θα πρέπει να το χωνέψουν πως Κύπρος και Ελλάδα δεν μπορούν να στηριχθούν σε μια Ε.Ε που αντιλαμβάνεται τις αξίες, ανάλογα με τον όγκο των εμπορικών συναλλαγών και πως κάποια κράτη θα κρατήσουν μακριά τους, την προσφυγική τάτσα. Οι μάσκες της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης έπεσαν μόλις έκλεισαν οι πόρτες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Ό,τι και να λέγεται οι Ευρωπαίοι αθέτησαν και τον ίδιο τους τον εαυτό - πολιτική απόφαση του Βερολίνου για τις κυρώσεις. Από αυτή την Ε.Ε., Ελλάδα και Κύπρος δεν μπορούν να περιμένουν τίποτα. Οι δύο χώρες θα πρέπει να επενδύσουν στις χώρες εκείνες που στάθηκαν στο ύψος των ευρωπαϊκών αξιών και να αντιμετωπίσουν την τουρκική προκλητικότητα με άλλες συμμαχίες και άλλα κράτη που νιώθουν στην πλάτη τους, την τουρκική απειλή. Και «δόξα» τον Ερντογάν υπάρχουν πολλές.

• • • •

Προς ΗΑΕ

Και μιας και λέμε για συμμαχίες, κάτι που λόγω και Ευρωπαϊκού Συμβουλίου πέρασε στα ψιλά. Η εδώ παρουσία του ΥΠΕΞ των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων και η συνάντησή του με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Τα ΗΑΕ εξελίσσονται ως έναν σημαντικό πυλώνα κατά των παράνομων ενεργειών εναντίον της Τουρκίας στην περιοχή. Το αραβικό κρατίδιο αθόρυβα βάζει εμπόδια στα οθωμανικά όνειρα του Ερντογάν. Η εκφρασμένη πρόθεσή του να χρηματοδοτήσει τον EastMed αποτελεί αγκάθι στον άξονα Άγκυρας με το Κατάρ. Οι δε κοινές στρατιωτικές δραστηριότητες με την Ελλάδα ενισχύουν το μπλοκ συμμαχιών στην περιοχή. Μόνο θετική μπορεί να χαρακτηριστεί η πρόθεση - επέκταση των τριμερών συνεργασιών Κύπρου και Ελλάδας με τα ΗΑΕ. Οι κινήσεις προς τον Λίβανο θα πρέπει να ενταθούν μετά τη γνωστοποίηση ότι υπήρξε συμφωνία με το Ισραήλ να κλείσουν την εκκρεμότητα με τις θαλάσσιες οικονομικές ζώνες. Συμφωνία που ενισχύει το διπλωματικό αφήγημα Κύπρου και Ελλάδας.

• • • •

Αυτοκόλλητοι ΥΠΕΞ

Η σχέση των ΥΠΕΞ Κύπρου και Ελλάδας μπορεί να θεωρηθεί και ως αντίβαρο στα όσα κατά καιρούς λέγονται για τον άξονα Αθηνών-Λευκωσίας, σε επίπεδο ηγετών.

Ο Γκάρι Λίνκερ, ο Άγγλος ποδοσφαιριστής, είχε πει σε ανύποπτο χρόνο την αμίμητη ατάκα. «Το ποδόσφαιρο είναι απλό παιχνίδι. 22 άντρες κυνηγούν μια μπάλα για 90 λεπτά και στο τέλος κερδίζουν πάντα οι Γερμανοί». Και όχι μόνο, όπως αποδείχθηκε εκ των αποτελεσμάτων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Νίκος Χριστοδουλίδης και Νίκος Δένδιας έχουν καταντήσει αυτοκόλλητοι. Αν δεν τα πουν μια φορά την ημέρα τηλεφωνικά, η μέρα τους δεν πάει καλά. Άσε που οι δυο Υπουργοί πάνε «στας Ευρώπας» σαν τους Χιώτες. Και όταν ο Νίκος Δένδιας είναι χαλαρός πετάγεται με το πρωθυπουργικό αεροσκάφος μέχρι τη Λευκωσία για διά ζώσης επαφές με τον Κύπριο ομόλόγό του. Έτσι που το πάει ο Έλληνας ΥΠΕΞ να το δείτε που θα γίνει μόνιμος κάτοικος Κύπρου και θα πετάγεται μέσα-μέσα στην Αθήνα όταν οι ειλημμένες υποχρεώσεις του, απαιτούν φυσική παρουσία. Πάντως αν τα πέρα δώθε στη Λευκωσία αποσκοπούν για να πειστούμε για τη στήριξη της

μαμάς Ελλάδας, οι εκεί εις τας Αθήνας καλύτερα να στέλνουν μια φορά το μήνα τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας, ο οποίος φαίνεται να είναι πιο πειστικός.

• • • •

Αγχαρεία

Η παρέλαση για την Ημέρα της Ανεξαρτησίας κατά γενική ομολογία ήταν από τις φτωχότερες των τελευταίων χρόνων. Το Υπουργείο Άμυνας δεν έβγαλε από τα στρατόπεδα, οπλικά συστήματα που η παρουσία τους τα προηγούμενα χρόνια ήταν δεδομένη. Ανεπίσημα, στρατιωτικές πηγές απέδιδαν τη φετινή φτωχή εικόνα στα

της πανδημίας. Στο δημοσιογραφικό χώρο κάποιοι έτρεφαν ελπίδες πως πάνω από την παρέλαση θα πετούσαν ελληνικά μαχητικά F-16. Μάταια όμως. Η ίδια προσδοκία υπήρχε και στο εδώ Υπουργείο Άμυνας μέχρι και παραμονές της παρέλασης. Κάποιοι άφηναν ανοικτό το ενδεχόμενο να συνεχισθεί η παράδοση των τελευταίων ετών και ανέμεναν τα F-16 μέχρι την τελευταία στιγμή. Οι όποιες ελπίδες υπήρχαν εξανεμίσθηκαν την περασμένη Πέμπτη το πρωί με στρατιωτική πηγή να λέει «δυστυχώς» φέτος δεν θα έχει ελληνικά μαχητικά πάνω από την παρέλαση.

• • • •

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΝΙΚΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έπαιξε το παιχνίδι του ανένδοτου για τις κυρώσεις κατά της Τουρκίας και δεν κέρδισε. Η Ε.Ε., την οποία ο Ταγίπ Ερντογάν κατάφερε να διχάσει, είναι ο μεγάλος χαμένος. Το ερώτημα που προκύπτει είναι γιατί ο Νίκος Αναστασιάδης σήκωσε τόσο ψηλά τον πήχη για βέτο τη στιγμή, που όπως αποδείχθηκε, δεν ήταν διατεθειμένος να το τερματίσει;

Η αντιπροεδρία

Μπορεί στο ΔΗΚΟ να έχουν μπει ήδη σε διαδικασία καταρτισμού του ψηφοδέλτιου, ωστόσο ζήτημα που μένει ακόμη σε εκκρεμότητα, είναι η θέση του αντιπροέδρου του κόμματος. Τι θέση κατείχε ο Αλέκος Τριφυνίδης ο οποίος αποχώρησε το καλοκαίρι από το κόμμα. Όπως σημειώνεται από κομματικούς κύκλους, στόχος είναι να πληρωθεί εγκαίρως η θέση γιατί κάτι τέτοιο θα βοηθήσει και ενδεχομένως να ενισχύσει πρόσωπα τα οποία θα διεκδικήσουν εκλογή τον Μάιο. Και εδώ που μιλούμε για ανακατατάξεις στο ΔΗΚΟ, δεν περνά απαρατήρητο στο κόμμα του Κέντρου το τι διαμείβεται στην πλατφόρμα των πέντε στελεχών που έχουν αποχωρήσει. Τα πέντε πρώην δηκοϊκά στελέχη θα παραθέσουν το μανιφέστο τους την προσεχή Τετάρτη.

• • • •

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

ΑΡΘΡΟ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Για μια διαρκή ειρήνη

Πληρούνται άραγε οι προϋποθέσεις για μια διαρκή ειρήνη ανάμεσα στην Τουρκία, από τη μία πλευρά, και την Ελλάδα και την Κύπρο, από την άλλη; Ή μήπως οποιαδήποτε συμφωνία κι αν επιτευχθεί θα είναι μια απλή ανακωχή για κάποιο, μικρότερο ή μεγαλύτερο, χρονικό διάστημα, κατά το οποίο οι δυο πλευρές θα προετοιμάζονται για τον επόμενο κύκλο εκθροπαξιών ακολουθώντας πιστά τη ρωμαϊκή αρχή: «εάν επιθυμείς την ειρήνη, προετοίμαζε τον πόλεμο» (sivis pacem, para bellum); Στα 1795 ο Γερμανός φιλόσοφος Ιμάνουελ Καντ δημοσιεύει ένα σύντομο δοκίμιο «Για τη διαρκή ειρήνη». Το κείμενο περιλαμβάνει έξι εισαγωγικά και τρία οριστικά άρθρα, τα οποία, εάν και εφόσον υλοποιηθούν, εξασφαλίζουν αιώνια ειρήνη μεταξύ των Εθνών-Κρατών.

Τα προκαταρκτικά άρθρα αφορούν την εμπιστοσύνη και την εκθρόνιση ανάμεσα στα έθνη. Χωρίς ειλικρινή εμπιστοσύνη δεν μπορεί να υπάρξει ειρήνη. Η εμπιστοσύνη αυτή δεν είναι τεχνικής φύσης, όπως τα «μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης» ή οι «μηχανισμοί αποφυγής συγκρούσεων». Αυτά είναι μέτρα σε περίοδο πολέμου, όχι ειρήνης. Η εμπιστοσύνη ανάμεσα στους λαούς πρέπει να είναι το προϊόν των εθνικών ιστορικών συνειδήσεων, πρέπει να αποτυπώνεται στις γλώσσες και τα έθιμα των λαών. Ο Παναγιώτης Κονδύλης έγραφε στη Θεωρία του πολέμου (1988) ότι η εκθρόνιση ανάμεσα στους λαούς είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την κήρυξη και τη διεξαγωγή ενός πολέμου. Θα πρέπει, λέει ο Καντ, τα έθνη να επιθυμούν την πραγματική ειρήνη που θα βάλει τέλος σε όλους

Η εμπιστοσύνη ανάμεσα στους λαούς πρέπει να είναι το προϊόν των εθνικών ιστορικών συνειδήσεων, πρέπει να αποτυπώνεται στις γλώσσες και τα έθιμα των λαών.

τους πολέμους και όχι απλά μια συνθήκη που θα τερματίσει έναν γύρο εκθροπαξιών και θα αφήνει ορθάνοιχτη την πόρτα σε μια νέα πολιτική και στρατιωτική αντιπαράθεση. Για παράδειγμα, έθνη ανάμεσα στα οποία υπάρχουν ανυπέριθτες διαφορές και διεκδικήσεις, οι οποίες παραμένουν κρυφές και δεν τίθενται στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων μπορούν να οδηγήσουν σε μια ακόμη «συνθήκη ειρήνης» αλλά όχι και στην επιδοκώμενη κατάσταση διαρκούς ειρήνης. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι αν συζητηθούν θα δοθεί λύση. Οι συνεχείς διεκδικήσεις εκ μέρους ενός κράτους το οδηγούν σε μια διαρκή κατάσταση πολέμου ή απειλής πολέμου, κάτι που για τον φιλόσοφο του Königsburg είναι το ίδιο. Απόδειξη και αποτέλεσμα αυτών των διεκδικήσεων έναντι των γειτόνων είναι η κούρσα εξοπλισμών στην οποία τέτοια ετοιμοπόλεμα κράτη επιδίδονται. Δεν ξεδύουν απλά και μόνο τα εισοδήματα των πολιτών τους διατηρώντας πολυδάπανες στρατιές αλλά και υποθηκεύουν το μέλλον των μελλοντικών γενεών με δυσβάστακτα δάνεια για περαιτέρω εξοπλισμούς.

Ο θεμελιώδης όμως εισαγωγικός όρος για τον Καντ, ο οποίος, εάν δεν ικανοποιηθεί, καθιστά οποι-

Η Τουρκία έχει διαπράξει τουλάχιστον τρεις γενοκτονίες, των Αρμενίων (1915-1923), των Ποντίων (1916-1923) και των Ελλήνων της Μικράς Ασίας (1914-1923), αλλά και τις σφαγές κατά του Κυπριακού ελληνισμού το 1974.

αδήποτε εμπιστοσύνη και κατ'επέκταση οποιαδήποτε ειρήνη απλά αδύνατες είναι ο ακόλουθος: «Κανένα κράτος δεν πρέπει να προβεί κατά τη διάρκεια του πολέμου σε εκθροπαξίες που θα καθιστούσαν αδύνατη την αμοιβαία εμπιστοσύνη σε μια μελλοντική περίοδο ειρήνης» (έκτο εισαγωγικό άρθρο). Μετά την εμπειρία του «αιώνα των άκρων», οι γενοκτονίες αποτελούν την πιο ακραία μορφή εκθροπαξιών που υπονομεύουν κάθε μελλοντική ειρήνη. Για να κατανοήσουμε τι σημαίνει αυτό αρκεί να συγκρίνουμε την ιστορική εμπειρία δυο εθνών που έχουν διαπράξει γενοκτονίες κατά τον 20ο αιώνα, τη Γερμανία και την Τουρκία. Η πρώτη, μετά την απελευθέρωση των στρατοπέδων εξόντωσης, αναγνώρισε με ειλικρινή μεταμέλεια και ηθική ταπείνωση τα εγκλήματα που διέπραξε κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πό-

λεμο κατά των Εβραίων, των Σιγγανών και άλλων μειονοτήτων ή εθνικών πληθυσμών. Αποδέχθηκε τη συλλογική ενοχή της και δούλεψε σκληρά με όλες τις ηθικές εθνικές της δυνάμεις ώστε κάτι τέτοιο να μην συμβεί ποτέ ξανά. Εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση και υπορετεί πιστά το όραμα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και την ιστορική εγκαθίδρυση της διαρκούς ειρήνης στην Ευρωπαϊκή ήπειρο. Αντίθετα, η τελευταία, παρότι έχει διαπράξει τουλάχιστον τρεις γενοκτονίες, των Αρμενίων (1915-1923), των Ποντίων (1916-1923) και των Ελλήνων της Μικράς Ασίας (1914-1923), αλλά και τις σφαγές κατά του Κυπριακού ελληνισμού το 1974, όχι μόνο δεν έχει δείξει ικνός μεταμέλειας αλλά επιδίδεται εμμονικά στην εθνική πολιτική του αναθεωρητισμού, διώκοντας συστηματικά ακόμη και τους ίδιους της τους πολίτες, ιστορικούς

και ακαδημαϊκούς, οι οποίοι αναγνωρίζουν τις γενοκτονίες και τα εγκλήματα. Πώς μπορούν λοιπόν λαοί που έχουν υποστεί τις φρικαλεότητες μιας γενοκτονίας να δείξουν εμπιστοσύνη απέναντι σε θύτες που δεν αναγνωρίζουν καν ότι έσφαλαν; Ο θεμελιώδης και ουσιαστικός όρος για την επίτευξη της διαρκούς ειρήνης τίθεται από τον Καντ στο πρώτο από τα τρία οριστικά του άρθρα: «Το πολιτικό σύνταγμα κάθε κράτους θα είναι ρεπουμπλικανικό». Η ρεπουμπλικανική πολιτική μορφή (Republic) είναι η μόνη που πηγάζει από το κοινωνικό συμβόλαιο, αναγνωρίζει τη λαϊκή κυριαρχία και στηρίζει την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων στο Κράτος δικαίου. Η έλευση της νεωτερικής πολιτικής μορφής του Έθνους-Κράτους κατήργησε τον φεουδαλισμό, τα Βασίλεια και τις Αυτοκρατορίες μέσω μιας ιστο-

ρικής διεργασίας άνω των έξι αιώνων στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο. Ο λόγος για τον οποίο, την εποχή που γράφει ο Καντ, η διαρκής ειρήνη δεν είναι το «γλυκό όνειρο των φιλοσόφων» αλλά μια πραγματική δυνατότητα του Ευρωπαίου Ανθρώπου, είναι ότι, μετά τη Γαλλική Επανάσταση, όλα τα Ευρωπαϊκά έθνη καλούνται πλέον το ένα μετά το άλλο να υιοθετήσουν τη ρεπουμπλικανική μορφή συντάγματος. Αυτή στην ουσία αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της οικοδόμησης της διαρκούς ειρήνης. Είναι όμως η Τουρκία Έθνος-Κράτος, Κράτος με ρεπουμπλικανικό σύνταγμα, ή απλά μια Αυτοκρατορία που ωθήθηκε βίαια να εισέλθει στην πολιτική νεωτερικότητα χωρίς στην ουσία να αποβάλει ποτέ την παλαιά πολιτική της μορφή;

Όλα δείχνουν ότι πίσω από τους τυπικούς θεσμούς μιας Δημοκρατίας (Republic), οι οποίοι στην ουσία δεν ενεργοποιήθηκαν ποτέ, αφού την καλή τους λειτουργία εγγυόταν ανέκαθεν ο τουρκικός στρατός, βρίσκεται σήμερα όχι απλά το φάσμα αλλά το σώμα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Αυτός είναι και ο σημαντικότερος λόγος για τον οποίο μια διαρκής ειρήνη με την Τουρκία είναι σήμερα ευσεβής πόθος. Αυτό βέβαια επ' ουδενί λόγω δεν σημαίνει ότι η Ευρώπη, η Ελλάδα και η Κύπρος πρέπει να αρνιούνται την οποία προσπάθεια ειρηνεύσης με όλη την καλή τους θέληση. Σημαίνει απλά ότι η αρχαία ρωμαϊκή πολιτική σοφία είναι πάντα επίκαιρη.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι Αν. Καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Αυτή είναι γόνιμη αντιπαράθεση;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Δεν χρειάζεται να είσαι τίποτα περισσότερο από υποψιασμένος παρατηρητής για να διερωτηθείς αν εκείνο το οποίο επιδιώκει το ΑΚΕΛ είναι όντως αυτό που δηλώνει: 'Ότι είναι «απαραίτητη η διαφορετική άποψη και η άσκηση κριτικής διότι οι στιγμές είναι κρίσιμες και η σιωπή είναι συνηνοχή». Προφανώς, η διαφορετική άποψη και η άσκηση κριτικής είναι επιβεβλημένες και ειδικά σε κρίσιμες στιγμές. Το πώς ασκείται όμως αυτή η κριτική είναι που προκαλεί υποψίες κατά πόσο η πρόθεση του ΑΚΕΛ είναι να υπερασπιστεί το συμφέρον της χώρας, ειδικά σε αυτές τις κρίσιμες στιγμές ή αν αυτή η διαφορετική άποψη εξυπηρετεί πρωτίστως το κομματικό του συμφέρον, το οποίο δεν είναι κατ' ανάγκην και το συμφέρον της χώρας. Και η εύλογη αυτή απορία του υποψιασμένου-επαναλαμβανω- παρατηρητή, ακριβώς επειδή διανύουμε κρίσιμες στιγμές, δεν προκύπτει από την ανάγκη υπεράσπισης της κυβέρνησης αλλά από μια πιο ψύχραιμη και μακριά από «κομματικά στρατόπεδα» ή «κομματικές καταβολές» ανάγνωση των «γεγονότων».

Διότι αν αυτή η άσκηση κριτικής δεν εκπορεύεται από την πραγματική έγνοια για το συμφέρον της χώρας αλλά από το συμφέρον του κόμματος, τότε προκαλεί αντίθετα αποτελέσματα, δηλαδή εσωτερικό διχασμό και μυωπική ανάγνωση των γεγονότων τα οποία, ειδικά σε κρίσιμες στιγμές, είναι εξίσου επικίνδυνα με την κρισιμότητα των στιγμών. Ας γίνω όμως πιο συγκεκριμένη. Η διαφορετική άποψη του ΑΚΕΛ σε ό, τι αφορά τον χειρισμό του κ. Χριστοδουλίδη στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων, ότι με το βέτο οδηγήθηκε η Κύπρος σε απομόνωση και ότι η κυβέρνηση δεν έπρεπε να το είχε παρατραβήξει, θα ήταν τροφή για ένα εποικοδομητικό προβληματισμό αν η άσκηση κριτικής έμενε ως εδώ και δεν της «φορούσαν» οι κύριοι Κυπριανού και Στεφάνου το ύφος της πόλωσης και του αντιπολιτευτικού μένους. Διότι ακόμα κι αν προσάπτουν στην κυβέρνηση ότι επιτέθηκε κατά καιρούς σε όλες τις πολιτικές δυνάμεις, αυτό δεν είναι λόγος να πράττουν και εκείνοι το ίδιο, αν όντως πρόθεση τους είναι να «διαφοροποιηθούν» λόγω της κρισιμότητας των στιγμών. Αυτή όμως τη διαφοροποίηση όχι μόνο δεν την εισπράττει ο σκεπτόμενος πολίτης αλλά αντ' αυτού παρακολουθεί το ΑΚΕΛ να επιδίδεται σε μια «πολιτική» επίθεση εναντίον της κυβέρνησης, η οποία αναμφισβήτητα όχι μόνο δεν αρμόζει στην κρισιμότητα των στιγμών αλλά δεν προσφέρει καμία χρησιμότητα πέραν της εσωτερικής κατανάλωσης.

Αν ήθελε να πείσει το ΑΚΕΛ ότι όντως εκείνο που επιδιώκει είναι η εποικοδομητική άσκηση κριτικής και η υπόδειξη χειρισμών που συμφέρουν τη χώρα θα έπρεπε να το κάνει με πολύ πιο χαμηλούς τόνους και όχι «λιθοβολώντας» την κυβέρνηση για τους χειρισμούς της από το Κραν Μοντάνα μέχρι σήμερα. Θα έπρεπε να παραθέσει συγκεκριμένες εισηγήσεις και να εξηγήσει γιατί ήταν λάθος –χωρίς χαρακτηρισμούς για μαθητευόμενους μάγους– το βέτο Χριστοδουλίδη ή οι πιέσεις Προέδρου της Δημοκρατίας στη Σύνοδο Κορυφής και όχι να μιλά για αλλοπρόσβαλλες πολιτικές που αφήνουν πρόσφορο το έδαφος στην Τουρκία να αλωνίζει. Υπονώντας με κομματικό μένος πως είναι οι χειρισμοί της κυβέρνησης που ευθύνονται για τις έκνομες ενέργειες του μεγαλομανούς «σουλτάνου». Ακόμα κι αν αυτά είναι τα πιστεύα του ΑΚΕΛ, όφειλε, ακριβώς λόγω της κρισιμότητας των στιγμών, να προτάξει το συμφέρον της χώρας και να περιορίσει την άσκηση της κριτικής του στη διαφωνία του για το βέτο και την πειστική προς την Ε.Ε. στρατηγική της κυβέρνησης και όχι να εξαπολύσει ένα δριμύ κατηγορώ κομματικού ύφους και φρασεολογίας. Διότι αυτού του είδους η φρασεολογία και το ύφος φανερώνουν ένα άλλο κείμενο κάτω από τη «διαφορετική άποψη» του ΑΚΕΛ και την «άσκηση κριτικής», το οποίο δεν προσφέρεται για κανένα εποικοδομητικό προβληματισμό, αλλά ούτε και για γόνιμη αντιπαράθεση. Το μόνο που προσφέρει και μάλιστα με δόλιο τρόπο– είναι την πρόκληση δικαστικών εντάσεων. Όπως και η δημιουργία εύλογων αποριών για το πού πραγματικά αποσκοπεί η «άσκηση κριτικής» που προωθεί και προάγει το ΑΚΕΛ, ειδικά αυτές τις κρίσιμες στιγμές.

elenixenou11@gmail.com

Ο πάπας Φραγκίσκος παρίσταται στην αλλαγή της ελβετικής φρουράς στο Βατικανό, στην Αίθουσα Κλήμη.

Τα όρια της μπλόφας

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

«Ήταν δίκαιο και έγινε πράξη» ήταν αυτό που διέρεαν ευσεχίμως κυβερνητικά στελέχη αμέσως μετά από το τελευταίο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων, όταν δηλαδή η Κύπρος, διά του Νίκου Χριστοδουλίδη, έριχνε το χαρτί του βέτο σε κυρώσεις στη Λευκορωσία αν αυτές δεν συνδέονταν με κυρώσεις έναντι της Τουρκίας. Ο ίδιος, όταν ρωτήθηκε περί βέτο δεν το διέψευθε και κάπως έτσι, ελλαδικά δημοσιεύματα χειροκροτούσαν τη «μικρή και γενναία Κύπρο», ενώ στα εγχώρια ΜΜΕ αποκάλυπταν ακόμα και τη στρατηγική της Συνόδου Κορυφής που θα ακολουθούσε ο πρόεδρος. Θα ήταν όπως περιγραφόταν μία στρατηγική σπαρτιατική με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας να θέτει το «ή τάν ή επί τας», αν δεν λάμβανε τισκυρώσεις εναντίον της Τουρκίας.

Όσπου ο πρόεδρος να βγάλει το σπαθί του και να ακολουθήσει τη λεγόμενη σπαρτιατική τακτική εντός Συνόδου, είχαν μεσολαβήσει πολλές διαρροές. Ότι οι χώρες του «γερμανικού άξονα» ήταν εκείνες που είχαν αντιδράσει στην κίνηση Χριστοδουλίδη να συνδέσει τις κυρώσεις της Λευκορωσίας με αυτές της Τουρκίας, να ασκοῦσαν πιέσεις «παίζοντας παιχνίδι υπέρ της Τουρκίας». Χρειάστηκε όμως να βγει ο Γάλλος υφυπουργός Εξωτερικών Υποθέσεων που λίγες μέρες προηγουμένως είχε επισκεφθεί τη Λευκωσία, να καλέσει την Κύπρο να μη συνδέει τις κυρώσεις της Λευκορωσίας με αυτές της Τουρκίας και να περιπλέξει την κατάσταση. Ο υφυπουργός Εξωτερικών Υποθέσεων της χώρας, στην οποία τελευταίως η κυβέρνηση είχε εναποθέσει όλες τις ελπίδες της. Ελπίδες ότι θα βάλει πλάτη υπέρ της Κύπρου γιατί καταλάβαινε τη θέση μας και γιατί δεν ανεχόταν την τουρκική προκλητικότητα.

Η Γαλλία δεν ανήκε μέχρι προχθές στον γερμανικό άξονα, όμως βρέθηκε ξαφνικά σε πλήρη συνεννόηση και σύμπνοια με τη Γερμανία σε αυτό το θέμα και αυτό ουδόλως προβληματίσε. Και βεβαίως η Γαλλία δεν ήταν η μόνη χώρα που εξέλιπε με την στάση της. Περισσότερο εξέλιπε η στάση της Αθήνας, η οποία διά του Νίκου Δένδια στήριζε μεν τη θέση προετοιμασίας των κυρώσεων αλλά μη επιβολής στην παρούσα φάση.

Μία χώρα απομονωμένη που όσο κι αν ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Κυριάκος Κουσίος επιχειρούσε άτσαλα να το διαψεύσει, οι δημόσιες τοποθετήσεις άλλα έλεγαν. Ο πρόεδρος της

Επιτροπής Εξωτερικών του ομοσπονδιακού Κοινοβουλίου της Γερμανίας για παράδειγμα, έλεγε στο CNN πως η Κύπρος προσπαθεί να εκβιάσει τα υπόλοιπα κράτη μέλη και χαρακτηρίζει κάτι τέτοιο ανυπόφορο και απαράδεκτο. Αφορμή βρήκαν και άλλοι που ουδέποτε στήριξαν την Κύπρο όπως ο Καρλ Μπίλντ και η Νάταλι Τότσι να παρουσιάσουν για άλλη μια φορά την Κύπρο ως το κακομαθημένο παιδί της Ε.Ε.

Όλα αυτά για την κυβέρνηση ήταν βεβαίως κακεντρεχείες. Ήταν προσπάθειες να κτυπήσουν την Κύπρο οι ανταγωνιστές. Και σε αυτό το πλαίσιο προφανώς ο πρόεδρος φρόντισε να διαμηνύσει πως πάει στη Σύνοδο με στόχο να διασώσει την αξιοπρέπεια της Κύπρου και της Ε.Ε. Το τι διαμείφθηκε πίσω από τις κλειστές πόρτες είναι βεβαίως άγνωστο. Αν λάβουμε βεβαίως υπόψη πως η Γερμανίδα Καγκελάριος προεξόφλησε τα περί κυρώσεων στην Τουρκία πριν ακόμα ξεκινήσει η Σύνοδος, δείχνει και το βάθος της μάχης που δόθηκε από τον πρόεδρο. Διασύνδεση κυρώσεων Λευκορωσίας με αυτές της Τουρκίας προφανώς και δεν υπήρξε. Όπως ούτε λέξη για κυρώσεις πέραν της λεκτικής συμπαράστασης της Ε.Ε. προς την Κύπρο. Εμείς δεν αναμέναμε βεβαίως κάτι περισσότερο. Όμως όλο αυτό ως διά μαγείας θεωρήθηκε θρίαμβος από αυτούς που μέχρι σήμερα έκαναν τις κυρώσεις σημαία της εξωτερικής πολιτικής. Η κυρία Ορφανίδου μας είπε πως τελικά στόχος της Κύπρου δεν ήταν η συμπερίληψη μερικών προσώπων στη λίστα των κυρώσεων. Ο κ. Σταυρίδης μας εξηγούσε ότι ουδέποτε τέθηκε θέμα σύνδεσης κυρώσεων σε Λευκορωσία με κυρώσεις στην Τουρκία. Και ο πρόεδρος, φρόντισε να επαναλάβει πως οι κυρώσεις δεν ήταν ποτέ ο αυτοσκοπός.

Όλος αυτός ο εμπαιγμός μας ενοχλεί. Γιατί ένα είναι η αποτυχία μιας συγκεκριμένης πολιτικής τακτικής, άλλο να νομίζει πως απευθύνεται σε αμοιβάδες. Γιατί αν σε ένα τέτοιο ζήτημα, με τόσες καταγεγραμμένες δηλώσεις προσπαθούν να μας πείσουν το μήνυμά πως δεν καταλάβαμε, τότε είναι πολύ ανησυχητικό τι διαμείβεται πίσω από κλειστές πόρτες και τι παρουσιάζουν ότι διαμείβεται δημοσίως. Το ζητούμενο όμως είναι άλλο. Το πως θα διαχειριστούν τα νέα δύσκολα δεδομένα. Γιατί οι ερασιτεχνισμοί του τελευταίου διαστήματος, μόνο τρόπο προκαλούν για όσα πρόκειται να μας βρουν.

economidou@kathimerini.com.cy

Η Ευρώπη και η Τουρκία

Του **ΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ**

Στη μαραθώνια σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της περασμένης Πέμπτης, ο πρόεδρος Αναστασιάδης και ο πρωθυπουργός Μπυσσάκης λειτούργησαν με ψυχραιμία και υπευθυνότητα. Δεν ενάσκησαν εξωτερική πολιτική για εσωτερική κατανάλωση. Κινήθηκαν σε ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο στο οποίο οι αποφάσεις είναι αποτέλεσμα συνεννόησης και συμβιβασμού μεταξύ των εταίρων. Το πιο σημαντικό είναι ότι οι ηγέτες της Ε.Ε., για πρώτη φορά, έχουν προδιαγράψει τα όρια μιας μελλοντικής σχέσης με την Τουρκία. Για την ώρα, το βάρος της ευθύνης και οι επιλογές μεταφέρονται ξεκάθαρα στην Τουρκία. Στο επόμενο στάδιο, όμως, και αναλόγως της συμπεριφοράς της Τουρκίας, η Ε.Ε. θα πρέπει να είναι έτοιμη να λάβει τις δικές της αποφάσεις.

Βεβαίως, πρέπει να σημειωθεί ότι στην μακρά ιστορία των ευρωτουρκικών σχέσεων το βασικό χαρακτηριστικό ήταν η ασάφεια και η αμφιταλάντευση. Το πρώτο βήμα σε αυτές τις σχέσεις είχε γίνει το 1959, όταν η Τουρκία υπέβαλε αίτηση για Συμφωνία Συνδέσσης με την τότε Ευρωπαϊκή Κοινότητα, δεκαέξι μόλις μέρες μετά από το αντίστοιχο αίτημα της Ελλάδας. Είναι ξεκάθαρο ότι η αίτηση της Τουρκίας, όσο και εάν εντασσόταν στον ευρύτερο δυτικό προσανατολισμό που διατηρούσε τότε η χώρα, αποσκοπούσε βασικά στην αποτροπή απόκτησης ελληνικού πλεονεκτήματος στην ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή. Ενώ όμως η Συμφωνία Συνδέσσης με την Ελλάδα ολοκληρώθηκε το 1961, η τουρκική αίτηση εκτροχιάστηκε λόγω του στρατιωτικού πραξικοπήματος του 1960. Είκοσι χρόνια αργότερα και ενώ η Ελλάδα ετοιμαζόταν να κάνει το επόμενο καθοριστικό βήμα της πλήρους ένταξης, το πραξικόπημα των κεραλιτών στο στρατηγικό Κενά Εβρόν θα εκτροχίαζε εκ νέου τις ευρωτουρκικές σχέσεις. Ο παρεμβατισμός και η άκαμπτη ερμηνεία της κεραλικής ιδεολογίας από τον στρατό, που συνεχίστηκε μέχρι τις απαρχές του 21ου αιώνα, ουσιαστικά ακύρωσε την προοπτική οικοδόμησης μιας βαθιάς και ειλικρινούς σχέσης μεταξύ της Τουρκίας και της ΕΕ, παρά την προοπτική που δημιουργήθηκε με την Συμφωνία του Ελσίνκι και την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η εποικοδομητική ασάφεια και από τις δύο πλευρές, ήταν όμως αυτή που διευκόλυνε τη στρατιωτική συνεργασία εντός του ΝΑΤΟ και την αμοιβαία επωφέλη εμπορική σχέση.

Η σημερινή στρόφη της Τουρκίας στον σκληρό ισλαμισμό και τον αυταρχισμό και η αποκάλυψη επιθετική και αναθεωρητική στάση του καθεστώτος Ερντογάν αναγκάζει πλέον την ΕΕ να αξιολογήσει την κατάσταση και να δώσει απαντήσεις στα άβολα ερωτήματα που για δεκαετίες απέφυγε. Όπως για παράδειγμα, στο κατά πόσο η Τουρκία είναι πράγματι προσπλωμένη στη φιλελεύθερη δημοκρατία, στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στη διεθνή συνεργασία και στο σεβασμό του διεθνούς δικαίου. Είναι οι απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα που θα κρίνουν την επόμενη μέρα των σχέσεων ΕΕ-Τουρκίας. Και αυτό σημαίνει ότι η ασάφεια σε αυτή τη σχέση δεν μπορεί να συνεχιστεί για πολύ ακόμη. Εδώ είναι που αποκτά βαρύτητα η πρόσφατη απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Δημιουργείται δηλαδή προοπτική για ένα οριστικό ξεκαθάρισμα στις σχέσεις της ΕΕ με την Τουρκία.

Αυτό το ξεκαθάρισμα θα πρέπει να καθορίσει την στρατηγική και τις αποφάσεις τόσο εκ μέρους της Ελλάδας όσο και εκ μέρους της Κύπρου. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η προοπτική μιας δημοκρατικής, σταθερής και ευμερούσας Τουρκίας, που επιδιώκει στενές και ειλικρινείς σχέσεις με την Ε.Ε., θα ήταν προς όφελος του ελληνισμού. Σε αυτή την περίπτωση θα δημιουργούνταν πράγματι προοπτικές διάλογου, συνεννόησης και ειρηνικής επίλυσης των διαφορών.

Από την άλλη μία Τουρκία ασταθής, απρόβλεπτη, αυταρχική και επιθετική, θα αποτελούσε απειλή όχι μόνο για την Ελλάδα και την Κύπρο αλλά και για την ευρωπαϊκή ασφάλεια. Τα δείγματα γραφής των τελευταίων ετών δεν δημιουργούν δυστυχώς ιδιαίτερη αισιοδοξία ότι η Τουρκία θα ανταποκριθεί θετικά. Σε αυτή την περίπτωση η Ε.Ε. θα πρέπει να είναι έτοιμη να λάβει σοβαρές και συλλογικές αποφάσεις που θα διασφαλίσουν την ασφάλεια των κρατών-μελών και θα διασφαλίσουν τα καλώς νοούμενη συμφέροντά τους.

Ο κ. Χάρης Γεωργιάδης είναι αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ.

Σε λακκούβα το κομμουνιστικό ΓεΣΥ

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Άλλο μας έδειξαν και άλλο μας έμπηξαν, ήταν το πικρό-χολο σχόλιο συνταξιούχου θαμώνα καφενέ, για το ΓεΣΥ. Και άρχισε να εξιστορεί την περιπέτεια νεαρού, συγγενικού του προσώπου, το οποίο, ύστερα από πολλές αγωνίες και πολλές δυσκολίες, αποφάσισε να υποβληθεί σε χειρουργική στην κοιλιακή χώρα σε δύο άρρωστα σημεία. Έκανε όλη την προεργασία, σωματική και ψυχολογική, και φώναξε και ένα γιατρό, κολλητό του, για να βριστεί μέσα στο χειρουργείο. Η εισαγωγή στο ιδιωτικό νοσηλεύτήριο έγινε μεσημέρι και σε λιγότερο από δύο ώρες ο ασθενής μεταφέρθηκε στο χειρουργείο. Η χειρουργική πέτυχε, αλλά ο ασθενής θεραπεύτηκε μόνο στο ένα σημείο. Για το δεύτερο δεν υπήρχε χρόνος. Παρέμεινε στο ιδιωτικό νοσοκομείο για ακόμη δύο ώρες και όπως ήταν μισο-ναρκωμένος από τα φάρμακα, του έδειξαν την πόρτα. Τώρα ο νεαρός αναμένει το νέο ραντεβού, για νέα χειρουργική και για νέους φόβους.

Στην παρέα του καφενέ, άλλος συνταξιούχος αναφέρθηκε σε συγγενή του, νεαρό χειρουργό γιατρό, με περναμπές στη Βρετανία, ο οποίος επέστρεψε για προσωπικούς λόγους, πριν από μερικά χρόνια στο νησί. Πριν από το ΓεΣΥ διενεργούσε χειρουργεία. Με πατριωτικό αίσθημα εντάχθηκε από τους πρώτους στο ΓεΣΥ, αλλά τώρα δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει τα χειρουργεία του Δημοσίου, τα οποία είναι καλύτερα από τα χειρουργεία των ιδιωτικών νοσηλευτηρίων. Η πλάκα είναι ότι πρόσφατα, εστάλη από το Υπουργείο Υγείας στο εξωτερικό, για να διενεργήσει χειρουργική, αφού δεν μπορούσε να χρησιμοποιήσει ως ιδιώτης τα δημόσια νοσηλευτήρια. Τραγικό είναι και το γεγονός ότι από την ημέρα κατά την οποία εντάχθηκε στο ΓεΣΥ, δεν πήρε ακόμη χρήματα στα χέρια του, αφού οι διαδικασίες είναι τουλάχιστον τραγικές.

Στην κουβέντα του καφενέ και η ιστορία νεαρής γυναίκας, με σοβαρά άρρωστο σύζυγο, η οποία πήγε να παραλάβει εξειδικευ-

μένα και ακριβά φάρμακα, τα οποία χορηγούνται μόνο στα φαρμακεία του Δημοσίου. Ωστόσο, ήρθε αντιμετώπιση με μια μεγαλοκυρία, η οποία με ύφος «καίων καρδινάλιων», αρνιόταν να δώσει όλη την ποσότητα φαρμάκων, την οποία έγραψε ο γιατρός του Δημοσίου. Η κοπέλα επέμενε, αφού ήταν θέμα ζωής και θανάτου για τον άντρα της και μόνο όταν απείλησε ότι θα τηλεφωνήσει σε βουλευτή, καταδέχθηκε να μπει στον υπολογιστή, να διερευνήσει την παραγγελία και τελικά να χορηγήσει όλα τα φάρμακα. Παραδέχθηκε εκ των υστέρων ότι έκανε λάθος.

Στον καφενέ και συνταξιούχους μεγαλογιατρούς, ο οποίος μονολογούσε ότι: «ο δεξίος Αναστασιάδης εφαρμόζει ένα κομμουνιστικό ΓεΣΥ. Ισοπεδώθηκαν όλοι οι γιατροί, καλοί και κακοί, άσχετοι και δάνειοι και όλοι λαμβάνουν υποψηφίους και προεδρικούς μισθούς. Ο κοσμάκης πληρώνει υποχρεωτικά και σύντομα θα διαλύσουν όχι μόνο τον τομέα της υγείας, αλλά και όλη την οικονομία του τόπου». Νεαρός σπουδαίος γιατρός της

παρέας, έλεγε ότι σήμερα η ιατρική στηρίζεται κυρίως στα ρομπότ και στα άλλα εξειδικευμένα μηχανήματα. Υπάρχουν τα πρωτόκολλα τα οποία καθορίζουν, όπως τους νόμους του κράτους, τα φάρμακα, τις εξετάσεις ακόμη και τις χειρουργικές οι οποίες πρέπει να διενεργηθούν. Και διερωνήθηκε: «όταν έχεις γιατρούς οι οποίοι δεν γνωρίζουν να χειρίζονται νέα μηχανήματα και να διαβάζουν τα αποτελέσματα, γιατί πρέπει να χρυσοπληρώνονται;».

Το μονοσφαλιστικό σύστημα στο ΓεΣΥ, καθώς ή κακώς, δημιούργησε μια τεράστια ασφαλιστική εταιρία ή υπηρεσία, με πολλά προβλήματα, όπως αποκαλύφθηκε και στην Επιτροπή Υγείας της Βουλής. Ήδη έπεσε σε μια μεγάλη λακκούβα και πρέπει επεξεργαστεί να δημιουργηθούν συνθήκες ανταγωνισμού εντός του ΓεΣΥ, για να μπορέσει να επιβιώσει. Οι γιατροί να πληρώνονται ανάλογα με το έργο το οποίο επιτελούν και τις προτιμήσεις των ασθενών. Πρέπει απαράτητα να αποφευχθεί η παγίδα της ισοπέδωσης των υπαλλήλων του δημοσίου και

των διευθυντών με αρχαιότητα αλλά χωρίς προσόντα. Υπάρχει η δικαιολογία ότι το ΓεΣΥ ακόμη «αρκουδίζει», αλλά οι βάσεις φαίνεται ότι είναι από τώρα προβληματικές και παραπέμπουν σε δημοσιοϋπαλληλικές νοοτροπίες και «κομμουνιστικές» δομές.

Το επόμενο βήμα, αν συνεχιστεί η ίδια ιστορία με τις λίστες αναμονής στα ιδιωτικά νοσοκομεία, θα είναι τα φακελάκια και η διαφθορά, η οποία ήδη έκανε διεθνώς ρεζιλί την Κύπρο. Επιτέλους πρέπει όλοι οι γιατροί να ελέγχονται από ανεξάρτητη επιτροπή ειδικών και όχι από τον Παγκύπριο Ιατρικό Σύλλογο και τα δυσκίνητα δικαστήρια. Η ιατρική είναι λειτουργήματα και όχι εμπόριο, όπως κατάντησε σε μεγάλο βαθμό. Όλοι τον ίδιο δρόμο ακολουθούμε, ανάλογα με το λάδι στο καντήλι μας, ακόμη και οι γιατροί. Τουλάχιστον στις δύσκολες ώρες, δεν είναι ανάγκη οι ασθενείς να υποφέρουν από τη γραφειοκρατία και τους παραλογισμούς του συστήματος.

kaparispan@yahoo.gr

Η σκληρή μάχη των εντυπώσεων

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Για πόσο καιρό «ξεμπλέξαμε» με την Τουρκία; Καλό το ερώτημα, δύσκολη η απάντησή. Το «Ορούτς Ρέις» μπορεί να μη βγει ποτέ στην περιοχά γύρω από το Καστελλόριζο, μπορεί όμως και να φτάσει εκεί πριν από το τέλος του έτους. Η Αγκυρα ακολουθεί ένα πολύ καλοσχεδιασμένο πλάνο. Εφτασε τα πράγματα «στο πάρα πέντε» προκαλώντας συνα-

σίων. Αυτά τα δύο ζητήματα είναι από καιρό στην τουρκική ατζέντα, αλλά αποτελούν κόκκινες γραμμές για την Αθήνα. Η Τουρκία επίσης δεν διαπραγματεύεται όπως παλιά... Τώρα κάνει συστηματικές διαρροές και συχνά μοιάζει να θέλει να εκθέσει τους Έλληνες συνομιλητές της. Θα είναι συνεπώς πολύ δύσκολο να τεθούν... χωρίς να τεθούν τα θέματα αυτά στο τραπέζι. Η ιδέα της απώλειας μιας νησίδας ή ενός μικρού κατοικημένου νησιού δεν αντέχεται. Όπως και η εικόνα του ελληνικού στρατού να αποχωρεί από το Καστελλόριζο ή τη Χίο.

Αυτά όμως τα ξέρουμε και τα καταλαβαίνουμε μεταξύ μας εμείς. Οι ξένοι, ακόμη και αυτοί που ασχολούνται με τα ελληνoturκικά, δεν καταλαβαίνουν: «Γιατί δεν μιλάτε για όλα αφού κάθεστε στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων;». Θέλει πείσμα, τεκνοκρατική κατάρτιση και μεγάλη προσπάθεια για να τους πείσεις ότι με τον απαιτητικό και επεκτατικό σου γείτονα μπορείς να διαπραγματευθείς για το πού είναι ο φράκτης, όχι για το σε ποιον ανήκει κομμάτι του σπιτιού σου.

Θέλει μεγάλη προσπάθεια για να πείσεις τους ξένους ότι με τον επεκτατικό σου γείτονα μπορείς να διαπραγματευθείς για το πού είναι ο φράκτης, όχι για το σε ποιον ανήκει κομμάτι του σπιτιού σου.

Ο κίνδυνος λοιπόν είναι, μόλις οι διερευνητικές φτάσουν στο «ψητό», να επιμείνουν οι Τούρκοι σε αυτά τα δύο αγκάθια και εμείς να πούμε ότι δεν συνεχίζουμε τη συζήτηση. Σε αυτή την περίπτωση η Ελλάδα θα πρέπει να σοβαρευτεί επιτέλους στο πεδίο της δημόσιας διπλωματίας γιατί η μάχη εντυπώσεων θα είναι σκληρή. Ταυτόχρονα όμως είναι πολύ πιθανό να αρχίσει πάλι η στρατιωτικοποίηση της κρίσης. Με τη μόνη διαφορά ότι αυτή τη φορά το τραπέζι των διαπραγματεύσεων δεν θα αποτελεί εναλλακτική λύση. Θα έχει φτάσει η ώρα των πολύ δύσκολων αποφάσεων για τον Έλληνα πρωθυπουργό.

Προς μια νέα τάξη

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Το άκρως ενδιαφέρον στοιχείο της επισκέψεως του υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ Μάικ Πομπέο στη Θεσσαλονίκη και στην Κρήτη είναι ότι οι Αμερικανοί μπορεί να αποσύρονται εν μέρει από τις εμπόλεμες ζώνες της περιοχής, αλλά ταυτόχρονα αναβαθμίζουν τη ναυτική και αεροπορική τους παρουσία στην Ανατολική Μεσόγειο αλλά και σε όλο το Αιγαίο.

Αυτό σημαίνει κατ' αρχάς πως δεν δημιουργείται στρατιωτικό κενό στην Ανατολική Μεσόγειο,

Υποστήριξη προς την Ελλάδα υπάρχει από τις ΗΠΑ, αλλά όχι διάθεση συγκρούσεως με την Αγκυρα χάριν των Αθηνών.

όπως υπήρχε η εντύπωση έως τώρα, και ως εκ τούτου ο ανταγωνισμός Τουρκίας και Γαλλίας παύει να έχει νόημα. Η *raja americana* θα εξακολουθεί να ισχύει στη βάση νέων δεδομένων.

Το ουσιαστικό μήνυμα της κινήσεως αυτής έχει βεβαίως ως κύριο αποδέκτη τη Ρωσία του προέδρου Βλαντιμίρ Πούτιν, την περαιτέρω ενίσχυση της επιρροής του οποίου στην περιοχή είναι αποφασισμένη να μην επιτρέψει η Ουάσινγκτον σε πρώτη φάση και στη συνέχεια να εξαναγκάσει τη Μόσχα σε αναδίπλωση.

Στα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου και έως τη διάλυση του Συμφώνου της Βαρσοβίας, το αμερικανικό ενδιαφέρον απορροφούσε σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα η Κεντρική Ευρώπη. Τώρα το ενδιαφέρον μετατοπίζεται στον Νότο. Όχι στο πλαίσιο κάποιας προληπτικής στρατηγικής. Αλλά επειδή ο πρόεδρος Πούτιν επέτυχε επέκταση της επιρ-

ροής του αρχίζοντας από τη Γεωργία, τον έλεγχο της Ανατολικής Ουκρανίας, την προσαρτήση της Κριμαίας, τη δημιουργία βάσεως στη Συρία και, τέλος, την ενεργό ανάμειξή του στη Λιβύη. Είναι ενδιαφέρον ότι αυτή η νέα εκδοχή μιας «πολιτικής ανασχεύσεως» της ρωσικής επιρροής προωθείται δίχως ευθεία αντιπαράθεση ρητορική της Ουάσινγκτον με τη Μόσχα, δίχως στρατιωτική παρέμβαση των ΗΠΑ. Είναι πολιτική του Ντόναλντ Τραμπ, του μόνου Αμερικανού προέδρου μετά τη διάλυση της ΕΣΣΔ που δεν διεξήγαγε πόλεμο στη διάρκεια της θητείας του.

Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης και η σύζυγός του παρίκαν θερμή φιλοξενία στο ζεύγος Πομπέο και η κυβέρνηση εξήρε την υποστήριξη του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών προς την Ελλάδα, που αντιμετωπίζει τις προκλήσεις της Τουρκίας. Υποστήριξη προς την Ελλάδα υπάρχει από τις ΗΠΑ, αλλά όχι διάθεση συγκρούσεως με την Αγκυρα χάριν των Αθηνών.

Τούτου λεχθέντος όμως, και εάν τα προαναφερθέντα δείχνουν πως οδηγούμεθα σε μια νέα τάξη πραγμάτων στην περιοχή, δεν είναι νοητό να εξακολουθεί ο πετροπόλεμος Ελλάδος και Τουρκίας. Και αυτό προϋποθέτει μια ευρύτερα ελληνотουρκική συμφωνία.

Είναι ενδιαφέρον ότι, παρά τις συγκρούσεις μεταξύ του κ. Τραμπ και της καγκελαρίου Άγκελα Μέρκελ, στη σημερινή διαδικασία επίλυσης των διαφορών Ελλάδος και Τουρκίας το Βερολίνο διαδραματίζει ρόλο σημαντικότερο. Με το Βερολίνο να κρατάει το καρότο –οικονομικά και άλλα ανταλλάγματα– και την Ουάσινγκτον να κραδαίνει το μαστήγιο, όπως αρμόζει σε υπερδύναμιν.

Εισόληθε ως φαίνεται στη φάση μιας νέας τάξεως πραγμάτων στην περιοχή. Βεβαίως η πολιτική επιφύλασσει εκπλήξεις και αυτό την καθιστά ενδιαφέρουσα και άξια λόγου να την παρακολουθεί κανείς.

Δημοκρατία, πανδημία και η αντίσταση του καλού

Του **ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ**

Η δημοκρατία δοκιμάζεται αλλά αντιστέκεται. Η πανδημία έδωσε την ευκαιρία σε πολλές κυβερνήσεις να περιορίσουν τις ελευθερίες των πολιτών, υπονομεύοντας ή καταργώντας δημοκρατικούς θεσμούς, ώστε οι ίδιες να αποκτήσουν περισσότερες εξουσίες εις βάρος των πολιτών. Ερευνα του οργανισμού Freedom House βρήκε ότι, στις 192 χώρες τις οποίες μελέτησε, η δημοκρατία υπέστη πλήγματα σε 80. Το πρόβλημα είναι πιο οξύ σε χώρες με αυταρχικές κυβερνήσεις, χωρίς, όμως, να εξαιρούνται και ώριμες δημοκρατίες. Η πανδημία επιδεινώνει μια ήδη βεβαρημένη κατάσταση, όπου τα τελευταία 14 χρόνια η δημοκρατία υπέστη πλήγματα σε περισσότερες χώρες απ' όσες σημείωσε πρόοδο, σύμφωνα με το Freedom House. Η αντίσταση που προβάλλει η δημοκρατία μπορεί να είναι φανερή, όπως στις διαδηλώσεις γενναίων πολιτών της Λευκορωσίας, ή μέσω άρθρων και συζητήσεων που στοχεύουν στη διάγνωση των πηγών της δημοκρατίας – όπως η κατάχρηση εξουσιών, η έχθρα εναντίον ευάλωτων ομάδων,

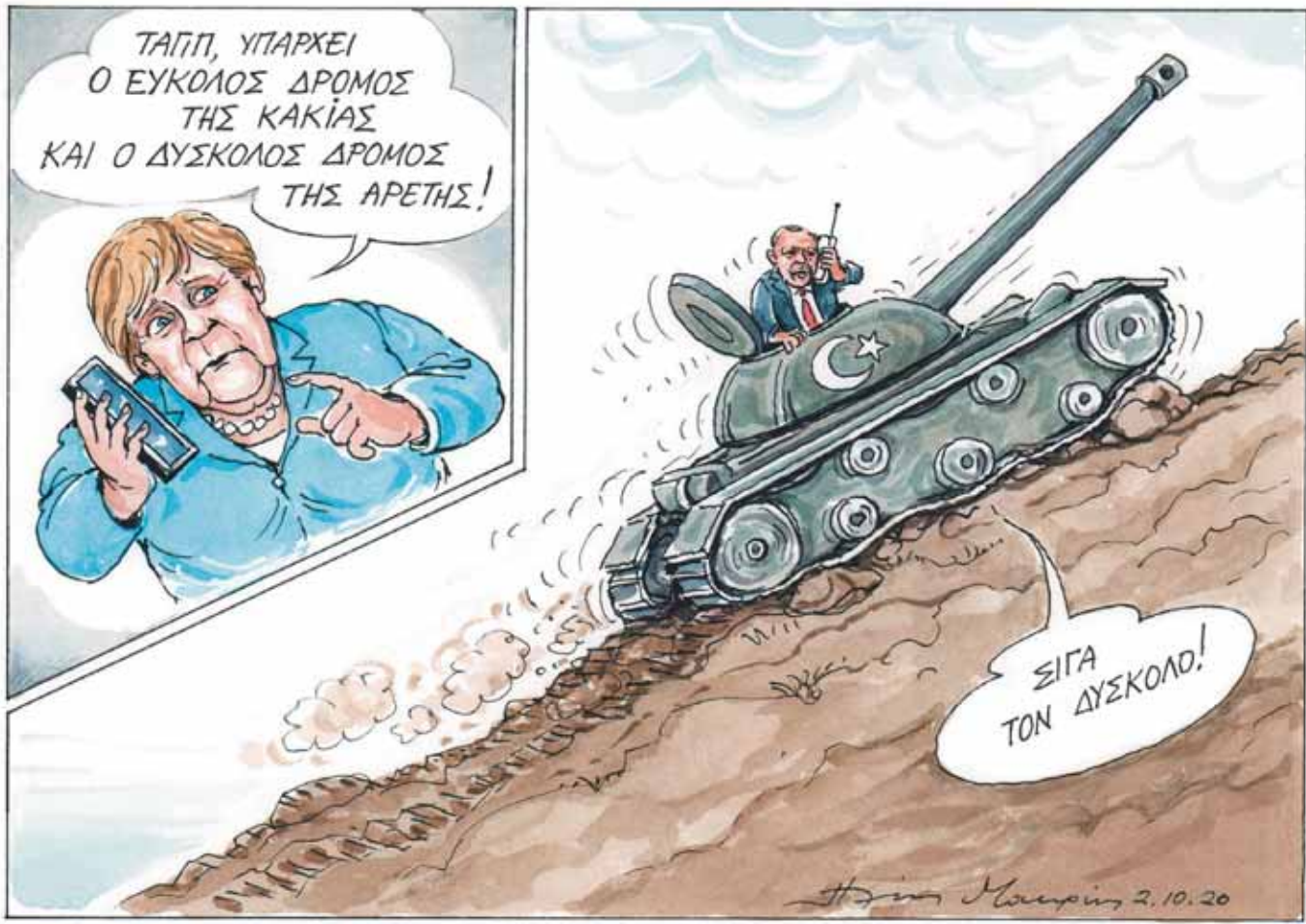
η αδιαφάνεια και η διαφθορά, οι περιορισμοί στην ελευθερία του τύπου και της έκφρασης, οι νοθευμένες εκλογές.

«Το φετινό Athens Democracy Forum εφίστα την προσοχή μας στο γεγονός ότι η δημοκρατία, ένα από τα ευγενέστερα επιτεύγματα της ανθρωπότητας, δεν είναι το αναπότρεπτο πεπρωμένο μας. Στις μέρες μας, σε ολόκληρο τον κόσμο η δημοκρατία δοκιμάζεται, απειλείται, παραβιάζεται, υπονομεύεται και ανατρέπεται από πλείστους όσους εχθρούς και αντιπάλους της», δήλωσε η Πρόεδρος Κατερίνα Σακελλαροπούλου στην εναρκτήρια ομιλία της στο φόρουμ. «Ο αγώνας για ίσα δικαιώματα και ισότιμη εκπροσώπηση συνεχίζεται», πρόσθεσε. «Είναι ένας αγώνας διαρκής, που προϋποθέτει τη συνηγορία του ορθού λόγου, το πάθος των επιχειρημάτων, την κινητοποίηση των πολιτών, την τολμή των ηγεσιών και το επίπονο, πολυμετρητικό έργο της δικαστικής ακεραιότητας και της νομοθετικής μεταρρύθμισης που σταδιακά επεκτείνεται τα δικαιώματα και κάνει καλύτερες τις ζωές των ανθρώπων». Αναφερόμενη στους κινδύνους που αντιμετωπίζει η δημοκρατία, μίλησε

για την άνοδο αυταρχικών και εθνικιστών ηγετών, τη δημαγωγία, τον ακραίο πολιτικό κυνισμό, τη διάβρωση της εμπιστοσύνης στους θεσμούς, τα ψέματα, την παραπληροφόρηση και τους διαδικτυακούς «θαλάμους αντήχησης» που «βρίθκουν από προλήψεις, θεωρίες συνωμοσίας, ψεύδη, μισαλλοδοξία και μίσος». Η δημοκρατία υπονομεύεται, επίσης, από τις ανισότητες και τη φτώχεια.

Καθώς διεξαγόταν το φόρουμ στην Αθήνα, στις Βρυξέλλες οι ηγέτες των 27 χωρών-μελών της Ε.Ε. αναζητούσαν κοινή θέση εναντίον της Τουρκίας. Η Σύνοδος Κορυφής κατέληξε σε συμφωνία που ξεκαθαρίζει ότι τα δικαιώματα της Ελλάδας και της Κύπρου είναι σεβαστά. Απλώνει ότι «η άρση κάθε μονομερούς ενέργειας αποτελεί προϋπόθεση για τη βελτίωση των σχέσεων Ε.Ε. και Τουρκίας», όπως σημείωσε ο πρωθυπουργός Κυρ. Μητσοτάκης. Η ολοένα πιο επιθετική συμπεριφορά της Αγκυρας επιβάλλει αυστηρή απάντηση από τις χώρες-μέλη της Ε.Ε. Το ουσιαστικό πρόβλημα της Τουρκίας, όμως, παραμένει ο αυταρχισμός του προέδρου Ερντογάν που, μέσα στην πανδημία, οδήγησε σε ακόμη πε-

ρισσότερους περιορισμούς στην ενημέρωση και στις διαδηλώσεις, σε συλλήψεις και σε αστυνομική βία. Σύμφωνα με το Freedom House, η κατάχρηση εξουσίας κατατάσσει την Τουρκία μεταξύ των «μη ελεύθερων» χωρών. Εδώ μπορεί να είναι κρίσιμη η συμβολή της Ε.Ε., να απαιτήσει την επαναφορά θεσμών και διαδικασιών που οι Τούρκοι πολίτες είχαν αποκτήσει μέσα από τη μακρά πορεία τους προς την Ε.Ε., πριν από τον εκτροχιασμό που επέβαλε ο Ερντογάν τα τελευταία χρόνια. Σε αυτό, η Ελλάδα, παρ' όλα τα προβλήματα και τις αδυναμίες της, μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά. Να αποτελεί καλό παράδειγμα ως ευνομούμενη πολιτεία, να στηρίζει με κάθε τρόπο τον εκδημοκρατισμό –και τους δημοκράτες– της Τουρκίας. Επιπλέον, συνεργαζόμενοι με τους Τουρκοκυπρίους που επιθυμούν την επανένωση της Κύπρου, οι Ελληνοκύπριοι θα μπορούσαν να αποδείξουν την ιδιαίτερη δύναμη των ελεύθερων ανθρώπων. «Η ελευθερία δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια ευκαιρία να γίνουν καλύτεροι», είχε παρατηρήσει ο Αλμπέρ Καμύ, όπως μας θύμισε η Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Γιατί αποφεύγουμε την Ιστορία

Στο πεδίο των ελληνoturκικών σχέσεων είναι μάλλον φανερό ότι η ελληνική πλευρά αποφεύγει να μιλήσει για το παρελθόν, αποφεύγει τη γλώσσα της Ιστορίας. Οι συζητείται, είναι πρόβλημα τωρινό, επικαιρικό, άσχετο με καταβολές στο παρελθόν των δύο λαών.

Ανάλογη παράκαμψη της Ιστορίας διαφαίνεται και στις ισραηλινό-γερμανικές σχέσεις. Εκεί όμως η λογική της αποσιώπησης του παρελθόντος μοιάζει να συγκύπτει αυτονόητα, περίπου, σαν σύνδρομο κορεσμού. Το σύγχρονο γερμανικό κράτος έχει επίσημα και έμπρακτα παραδεχθεί την ενοχή του ναζιστικού καθεστώτος, 1933-1945, τη μεθοδική εξόντωση των Εβραίων της Ευρώπης. Και η παραδοχή δεν είναι τυπική, συμβατική μεταμέλεια, συνιστά μια συνεχή, ποικιλότροπα εκφρασμένη, μέχρις υπερβολής, αυτομεμφία.

Οι Έλληνες ήταν υποδούλοι στους Οθωμανούς Τούρκους για τετρακόσια χρόνια. Αυτή την υποδούλωση είναι λάθος να την κατανοούμε με σημερινές προλαυμάριες: ότι το έθνος-κράτος των Ελλήνων κατακτήθηκε από το έθνος-κράτος των Τούρκων. Τότε δεν υπήρχαν έθνη-κράτη, υπήρχε ο «μέγας κόσμος» της Ελληνιστικής «Οικουμένης» και σκόρπια τα βασίλεια των «βαρβάρων» –βάρβαροι τότε λογαριάζονταν οι λαοί που δεν είχαν «βίον πολιτικών», οργάνωση «πόλεως», δεν γνώριζαν ως πρώτο στοίχο την κοινωνία κοινών αναγκών.

Το δίλημμα είναι: ενεργά μέτοχοι ή κομπάρσοι;

Είναι εξαιρετικά δύσκολο να κατανοήσουμε σήμερα την τότε, πριν από το έθνος-κράτος, ιστορική πραγματικότητα. Πρωτογενώς στην ανθρώπινη Ιστορία η συνπαράγηση καθόριζαν φυσικές αναγκαιότητες: η κοινή φυλετική (εθνική) καταγωγή, η συνακόλουθη κοινή γλώσσα, κοινά ήθη-έθιμα, κοινή θρησκεία. Μόνοι οι Έλληνες πέτυχαν να προσδιορίζονται από τον «πολιτισμό» τους: τον τρόπο της συλλογικής συνύπαρξης, την «πόλιν», την «πολιτική τέχνη» και επιστήμη».

Ως οργανωμένη «πολιτική» πραγματικότητα, τους Έλληνες τους κυριάρχησαν οι Λατίνοι Ρωμαίοι. Αλλά δεν τους εξουσίασαν υπερκοκικά, προσέλαβαν τον ελληνικό τρόπο (Γλώσσα, Θεσμούς, Τέχνη) – η Ρωμαϊκή Τάξη Πραγμάτων (*ordo rerum*) παρήγαγε το καινούργιο διεθνικό πολιτικό μόρφωμα της Αυτοκρατορίας Νέας Ρώμης-Κωνσταντινουπόλεως. Εξήσε χίλια χρόνια.

Πολυεθνικό, πολυφυλετικό, αλλά ομόγλωσσο και ομόπιστο (κοινού τρόπου και πολιτισμού, εκκλησιαστικά κοινωνούμενου, όχι ατομικιστικά θρησκοδούμενου), το *Imperium* «της Πόλης και της Αγίας Σοφίας» υποτάχθηκε, για τέσσερις αιώνες, στους Οθωμανούς Τούρκους – σε μια θρησκεία φυλετική, χωρίς μεταφυσική. Οι βυθισμένοι σε μαρτυρική δουλεία πληθυσμοί της αυτοκρατορίας εξεγέρθηκαν επανει-

λημμένα ενάντια στους βάνανους δυνάστες τους, χωρίς αποτέλεσμα. Αποτέλεσμα διαφάνηκε μόνο όταν η μετα-ρωμαϊκή Δύση κατόρθωσε να σφετεριστεί ολοκληρωτικά την αρχαία ελληνική κληρονομιά και υπολόγισε ότι ένα δυτικό-ευρωπαϊκό προτεκτοράτο στα περίωπια εδάφη της κλασικής Ελλάδας οριστικοποιούσε και βεβαίωνε την εξαφάνιση του μιστού στη Δύση «Βυζαντίου».

Στην Ελλάδα, στα λίγα χρόνια ως τον Οθωνα, και στην Τουρκία ως τον Κεμάλ Ατατούρκ, η αντιπαλότητα και οι διενέξεις Ελλήνων και Τούρκων δεν είχαν «εθνικό» (κρατικές αντιμαχίες) χαρακτήρα. Ήταν διεκδίκηση (συνειδητή ή λανθάνουσα), ποιος θα διαχειριστεί την «τάξη» της αυτοκρατορίας – ποιος θα έχει «την Πόλη και την Αγία-Σοφία». Με τους εξευρωπαϊσμένους εκσυγχρονιστές, Κεμάλ και Βενιζέλο, οι αντιπαλότητες προσαρμόστηκαν στις τυπικά νεωτερικές εθνικές αντιμαχίες, με αρκετή δόση ατομοκεντρικής πολιτικάντικης αρχομανίας. Ο Κεμάλισμός μεταμόρφωσε την Τουρκία σε ένα μιμητικό εκσυγχρονισμένο, ευρωπαϊκού τύπου άθρησκο (*laïque*) κράτος, περιφερειακή υπερδύναμη, με αποφασιστικό ρόλο για το εξουσιαστικό παιχνίδι των «υπερδυνάμεων» στον πλανήτη.

Αλλά κανείς δεν μπορούσε να προβλέψει (επομένως και να ελέγξει) την αγυρτεία Ερντογάν. Από το 2003, που πρωτοεγίνε πρωθυπουργός, ο άνθρωπος αυτός άλλαξε την όψη, τον ρόλο, τους στόχους της

χώρας του. Με ταχύτητα εκπληκτική, σε ελάχιστο χρόνο, η Τουρκία μετασχηματίστηκε σε κράτος ισλαμικό, υπερμοντέρνο, «δυτικού» τύπου, χωρίς να αρνηθεί, ούτε στο ελάχιστο, την απόλυτη προτεραιότητα της αφέλεστατης μουσουλμανικής θρησκοληψίας.

Η απόλυτη κατάφαση του εκσυγχρονισμού, με παράλληλη, πεισματική εμμονή σε μια ψυχολογικών προτεραιοτήτων θρησκευτικότητα, εξασφαλίζουν ακαταμάχητο αντίβαρο στον μηδενισμό του Διαφωτισμού και της «προόδου». Ο Ερντογάν σαφώς το έχει αντιληφθεί, γι' αυτό και επιβάλλεται με τόση άνεση στους ασπόνδυλους κοσμοκράτορες της εποχής μας: ΗΠΑ, Ε.Ε., Ρωσία, Κίνα.

Όταν εμείς, οι Ελλαδικοί, μιλάμε στον Ερντογάν για Διεθνές Δίκαιο, «Δικαστήριο της Χάγης», ενδεχόμενη προσφυγή μας στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, ασφαλώς θα χαμογελάει ειρωνικά. Ο Ερντογάν θα ανησυχήσει και θα μας υπολογίσει, μόνο αν μάθει ότι αρχίζουμε να διδάσκουμε από το Δημοτικό Σχολείο αρχαία ελληνικά, απομακρύνουμε από το υπουργείο Εξωτερικών τους ευνοούμενους ξένων πρεσβειών κομματιανθρώπους, μεταφέρουμε εξουσία σε αυτοδιαχειριζόμενες κοινότητες.

Όσο η έγνοια μας είναι να πηνηκίζουμε χάσκοντες τον μηδενισμό και αμοραλισμό του «εκσυγχρονισμού», δεν έχει τίποτα να φοβηθεί ο Ερντογάν. Το Αιγαίο θα γίνεται, «ανεπαισθήτως» και χωρίς συρράξεις, δικό του.

Η Ελλάδα μας ενώνει

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΜΑΡΙΝΑΚΗ**

Αναμφίβολα θα θυμόμαστε για αρκετό καιρό τους τελευταίους μήνες: πέρα ακόμα και από τον κορωνοϊό, περάσαμε ένα πρωτόγνωρο καλοκαίρι, όπου ήρθαμε αντιμέτωποι με τις προκλητικές κινήσεις της Τουρκίας. Από την απαράδεκτη απόφαση για τη μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε τζαμί μέχρι τη συνεχιζόμενη προκλητικότητα στο Αιγαίο με την έκδοση αλλεπάλληλων NAVTEX και τις εμπρηστικές δηλώσεις Τούρκων αξιωματικών, γίναμε μάρτυρες μιας ιδιαίτερα έντονης κλιμάκωσης λόγων και έργων από πλευράς της γειτονικής μας χώρας.

Επίσης, αναμφίβολα Ελλάδα και Κύπρος είναι δύο χώρες που τις ενώνουν πολλά. Πέρα από την κοινή γλώσσα, τον πολιτισμό, μας ενώνουν ο σεβασμός στο Διεθνές Δίκαιο και τις αρχές της καλής γει-

Η Ελλάδα αποτελεί πλέον παράγοντα σταθερότητας στα μάτια όλου του πλανήτη.

τονίας που τις διέπουν στην πολιτική μας ζωή. Συνεργαζόμενος άριστο όποτε χρειάστηκε με τον Κύπριο πρόεδρο Νίκο Αναστασιάδη, ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Κυριάκος Μητσοτάκης κατάφερε με τις διπλωματικές κινήσεις της χώρας μας να ενώσει τις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου σε ένα κοινό μέτωπο και να καταστήσει ξεκάθαρο σε όλους πρώτον πως τα σύνορά μας είναι σύνορα ολοκληρης της Ευρώπης και δεύτερον πως η επιχειρούμενη παραβίασή τους από την Τουρκία δεν είναι θέμα μόνο ελληνικό ή κυπριακό αλλά στην ουσία του ευρωπαϊκό.

Η Ελλάδα αποτελεί πλέον παράγοντα σταθερότητας στα μάτια όλου του πλανήτη και είναι η πιο κατάλληλη στιγμή να δημιουργήσει, να χτίσει πάνω σ' αυτή την εθνική υπερφάνεια που νιώσαμε ξανά όλοι μας. Δυστυχώς όμως πολλοί συμπολίτες μας τα προηγούμενα χρόνια έφυγαν στο εξωτερικό αναζητώντας ευκαιρίες, δουλειές, ιδέες, σε μια περίοδο που η χώρα μας βρισκόταν σε μια περίοδο κρίσης κακών χειρισμών.

Από τους πρώτους στόχους που θέσαμε στην ΟΝΝΕΔ τον τελευταίο χρόνο ήταν να δώσουμε βήμα σε εκείνους που οδηγήθηκαν μακριά από την πατρίδα τους εξαιτίας του

braindrain. Με αυτό το στόχο δημιουργήσαμε την καμπάνια «Η Ελλάδα μας ενώνει». Μέσα από τη δημιουργία οργανώσεων της ΟΝΝΕΔ σε χώρες και πόλεις του εξωτερικού επιδιώκουμε να δημιουργήσουμε εθνική δυναμική σε κάθε γωνία του πλανήτη με ανθρώπους καταρτισμένους, με νέες ιδέες, που θα συγκροτήσουν πυρήνες σκέψης και δράσης σε όλο τον κόσμο.

Σε μια εποχή που οι αποστάσεις μηδενίζονται με τα άλματα της τεχνολογικής και ψηφιακής εξέλιξης και οι πληροφορίες διαχέονται σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης σε δευτερόλεπτα, ζητάμε από κάθε νέο Έλληνα και νέα Ελληνίδα να ασχοληθούν ενεργά με την πολιτική ζωή και τις εξελίξεις στη χώρα μας, να γίνουν μέλη στην κοινή μας προσπάθεια.

Οι Έλληνες του εξωτερικού έχουν πια δικαίωμα ψήφου από τον τόπο μόνιμης κατοικίας τους και τη δυνατότητα να εκφράζουν τη βούλησή τους όπου και αν βρίσκονται. Σκοπός μας είναι να κάνουμε τους ανθρώπους αυτούς αρχικά να «επιστρέψουν εξ αποστάσεως» στην γενέτειρά τους, ώστε να δημιουργήσουμε τις συνθήκες για να επιστρέψουν και πραγματικά στο άμεσο μέλλον. Και αυτό θα γίνει μέσα από τις ιδέες και τις πρακτικές που θα μας προτείνουν και τις οποίες θα εφαρμόσουμε προσαρμοσμένες στα δεδομένα της δικής μας πραγματικότητας.

Η ΟΝΝΕΔ που χτίζουμε είναι μια Οργάνωση ανοικτή σε όλους και δεν θα μπορούσαμε να αφήσουμε έξω από αυτή την προσπάθεια τους δικούς μας ανθρώπους που ζουν εκτός Ελλάδας. Αυτοί θέλουμε να γίνουν συνοδοιπόροι μας στον κοινό αγώνα για να δημιουργήσουμε μαζί την Ελλάδα του μέλλοντος. Την Ελλάδα που μας αξίζει. Την Ελλάδα που μας ενώνει.

Η καμπάνιά μας θα «τρέξει» μέχρι τον Νοέμβριο και η ανταπόκριση που έχουμε δεχθεί μέχρι στιγμής είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντική, με τις πόλεις της Κύπρου να πρωταγωνιστούν. Δημιουργώντας νέες οργανώσεις της ΟΝΝΕΔ δίνουμε για άλλη μια φορά το «παρών», ενισχύοντας τους δεσμούς μεταξύ των δύο χωρών και τονίζοντας τα κοινά μας ιδεολογικά στοιχεία για ένα κοινό αισιόδοξο μέλλον.

Ο κ. Παύλος Μαρινάκης είναι δικηγόρος και πρόεδρος της ΟΝΝΕΔ.

Λευκορώσοι αστυνομικοί μεταφέρουν έναν διαδηλωτή κατά τη διάρκεια εκδήλωσης διαμαρτυρίας στο Μινσκ.

Με εποπτεία στον χορό με τους «απρόθυμους»...

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Σε κάθε Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει την τιμητική της η κλασική ερώτηση: τι κάνει η Κύπρος ως πλήρες-μέλος της Ε.Ε. για να επιλύσει το κορυφαίο της ζήτημα; Χωρίζω την απάντηση στο ερώτημα αυτό σε πέντε στάδια: 1) Στις 3 Οκτωβρίου 2005 η κυπριακή κυβέρνηση με πρόεδρο τον Τ. Παπαδόπουλο συμφώνησε στην έναρξη ενταξιακών συνομιλιών με την Τουρκία με μηδέν ανταλλάγματα. Μούκτιν.

Έκτοτε κανένας Ε/κ ηγέτης δεν έκανε το αυτονόητο: να ζητήσει τη σύγκληση έκτακτου, κατάλληλου προετοιμασμένου, Ευρωπαϊκού Συμβουλίου με μόνο θέμα την επίλυση του Κυπριακού και τη συμβολή της Ε.Ε. στη διαμόρφωση ενεργά της εξέλιξης της. 2) Στο σημείο δύο μεταφέρω τις τεκμηριωμένες εκτιμήσεις του κανένας Π. Ιωακείμ: «Η ιθύνουσα πολιτική τάξη στη Λευκωσία αντί να αξιοποιήσει τη συμμετοχή ως «καταλύτη για την επίλυση», τη χρησιμοποιήσει κυρίως ως άλλοθι (και τελικά εμπόδιο) για τη μη επίλυση. Αντί να ενεργοποιήσει θετικά και ευρηματικά την Ένωση για να ξεπεράσει προβλήματα, την ενεργοποίησε κυρίως για να περιπλέξει ή και να προσθέσει προβλήματα. Η άκριτη χρήση του βέτο, μεταξύ άλλων, ευθύνεται σε σημαντικό βαθμό και για τον τερματισμό της ενταξιακής διαδικασίας της Τουρκίας στην Ένωση... Η Λευκωσία επιδίωξε και το Συμβούλιο πάγωσε οκτώ διαπραγματευτικά κεφάλαια για την έναρξη της Τουρκίας και το μη κλείσιμο κανενός. Και το επόμενο έτος η Γαλλία του Ν. Σαρκοζί πάγωσε άλλα πέντε, τερματίζοντας έτσι κατ' ουσία την προοπτική ένταξης της Τουρκίας.

(Το 2009 η Λευκωσία πάγωσε μονομερώς άλλα έξι κεφάλαια. Συνολικά δηλαδή πάγωσε τα δεκατέσσερα από τα τριανταπέντε)! Οφείλει να διερωτηθεί όμως η Λευκωσία: τι ακριβώς κέρδισε η Κύπρος με το πάγωμα της ενταξιακής διαδικασίας της Τουρκίας;». 3) Μια χώρα με χαρακτηριστικά ελλείμματα και αδυναμίες στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας θεώρησε ότι το βέτο ισοδυναμεί με την απόκτηση διπλωματικών ισχύος. Μπορεί η αξιοποίησή του να ισοδυναμεί με πραγματική πρόοδο, μπορεί όμως και πραγματική περιθωριοποίηση. Οι προσεγγίσεις που ακολουθούν το πιστοποιούν. Ο πρόεδρος Αναστασιάδης λέει στις 29/9 ότι «δεν είναι αυτοσκοπός οι κυρώσεις», ή ότι «αυτό που θα επιδιώξουμε είναι να διασωθεί η αξιοπιστία και η αξιοπρέπεια τόσο της Ευρώπης όσο και των Ευρωπαίων πολιτών της Κύπρου». Σε αυτή την σκοπιά μεταφυσική προσέγγιση, ο καθηγητής Ιωακείμης λέει πως «στην Ένωση χρειάζεται μια άλλη σκληρή μεν, αλλά δημιουργική πολιτική που θα πηγαίνει πέρα από τα βέτο και που θα φέρνει συγκεκριμένα οφέλη για τη δικαιο και βιώσιμη επίλυση του πολιτικού προβλήματος». Όπως σημειώνει ο καθηγητής, «υπήρξε αυτός που το 1986 έγραψε το πρώτο σημαντικό βήμα με τις βασικές ιδέες για την ανάγκη ένταξης της Κύπρου, ιδέες που όταν με τον Γ. Κρανιδιώτη παρουσιάσαμε στη Λευκωσία προκάλεσαν τη έντονη αντίθεση του συνόλου σχεδόν της πολιτικής τάξης. Δεν ήθελε την ένταξη στην ΕΟΚ «γιατί θα αναγκάζονταν έτσι η Κύπρος να αποχωρήσει από το... Κίνημα των Αδεσμευτών»! Είδαμε πάντοτε την

ένταξη ως τον «καταλύτη για την επίλυση του κυπριακού προβλήματος» με την ακύρωση της τουρκικής κατοχής, κ.λπ. Γι' αυτό εργαστήκαμε. Και με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ελσίνκι (1999) ο Κ. Σημίτης έφερε τελικά την Κύπρο στην Ένωση ως πλήρες μέλος (2004)». 4) Το ερώτημα είναι γιατί η Λευκωσία δεν ζητάει με τρόπο επίσημο και συστηματικό την πλήρη συμμετοχή της Ε.Ε. στις πολιτικές για τη συνολική λύση. Η απάντηση συνδέεται με τα τεράστια οικονομικά και άλλα συμφέροντα που έχουν αναπτυχθεί στις περιοχές που βρίσκονται υπό τον έλεγχο της κυπριακής κυβέρνησης. Αυτή η διασύνδεση εξελίχθηκε σε μοχλό προποήσεως μεγάλου πλούτου (λ.χ. χρυσά διαβατήρια, τραπεζικό σύστημα με ειδικευση στην κατασκευή πλυντηρίων, πάρτι επί των ακινήτων στο 60% της νόσου), συνεπώς μεταλλάχθηκαν σε τροχοπέδη για κάθε πραγματική πρόοδο. Με την κατάλληλη, βέβαια, πατριωτική ρητορεία: αγώνας για τη δόθεν διάσωση της Κυπριακής Δημοκρατίας, συνολικός του τύπου «την πατρίδα ουκ ελάττω», μάχη για να «διασωθεί η αξιοπιστία και η αξιοπρέπεια της Ευρώπης». 5) Μέσα σε αυτό το κλίμα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο την 1η Οκτωβρίου έκανε ένα βήμα μπροστά και προσπάθησε να ανατρέψει την πεπατημένη της πρόχειρης ή συγκυριακής αντιμετώπισης θεμάτων της περιοχής. Επέστρεψε μετά από καιρό στη «θετική ατζέντα». Επικύρωσε δράσεις και κινητοποιήσεις πολιτικές που θα εξελίσσονται κάτω από τη δική του εποπτεία. Ειδικότερα: α) Το Συμβούλιο ζητάει την ταχεία επανάληψη των διακοινοτικών συ-

νομιλιών για επίλυση του Κυπριακού «υπό την αιγίδα του ΟΗΕ και σύμφωνα με τα ψηφίσματα του Σ.Α.». Είναι δε έτοιμο το Συμβούλιο να αποστείλει «απεσταλμένο της Ε.Ε. στα γραφεία του ΟΗΕ στην Κύπρο». β) Παρέχει στήριξη στον διάλογο Ελλάδας-Τουρκίας με κατευθυντήρια γραμμή τη Χάγη, ώστε να οριοθετηθούν οι θαλάσσιες ζώνες στην περιοχή με βάση το Διεθνές Δίκαιο. γ) Προτείνει τον εκσυγχρονισμό της Ευρωπαϊκής πολιτικής με ανανέωση της Τελωνειακής Ένωσης Ε.Ε.-Τουρκίας, επικαιροποίηση της συμφωνίας του 2016 για το μεταναστευτικό και γι' αυτό καλεί τον Ζ. Μπορέλ «να εκπονήσει σχετική πρόταση για την αναζωογόνηση της ατζέντας Ε.Ε.-Τουρκίας». δ) Εισηγείται την οργάνωση πολυμερούς διάσκεψης για την Ανατολική Μεσόγειο την οποία θα ετοιμάσει το επιτελείο του Υπάτου Εκπροσώπου για την Εξωτερική Πολιτική και ζητάει από αυτό «να ξεκινήσει συνομιλίες σχετικά με την οργάνωσή της». ε) Το Κείμενο ως σύνολο συνιστά πρόοδο. Θέτει προϋποθέσεις για όλους (Τουρκία, αποφυγή «μονομερών ενεργειών») αλλά και όλοι τίθενται υπό την εποπτεία ενός μηχανισμού παρακολούθησης (Κυπριακό, «ταχεία επανάληψη συνομιλιών»). Η εμπειρία βεβαιώνει ότι η ενσωμάτωση στα Συμπεράσματα θέσεων που δεν εποπτεύονται, ή που δεν αναλύονται στις πραγματικές τους διαστάσεις, ενέχει πάντοτε τον κίνδυνο της ατέρμονης επανάληψης διακυβερνητικών χειροπιαστού αποτελέσματος. Η εποπτεία είναι το κλειδί για να έχουμε με έργα «θετική ατζέντα».

www.larkoslarkou.org.cy

Συνέπεια λόγων και πράξεων

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΠΑΛΜΑ**

Οταν οι πολίτες βρίσκονται αντιμέτωποι με μια άγνωστη, απρόσμενη και επικίνδυνη απειλή, χρειάζονται ως ηγέτη τους έναν άνθρωπο που συμμαρύνει την αγωνία τους, αντιλαμβάνεται το μέγεθος της κρίσης και νιώθει πως να τη χειριστεί. Μέσα από τις δυσκολίες αυτές στιγμές κρίνονται οι ηγέτες, οι πολιτικοί, οι πολίτες, οι θεσμοί και η κοινωνία γενικότερα. Καθένας στον τομέα του, από τη μάχη που δίνει, από το πόσο αντιλαμβάνεται την ιστορικότητα της στιγμής, από το πόσο είναι ικανός να προλάβει τις εξελίξεις και κατά πόσο τελικά καταφέρνει να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων.

Η παρούσα διακυβέρνηση, υπό την ηγεσία του Νίκου Αναστασιάδη, εδώ και επτά και πλέον χρόνια, αποδεικνύει συνεχώς ότι αντιλαμβάνεται το μέγεθος της ευθύνης και τη σημασία του ρόλου που της έχει αναθέσει ο κάθε απλός πολίτης αυτού του τόπου, μέσα από δύο εκλογικές διαδικασίες. Και η σχετική άνετη επικράτηση του Προέδρου της Δημοκρατίας στις εκλογές του 2018, συνδέεται άμεσα με την, κατά γενική ομολογία, πολύ επιτυχημένη πρώτη πενταετία. Αυτή η κυβέρνηση, αποδεδειγμένα, επέδειξε σοβαρότητα, ψυχραιμία και γρήγορα αντανακλαστικά στη διαχείριση δύσκολων και απρόσμενων καταστάσεων. Λάθη και παραλείψεις έγιναν, όταν όμως

προέκυψαν κορυφαία για το κράτος ζητήματα, ζητήματα που απειλούσαν ακόμα και την επιβίωση αυτής της χώρας, ο Νίκος Αναστασιάδης και η κυβέρνησή του, κατάφεραν να ανταποκριθούν με σύνεση και αποτελεσματικότητα και να αντεπεξέλθουν, επιτυχώς, σε πολύ δύσκολες καταστάσεις.

Ενώ ο οικονομικός μας βρισκόταν στα πρόθυρα της χρεοκοπίας, κατάφερε, μέσα από τη διορατικότητα, την ώριμη σκέψη, τη συλλογική, οργανωμένη και επίπονη προσπάθεια, να ανατρέψει το πλήθος αρνητικό σκανικό που βρήκε μπροστά του μόλις ανέλαβε την εξουσία, με αποτέλεσμα η χώρα μας να ορθοποδήσει και να επιτύχει μια γρήγορη έξοδο από το Μνημόνιο. Μέσα από τις κατάλληλες πολιτικές, η κυβέρνηση δημιούργησε ευνοϊκό οικονομικό περιβάλλον, ανέπτυξε αντοχές, δημιούργησε σταθερότητα, στήριξε και κινητοποίησε τις παραγωγικές δυνάμεις του τόπου, με αποτέλεσμα να έχουμε μια δυναμική και εντυπωσιακή ανάκαμψη της οικονομίας, σπάζοντας τον φαύλο κύκλο της ύφεσης, της ανεργίας και των ελλειμμάτων. Μια ανάπτυξη που εδράστηκε στη συντονισμένη προσπάθεια που καταβλήθηκε από κοινού με τις πλείστες των πολιτικών δυνάμεων, με τους κοινωνικούς εταίρους, τις επιχειρήσεις και το σύνολο του κυπριακού λαού, αλλά και στην τολμή-

Η κυπριακή κυβέρνηση αντέδρασε γρήγορα και αποτελεσματικά, τόσο στο υγειονομικό κομμάτι όσο και στις οικονομικές επιπτώσεις που προκάλεσε η πανδημία.

και αποφασιστικότητα που αυτή η κυβέρνηση επέδειξε σε σχέση με την εφαρμογή ριζικών μεταρρυθμίσεων και αλλαγών για τη λειτουργία του κράτους και των δομών του.

Χαρακτηριστική της σοβαρότητας και της αποτελεσματικότητας της παρούσας διακυβέρνησης είναι και η επιτυχημένη στρατηγική που επιλέχθηκε για τον περιορισμό της εξάπλωσης της πανδημίας του κορωνοϊού. Η κυπριακή κυβέρνηση αντέδρασε γρήγορα και αποτελεσματικά, τόσο στο υγειονομικό κομμάτι όσο και στις οικονομικές επιπτώσεις που προκάλεσε η πανδημία. Επιπλοκές υπήρξαν, αλλά, σε κάθε περίπτωση, η κυβέρνηση έσπυσε να βρει λύσεις και να επανέλθει με βελτιώσεις. Ως αποτέλεσμα της ορθής οικονομικής διαχείρισης, των οικονομικών επιδόσεων που καταγράφονταν τα τελευταία χρόνια, αλλά και με την άνετη πρόσβαση στις διεθνείς αγορές, η κυβέρνηση πέτυχε

έγκαιρα την ενίσχυση των ρευστών διαθεσίμων του κράτους. Έτσι, ανταποκρίθηκε πλήρως σε αυτή την πρωτόγνωρη κρίση που αντιμετώπιζε η παγκόσμια οικονομία, προσφέροντας τα πιο γενναία δωρά, ολοκληρωμένα και συνεκτικά πακέτα στήριξης σε επιχειρήσεις και εργαζομένους. Σε ό,τι αφορά στο εθνικό μας πρόβλημα, και παρά τις περί αντιθέτου μη ορθολογικές κριτικές από μερίδα στελεχών της αντιπολίτευσης, ο Πρόεδρος Αναστασιάδης καταβάλλει συνεχώς, συγκροτημένες και εποικοδομητικές προσπάθειες, ζητώντας την επανέναρξη του διαλόγου και των συνομιλιών από το σημείο που είχαν διακοπεί στο Κραν Μοντάνα. Δυστυχώς, όμως, οι μαζιμαλιστικές και απαράδεκτες απόψεις της Τουρκίας και μερίδας των Τουρκοκυπρίων δεν επέτρεψαν την οποιαδήποτε πρόοδο για ουσιαστική επανέναρξη των συνομιλιών.

Παράλληλα με τις συνεχείς προσπάθειες για επίλυση του Κυπριακού, την πορεία ανάκαμψης και ανάπτυξης της οικονομίας και τις προσπάθειες διαχειρίσεως της πανδημίας, η κυβέρνηση Αναστασιάδη προχωρά στην υλοποίηση του ενεργειακού προγράμματος της χώρας μας, παρά τις απειλές και τις έκνομες ενέργειες της Τουρκίας. Προχωρά, επίσης, στη σύναψη σημαντικών επωφελών περιφερειακών συμφωνιών είτε σε ό,τι αφορά στα ενεργειακά είτε σε ευ-

ρύτερα ζητήματα πολιτικής, που καθιστούν την πατρίδα μας γέφυρα συνεργασίας τόσο ανάμεσα στην Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή όσο και στην ευρύτερη περιοχή.

Επιπρόσθετα, η κυβέρνηση συνεχίζει να υλοποιεί με επιτυχία πολιτικές και μεταρρυθμίσεις που έχει εξαγγείλει, ώστε να καταστήσει την Κύπρο ένα κράτος σύγχρονο και λειτουργικό. Τεράστιο επίτευγμά της είναι η εφαρμογή του Γενικού Συστήματος Υγείας, που μαζί με τις Κοινωνικές Ασφαλίσεις αποτελούν τις δύο μεγαλύτερες κοινωνικές μεταρρυθμίσεις από ιδρύσεως της Κυπριακής Δημοκρατίας. Επίσης, σημαντικό επίτευγμα είναι η έναρξη εφαρμογής της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, δίνοντας προτεραιότητα στην ολοκληρωτική ψηφιακή μετάβαση του κράτους, με στόχο την αντιμετώπιση της γραφειοκρατίας. Παράλληλα, ολοκληρώνεται το κεφάλαιο της μεταρρύθμισης για εκσυγχρονισμό του Συστήματος Δικαιοσύνης, της Δημόσιας Υπηρεσίας, καθώς και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Έχοντας πάντα ως προτεραιότητά της την ευημερία όλων των πολιτών, αυτή η κυβέρνηση, εξορθολογίζοντας τη διαχείριση των διαθέσιμων πόρων, δημιούργησε ένα αποτελεσματικό δίκτυο κοινωνικής προστασίας, μέσα από την υιοθέτηση του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος. Μεταξύ των επιτευγμάτων της παρούσας

διακυβέρνησης, εντάσσεται και η δημιουργία των τριών Υφυπουργείων, της Ναυτιλίας, του Τουρισμού και της Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής, μεταμορφώνοντας το κυβερνητικό σχήμα σε πιο ευέλικτο και αποτελεσματικό, με πρωταρχικό στόχο την εξειδίκευση και την ουσιαστική επίλυση των προβλημάτων, αλλά και την ταχύτερη ανάπτυξη. Τέτοια παραδείγματα σημαντικών μεταρρυθμίσεων και πολιτικών που προωθήθηκαν υπό την ηγεσία του Νίκου Αναστασιάδη, υπάρχουν πολλά.

Προφανώς, υπήρξαν και υπάρχουν δυσκολίες, προβλήματα και αρκετές άλλες προκλήσεις. Αυτό είναι φυσικό επακόλουθο, όταν επιδιώκεις τον εκσυγχρονισμό, που αποτελεί πραγματικά ένα ιστορικό επίτευγμα για τον λαό. Όμως, αυτό είναι που καθιστά αυτή την κυβέρνηση ξεχωριστή. Ότι κατέδειξε με τον πιο εμφαντικό τρόπο πως μπορεί να αντεπεξέρχεται με επιτυχία στα δύσκολα. Ότι έχει και το όραμα, και τους στόχους και τις ικανότητες, ώστε να συνεχίσει να δημιουργεί αυτές τις προϋποθέσεις που θα κάνουν την Κύπρο να αποτελέσει ένα κράτος ευρωπαϊκό, σύγχρονο στην υπηρεσία της κοινωνίας των πολιτών.

Ο κ. Βασίλης Πάλμας είναι υφυπουργός παρά τω Πρόεδρω.

Θέλουν πτέρυγες Covid σε κάθε επαρχία

Νοσπλευτές και γιατροί ζητούν την παύση λειτουργίας του Γ. Ν. Αμμοχώστου ως Νοσοκομείου Αναφοράς – Διαφωνεί το Υπ. Υγείας

Του ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ

Μέχρι το Προεδρικό Μέγαρο θα φτάσει το ζήτημα που προέκυψε τις προηγούμενες μέρες σε σχέση με το Γενικό Νοσοκομείο Αμμοχώστου, το οποίο ορίστηκε ως το Νοσοκομείο Αναφοράς για την πανδημία της COVID-19. Οι φωνές των επαγγελματιών υγείας και η στάση εργασίας που πραγματοποίησαν τις προηγούμενες μέρες δεν αναμένεται να συμβάλουν στην αλλαγή της στάσης του Υπουργείου Υγείας και της κυβέρνησης, η οποία βασίζεται στις διεθνείς συστάσεις για δημιουργία από τα κράτη Νοσοκομείων Αναφοράς για την πανδημία. Οι εισηγήσεις των ιατρών και των νοσπλευτών που εργάζονται για διάστημα έξι μηνών στο Νοσοκομείο Αναφοράς, καθώς και των στελεχών του ΟΚΥΠΥ Λάρνακας και Αμμοχώστου, είναι όπως τα νοσοκομεία της κάθε επαρχίας διαμορφώσουν κατάλληλα κάποιες πτέρυγες τους ώστε να μπορούν να φιλοξενούν τα δικά τους επιβεβαιωμένα περιστατικά. Εκ μέρους του Υπουργείου Υγείας, ωστόσο, πιστεύεται ότι αυτές οι εισηγήσεις δεν μπορούν να υλοποιηθούν στην παρούσα φάση, αφού ενός επειδή το έμπυχο υλικό δεν είναι αρκετό και αφού' ετέρω επειδή θα τεθεί σε μεγάλο ρίσκο η ασφάλεια σε όλα τα δημόσια νοσπλευτήρια.

Φωνές και αιτήματα

Η διαμάχη που έχει ξεκινήσει από την προηγούμενη βδομάδα εντός του Οργανισμού Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας σχετικά με την αλλαγή του καθεστώτος της λειτουργίας του Γενικού Νοσοκομείου Αμμοχώστου ως Νοσοκομείου Αναφοράς για την πανδημία, έχει φτάσει μέχρι το Προεδρικό, όπου θα λάβει χώρα συνάντηση τη Δευτέρα με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Το αίτημα των ιατρών και των νοσπλευτών που θα μεταφερθεί στον Νίκο Αναστασιάδη αφορά στην παύση λειτουργίας του Γενικού Νοσοκομείου Αμμοχώστου ως Νοσοκομείο Αναφοράς. Ως λύση προτείνουν τη νοσπλευσία των επιβεβαιωμένων περιστατικών COVID-19 στην κάθε επαρχία από τα αντίστοιχα Γενικά Νοσοκομεία, ακόμα και αξιοποίηση των ιδιωτικών νοσπλευτηρίων. Τις

Η παύση λειτουργίας του Γενικού Νοσοκομείου Αμμοχώστου ως Νοσοκομείου Αναφοράς για την πανδημία COVID-19 θα έχει ως αποτέλεσμα την επιβάρυνση των οικονομικών του κράτους και τον κίνδυνο διασποράς του ιού στα υπόλοιπα δημόσια νοσπλευτήρια.

Οι ανάγκες φέρονται να επικεντρώνονται στην περαιτέρω στελέχωση του Νοσοκομείου Αναφοράς, καθώς οι επαγγελματίες υγείας που εδώ και έξι μήνες είναι επιφορτισμένοι με τη νοσπλευσία ασθενών με COVID-19 χρειάζονται ξεκούραση, αναφέρουν πηγές στην «Κ».

προηγούμενες μέρες η πληρότητα των κλινών οι οποίες είναι διαθέσιμες αποκλειστικά για ασθενείς με COVID-19 ήταν υψηλή, αφού από τις 33 είχαν πληρωθεί οι 19, ενώ στη Μονάδα Αυξημένης Φροντίδας, οι 4 από τις 6 κλίνες επίσης φιλοξενούσαν ασθενείς. Με αυτούς τους αριθμούς, κρίνεται ότι δεν θα υπάρξει σοβαρό πρόβλημα, ωστόσο

αν συνεχίσει να καταγράφεται αυξητική τάση στα κρούσματα, αναλογικά αυξημένη θα είναι και η ανάγκη για νοσπλευσία. Σε μια τέτοια περίπτωση, το Νοσοκομείο Αναφοράς θα πρέπει σταδιακά να παύσει να εξυπηρετεί άλλα περιστατικά και να επικεντρωθεί εξ ολοκλήρου στην νοσπλευσία των ασθενών COVID-19. Στην παρούσα φάση, οι ανάγκες φέρονται να επικεντρώνονται στην περαιτέρω στελέχωση του Γενικού Νοσοκομείου Αναφοράς, καθώς οι επαγγελματίες υγείας που εδώ και έξι μήνες είναι επιφορτισμένοι με τη νοσπλευσία ασθενών με κορωνοϊό χρειάζονται ξεκούραση, αναφέρουν πηγές στην «Κ». Οι ελλείψεις αφορούν κυρίως τις ειδικότητες της Εντατικολογίας, της Παθολογίας και της Πνευμονολογίας, αλλά και νοσπλευτικό προσωπικό.

Μεταφορές σε ΜΕΘ

Σε κατάσταση πλήρους λειτουργίας για ασθενείς με κορωνοϊό, το Γενικό Νοσοκομείο Αμμοχώστου μπορεί να φιλοξενήσει μέχρι και 120 άτομα, ωστόσο για να γίνει αυτό

πρέπει να κλείσουν οι υπόλοιπες κλινικές του. Στόχος είναι όπως το νοσπλευτήριο συνεχίσει να λειτουργεί κανονικά και να εξυπηρετεί τους πολίτες της επαρχίας Αμμοχώστου, τη στιγμή που από πλευράς εξοπλισμού δεν φαίνεται ότι υπάρχει πρόβλημα, όπως ανέφερε στην «Κ» ο δρ Χρίστος Κυπρίη.

Παρά το ότι φαίνεται να μην παρατηρούνται προβλήματα ως προς τον εξοπλισμό του Νοσοκομείου Αναφοράς, η μη ύπαρξη ΜΕΘ προβλέπεται ως ακόμα ένα επιχείρημα από τους ιατρούς του δημοσίου. Το γεγονός ότι στην περίπτωση επιδείνωσης της κατάστασης ενός ασθενούς, για να διασωληνωθεί, πρέπει να μεταφερθεί σε άλλο νοσοκομείο και δη στην Λευκωσία, πράγμα που θα μπορούσε να αποφευχθεί, αν οι ασθενείς νοσπλευούνταν σε νοσπλευτήρια τα οποία είναι εξοπλισμένα σε μεγαλύτερο βαθμό.

Υπάρχει εμπειρία

Ο πρόεδρος του Κλάδου Ιατρών της ΠΑΣΥΔΥ, δρ Αγαθοκλής Χριστοφίδης, υποστηρίζοντας τη θέση των επαγγελματιών υγείας του Νο-

σοκομείου Αναφοράς, εξήγησε ότι οι εισηγήσεις τους μπορούν να εφαρμοστούν, αφού πλέον υπάρχει αρκετή εμπειρία ώστε να μη γίνουν λάθος χειρισμοί. Συγκεκριμένα, αναφερόμενος στον κίνδυνο διασποράς στα υπόλοιπα νοσοκομεία, ο κ. Χριστοφίδης έδωσε το παράδειγμα του Μακαρείου Νοσοκομείου όπου χρειάστηκε να χειρουργηθούν εγκυμονούσες θετικές στην COVID-19. Στις συγκεκριμένες περιπτώσεις, έγιναν οι απαραίτητες διευθετήσεις στο νοσοκομείο, ώστε τα «καθαρά» περιστατικά να μην έρχονται σε επαφή με τα μολυσμένα, ενώ και οι ίδιοι οι επαγγελματίες υγείας χειρίστηκαν πολύ καλά όλες τις περιπτώσεις. Όπως εξήγησε ο κ. Χριστοφίδης, χρησιμοποιώντας σωστά τον Ατομικό Προστατευτικό Εξοπλισμό, δεν έγινε διασπορά του ιού στο νοσοκομείο, κάτι που μπορεί να γίνει και σε όλα τα υπόλοιπα, είπε.

Προς απόρριψη

Από πλευράς του Υπουργείου Υγείας φαίνεται ότι δεν υπάρχει πρόθεση να υπάρξει αλλαγή στο πλάνο της λειτουργίας των νοσο-

κομείων. Ως εκ τούτου, δεν αναμένεται ότι τα αιτήματα που εκφράστηκαν σχετικά με το νοσοκομείο αναφοράς θα εισακουστούν. Η απόφαση που ελήφθη προ μηνών από το Υπουργικό Συμβούλιο για το Νοσοκομείο Αναφοράς ήταν βασισμένη σε διεθνείς πρακτικές, που εφαρμόζονται μέχρι σήμερα αναφορικά με την δημιουργία νοσοκομείων αναφοράς για την COVID-19. Το σκεπτικό πίσω από την εν λόγω απόφαση, φυσικά, είναι βασισμένο στην προστασία των υπολοίπων νοσπλευτηρίων από τυχόν διασπορά του ιού που θα έχει ως συνέπεια το κλείσιμό τους.

Για την εφαρμογή των εισηγήσεων που αφορούν στα δημόσια νοσπλευτήρια, θα χρειαστούν περαιτέρω οικονομικοί πόροι. Πηγές από το Υπουργείο Υγείας ανέφεραν στην «Κ» ότι θα πρέπει να δημιουργηθούν ξεχωριστές πτέρυγες, με το κλείσιμο δύο κλινικών, στα δημόσια νοσπλευτήρια για τη νοσπλευσία περιστατικών COVID-19 και κατ' επέκταση πρόσληψη νέου προσωπικού που θα εργάζεται αποκλειστικά σε αυτές, ώστε να μην υπάρχει επαφή με τις «καθαρές» περιοχές τους. Επιπρόσθετα με τις νέες ανάγκες σε προσωπικό, θα προκύψουν και σε εξοπλισμό, αφού οι επαγγελματίες υγείας θα πρέπει να αλλάζουν συνεχώς στολή για να επισκέπτονται διαφορετικά περιστατικά.

Μία ακόμη πτυχή που λαμβάνεται σοβαρά υπόψη είναι αυτή που αφορά στην επισκεψιμότητα του κάθε δημοσίου νοσπλευτηρίου. Το Γενικό Νοσοκομείο Αμμοχώστου επελέγη ως Νοσοκομείο Αναφοράς επειδή εξυπηρετεί μικρότερο αριθμό ασθενών, σε σύγκριση με τα μεγαλύτερα, όπως της Λευκωσίας, της Λάρνακας, της Λεμεσού και της Πάφου. Στη δεύτερη φάση της πανδημίας, όλα τα δημόσια νοσπλευτήρια έχουν πτέρυγα νοσπλευσίας υπόπτων περιστατικών, τα οποία, αν προκύψουν θετικά και χρήζουν νοσπλευσίας, μεταφέρονται στην Αμμόχωστο. Αν, τέλος, υπάρξει η ανάγκη για νοσπλευσία μεγαλύτερου αριθμού ασθενών από αυτό που μπορεί να φιλοξενήσει το Γενικό Νοσοκομείο Αμμοχώστου, υπάρχουν οι σχεδιασμοί για να συμβάλουν και τα υπόλοιπα νοσπλευτήρια.

Καθαρός πλέον ο Ακάμας μου

Της ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ

Η ανυπομονησία για το ταξίδι στον Ακάμα ξεκίνησε μέρες πριν. Όλοι όσοι είχαν συμμετάσχει τις προηγούμενες χρονιές έλεγαν ότι είναι μια μοναδική εμπειρία. Ξεκινώντας από τη Λευκωσία το Σάββατο 26 Σεπτεμβρίου, αρχίσαμε το ταξίδι μας προς τη Δρούσια της Πάφου όπου θα διανυκτερεύαμε. Σχεδόν δύο ώρες δρόμος αλλά αυτό δεν σε νοιάζει, διότι βλέπεις τις φυσικές ομορφιές της Κύπρου, και σκέφτεσαι ότι δεν τις γνώριζες. Βουνό, θάλασσα, πεδιάδες όλα μαζί, ενώνονται τόσο εναρμονισμένα, όπως μόνο η φύση ξέρει να κάνει.

Πιστοι και φέτος, λοιπόν, στο ετήσιο «ραντεβού» εθελοντικών εργασίας καθαριότητας του Ακάμα, το Σαββατοκύριακο 26-27 Σεπτεμβρίου, με σκοπό την ευαισθητοποίηση και τη δημιουργία περιβαλλοντικής συνείδησης στον τόπο μας και αναγνωρίζοντας την ανάγκη για καθαρισμό της περιοχής, περίπου 70 εθελοντές από την εφημερίδα «Η Καθημερινή» του ομίλου Spp Media, τις υπεραγορές ΑΛΦΑΜΕΓΑ και το Latchi Watersports ανέλαβαν δράση. Στη συνέχεια, τηρώντας όλα τα απαραίτητα μέτρα που προνοούν τα υγειονομικά πρωτόκολλα, χωριστήκαμε στα σκάφη και ξεκινήσαμε για τις παραλίες Blue Lagoon, Fontana Amoras, Αμφιθέατρο και την Ακτή Αρναούτη.

Η δική μου ομάδα, πανέτοιμη, αποβίβστηκε στην παραλία του Αμφιθεάτρου, όπου αντικρίσαμε την ομορφιά της περιοχής και ταυτόχρονα τις ασχήμες που αφήνει πίσω του ο άνθρωπος. Μια παραλία και ένα χώρος για ελεύθερο cam-

Όταν παραδώσαμε τα σκουπίδια στους υπεύθυνους περισυλλογής όλοι μαζί βουτήξαμε στα καθαρά νερά του Blue Lagoon σαν ένα είδος κάθαρσης.

Για όη συνεχόμενη χρονιά, οργανώθηκε η ενέργεια #Akamascleanup, μια πρωτοβουλία της εφημερίδας «Καθημερινή», των υπεραγορών ΑΛΦΑΜΕΓΑ και του Latchi Watersports.

ping, με υπέροχα γαλαζοπράσινα νερά, που τόσο ζηλεύουμε όταν τα βλέπουμε σε ταινίες... Σε αυτό το πανέμορφο σκηνικό, που μόνο η φύση μπορεί να στήσει εμείς βρήκαμε όλων των ειδών σκουπίδια. Μπουκάλια, σπασμένα γυαλιά, άχρηστα εξαρτήματα, πλαστικά πώματα, κάποιες επισκέπτες του Ακάμα άφησαν ό,τι δεν τους ήταν πλέον χρήσιμο, μολύνοντας την

απαράμιλλης φυσικής ομορφιάς περιοχή και ρυπαίνοντας το περιβάλλον, το οποίο εντάσσεται στο δίκτυο Natura.

Η κερσόνησος του Ακάμα στο βορειοδυτικό άκρο της Κύπρου είναι μια περιοχή μοναδικής φυσικής ομορφιάς, ενταγμένη στο δίκτυο Natura 2000. Εκτείνεται σε επιφάνεια 230 τ. χλμ. και προσφέρεται για πεζοπορία, ορεινή ποδηλασία, κολύμπι και παρατήρηση πτηνών. Κάθε χρόνο, ωστόσο, μετά το τέλος της καλοκαιρινής περιόδου, η εικόνα που παρουσιάζει είναι μάλλον αποκαρδιωτική, λόγω έλλειψης περιβαλλοντικής συνείδησης και παιδείας και απουσίας επαρκούς ελέγχου από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Το ότι ένας ιδιωτικός οργανισμός για έξι συνεχόμενα χρόνια διοργάνωνε αυτή τη δράση είναι οπωσδήποτε σημάδι της πίστης του στην προστασία του περιβάλλοντος. Είναι, θα έλεγα, μια κίνηση αλτρουισμού,

Βασικός στόχος της εκστρατείας #Akamascleanup είναι η καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης στην κυπριακή κοινωνία και ιδιαίτερα η ευαισθητοποίηση των νέων στα περιβαλλοντικά ζητήματα.

Σε αυτό το πανέμορφο σκηνικό βρήκαμε όλων των ειδών σκουπίδια. Μπουκάλια, σπασμένα γυαλιά, άχρηστα εξαρτήματα, πλαστικά πώματα, κάποιες επισκέπτες του Ακάμα άφησαν ό,τι δεν τους ήταν πλέον χρήσιμο...

μια κίνηση που κάνει όλους τους υπαλλήλους μιας εταιρίας να νιώθουν περηφάνια που βρίσκονται εκεί. Πόσο έχουμε επιδράσει αρνητικά στον πλανήτη που κατοικούμε, αλλά η φύση μοιάζει να αντιστέκεται και παλεύει πίσω. Φεύγοντας, από την παραλία εκτός από τις δεκάδες γεμάτες σακούλες από σκουπίδια που πήραμε μαζί μας, είδαμε και τη γυμνή αλήθεια μπροστά μας. Ένας

παραμυθένιος τόπος γεμάτος σκουπίδια. Όταν παραδώσαμε τα σκουπίδια στους υπεύθυνους περισυλλογής όλοι μαζί βουτήξαμε στα καθαρά νερά του Blue Lagoon σαν ένα είδος κάθαρσης.

Τι παίρνω από αυτό το Σαββατοκύριακο; Σίγουρα παίρνω εμπειρίες, μνήμες, στιγμές ανθρώπινες αλλά και πόση ασχήμια μπορεί να αφήσει πίσω του ο ασυνείδητος πο-

λίτης. Παίρνω το πόσο σημαντικό είναι να προστατεύουμε τον πλανήτη μας, πόσο σημαντικό είναι να γίνονται αυτές οι κινήσεις από ιδιώτες και φυσικά από την οργανωμένη Πολιτεία. Και τέλος ότι δεν έχει σημασία το πόσες φορές θα καθείς στη διαδρομή για τον προορισμό σου, σημασία έχει, όπως έγραφε και ο Κ.Π. Καβάφης, το ταξίδι και αυτά που θα πάρεις.

Μεταρρυθμιστικό «γκάζι» εν μέσω κορωνοϊού

Οι παρεμβάσεις στις οποίες θα προχωρήσει το Μαξίμου μέχρι το α' τρίμηνο του 2021

Του Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ

Αποφασισμένος να ακολουθήσει «εμπροσθοβαρή» πολιτική και να μην αποφύγει την πολιτική αντιπαράθεση με την αντιπολίτευση, με επίκεντρο τη μεταρρυθμιστική ατζέντα με την οποία εξέλεξε, είναι ο πρωθυπουργός Κυρ. Μητσοτάκης.

Παρά το γεγονός ότι οι υγειονομικές και οικονομικές περιπλοκές που δημιουργεί η πανδημία, αλλά και η εξαιρετικά ευαίσθητη φάση στην οποία εισέρχονται οι ελληνοτουρκικές σχέσεις, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως άλλοθι προκειμένου η κυβέρνηση να «πατήσει φρένο» και να αποφύγει πρωτοβουλίες που θα προκαλούσαν πολιτικές ή κοινωνικές εντάσεις, ο πρωθυπουργός επιλέγει διαφορετική στρατηγική: Υπό την εποπτεία του υπουργού Επικρατείας Γ. Γεραπετρίτη, του διευθυντή του Πρωθυπουργικού Γραφείου Γρ. Δημητριάδη και του υφυπουργού παρά τω Πρωθυπουργώ Α. Σκέρτσου προετοιμάζεται μια δέσμη παρεμβάσεων, οι περισσότερες εκ των οποίων θα έχουν υλοποιηθεί μέχρι το τέλος του έτους –οι υπόλοιπες εντός του πρώτου τριμήνου του 2021– και οι οποίες χαρακτηρίζονται από συνεργάτες του κ. Μητσοτάκη «μεταρρυθμιστική καταιγίδα». Εξάλλου, όπως προστίθεται, η κυβέρνηση «εξελέγη και θα κριθεί από τον βαθμό στον οποίο θα υλοποιήσει τις προεκλογικές δεσμεύσεις της και θα αλλάξει τη ζωή των πολιτών».

Ειδικότερα, στην ατζέντα των κυβερνητικών πρωτοβουλιών το επόμενο διάστημα βρίσκονται οι αλλαγές στα εργασιακά και στο ασφαλιστικό. Αυτές άλλωστε αναμένεται να αποτελέσουν και το μεγαλύτερο πεδίο σύγκρουσης με τα κόμματα της αντιπολίτευσης, πρωτίστως δε με τον ΣΥΡΙΖΑ και το ΚΚΕ.

Στα εργασιακά, αποτελεί ειλημμένη απόφαση να εκσυγχρονιστεί το υφιστάμενο πλαίσιο. Στην κατεύθυνση αυτή, μέχρι το τέλος του έτους θα έχει κατατεθεί και ψηφιστεί από τη Βουλή νομοσχέδιο που θα προβλέπει προσαρμοσμένες στη νέα πραγματικότητα ρυθμίσεις για την τηλεργασία, τις γονικές άδειες –χορήγηση και στους άνδρες–, μέτρα ελέγχου της «μαύρης» εργασίας και κίνητρα για την πρόσβαση γυναικών στην απασχόληση. Επίσης, υπό επεξεργασία βρίσκονται μέτρα ενίσχυσης της ευελιξίας στην αγορά εργασίας, καθώς στόχος είναι,

Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης είναι αποφασισμένος να προχωρήσει με τη δέσμη των παρεμβάσεων, παρά την αναμενόμενη πολιτική σύγκρουση με την αντιπολίτευση.

Στην ατζέντα τηλεργασία, ασφαλιστικό, διεύρυνση θεσμού πιλοτικής δίκης, απλοποίηση αδειοδότησης επενδύσεων, δημιουργία μονάδων χρόνιων παθήσεων και ημερήσιας νοσηλείας.

μετά το πέρας της πανδημίας του κορωνοϊού, η επιτάχυνση της ανάπτυξης και η ταχεία αποκλιμάκωση της ανεργίας.

Στο ασφαλιστικό, το οποίο θα ψηφιστεί εντός του πρώτου τριμήνου του 2021, θα καθιερωθεί το κεφαλαιοποιητικό σύστημα για τις επικουρικές συντάξεις, ώστε ο κάθε νέος εργαζόμενος να μπορεί να δημιουργήσει τον προσωπικό του «κουμπαρά», όπως χαρακτηρίστικά έχει πει ο πρωθυπουργός.

Παράλληλα, στη μεταρρυθμιστική ατζέντα των επόμενων μηνών εντάσσονται και οι κατωτέρω ρυθμίσεις, ορισμένες εκ των οποίων έχουν ανακοινωθεί, ενώ άλλες είναι υπό διαμόρφωση:

• Καθιέρωση νέων κανόνων στη διεύθυνση των χρεών προς Δημό-

σιο και τράπεζες. Επιχειρηματίες, επαγγελματίες, κάτοχοι στεγαστικών δανείων, στόχος είναι να αποκτήσουν μια «δεύτερη ευκαιρία».

• Επιτάχυνση απονομής της Δικαιοσύνης. Θα ψηφιοποιηθούν οι διαδικασίες, ενώ θα διευρυνθεί ο θεσμός της πιλοτικής δίκης και των επικουρών βοηθών δικαστών.

• Νέο σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης. Αξιολόγηση των σχολικών μονάδων και του έργου τους άμεσα και των διδασκόντων από το 2021.

• Νέο χωροταξικό νομοσχέδιο. Προσδιορίζονται χρήσεις γης, περικρίνεται η εκτός σχεδίου δόμηση, απλοποιείται η αδειοδότηση επενδύσεων, ιδίως των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

• Νέο πλαίσιο δημοσίων συμβάσεων που θα αλλάξει τον ν. 4412. Στόχος, η μείωση της γραφειοκρατίας, ώστε να δοθεί ώθηση σε μεγάλα έργα υποδομών αλλά και σε μικρότερα έργα σε επίπεδο περιφερειών και δήμων.

• Ενίσχυση του Εθνικού Συστήματος Υγείας. Προωθείται μια μεγάλη αλλαγή στην πρωτοβάθμια φροντίδα με μονάδες χρόνιων παθήσεων και ημερήσιας νοσηλείας για μικρά χειρουργεία και θεραπείες. Επίσης, θα δομηθούν νέων κανόνων στην προσλήψεις κυρίως νοσηλευτών,

πρωτίστως από όσους υπηρέτησαν ως επικουρικοί στην πανδημία.

• Αλλαγές στο Δημόσιο. Ηδη παρουσιάστηκε στο υπουργικό συμβούλιο το νομοσχέδιο με το οποίο αναδιαρθρώνεται η λειτουργία του ΑΣΕΠ για να επιταχύνονται νέοι διορισμοί.

• Ενίσχυση του ψηφιακού αποτυπώματος του κράτους. Στην πύλη gov.gr θα προστεθούν άμεσα 400 ψηφιακές υπηρεσίες, ώστε σύντομα να φτάσουν συνολικά τις 1.000. Θα είναι προσβάσιμες όλες από το κινητό τηλέφωνο.

• Στον χώρο της Αυτοδιοίκησης, μέχρι το τέλος του χρόνου θα έχει κατατεθεί προς ψήφισμα το νομοσχέδιο μέσω του οποίου θα καθορίζονται οριστικά οι αρμοδιότητες του κεντρικού κράτους, των αποκεντρωμένων διοικήσεων, των περιφερειών και των δήμων.

Τα παραπάνω αποτελούν μέρος του αναπτυξιακού σχεδίου το οποίο καταρτίζεται στο Μέγαρο Μαξίμου. «Είναι προφανές ότι σε πολλές από αυτές τις αλλαγές θα υπάρχουν έντονες αντιδράσεις από συντεχνιακά συμφέροντα, ανεξαρτήτως χρώματος, όπως βλέπουμε στην Εκπαίδευση. Ομως, η κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να προχωρήσει», τονίζει υψηλόβαθμο κυβερνητικό στέλεχος.

«Καμπάνες» για παραδειγματισμό ετοιμάζει ο κ. Τσίπρας

Οι «ποινές» για τους ανυπάκουους

Του ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ

Στον ΣΥΡΙΖΑ διαγραφές δεν γίνονταν. Στον ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική Συμμαχία τι αλλάζει; Το αν ο Αλέξης Τσίπρας θα διαβεί τον Ρουβίκωνα θα εξαρτηθεί από τις διαθέσεις των κομματικών και του Ευκλείδη Τσακαλώτου. Ειδικά από τη στιγμή κατά την οποία η προεδρική ομάδα έχει βάλει στο στόχαστρο τον τώως υπουργό Οικονομικών και περιμένει το επόμενο χτύπημά του. Η εξίσωση πάντως δεν είναι απλή, γιατί η Ολγα Γεροβασίλη, ο Δημήτρης Τζανακόπουλος και κατ' επέκταση ο πρόεδρος δεν πρέπει να αποδεικθούν σκληροί μόνο με τους «αδύναμους» και η πρώτη γραμμή στελέχων να πέφτουν συνεχώς στα μαλακά. Η «περίπτωση Τσακαλώτου» και άλλων κορυφαίων κομματικών στελεχών μόνο εύκολη δεν είναι. «Θα προβλημάτιζε ακόμα και τον αείμνηστο Δημήτρη Παγορόπουλο του ΠΑΣΟΚ», σημειώνει στέλεχος της Κουμουνδούρου γνωρίζοντας πως αν κάποια από τις δύο πλευρές τραβήξει το σχοινί η

συν χρειαστεί, να φτάσει τα πράγματα στα άκρα τονίζοντας, σύμφωνα με πληροφορίες, πως «η δημοσκοπική καχεξία του ΣΥΡΙΖΑ οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις ανάρμοστες συμπεριφορές που έχουν οδηγήσει στην εσωστρέφεια».

Η νέα διμελής επιτροπή έχει πολλούς τρόπους να δράσει, αν το επιθυμεί, για να στείλει τα μηνύματά της στους ανυπάκουους βουλευτές, καθώς δεν θα παίρνουν εύκολα σειρά για ερωτήσεις στον κοινοβουλευτικό έλεγχο, δεν θα μπαίνουν εισηγητές να «κόβονται» και από τα τηλεοπτικά πάνελ. Αν το περιστατικό είναι πιο σοβαρό, θα ζητείται η διορθωτική δήλωση και αν αυτό δεν γίνεται, τότε το κόμμα με κεντρική ανακοίνωση θα αδειάζει μεγαλοπρεπώς το στέλεχος που βγήκε εκτός γραμμής. Η διάρκεια της αποδοκιμασίας, η μεταρρύθμιση και το μέγεθος του παραπτώματος θα είναι τα κριτήρια για το αν απαιτείται η παρέμβαση του Αλέξη Τσίπρα.

Οι νέες ομάδες

Μετά τον ανασχηματισμό οι νέες ομάδες στην Κουμουνδούρου έχουν σχηματιστεί. Είναι σίγουρο πως η κινητικότητα θα συνεχιστεί με τους καλά γνωρίζοντες την ανθρωπογεωγραφία να εκτιμούν πως από εδώ και στο εξής οποιαδήποτε μεγάλη απόκλιση από την κομματική γραμμή θα σημαίνει αυτόματα και αμφισβήτηση του προέδρου. Σημασία θα έχει από πού θα προκύψει το πρώτο παραστράτημα.

• Τα νπία του κόμματος οριακά φέρεται να κρατά η «ομπρέλα» αποτελούμενη από τους «53+», τους «τέσσερις βασικούς μετόχους» Ν. Βούτση, Ε. Τσακαλώτο, Π. Σκουρλέτη, Ν. Φίλη, αλλά και τους Γ. Δραγασάκη, Γ. Σταθάκη, Δ. Παπαδημιτρίου και ένα κομμάτι του «Ακτιού».

• Οι «παλαιοί προεδρικοί» με τους Ν. Παππά, Ρ. Δούρου, Π. Πολάκη, Χ. Σπύρτζη είναι κοντά με την «Κίνηση Μελών» και έναν μεγάλο αριθμό βουλευτών.

• Οι «νέοι προεδρικοί» αποτελούνται από τους Δ. Τζανακόπουλο, Ε. Ακτιστόγλου, Ν. Ηλιόπουλο, Μ. Καλογήρου κ.ά.

• Ξεχωριστή ομάδα είναι οι περισσότεροι πασοκογενείς και τα στελέχη που συγκροτούν τη «Γέφυρα».

Από εδώ και στο εξής, κάθε μεγάλη απόκλιση από την κομματική γραμμή θα σημαίνει αυτόματα και αμφισβήτηση του προέδρου.

διάσπαση είναι κοντά. Εκτιμάται, ωστόσο, πως το πρόσφατο επεισόδιο περί «πολιτικών απειρών» απείχε πολύ από το να οδηγήσει σε μια τέτοια καταστροφική κατάσταση.

Το καταστατικό του ΣΥΡΙΖΑ, που δεν προβλέπει διαγραφές, δεν είναι «ιερό κείμενο», ειδικά για τους πασοκογενείς, ωστόσο, αυτό δύσκολα θα αλλάξει είτε πραγματοποιηθεί το συνέδριο είτε όχι. Από τη στιγμή, πάντως, που ο πρόεδρος μίλησε για κυρώσεις, όλοι περιμένουν να δουν πού θα σκάσει η πρώτη «καμπάνα». Η τελευταία συνεδρίαση του Πολιτικού Συμβουλίου ήταν πολύ διαφορετική, καθώς, όπως ανέφερε στην «Κ» μέλος των «41», ο Αλέξης Τσίπρας στο κλείσιμο της σύσκεψης ήταν ιδιαίτερα οξύς. Φάνηκε αποφασισμένος, εφό-

ΑΠΟΨΗ

Η Ελλάδα ως προπύργιο της Δύσης

Του ΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ*

Η πρόσφατη επίσκεψη του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών Μάικ Πომπéo σφράγισε το μέλλον των ελληνοαμερικανικών σχέσεων. Είναι φανερό ότι η Ουάσινγκτον έχει αποφασίσει να αναβαθμίσει την Ελλάδα σε προνομιακό συνομιλητή και εταίρο στην περιοχή. Στον κρίσιμο ενεργειακό τομέα, η χώρα μας μετατρέπεται σε κόμβο διοχέτευσης του αμερικανικού υδρογονανθρακικού αερίου στα Βαλκάνια. Τα λιμάνια της Βόρειας Ελλάδας αποκτούν στρατηγική σημασία στους αμερικανικούς ενεργειακούς σχεδιασμούς για την Ευρώπη. Ταυτόχρονα παρατηρείται μια συνεχής διεύρυνση της στρατιωτικής συνεργασίας ανάμεσα στις δύο χώρες. Αμερικανικές και ελληνικές δυνάμεις συνεκπαιδεύονται όλο και πιο τακτικά. Ο ρόλος των ΗΠΑ προβλέπεται να είναι καθοριστικός στην ενίσχυση της Πολεμικής Αεροπορίας και στην αναγέννηση της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας.

Η σύμπλευση με τις ναυτικές δυνάμεις συνιστά τη μεγαλύτερη στα-

Η χώρα μας θα θωρακιστεί διπλωματικά έναντι του τουρκικού αναθεωρητισμού και θα αυξήσει τη διαπραγματευτική ισχύ της μέσα στην Ε.Ε.

θερά της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής από το 1830 μέχρι σήμερα. Αρχικά η Μεγάλη Βρετανία και η Γαλλία και στη συνέχεια οι ΗΠΑ έπαιξαν τον ρόλο του στρατηγικού συμμάχου για το ελληνικό κράτος. Ωστόσο, μετά την έναρξη του Ψυχρού Πολέμου και μέχρι σχετικά πρόσφατα, η γεωπολιτική μοίρα της Ελλάδας είχε ταυτιστεί με εκείνη της Τουρκίας. Το αποτέλεσμα ήταν η Δύση να παραβλέπει συχνά τα ελληνικά συμφέροντα στο όνομα της νατοϊκής συνοχής.

Η σταδιακή αυτονομία της Τουρκίας από τη Δύση ίσως αποδειχθεί το σημαντικότερο γεγονός της δε-

καετίας που διανύουμε για το περιφερειακό σύστημα ασφαλείας. Η ερηντολογική Τουρκία έχει απομακρυνθεί διπλωματικά, στρατιωτικά και ψυχολογικά από την Ευρώπη και τις ΗΠΑ. Δεν ήταν τυχαία η αναφορά του Έλληνα πρωθυπουργού, κατά τη διάρκεια της ομιλίας του στη Σούδα, στις τουρκικές ενέργειες που είναι αντίθετες στις αξίες του δυτικού κόσμου. Η μεταερντολογική Τουρκία θα είναι περισσότερο συντηρητική και αντιδυτική, αφού η αποδόμηση του κεμαλισμού και η επαναστατικοποίηση της κοινωνίας δεν είναι μια αναστρέψιμη κατάσταση.

Το σημερινό διεθνές σύστημα χαρακτηρίζεται από τον ανταγωνισμό της Δύσης με τις αναθεωρητικές δυνάμεις της Ανατολής. Σε αυτές πρέπει πλέον να συμπεριληφθεί και η Τουρκία, που έχει εισβάλει σε τέσσερις χώρες (Κύπρος, Ιράκ, Συρία, Λιβύη), αξιοστηρίζει ριζοσπαστικές ισλαμικές οργανώσεις (Χαμάς) και παραβιάζει το καθεστώς κυρώσεων ενάντια σε κράτη-παρίες (Ιράν, Βενεζουέλα).

Υπό αυτές τις συνθήκες, η Αθήνα δύναται να οικοδομήσει μια νέα γεωπολιτική ταυτότητα που θα προβάλλει τη χώρα μας ως προπύργιο της Δύσης στην Ανατολική Μεσόγειο. Κάτι παρόμοιο έχουν ήδη κάνει άλλες χώρες. Η Ρουμανία αυτοπροβάλλεται ως τοποτηρητής των δυτικών συμφερόντων στη Μαύρη Θάλασσα. Στη Βόρεια Αφρική αυτόν τον ρόλο τον παίζει κυρίως η Αίγυπτος. Μια τέτοια εξέλιξη θα αποφέρει απτά οφέλη. Η Ελλάδα θα θωρακιστεί διπλωματικά έναντι του τουρκικού αναθεωρητισμού και θα αυξήσει τη διαπραγματευτική ισχύ της μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ετσι και αλλιώς, η Αθήνα δεν είναι μόνη της. Μαζί με το Ισραήλ και την Κύπρο η Ελλάδα συγκροτεί μια κοινότητα ασφαλείας (security community) φιλελεύθερων δημοκρατιών που μοιράζονται κοινά συμφέροντα και αξίες. Η Γαλλία, που λειτουργεί συμπληρωματικά με τις ΗΠΑ, έχει κατανοήσει τη νέα γεωστρατηγική αξία της Ελλάδας και σπεύδει να την αξιο-

ποιήσει προς όφελός της. Χωρίς να πέσει στην παγίδα της ισλαμοφοβίας και του άκρατου αντιρωτισμού, η Αθήνα έχει τη δυνατότητα να προσφέρει πολυτίμες «λύσεις» με την ενισχυμένη στρατιωτική παρουσία και την πολυεπίπεδη διπλωματική δράση της στην Ανατολική Μεσόγειο.

Η γεωπολιτική ανάδυση της Ελλάδας δεν μπορεί, όμως, να γίνει μόνο με την καλλιέργεια προσωπικών επαφών μεταξύ ηγετών. Τα πρόσωπα έρχονται και φεύγουν, αλλά τα εθνικά συμφέροντα είναι παντοτινά. Η αντιπαράθεση με την Τουρκία είναι πολύ πιθανόν να κρατήσει αρκετά χρόνια. Το πολιτικό προσωπικό οφείλει να αντιμετωπίσει με παρηγορία τις θεσμικές ελλείψεις και ανεπάρκειες στον σχεδιασμό της εθνικής στρατηγικής. Παράλληλα, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην οργάνωση της δημόσιας διπλωματίας για να αντεπεξέλθει ικανοποιητικά στις προκλήσεις της εποχής. Το καινούργιο εθνικό αφήγημα θα πρέπει να εστιασθεί στην αξι-

οπιστία της Ελλάδας ως σταθερού συμμάχου της Αμερικής και των υπόλοιπων δυτικών δυνάμεων σε μια άκρως ασταθή περιοχή.

Πριν από εκατό χρόνια ακριβώς, μετά την υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών, ο Ελευθέριος Βενιζέλος ομολόγησε ότι ουδέποτε έκανε χρήση του όρου «ελληνικά δίκαια». Σύμφωνα με τον Έλληνα ηγέτη, «ο όρος αυτός είναι αισθηματολογικός, οι δε Ευρωπαίοι δεν τον εννοούν. Ο όρος μου ήτο τα δίκαια ελληνικά συμφέροντα. Αλλά και τα συμφέροντα της ανθρωπότητας. Οχι αποκλειστικώς της Ελλάδος». Την ώρα που η Τουρκία μετατρέπεται σε ταραξία της Μεσογείου, η Ελλάδα μπορεί να αδράξει την ευκαιρία και να προσδεθεί περισσότερο στο άρμα της Δύσης. Το διακύβευμα είναι πολύ μεγαλύτερο από το στενό εθνικό συμφέρον.

* Ο κ. Μάνος Καραγιάννης είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Αμυντικών Σπουδών του King's College London και στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Γαστρονόμος

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΜΥΣΤΙΚΑ

ΤΩΡΑ ΚΑΙ ONLINE
WWW.GASTRONOMOS.COM.CY

Φαγητό για το σχολείο και το γραφείο

ΜΙΑ ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΜΕ 53 ΣΥΝΤΑΓΕΣ
ΚΑΙ ΔΕΚΑΔΕΣ ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΝΑ ΝΟΣΤΙΜΙΣΟΥΜΕ
ΤΙΣ ΩΡΕΣ ΕΚΤΟΣ ΣΠΙΤΙΟΥ.

ΝΕΟ
ΒΙΒΛΙΟ

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οι πόλεμοι θα γίνονται με data

Ο Ισραηλινός ιστορικός και ακαδημαϊκός Γιουβάλ Νόα Χαράρι μιλάει στην «Κ» για τις προκλήσεις της νέας εποχής

Συνέντευξη στον **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ενας από τους σημαντικότερους διανοούμενους της εποχής μας, ένας άνθρωπος που έχει κατακτήσει παγκόσμια αναγνώριση με τα βιβλία του που έχουν γίνει μπεστ σέλερ, ο Ισραηλινός ιστορικός και ακαδημαϊκός Γιουβάλ Νόα Χαράρι ήρθε στην Ελλάδα την περασμένη Παρασκευή και συμμετείχε σε ένα πάνελ που διοργάνωσε το «Athens Democracy Forum» μαζί με τον πρόεδρο της Microsoft Μπραντ Σμιθ και την ιδρύτρια της CinqC Κρίστεν Ντέιβις. Λίγο αργότερα, ο κ. Χαράρι παραχώρησε αποκλειστική συνέντευξη στην «Κ», στην οποία περιέγραψε με έντονα χρώματα τον γενναίο νέο κόσμο που έρχεται με επιταχυνόμενο ρυθμό, με «καύσιμο» τις νέες τεχνολογίες ψηφιακής συνδεσιμότητας, την τεχνητή νοημοσύνη και τη βιοτεχνολογία. Αυτό που κάνει αυτόν τον νέο κόσμο συναρπαστικό και τρομακτικό ταυτόχρονα είναι το γεγονός ότι η πολιτική εξουσία θα είναι ο καταλύτης που θα κάνει το μέλλον είτε έναν παράδεισο προόδου στηριγμένο σε φιλελεύθερες αξίες, είτε έναν εφιάλτη ολοκληρωτισμού που δεν έχει υπάρξει ποτέ ξανά στην Ιστορία.

“

Χρειαζόμαστε μια γέφυρα μεταξύ του επιστημονικού κόσμου και του ευρύτερου πληθυσμού. Είναι δουλειά μου να είμαι μέρος της.

“

Για να παραμείνει κανείς στο παιχνίδι τον 21ο αιώνα, θα πρέπει να εκπαιδευτεί και να ανακαλύψει ξανά τον εαυτό του, αρκετές φορές.

— Στο «Athens Democracy Forum» μιλήσαμε νωρίτερα για τη δημοκρατία, την τεχνητή νοημοσύνη, την τεχνολογία. Το πρώτο ερώτημα είναι αν πιστεύετε ότι απειλείται η δημοκρατία και η φιλελεύθερη τάξη.

— Ναι, απειλούνται. Αλλά η δημοκρατία απειλείται πάντοτε επειδή απαιτεί πολλές προϋποθέσεις για να ευδοκιμήσει. Η δημοκρατία είναι σαν ένα σπάνιο λουλούδι που δεν μπορεί να αναπτυχθεί παντού, ενώ η δικτατορία είναι σαν ένα αγριόχορτο που οπουδήποτε το πετάτε, μπορεί να αναπτυχθεί. Όσον αφορά τις φιλελεύθερες αξίες, ναι, δέχονται επίθεση, αλλά πρέπει επίσης να υπενθυμίσουμε στον εαυτό μας ότι στην πραγματικότητα είναι πιο διαδεδομένες και ισχυρότερες από ποτέ στην Ιστορία.

Πολλοί άνθρωποι δεν αντιλαμβάνονται τι σημαίνει φιλελευθερισμός. Ένα απλό τεστ για το αν είστε φιλελεύθερος είναι να απαντήσετε σε τρεις ερωτήσεις: Πρώτον, πιστεύετε ότι οι άνθρωποι πρέπει να έχουν το δικαίωμα να

επιλέξουν τη δική τους κυβέρνηση αντί να υπακούσουν σε έναν βασιλιά; Δεύτερον, πιστεύετε ότι οι άνθρωποι θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν το δικό τους επάγγελμα, αντί να κάνουν την ίδια δουλειά που έκαναν οι γονείς τους — δηλαδή αν οι γονείς σας είναι αγρότες, να είστε κι εσείς αγρότης; Και τρίτον, πιστεύετε ότι οι άνθρωποι θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να επιλέγουν τον δικό τους σύζυγο αντί να παντρεύονται όποιον επιλέγουν γι' αυτούς οι πρεσβύτεροι ή οι ιερείς; Εάν κάποιος απαντήσει «ναι» σε αυτές τις τρεις ερωτήσεις, είστε, ναι, δέχονται επίθεση, αλλά πρέπει επίσης να υπενθυμίσουμε στον εαυτό μας ότι στην πραγματικότητα είναι πιο διαδεδομένες και ισχυρότερες από ποτέ στην Ιστορία.

— Παρ' όλα αυτά, υπάρχει η αισθητική ότι «η ζωή είναι απλώς έτσι», όπως λέει ο [ιστορικός]

«Στην Ελλάδα» με εντυπώσισε πραγματικά το επίπεδο συνεργασίας που βλέπουμε από τους απλούς πολίτες», λέει για την αντίδραση της χώρας μας στην πανδημία ο Γιουβάλ Νόα Χαράρι.

Ρόμπερτ Κέιγκαν. Υπάρχει μια πληθώρα θεωριών συνωμοσίας και δυσπιστία απέναντι στην εξουσία και τη δημοκρατία. Πώς το πολεμάς αυτό;

— Μπορείς να το πολεμήσεις με πολλούς τρόπους. Αν όμως εστιάσουμε στο θέμα των θεωριών συνωμοσίας, τότε δεν μπορούμε να αντιστρέψουμε την κατάσταση μόνο με τον βομβαρδισμό των ανθρώπων με επιστημονικά γεγονότα και στατιστικά στοιχεία. Οι άνθρωποι σκέφτονται με ιστορίες, όχι με αριθμούς. Χρειαζόμαστε μια καλή ιστορία. Και είναι δύσκολο να τη δημιουργήσουμε γιατί η αλήθεια είναι πολύ πιο περίπλοκη και επώδυνη από τις μυθοπλασίες. Μια εντελώς φανταστική ιστορία είναι απλή. Μια απλή ιστορία κολακεύει και αρέσει στους ανθρώπους. Όμως, η αλήθεια είναι συνήθως πιο περίπλοκη και επώδυνη. Χρειαζόμαστε λοιπόν μια γέφυρα μεταξύ του επιστημονικού κόσμου και του ευρύτερου πληθυσμού. Θεωρώ ότι η δουλειά μου είναι να είμαι μέρος αυτής της γέφυρας,

να παίρνω τα τελευταία ευρήματα και ανακαλύψεις της επιστήμης και να τα αφηγούμαι με τρόπο κατανοητό, ακόμη και διασκεδαστικό για το ευρύ κοινό.

— Έχετε γράψει ότι στο μέλλον μια τάξη ανθρώπων θα είναι άχρηστη λόγω της τεχνητής νοημοσύνης και της προόδου της τεχνολογίας. Και το ερώτημα που έχω αφορά το γεγονός ότι υπάρχουν άνθρωποι που φοβούνται. Λένε ότι η παγκοσμιοποίηση τρέχει πολύ γρήγορα και θέλουν να κατεβούν από το τρένο. Αναρωτιέμαι αν η πίστη στις θεωρίες συνωμοσίας και η έλλειψη εμπιστοσύνης στους πολιτικούς και στην επιστήμη είναι κατά κάποιον τρόπο η εκδίκηση των ανθρώπων αυτών.

— Κατά κάποιον τρόπο μπορείς να πεις ότι είναι εκδίκηση. Αλλά είναι μια εκδίκηση οδοντηρά για τους ίδιους όσο και σιδηόδοτο άλλο. Οι άνθρωποι δεν μπορούν να σταματήσουν την πορεία της τεχνολογίας με το να πιστεύουν κάποια θεωρία συνωμοσίας. Δεν

θα αντιστρέψουν την παγκοσμιοποίηση, ούτε θα βρουν εργασία, αν είναι άνεργοι. Πιστεύω ότι η μεγάλη πρόκληση που αντιμετωπίζουμε σε ό,τι αφορά την αγορά εργασίας και την απώλεια θέσεων, δεν είναι ότι η τεχνολογία καταστρέφει θέσεις εργασίας. Η τεχνολογία καταστρέφει θέσεις εργασίας, αλλά δημιουργεί και νέες θέσεις. Το πρόβλημα είναι η επανεκπαίδευση και η επανεφεύρεση του εαυτού μας. Για να παραμείνει κανείς στο παιχνίδι τον 21ο αιώνα, θα πρέπει να εκπαιδευτεί και να ανακαλύψει ξανά τον εαυτό του, όχι μόνο μία φορά στη ζωή του, αλλά αρκετές. Και αυτό είναι εξαιρετικά δύσκολο.

Σε όλη την ιστορία η ζωή χωριζόταν συνήθως σε δύο μέρη. Όταν είσαι νέος αναπτύσσεις δεξιότητες, νέες ικανότητες. Στη συνέχεια, εργάζεσαι ως επί το πλείστον και χρησιμοποιείς αυτά που έμαθες ως νέος. Φυσικά, μαθαίνεις νέα πράγματα καθώς εργάζεσαι, αλλά κυρίως υπάρχει αυτός ο διαχωρισμός. Τώρα αυτή η διαίρεση έχει καταλυθεί. Μέχρι να φτάσεις στα 50 τα

περισσότερα από όσα έχεις μάθει στο σχολείο είναι εντελώς άσχετα. Οι δεξιότητες που απέκτησες δεν είναι πλέον απαραίτητες. Πρέπει να ανακαλύψεις ξανά τον εαυτό σου και γι' αυτό χρειάζεται να αναπτύξεις την ικανότητα να συνεχίσεις να μαθαίνεις καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής σου. Ακόμα περισσότερο, θα πρέπει να έχεις την ψυχολογική ικανότητα να διατηρείς ένα ευέλικτο μυαλό, να συνεχίζεις να ανακαλύπτεις τον εαυτό σου.

Φανταστείτε ότι κάποιος είναι ταξιτζής και τώρα η κοινωνία δεν χρειάζεται πια τους ταξιτζήδες, γιατί έχουν εμφανιστεί τα αυτοκίνητα με αυτοοδήγηση. Αλλά τώρα, σε αυτή την εποχή, χρειάζονται περισσότεροι καθηγητές γιόγκα. Δεν πρόκειται λοιπόν μόνο για την απώλεια μιας νέας δεξιότητας αλλά για την ανάπτυξη μιας νέας προσωπικότητας. Οι καθηγητές γιόγκα έχουν συνήθως διαφορετικές προσωπικότητες από τους ταξιτζήδες. Θα μπορούν οι άνθρωποι να κάνουν κάτι τέτοιο ή όχι; Αυτό είναι το κλειδί για την επιβίωση στον 21ο αιώνα.

Η Ιστορία δεν θα χαριστεί σε κανέναν

— Μήπως ζητάμε πάρα πολλά από τον μέσο άνθρωπο;

— Μάλλον ναι. Αλλά η Ιστορία δεν θα χαριστεί σε κανέναν. Οποιος μείνει πίσω δεν θα μπορέσει να παραπονεθεί. Δεν μπορείς να πεις: «Περίμενε, πάτα φρένο, πάμε πολύ γρήγορα για μένα». As θυμηθούμε τη Βιομηχανική Επανάσταση του 19ου αιώνα, όταν ορισμένες χώρες προχώρησαν πρώτες στην εκβιομηχάνιση. Η Βρετανία, η Γαλλία και οι ΗΠΑ ήταν πρωτοπόρες, ενώ οι περισσότερες άλλες χώρες παρέμειναν πολύ πίσω. Αυτές οι χώρες ήταν σαν να είχαν πει: «Αυτό μπορούν να κάνουν οι Βρετανοί, αλλά εδώ στην Ελλάδα ή στην Αίγυπτο ή στην Κίνα έχουμε πιο επείγοντα πράγματα να κάνουμε». Ε, λοιπόν, σε μερικές δεκαετίες αυτές οι χώρες έγιναν επίσης η ανεπίσημη αμερικανική ή βρετανική ή γερμανική αποικίες. Και συμβαίνει ξανά αυτό με την τεχνητή νοημοσύνη και τη βιοτεχνολογία.

Και πάλι, υπάρχει ένα χόσμα: μερικές χώρες ηγούνται σε αυτή τη νέα βιομηχανική επανάσταση ενώ οι περισσότερες άλλες παραμένουν πολύ πίσω. Αυτό το κενό είναι τώρα ακόμη μεγαλύτερο. Τον 19ο αιώνα υπήρχε ένα χάσμα ανάμεσα σε μια χώρα που είχε ατμόπλοια και σιδηροδρόμους και σε κάποια που δεν είχε. Αλλά το χάσμα μεταξύ κάποιου που έχει τεχνητή νοημοσύνη και κάποιου που δεν έχει είναι πολύ μεγαλύτερο. Τον 21ο αιώνα, για να μετατρέψεις

Υπάρχουν τεράστιες ευκαιρίες και κίνδυνοι, αλλά το θέμα είναι ότι ο νέος κόσμος είναι εξαιρετικά αγχωτικός.

μια χώρα σε αποικία, δεν χρειαζόταν να στείλεις τα ταγκς. Πρέπει απλώς να πάρεις τα data της, τα δεδομένα της. Βλέπουμε τώρα μια νέα μορφή ιμπεριαλισμού — μπορείτε να την ονομάσετε «αποικιοκρατία δεδομένων». Όλα σχετίζονται με τα δεδομένα.

Φανταστείτε μια κατάσταση στην Ελλάδα σε 20 χρόνια, όταν κάποιος στη Μόσχα ή στο Πεκίνο ή στην Ουάσινγκτον θα έχει όλα τα προσωπικά δεδομένα κάθε πολίτη, κάθε δημοσιογράφου, κάθε δικαστή, κάθε στρατιωτικού αξιωματικού. Θα γνωρίζουν ολόκληρο το ιατρικό αρχείο, τα προβλήματα, τις παλιές ασθένειες όλων. Θα έχουν γνώση ολόκληρης της σεξουαλικής ζωής και όλων των γνώσεων κανείς τα τελευταία 30 χρόνια. Θα ξέρουν κάθε δωροδοκία που μπορεί να έγινε, κάθε αστείο που μπορεί κανείς να είχε για μια μειονότητα. Θα είναι ποτέ η Ελλάδα μια ανεξάρτητη χώρα σε ένα τέτοιο σενάριο ή θα είναι μια αποικία δεδομένων;

— Υποθέτω ότι το αντεπιχείρημα είναι ότι είναι παιδί στη Σομαλία ή στην Υεμένη ή κάπου αλλού

θα έχει τεράστιες ευκαιρίες που προηγούμενες βρίσκονταν μόνο στη σφαίρα της φαντασίας.

— Δεν λέω ότι είναι τόσο άσχημα τα πράγματα. Υπάρχουν τεράστιες ευκαιρίες και τεράστιοι κίνδυνοι, αλλά το θέμα είναι ότι ο νέος κόσμος είναι εξαιρετικά αγχωτικός. Το παιδί της Σομαλίας μπορεί να έχει ευκαιρίες που δεν υπήρχαν στο παρελθόν, αλλά η χρήση αυτών των ευκαιριών είναι εξαιρετικά απαιτητική. Αυτό εννοούσα νωρίτερα όταν έλεγα για την ανάγκη νέας γνώσης και διαρκούς επανεφεύρεσης του εαυτού καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής. Δεν είναι σαν να μαθαίνεις πώς να καλλιεργείς ένα χωράφι. Εάν γεννηθείς σε μια αγροτική κοινότητα ως παιδί, μαθαίνεις πώς να φυτεύεις, πώς να θερίζεις, πώς να οδηγείς το τρακτέρ κι αυτά αρκούν καθ' όλη τη ζωή σου. Δεν αρκούν πια. Θα πρέπει να συνεχίσεις να μαθαίνεις — και αυτό είναι τόσο αγχωτικό.

Μόλις πριν από λίγο είχαμε στο πάνελ τη συνομιλία με τον πρόεδρο της Microsoft Μπραντ Σμιθ και με ρωτήσατε τι θα τον ρωτούσα. Του έκανα μια ερώτηση εκείνη τη στιγμή, αλλά μια άλλη ερώτηση που θα του έκανα είναι: «Γιατί αλλάζετε τα Windows όλη την ώρα; Αν η Windows συνεχώς για αυτή τη γνωστή εidosποίηση: “τα Windows 10 έληξαν και τώρα πρέπει να εγκαταστήσετε τα Windows 20”. Θα τον ρωτούσα λοιπόν: “Γιατί δεν τα αφήνεις όπως είναι;».

— Μιλήσατε όμως και για την πανδημία COVID-19 ως μια καθοριστική στιγμή όσον αφορά τα δεδομένα και την παρακολούθηση πληθυσμών. Γιατί ανησυχείτε; Φοβάστε ότι τα αυταρχικά καθεστώτα μπορεί να γίνουν πιο σκληρά εάν θα είναι σε θέση να εκμεταλλευτούν σε μεγαλύτερο βαθμό τις δυνατότητες της ηλεκτρονικής παρακολούθησης;

— Η δύναμη των δεδομένων είναι μια δύναμη που δεν υπάρχει ποτέ στο παρελθόν. Δεν είναι πάντα κάτι τόσο κακό. Η ισχύς αυτή μπορεί να οδηγήσει σε ένα εξαιρετικό σύστημα υγείας, για παράδειγμα. Αλλά κάθε νέα μεγάλη πηγή ισχύος αποτελεί και μια μεγάλη απειλή. Αν κοιτάξουμε στη βιομηχανική επανάσταση, θα δούμε ότι τελικά η βιομηχανία πρόσφερε στις κοινωνίες μεγάλες δυνατότητες. Αν κρίνουμε το φαινόμενο από την προοπτική των αρχών του 20ού αιώνα, θα δούμε ότι αυτή η δύναμη μας ωφέλησε. Ο μέσος άνθρωπος σε όλο τον κόσμο —πέρα από τις εξαιρέσεις που σίγουρα υπάρχουν— έχει σήμερα μια καλύτερη ζωή από ό,τι είχε πριν από 200 χρόνια. Έχουμε καλύτερα φάρμακα, περισσότερα τρόφιμα, έχουμε καλύτερες υποδομές. Αλλά εν τω μεταξύ είχαμε αποικιοκρατία, τους δύο παγκοσμίους πολέμους, τον ναζισμό, τον σταλινισμό. Τελικά, μάθαμε να διαχειριζόμαστε τη βιομηχανία. Αλλά έπρεπε να περάσουμε από αυτή τη διαδικασία.

Δεν αντέχουμε άλλο παγκόσμιο πόλεμο

Η τεχνητή νοημοσύνη δεν απειλεί μόνο τις δημοκρατίες, αλλά ακόμη περισσότερο τα αυταρχικά καθεστώτα.

Τώρα, έχουμε ακόμη μεγαλύτερες δυνατότητες. Η τεχνητή νοημοσύνη και η παρακολούθηση πληθυσμών είναι δυνάμεις πολύ πιο ισχυρές από τα τρένα. Γι' αυτό δεν έχουμε περιθώρια για λάθη. Δεν μπορούμε να επιβιώσουμε αν εμπλακούμε σε έναν άλλο παγκόσμιο πόλεμο. Εάν έλθει στην εξουσία ένας άλλος Στάλιν, δεν θα είναι απλώς χειρότερος από τον πρώτο. Μπορεί να διαμορφώσει μια κατάσταση μη αναστρέψιμη. Βέβαια, η απειλή της τεχνητής νοημοσύνης δεν αφορά μόνο τις δημοκρατίες. Απειλεί ακόμη περισσότερο τα αυταρχικά καθεστώτα.

As σκεφτούμε: Ποιες είναι οι πρώτες χώρες των οποίων τον έλεγχο μπορεί να αναλάβει η τεχνητή νοημοσύνη; Θα είναι η Βόρεια Κορέα ή η Κίνα. Η ανάλυσή του ελέγχου μιας χώρας όπως οι ΗΠΑ είναι πιο περίπλοκη γιατί στις ΗΠΑ η εξουσία απλώνεται παντού. Όταν όμως εισάγεις την τεχνητή νοημοσύνη σε ένα συγκεντρωτικό σύστημα, τότε είναι πολύ πιο εύκολο για τους αλγόριθμους να ελέγξουν μια χώρα. Πρόκειται για μια σταδιακή μεταβολή. Όλο και περισσότερες αποφάσεις λαμβά-

νονται από τους αλγόριθμους με τρόπο που οι άνθρωποι δεν κατανοούν. Εμπιστεύονται τον αλγόριθμό τους, δεν δεν κατανοούν τις αποφάσεις του. Αντιλαμβάνονται όλο και περισσότερο ότι γίνονται μαριονέτες στα χέρια αυτών των αλγορίθμων. Και αυτό μπορεί να συμβεί στην Κίνα πολύ πιο γρήγορα από ό,τι στις ΗΠΑ, επειδή η χώρα είναι τόσο συγκεντρωτική.

Σκεφτείτε τους διορισμούς. Ένα από τα πιο σημαντικά ζητήματα σε ένα σύστημα εξουσίας όπως το κινεζικό είναι ο διορισμός ανθρώπων — δήμαρχος, περιφερειάρχης κ.λπ. Όλο και περισσότεροι, οι αποφάσεις για τους διορισμούς, τουλάχιστον στο χαμηλότερο επίπεδο, θα λαμβάνονται από ένα σύστημα τεχνητής νοημοσύνης. Αυτό το σύστημα θα συγκεντρώνει όλα τα δεδομένα για τον υποψήφιο, όπως, για παράδειγμα, πώς συμπεριφερόταν ως νήπιος στον παιδικό σταθμό. Θα διαθέτει όλα τα δεδομένα, θα τα αναλύει και θα αποφασίζει ποιο άτομο θα διοριστεί τώρα δήμαρχος αυτής της πόλης. Και κανείς δεν θα καταλαβαίνει το γιατί. Επειδή οι υπολογισμοί του αλγόριθμου θα υπερβαίνουν τις δυνατότητες του ανθρώπινου εγκέφαλου. Έτσι, τα μέλη του Πολίτιμπερ, που είναι αποτελεσματικό ανθρώπινο επιλογές, θα κοιτάζουν γύρω τους και θα βλέπουν ολόκληρο το κόμμα να αποτελείται από επιλογές του αλγόριθμου. Θα είναι ανίσχυροι να το σταματήσουν ή να το αλλάξουν. Και δεν πρόκειται για το σενάριο επισημοποιημένης φαντασίας.

Η Ελλάδα

— Έχετε γράψει θετικά στο παρελθόν για την Ελλάδα σχετικά με την αντιμετώπιση της πανδημίας. Αναρωτιέμαι τι σας εντυπώσισε πραγματικά στη χώρα; — Η διαφορά με το Ισραήλ είναι εντυπωσιακή. Ηρθα σήμερα από το αεροδρόμιο και είδα ανθρώπους να βρίσκονται στην ουρά σε απόσταση δύο μέτρων. Είναι απίστευτο. Εάν ήσασταν στην Ελβετία, θα λέγαμε, «εντάξει αυτοί είναι οι Ελβετοί». Αλλά οι Έλληνες και οι Ισραηλινοί δεν είναι τόσο διαφορετικοί και στην Ελλάδα με εντυπώσισε πραγματικά το επίπεδο συνεργασίας που βλέπουμε από τους απλούς πολίτες. Δεν ξέρω ποιοι είναι αυτοί οι λόγοι, αλλά θα έλεγα ότι δείχνει ένα πολύ υψηλότερο επίπεδο εμπιστοσύνης μεταξύ των ατόμων και μεταξύ των πολιτών και της κυβέρνησης που δυστυχώς δεν έχουμε στο Ισραήλ.

Αλγόριθμος, χειρότερος... του Στάλιν και του Χίτλερ

– Όπως αναφέρατε κατά την προηγούμενη συζήτησή μας στο πάνελ, για εσάς ο απόλυτος οργουελιανός εφιάλτης είναι ένας αλγόριθμος που θα αποφασίζει αν θα παίρνει κάποιος τραπεζικό δάνειο ή ένας δικτάτορας που θα μπορεί να ξέρει αν είστε ικανοποιημένος από τις αποφάσεις του;

– Ένας μηχανισμός παρακολούθησης δεν είναι κάτι απαραίτητως κακό. Θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για καλούς σκοπούς. Αλλά αν πείσει σε λάθος χέρια, μπορεί να δημιουργήσει ένα καθεστώς τόσο ολοκληρωτικό, που μπροστά του η Σοβιετική Ένωση θα μοιάζει με έναν φιλελεύθερο παράδεισο. Το πιο τρομακτικό είναι ότι αυτό το καθεστώς δεν θα είναι σαν εκείνα του Στάλιν ή του Χίτλερ, αλλά θα έρχεται σε σύγκρουση με το ίδιο το νόημα της ανθρώπινης ζωής. Έχουμε συνηθίσει να θεωρούμε την ανθρώπινη ζωή ένα δράμα λήψης αποφάσεων. Κάθε σπουδαίο έργο τέχνης, as πάροουμε για παράδειγμα το αρχαίο ελληνικό δράμα, αφορά τη λήψη μιας απόφασης. Η Αντιγόνη παίρνει μια απόφαση, ο Οιδίποδας παίρνει μια απόφαση. Τώρα, τι θα συμβεί σε έναν κόσμο όπου όλο και περισσότερες αποφάσεις λαμβάνονται από έναν αλγόριθμο; Ένας αλγόριθμος προ-

τείνει ποια βιβλία θα διαβάσετε, ποιες ταινίες θα παρακολουθήσετε, τι θα μελετήσετε, ποιον θα παντρευτείτε, πού θα ζήσετε. Δεν διαθέτουμε φιλοσοφικά μοντέλα για να προσεγγίσουμε το νόημα μιας τέτοιας ζωής. Τι σημαίνει να ζεις μια τέτοια ζωή όταν όλη σου η ζωή βρίσκεται υπό διαχείριση από τέτοια συστήματα;

– Αυτό που θαυμάζω σε εσάς είναι ότι συνδυάζετε την ιστορία και τη φιλοσοφία. Έχω λοιπόν μια συγκεκριμένη ερώτηση σχετικά με την ηγεσία. Θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει ότι οι ισχυροί παγκόσμιοι ηγέτες είναι αυτοί που συχνά βρίσκονται στη λάθος πλευρά της Ιστορίας. Ισχυροί ηγέτες δεν θεωρούνται οι φιλελεύθεροι ή αυτοί που θέλουν να σπρώξουν τα πράγματα προς την πρόοδο. Πώς το εξηγείτε αυτό;

– Η Ιστορία δεν δείχνει ότι συχνά κερδίζουν οι καλοί. Αντιθέτως, συχνά κερδίζουν οι κακοί. Δεν το παρατηρούμε γιατί οι κακοί γράφουν την Ιστορία και επιλέγουν να παρουσιάσουν τους εαυτούς τους ως καλούς. Αλλά σε πάρα πολλές στιγμές στην Ιστορία, εκείνοι που κέρδισαν είναι οι κακοί. Προσπαθώ να είμαι αισιόδοξος, αλλά δεν υπάρχει κάποια εγγύηση για το αύριο. Λέω συχνά ότι μία από τις πιο

«Λέω συχνά ότι μία από τις πιο ισχυρές δυνάμεις είναι η ανθρώπινη ηλιθιότητα. Οι άνθρωποι παίρνουμε συχνά κακές αποφάσεις», τονίζει ο Χαράρι.

“

Ένας μηχανισμός παρακολούθησης δεν είναι κάτι απαραίτητως κακό. Αλλά αν πείσει σε λάθος χέρια...

ισχυρές δυνάμεις είναι η ανθρώπινη ηλιθιότητα. Οι άνθρωποι παίρνουμε συχνά κακές αποφάσεις. Το κάνουμε ως άτομα, το κάνουμε επίσης ως συλλογικότητες. Η

κατάσταση τώρα είναι ιδιαίτερως εύθραυστη διότι στις περισσότερες περιόδους της Ιστορίας, εάν έπαιρνε κανείς μια κακή απόφαση, είχε στη συνέχεια άλλη μια ευκαιρία. Όμως τώρα, τουλάχιστον για ορισμένες αποφάσεις, δεν έχεις δεύτερη ευκαιρία. Και είναι γεγονός ότι υπάρχει ένα τεράστιο χάσμα μεταξύ της ανθρώπινης δύναμης και της ανθρώπινης σοφίας. Είμαστε περισσότερο ισχυροί και λιγότερο σοφοί. Είμαστε πολύ καλοί στην ανάπτυξη ισχυρών τεχνολογιών, αλλά δεν είμαστε τόσο καλοί στο να αποφασίζουμε πώς θα χρησιμοποιούμε αυτές τις τεχνολογίες με καλό τρόπο. Το βλέπουμε αυτό στην Ιστορία. Δεν είναι κάτι νέο.

Προειδοποιώ, δεν προβλέπω

– Διαβάζοντας τα βιβλία σας αποκτά κανείς την εντύπωση ότι ίσως σε 50 χρόνια από τώρα ο άνθρωπος θα αισθανθεί σαν Θεός. Θα συμβεί κάτι τέτοιο ή αντίθετα ο άνθρωπος θα είναι ένα ον φοβισμένο από τις δυνάμεις που θα έχει απελευθερώσει;

– Υπάρχουν πολλά σενάρια. Δεν ξέρω πραγματικά τι θα συμβεί σε 50 χρόνια, γιατί αυτό εξαρτάται από το τι αποφασίζουμε τους επόμενους μήνες και τα επόμενα χρόνια. Αυτό που προσπαθώ να κάνω στα γραπτά μου είναι να картоγραφώ διαφορετικές δυνατότητες, διαφορετικά σενάρια. Πολλά από αυτά τα σενάρια είναι αντιφατικά. Δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν όλα. Και δεν ξέρω ποια από αυτά θα πραγματοποιηθούν. Ο στόχος μου δεν είναι να κάνω προβλέψεις. Είναι να προειδοποιήσω τους ανθρώπους για τα πιο επικίνδυνα σενάρια με την ελπίδα ότι θα λάβουν καλές αποφάσεις που θα αποτρέψουν την πραγματοποίηση αυτών των σεναρίων.

– Τώρα μετατρέπετε τα βιβλία σας σε κόμικ. Είναι μια πρόκληση; Είναι κάτι διασκεδαστικό;

– Είναι μια μεγάλη πρόκληση και είναι κάτι πολύ διασκεδαστικό. Πειραματιζόμαστε με διαφορετικούς τρόπους αφήγησης της Ιστορίας και της Επιστήμης. Έχουμε ένα κεφάλαιο για την ανθρώπινη συνεργασία και ακολουθούμε τα πρότυπα των ταινιών με υπερήρωες για να εξηγήσουμε την έννοια της συνεργασίας. Το κλειδί στην ανθρώπινη συνεργασία είναι η πίστη σε κοινές ιστορίες. Ετσι, δημιουργούμε αυτόν τον υπερήρωα, τον Dr. Fiction («Δόκτωρ Φαντασίας») που προσωποποιεί αυ-

τήν την ανθρώπινη υπερδύναμη, αφηγείται ιστορίες και κάνει τους ανθρώπους να συνεργάζονται. Δεν μοιάζει σαν κεφάλαιο από βιβλίο Ιστορίας αλλά σαν ταινία με έναν υπερήρωα. Και μετά έχουμε ένα άλλο κεφάλαιο για την εξαφάνιση πολλών μεγάλων ζώων πριν από περισσότερο από 10.000 χρόνια. Καθώς οι άνθρωποι εξαπλώθηκαν σε όλο τον πλανήτη όλο και πιο πολλά ζώα εξαφανίστηκαν, όπως για παράδειγμα τα μαμούθ. Πάνω από το 90% των μεγάλων ζώων της Αυστραλίας εξαφανίστηκε. Αλλά αντί να το λέμε αυτό σαν να διαβάζουμε ένα τυπικό επιστημονικό βιβλίο, ακολουθούμε τους κανόνες μιας κατασκοπευτικής ταινίας. Δημιουργήσαμε λοιπόν αυτόν τον φανταστικό χαρακτήρα, τον «Ντετέκτιβ Λόπεζ» που ταξιδεύει γύρω από τον πλανήτη και παρακολουθεί τους χειρότερους κατά συρροήν δολοφόνους – τους οικολογικούς δολοφόνους που σκότωσαν όλα αυτά τα ζώα. Στην αφήγηση υπάρχει όλη η σχετική επιστημονική γνώση, ερευνήσαμε πολύ προσεκτικά, αλλά αυτό που προσφέρουμε είναι διαφορετικό: Πειραματιζόμαστε για το πώς να αφηγηθούμε ιστορίες αξιοποιώντας κανόνες της reality TV και άλλων μορφών επικοινωνίας. Ο στόχος είναι να μιλήσουμε για την επιστήμη με τέτοιο τρόπο ώστε να προσεγγίσουμε ένα όσο το δυνατόν ευρύτερο κοινό. Ατομα που δεν διαβάζουν κλασικά επιστημονικά εγχειρίδια ελπίζω να διαβάσουν και να απολαύσουν αυτό το βιβλίο.

– Σας ευχαριστώ. Ανυπομονώ να διαβάσω αυτό το βιβλίο και ελπίζω να απολαύσετε κι εσείς τη διαμονή σας στην Ελλάδα. – Σας ευχαριστώ πολύ.

Ενεργειακός κόμβος ΗΠΑ στη Βόρεια Ελλάδα

Με επενδύσεις σε λιμάνια και τεχνολογία οι Αμερικανοί υψώνουν τείχη με σκοπό την αναχαίτιση της ρωσικής επιρροής

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΖΙΜΑ**

«**Καλά νέα** στο ενεργειακό μέτωπο, καλά νέα για τα λιμάνια, για κάθε είδους πράγματα που μπορούν να κάνουν καλύτερη τη ζωή των κατοίκων», υποσχέθηκε ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Μάικ Πομπέο για τη Θεσσαλονίκη, απ' όπου άρχισε την προ ημερών επίσημη επίσκεψή του στην Ελλάδα, υπογραμμίζοντας τον κομβικό ρόλο που οι ΗΠΑ προορίζουν για την πόλη, αλλά και τη Βόρεια Ελλάδα γενικότερα, στους ενεργειακούς και γεωπολιτικούς σχεδιασμούς τους.

Ποια ήταν αυτά; Περισσότερες αμερικανικές επενδύσεις, στον τομέα κυρίως της ψηφιακής τεχνολογίας, ενεργοποίηση των λιμανιών της Αλεξανδρούπολης και της Καβάλας στα σχέδια ενεργειακής απεξάρτησης της Ευρώπης από τη Ρωσία διά της ροής αμερικανικού σχιστολιθικού φυσικού αερίου μέσω των ακτών της Βόρειας Ελλάδας προς τη βαλκανική χερσόνησο, τις παραδουνάβιες χώρες και τις αγορές της Κεντρικής Ευρώπης.

Οι Αμερικανοί υψώνουν γεωπολιτικά επενδυτικά τείχη στο παραλιακό κομμάτι της χερσονήσου του Αίμου, με επίκεντρο τη Θεσσαλονίκη και αιχμή του δόρατος την Αλεξανδρούπολη, με σκοπό την αναχαίτιση της ρωσικής επιρροής στην κάθοδο προς τη Μεσόγειο Θάλασσα, αλλά και της κινεζικής, που επιδιώκει να «αποβιβάσει» στη Βαλκανική και βορειότερα μέσω προγεφυρωμάτων στις βόρειες ελληνικές ακτές.

Δημιουργούν, ταυτόχρονα, τις υποδομές για εναλλακτικά –αντί των στενών του Βοσπόρου– διαδρομή προς και από τη Μαύρη Θάλασσα και τον Καύκασο, μέσω Αλεξανδρούπολης, μεταβάλλοντας το τοπίο των θαλάσσιων και στρατιωτικών μεταφορών στην περιοχή.

Τρεις μεγάλες αμερικανικές επενδύσεις, των Pfizer, Cisco, Deloitte, έχουν πατήσει ήδη «πόδι» στη Θεσσαλονίκη, με τον κ. Πομπέο να υπόσχεται και άλλες, που εάν

γίνουν θα καταστήσουν την πόλη νευραλγικό ψηφιακό κόμβο και τεχνολογικό εφελκυστήρα για τα Βαλκάνια. Ήταν εξάλλου οι επενδύσεις το μόνιμο αίτημα, πολλά χρόνια τώρα, της περιοχής, με τον Γιάννη Μπουτάρη –και όχι μόνο– να αντιτείνει στην κατά καιρούς «γκρίνια» Αμερικανών αξιωματούχων περί «φιλοξενίας» ρωσικών κεφαλαίων ότι «οι Ρώσοι βάζουν λεφτά, εσείς δεν έχετε επενδύσει ούτε ένα δολάριο από την εποχή της Esso Pappas...».

Η στόχευση

Όμως, το μεγάλο εγχείρημα είναι η επιχειρούμενη διασύνδεση της Βόρειας Ελλάδας με τα διεθνή ενεργειακά δίκτυα, κυρίως μέσω των λιμανιών της, στον ανταγωνισμό με τη Ρωσία. Ο Μάικ Πομπέο το είπε καθαρά: Πολιτική των ΗΠΑ «είναι η ενίσχυση της ικανότητας της Ευρώπης σ' ένα διαφοροποιημένο σύνολο ενεργειακών πηγών,

Αμερικανική πηγή, όταν ρωτήθηκε εάν υπάρχει ενδιαφέρον εκτός από την Αλεξανδρούπολη και για την Καβάλα, απάντησε με νόημα ότι «όταν μπαίνεις σ' ένα κατάστημα με παπούτσια, δεν αγοράζεις μόνο το δεξί!»

ώστε να μην εξαρτάται από τη Ρωσία και την Gazprom. Αυτό δεν είναι καλό, δεν είναι ασφαλές, δημιουργεί κινδύνους και κοστίζει στα νοικοκυριά περισσότερα χρήματα».

«Αυτό προσπαθήσαμε να κάνουμε και μπορείτε να το δείτε στην αντιθεσή μας στον Nord Stream 2 (σ.σ.: δεύτερος από Βορρά αγωγός αερίου προς την Ευρώπη), επενδύσαμε εδώ στον IGB (σ.σ.: διασυνδεδεμένος με τη Βουλγαρία στην

Το υψηλό ενδιαφέρον για τη γεωπολιτικά ευαίσθητη περιοχή της Β. Ελλάδας ήρθε να υπογραμμίσει, με την παρουσία του στη Θεσσαλονίκη, ο Αμερικανός ΥΠΕΞ Μάικ Πομπέο (στη φωτ. με τον Έλληνα ομολόγό του Νίκο Δένδια).

Κομοτηνή) και στο LNG (σ.σ.: σχιστολιθικό υδρογονοποιημένο φυσικό αέριο), που έχει προχωρήσει σε ολοκλήρη την περιοχή», πρόσθεσε.

Αυτών τον στόχο επιδιώκουν οι ΗΠΑ να υπηρετήσουν η επένδυσή τους στα λιμάνια, της Αλεξανδρούπολης πρωτίστως και ενδεχομένως και της Καβάλας, που πρόκειται σύντομα να παραχωρηθούν σε επενδυτές. Οι Αμερικανοί δεν έχουν κρύψει το ενδιαφέρον τους για την

Αλεξανδρούπολη –με τον κ. Πάιατ να έχει δηλώσει ανοικτά ότι «δεν θα πάει σε λάθος χέρια», υπονοώντας πως δεν θα πάθουν ό,τι έπαθαν στη Θεσσαλονίκη, όπου άφησαν να ναυλοχήσουν στο λιμάνι της ρωσικά κεφάλαια– αλλά και για την Καβάλα. Μάλιστα, κατά την τελευταία επίσκεψή του στον ΟΛΘ, αμερικανική πηγή, όταν ρωτήθηκε εάν υπάρχει ενδιαφέρον εκτός από την Αλεξανδρούπολη και για την

Καβάλα, απάντησε με νόημα ότι «όταν μπαίνεις σ' ένα κατάστημα με παπούτσια δεν αγοράζεις μόνο το δεξί!»

Με βάση τους σχεδιασμούς, το αμερικανικό υδρογονοποιημένο αέριο (LNG) θα φτάνει σε κολόνες πάγου στα ανοικτά του λιμανιού της Αλεξανδρούπολης, όπου θα επαναεριοποιείται, και από εκεί με αγωγή θα μπαίνει στον διερχόμενο TAP, και στην Κομοτηνή, μέσω του διασυνδεδεμένου IGB, θα φεύγει στη Βουλγαρία για να διακλαδωθεί προς τα ενδοτέρω της Ευρώπης.

Όσο για την Καβάλα, οι Αμερικανοί βλέπουν την εγκατάστασή της, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση μιας μεγάλης υπόγειας δεξαμενής κοιτάσματος πετρελαίου, άδειου πλέον, σε ρόλο αποθήκης LNG, το οποίο, πάλι μέσω αγωγού, θα πέφτει στον TAP και θα ταξιδεύει προς την Ευρώπη. «Υπάρχει και ένας επιπλέον λόγος να θέλουν οι Αμερικανοί το λιμάνι της Καβάλας: για να μην το πάρει άλλος, οι Ρώσοι ή οι Κινέζοι δηλαδή», έλεγε στην «Κ» παράγοντας που εμπλέκεται στα ενεργειακά.

Εάν όλα εξελιχθούν ομαλά, οι ακτές της Βόρειας Ελλάδας, όχι στο μακρινό μέλλον, θα καταστούν η νότια πύλη ροής του σχιστολιθικού αμερικανικού αερίου προς την Ευρώπη, όπου σήμερα το 25% του αερίου και του πετρελαίου προέρχεται από τη Ρωσία, η οποία ασφαλώς χρησιμοποιεί το ενεργειακό αυτό υπερόπλο στο παιχνίδι της γεωπολιτικής ισχύος.

Ενεργειακή «αιχμαλωσία»

«Όσο καλύτερες είναι οι σχέσεις σου με τη Ρωσία τόσο λιγότερο πληρώνεις. Αυτή η πολιτική έχει χρησιμοποιηθεί με τόση επιθετικότητα και η Ρωσία έχει αποκτήσει τόσο μεγάλο έλεγχο επί των ενεργειακών αναγκών της Ευρώπης, ώστε πλέον γίνονται κινήσεις για να αμβλυνθεί αυτός ο βαθμός εξάρτησης», γράφει ο Βρετανός γεωπολιτικός αναλυτής Τιμ Μάρσαλ.

Αυτή την ενεργειακή «αιχμαλω-

σία» από τον ρωσικό εναγκαλισμό της Ευρώπης επιχειρούν να αποδυναμώσουν, φυσικά και προς δικό τους όφελος, οι ΗΠΑ, ρίχνοντας στην αγορά της το σχιστολιθικό αέριο και τορπιλίζοντας την κατασκευή δύο επιπλέον αγωγών μεταφοράς ρωσικού αερίου στην Δύση: του Nord Stream 2 μέσω Βαλτικής προς τη Γερμανία και, τώρα, του Turkish Stream για τη Βαλκανική και την Κεντρική Ευρώπη. Και οι δύο αυτοί αγωγοί δεν αποκλείεται να έχουν την τύχη του αλφίστου μήνιμης πετρελαιοαγωγού Μπουργκάς - Αλεξανδρούπολης, που θα έφερνε ρωσικό πετρέλαιο στη Μεσόγειο, και του South Stream για το ρωσικό αέριο στα Βαλκάνια και πιο μέσα.

Με βάση τους αμερικανικούς σχεδιασμούς, το εν αφθονία στις ΗΠΑ σχιστολιθικό αέριο θα μεταφέρεται σε υγρή μορφή με δεξαμενόπλοια στις ευρωπαϊκές ακτές, όπου κατασκευάζονται τεμαχικοί σταθμοί σε λιμάνια της Πολωνίας και της Λιθουανίας σε πρώτη φάση, οι οποίοι θα διασυνδέονται με αγωγούς στην καρδιά της πειρωτικής Ευρώπης. Σε αυτό το άρμα ενεργειακών συμφερόντων δένεται γεωπολιτικά η Βόρεια Ελλάδα μέσω του τεμαχικού της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στην Αλεξανδρούπολη αλλά και του υψιστάμενου διερχόμενου TAP, που μεταφέρει στη Δύση αζερικό αέριο. Και ισχυροποιεί ακόμα περισσότερο αυτούς τους δεσμούς η χρήση του λιμανιού της Αλεξανδρούπολης για την απρόσκοπτη διέλευση στρατιωτικών δυνάμεων και εφοδίων προς τις γεωστρατηγικά ευαίσθητες περιοχές της Μαύρης Θάλασσας και του Καυκάσου, χωρίς να χρειαστεί να διασχίσουν τα στενά του Ελλησπόντου και του Βοσπόρου.

Αυτό το υψηλό ενδιαφέρον για τη γεωπολιτικά ευαίσθητη περιοχή της Βόρειας Ελλάδας ήρθε να υπογραμμίσει με την παρουσία του, τη Δευτέρα στη Θεσσαλονίκη, ο Αμερικανός ΥΠΕΞ, και το διεμνύσε προς κάθε κατεύθυνση.

Ο κ. Ιερώνυμος, ο Αλ. Τσίπρας, οι μητροπολίτες και η περιουσία

Η προσπάθεια προσέγγισης του 2018

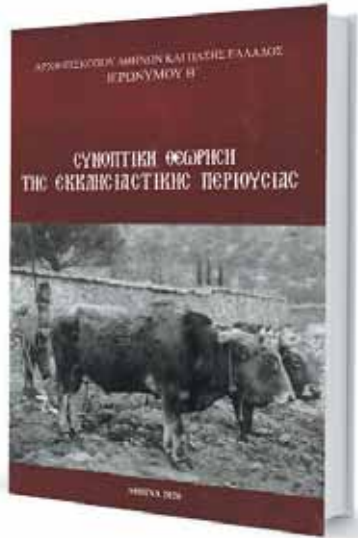
Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΛΑΚΑΣΑ

«Το βιβλίο αυτό αφιερώνεται στους απλούς μοναχούς, εκείνους που αγωνίστηκαν με ιδρώτα και αίμα για την πίστη μας και την ελευθερία μας». Με αυτή την αφιέρωση-μήνυμα προς τον κλήρο της χώρας, ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμος ανοίγει το νέο του βιβλίο «Συνοπτική θεώρηση της εκκλησιαστικής περιουσίας», στο οποίο περιγράφει ουσιαστικά την τελευταία προσπάθεια για την αξιοποίηση της εκκλησιαστικής περιουσίας, στις αρχές Νοεμβρίου του 2018. Ο κ. Ιερώνυμος, με λόγο εκκλησιαστικό αλλά και εύληπτο για τον μέσο αναγνώστη, στο βιβλίο, αποσπάσματα του οποίου παρουσιάζει η «Κ», ξεδιπλώνει πτυχές της επικοινωνίας που είχε με τον τότε πρωθυπουργό Αλέξη Τσίπρα, καθώς και λεπτομέρειες για τις θέσεις μητροπολιτών, ορισμένοι εκ των οποίων άσκησαν, δημοσίως, κριτική στις επιλογές του Αρχιεπισκόπου. Αλλωστε, η προσέγγιση Εκκλησίας και Πολιτείας για την επίτευξη της συμφωνίας την 6η Νοεμβρίου 2018 κέντρισε ευρύτητα το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης, και εύλογα της πολιτικής σκηνής του τόπου. Τα πρακτικά της συνεδρίασης της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου (ΔΙΣ), η οποία έγινε στις 6/11/2018 και προηγήθηκε της συνάντησης του κ. Ιερώνυμου στο Μέγαρο Μαξίμου με τον κ. Τσίπρα, δίνουν ακριβή εικόνα για τη θέση των μητροπολιτών.

Τέσσερα συμπεράσματα

Ειδικότερα, από το 223 σελίδων βιβλίο με πλούσιο και εξαιρετικό φωτογραφικό υλικό από τη ζωή των μοναχών σε δύσκολους καιρούς, προκύπτουν τέσσερα βασικά συμπεράσματα:

1. Η τελευταία διαπραγμάτευση με την κυβέρνηση του Αλέξη Τσίπρα για τα θέματα της εκκλησιαστικής περιουσίας και της μισθοδοσίας των κληρικών, για ουδέν ιεράρχη ήταν «κεραυνός εν αιθρία», καθώς η ΔΙΣ πάντα γνώριζε και πάντα ήταν ενήμερη για το περιγάρημα των συζητήσεων και τις υπολοιπές λεπτομέρειες, όπως άλλωστε φαίνεται και από τα σχετικά συνοδικά πρακτικά,

Το εξώφυλλο του νέου βιβλίου του κ. Ιερώνυμου «Συνοπτική θεώρηση της εκκλησιαστικής περιουσίας».

Ο Αρχιεπίσκοπος τονίζει ότι επιθυμεί συνεργασία με τον Κυριάκο Μητσοτάκη, καθώς προσφέρεται μια νέα ευκαιρία για την επίλυση του Εκκλησιαστικού.

που παρουσιάζονται στο βιβλίο, και ιδιαίτερα από τις τοποθετήσεις του μητροπολίτη Μεσογαίας και του μητροπολίτη Πατρών. Δεν επρόκειτο, δηλαδή, για μία διαπραγμάτευση πίσω από κλειστές πόρτες.

2. Τα λεχθέντα και συζητηθέντα τελούσαν υπό την έγκριση της Ιεραρχίας. Επρόκειτο άλλωστε για πρόταση και όχι για συμφωνία, η οποία θα ενεδύετο το ένδυμα της συμφωνίας με προαπαιτούμενα τη συγκατάθεση της Ιεραρχίας, τη συναίνεση των κληρικών και τη συμμετοχή εκπροσώπων των κληρικών στις επιτροπές διαλόγου.

3. Η σαφής και ξεκάθαρη διαχρονική θέση του Αρχιεπισκόπου είναι ότι η μισθοδοσία του κλήρου δεν αποτελεί «χάρισμα» ή «δώρο» της Πολιτείας προς την Εκκλησία, αλλά συμβατική υποχρέωση της Πολιτείας, οφειλόμενη υποχρέωση, συμψηφισμός

Δηλώσεις έπετα από συνάντηση του κ. Ιερώνυμου με τον Αλέξη Τσίπρα στο Μέγαρο Μαξίμου. Ο διάλογος για τα θέματα της εκκλησιαστικής περιουσίας και της μισθοδοσίας των κληρικών για ουδέν ιεράρχη ήταν «κεραυνός εν αιθρία», καθώς η ΔΙΣ πάντα ήταν ενήμερη για τις λεπτομέρειες των συζητήσεων.

Η πρώτη, εθιμοτυπική, συνάντηση

«Με τον κ. Αλέξη Τσίπρα γνωριστήκαμε μέσω του μακαριστού δημάρχου Λεβαδείας Χρήστου Παλαιολόγου», γράφει ο κ. Ιερώνυμος. «Μετά την εκλογή του ως πρωθυπουργού με επισκέφθηκε εθιμοτυπικά και μεταξύ των άλλων εθίγη και το θέμα, κατά την έκφρασή του, του «εξορθολογισμού» των σχέσεων Εκκλησίας - Πολιτείας. Μάλιστα ενθυμούμαι την πρότασή του «το Κράτος να επιστρέψει στην Εκκλησία τα ακίνητα που η ίδια είχε παραχωρήσει από 1-1-1945 για να αναλάβει αυτό τη μισθοδοσία του κλήρου». Οι σκέψεις και οι προτάσεις του πρωθυπουργού με έπεισαν ότι ο έγκριτος και διακεκριμένος επιστήμων καθηγητής κ. Νίκος Αλιβιζάτος με τους συνεργάτες τους είχαν κάνει «σπουδαίο έργο». Απάντησα: «Κύριε πρωθυπουργέ, η ιστορία της χώρας και η παλινόρθωσή της δεν αρχίζουν στην 1η-1-1945, αλλά από τη συνάντηση των αγωνιστών στη Μονή των Καλτεζών της Αρκαδίας και τον όρκο ότι θα πεθάνουν αγωνιζόμενοι για «το Χριστού την πίστη την Αγία και της πατρίδος την ελευθερία». Ήδη η αρχή είχε γίνει για τον «εξορθολογισμό» (ακόμη δεν το έχω καταλάβει το βάθος της έννοιας της λέξεως) και των συναφών προβλημάτων».

του χρέους της Πολιτείας προς την Εκκλησία για τις απαλοτιστικές, αναγκαστικές και λοιπές, της εκκλησιαστικής περιουσίας (της οποίας το θέμα κλείνει διά παντός το 1939), για την αφαίμαξη της.

4. Ο Αρχιεπίσκοπος επιθυμεί τη στενή και παραγωγική συνεργασία με τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη για την επίλυση των θεμάτων της Εκκλησίας. «Ολοι οι πιστοί, η Εκκλησία στο σύνολό της αναμένει την έναρξη αυτής της συνεργασίας», λέει.

Αλλωστε, το θέμα της εκκλησιαστικής περιουσίας τίθεται και πάλι επιτακτικά, ενώ είναι ένα ζήτημα μείζον για τον κ. Ιερώνυμο. Είναι χαρακτηριστικό ότι το νέο του βιβλίο είναι το τέταρτο που έχει γράψει για τα συναφή θέματα τα τελευταία χρόνια. Μάλιστα, ο κ. Ιερώνυμος λέει: «Δεν ξεκνών την ευτέλεια στην οποία υπόκεινται αρχιερείς και κληρικοί σε

προθαλάμους υπουργείων, οργανισμών και φορέων, προκειμένου να διευθετηθούν υποθέσεις που αφορούν την περιουσία της Εκκλησίας. Θεωρώ ότι έφθασε πλέον ο καιρός να αντιμετωπιστεί το θέμα».

Στα πρακτικά της συνεδρίασης της ΔΙΣ στις 6/11/2018 καταγράφεται η θέση του κ. Ιερώνυμου ότι οι προτάσεις που επρόκειτο να καταθέσει στον πρωθυπουργό η αντιπροσωπεία της Εκκλησίας για το περιουσιακό και τη μισθοδοσία του κλήρου τελούν «υπό τον όρο της εγκρίσεως αυτών από της συγκληθσομένης Ιεραρχίας», όπως είπε ο κ. Ιερώνυμος. Προσθέτοντας «ζητούμε λοιπόν μία έντιμη συμφωνία», περιγράφοντας τα 14 σημεία της πρότασης συμφωνίας Εκκλησίας και Πολιτείας. Κατόπιν τον λόγο έλαβε ο μητροπολίτης Μεσογαίας Νικόλαος, λέγοντας ότι «βασικό είναι ότι

έχουμε απέναντί μας ένα κράτος αναξιώπιστο, όπως έχει αποδειχθεί, και μία κυβέρνηση που δεν ξέρουμε στις κρίσιμες καταστάσεις πώς θα αντέξει, και αυτή η διαδικασία όσο χρόνο θα πάρει, οι πιέσεις που θα δεχθεί ο πρωθυπουργός κ.λπ. Να σκεφθούμε λοιπόν και το ενδεχόμενο να παραμείνουν εκκρεμότητες για άλλη κυβέρνηση, διότι μας είπατε την ιστορία και πώς παλαιότερα δεσμευόνταν και δεν εφάρμοζαν. Πώς θα εξασφαλισθούμε ενώπιον ενός κράτους που θέλει να γίνει, να λέγεται «ουδετερόθρησκο» και μάλιστα εχθρικά διακείμενο. Πώς θα εξασφαλισθούμε; Θα γίνει νόμος;». Και ο κ. Ιερώνυμος απαντά: «Το κράτος διαχρονικά υπήρξε αναξιώπιστο. Δεν θα γίνει νόμος αλλά σύμβαση όπως εκείνη του 1952. Θα φανεί, πάντως, η ειλικρινής διάθεση ή αλλιώς μια προεκλογική φούσκα».

Το καθεστώς των ιερών

Ο μητροπολίτης Μεσογαίας αναφέρει σε άλλο σημείο για την προσπάθεια ότι «συμφωνώ ότι πρέπει να είμαστε διεκδικητικοί, ίσως λίγο επιθετικοί, αντιλαμβάνομαι τις δυσκολίες και θεωρώ ότι πρέπει να προχωρήσουμε. Προσωπικά δεν με βρίσκει σύμφωνο η ιδέα του δημοσίου υπαλλήλου για τους ιερείς. Παρά ταύτα, σε μία περίπτωση πτωχεύσεως του κράτους οι ιερείς μας απομονώνονται, ενώ αλλιώς ήταν στη δεξαμενή των δημοσίων υπαλλήλων». «Μου εδόθη η απάντηση ότι όσο υπάρχουν δημόσιοι υπάλληλοι δεν θα αλλάξει καθόλου το καθεστώς των ιερών», απαντά ο κ. Ιερώνυμος, προσθέτοντας ότι ζητήθηκε από την κυβέρνηση να εξασφαλισθούν 10.000 θέσεις κληρικών μόνο για την

Εκκλησία της Ελλάδος. «Σας θαυμάζω γιατί τολμήσατε το βήμα αυτό. Συμφωνώ ότι οι ιερείς δεν πρέπει να είναι δημόσιοι υπάλληλοι, αλλά έγινε αγώνας για να μπουκ στην Ενία Αρχή Πληρωμών», τονίζει ο μητροπολίτης Πατρών.

Στο βιβλίο παρατίθενται και τα πρακτικά της συνεδρίασης στις 7 Νοεμβρίου 2018, μετά τη συνάντησή στο Μέγαρο Μαξίμου. «Να ξεκαθαρίσουμε ότι δεν είναι σύμβαση, αλλά πρόταση», λέει emphaticά ο Αρχιεπίσκοπος στις ερωτήσεις των μητροπολιτών. «Οι ιερείς εμπιστεύονται το κράτος πιο πολύ από την Εκκλησία», είναι επίσης μία δήλωσή του σεβασμιωτάτου Μεσογαίας, που ξεχωρίζει. Και ο σεβασμιώτατος Κορίνθου κλείνει τα πρακτικά λέγοντας: «Χρειάζεται ομοψυχία, αλλιώς θα μας κατηγορήσουν ότι τα βρήκαμε με τους μεν και τα χαλάσαμε με τους δε. Είναι μια καλή συμφωνία και δεν πρέπει να χαθεί».

Η νέα ευκαιρία

Αντί επιλόγου, ο κ. Ιερώνυμος, υπενθυμίζοντας τα όσα δήλωσε στον Αλέξη Παπαχελά σε συνέντευξή του στις 31 Μαΐου 2020, αναφέρει ότι εκτιμά τον νυν πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη και θεωρεί ότι η παρουσία του προσφέρει μια νέα ευκαιρία για την επίλυση του εκκλησιαστικού. Συγκεκριμένα τονίζει: «Εκτιμώ και σέβομαι τον νυν πρωθυπουργό κ. Κυριάκο Μητσοτάκη. Επιθυμώ τη συνεργασία μαζί του. Τον περιμένουμε όχι μόνον εγώ αλλά και οι λοιποί αρχιερείς, οι κληρικοί και όλοι οι πιστοί. Τον περιμένουμε για να συνεργασθούμε, γιατί όπως λέει ο ποιητής «ο θερισμός είναι πολύς και οι εργάτες λίγοι»».

Ο υψηλός Ρώσος επισκέπτης και η «τήξη των πάγων»

Η επίσκεψη του Μιχαήλ Μισούστιν στον Αθω σηματοδοτεί εξελίξεις στις σχέσεις Ρωσικής Εκκλησίας και Αγίου Ορους

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΖΙΜΑ

Ενώ οι προβολείς της δημοσιότητας ήταν στραμμένοι στην ανησυχητική, όπως φάνηκε στην αρχή, διασπορά του κορωνοϊού στην αγιορείτικη κοινωνία, ο πρωθυπουργός της Ρωσίας Μιχαήλ Μισούστιν πέρασε «διακριτικά» στον Αθω. Ο δεύτερος τη τάξει, στα χαρτιά τουλάχιστον, αξιωματούχος μετά τον Βλαντιμίρ Πούτιν, έφτασε στο Άγιον Ορος, με ισχυρή συνοδεία Ρώσων μυστικών αστυνομικών, σε ανεπίσημη προσκυνηματική επίσκεψη που διήρκεσε δύο ημέρες.

Ως βαθιά θρησκευόμενος, καθώς λέγεται, ορθόδοξος χριστιανός ο Μισούστιν, δεν θα μπορούσε να υποπέσει στο «αμάχημα» να μην προσκυνήσει κάποιο σιγίμυ της ζωής του στο Άγιον Ορος, την «Ιερουσαλήμ» του ρωσικού μοναχισμού. Ίσως και να εκπλήρωνε κάποιο τάμα που μπορεί να έκανε όταν τον Απρίλιο διαγνώσθηκε με κορωνοϊό και αναγκάστηκε να εκχωρήσει μέχρις ότου αναρρώσει τα καθήκοντά του στον αντιπρόεδρο της κυβέρνησης Αντρέι Μπελούσοφ.

Όπως και να έχει το πράγμα,

Η ανεπίσημη επίσκεψη του Μιχαήλ Μισούστιν διήρκεσε δύο ημέρες.

Παρατηρητές καταγράφουν ότι τελευταία οι τόνοι μεταξύ Μόσχας και Φαναρίου δείχνουν να πέφτουν στο Ουκρανικό.

δεν πρέπει να περάσει απαρατήρητο το γεγονός ότι η επίσκεψη, έστω και ανεπίσημη, έγινε ενώ βρίσκεται σε ισχύ, η διακοπή από πλευράς Ρωσικής Εκκλησίας της κοινωνίας (και) με το Άγιον Ορος λόγω της κρίσης στις σχέσεις Μόσχας - Φαναρίου για το Ουκρανικό, και της «ισχυρής σύστασης» —απαγόρευσης στην πράξη— του Πατριαρχείου Μόσχας στους Ρώσους πιστούς να αποφεύγουν τα προσκυνηματα στον Αθω.

Αν στη θέση του προσκυνητή Μισούστιν ήταν οποιοσδήποτε άλλος Ρώσος κοινός «θνητός», πιθανότατα κανείς δεν θα ασχολείτο μαζί του ακόμα και αν παραβίαζε τη «ντιρεκτίβα» και εκκλησιαζόταν ή λάμβανε Θεία Κοινωνία. Όταν, όμως, σπάει την «καραντίνα» ο ίδιος ο πρωθυπουργός, πολύ δύσκολα θα δεχθεί κανείς ότι το έκανε δίχως την «ευλογία», ή έστω την ανοχή του πανίσχυρου Πατριάρχη Κύριλλου και στο βάθος του Κρεμλίνου, του ίδιου του Πούτιν δηλαδή, που έχουν αναγάγει σε ύψιστες εθνικές και γεωπολιτικές σημασίες το εκκλησιαστικό ζήτημα της Ουκρανίας για «χάρη» του οποίου «πλήγωσαν»

και την «κιβωτό της Ορθοδοξίας».

Αν, λοιπόν, δεν υπερίσχυαν οι μεταφυσικές αναζητήσεις του Ρώσου αξιωματούχου, τότε το ταξίδι (αυ) ίσως και να σηματοδοτεί την απαρχή της τήξης των πάγων στις σχέσεις Ρωσικής Εκκλησίας και Αγίου Ορους με ενδεχόμενη (προσδοκώμενη) σταδιακή χαλάρωση του εμπάργκο, που έχει πλήξει καιρία όχι μόνο την «ιερή οικονομία» και αυτήν περίξ του Αθω (Χαλκιδική, Θεσσαλονίκη), αλλά και ισχυρά ρωσικά τουριστικά συμφέροντα που διακινούν εκατομμύρια προσκυνητές από την τέως Σοβιετική Ένωση, προς τους χριστιανικούς τόπους λατρείας στην Ελλάδα, με κορυφαίο το Ορος.

Εικόνα «ανακωχής»

Η γενικότερη εικόνα «ανακωχής» που εμφανίζεται μεταξύ Μόσχας και Φαναρίου στον «πόλεμο της Αυτοκεφαλίας», εξάλλου, ευνοεί προσκυνηματα όπως αυτό του πρωθυπουργού Μισούστιν σε «εχθρικά εδάφη» και τους προσδίδει ευρύτερη σημασία. Παρατηρητές που διαβάζουν τις εκκλησιαστικές εξελίξεις υπό το πρίσμα της

γεωπολιτικής, καταγράφουν ότι τελευταία οι τόνοι και από τις δύο πλευρές δείχνουν να πέφτουν στο Ουκρανικό, ενώ επισημαίνουν πως και το Φανάρι δείχνει να προσεγγίζει με επιφυλακτικότητα, προθέσεις ή και κινήσεις για Αυτοκεφαλία άλλων Εκκλησιών, που με τον έναν ή τον άλλο τρόπο βρίσκονται υπό την «ομπρέλα» της Μόσχας, όπως της Λευκορωσίας, του Μαυροβουνίου και της Βόρειας Μακεδονίας (μέσω Πατριαρχείου Σερβίας). Ο πολιτικός διοικητής του Αγίου Ορους κ. Θανάσης Μαρτίνοβ, εν τω μεταξύ, εξέφρασε την ικανοποίησή του για την επιτυχία, όπως τη χαρακτήρισε, επίσκεψης του Ρώσου πρωθυπουργού μολοντί, όπως τόνισε στην «Κ», ήταν «αποκλειστικά ιδιωτική», ενώ αγιορείτικες πηγές επισήμαιναν την ανάγκη «να προσελκύσουμε ξανά τους Ρώσους, χωρίς να παρεκκλίνομε από τη γραμμή του Οικουμενικού μας Πατριαρχείου».

Ο κ. Μισούστιν παρέμεινε επί δύο ημέρες στο Άγιον Ορος και προτίμησε να διανυκτερεύσει στην Ιερά Μονή Φιλοθέου, που έχει κρατήσει μια «ουδέτερη» στάση στο Ουκρανικό, αντί της Παντε-

λεήμονος στην οποία εγκαταβιώνουν περί τους εξήντα ρωσικές και ουκρανικές καταγωγής μοναχοί και επιλέγουν συνήθως Ρώσοι αξιωματούχοι που επισκέπτονται τον Αθω. Και μπορεί να μην κατέλυσε στο «ρωσικό μοναστήρι», αλλά κατὰ το τρίτορο προσκύνημα στους χώρους του, παρέδωσε στους ομοεθνείς του μοναχούς ποσότητες ιατροφαρμακευτικού υλικού, αλλά και τεστ για την COVID-19 για να διανεμηθούν μέσω του Κέντρου Υγείας στις Καρυές και σε άλλα μοναστήρια. Εξάλλου και στη Μονή Φιλοθέου όπου φιλοξενήθηκε, Ρώσος μεγιστάνας χρηματοδοτεί την κατασκευή μιας επιπλέον πτέρυγας του μοναστηριού, ενώ και άλλοι συμπατριώτες του πάμψηλου ενισχύουν οικονομικά μονές, σκάτες και κελιά.

Δεν πέρασε, ωστόσο, απαρατήρητο το γεγονός ότι απέφυγε να συναντηθεί με την Ιερά Κοινότητα στις Καρυές, πρακτική που ακολουθούν ξένοι ηγέτες όταν επισκέπτονται, ακόμα και ανεπίσημος το Άγιον Ορος, με τις ίδιες πηγές να το αποδίδουν σε «πιθανή επιλογή του να μην δυσανεχθεί τον Πατριάρχη Κύριλλο».

Το θετικό τεστ που έφερε τα πάνω κάτω

Ο Ντόναλντ Τραμπ νόσπησε από κορωνοϊό, αλλάζοντας άρδην το τοπίο στις ΗΠΑ μόλις ένα μήνα πριν από τις εκλογές

Της ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

Τριάντα δύο ημέρες πριν από τις εκλογές του Νοεμβρίου στις ΗΠΑ, ο Ντόναλντ Τραμπ, ο άνθρωπος που έχει εθίσει την υψηλή στον διαρκή αιφνιδιασμό (με τα καθημερινά tweets του) κατάφερε για μία ακόμη φορά να αφήσει άφωνο τον πλανήτη: την Παρασκευή το πρωί, σε μια ειρωνεία της τύχης, βρέθηκε θετικός στον νέο κορωνοϊό, έναν ιό που ο ίδιος επανειλημμένως αμφισβήτησε, υποβάθμισε, γελοιοποίησε, παρά τους 200.000 και πλέον νεκρούς στη χώρα του. Ο Αμερικανός πρόεδρος τέθηκε αμέσως σε απομόνωση μαζί με τη σύζυγό του Μελάνια «με ήπια συμπτώματα κρυώματος» και οι τρεις επιβαρυντικοί παράγοντες (η ηλικία, το φύλο και το βάρος του) δημιουργούν σοβαρές ανησυχίες για την πορεία της προεκλογικής εκστρατείας, το ενδεχόμενο θεσμικό έλλειμμα σε περίπτωση που νοσήσει σοβαρά, συνειπώς και το μέλλον της χώρας του. Αξίζει να σημειωθεί ότι το πρώτο τεστ στο οποίο υπεβλήθη ο αντιπρόεδρος της χώρας, Μάικ Πενς, ήταν αρνητικό και άρα προς το παρόν σε περίπτωση που δημιουργηθεί κενό εξουσίας θα είναι ο αντικαταστάτης του.

Ο Τραμπ σπάνια φορούσε μάσκα, επέμενε να διοργανώνει μαζικές εκδηλώσεις για τους υποστηρικτές του, έλεγε ότι η πανδημία πνέει τα λοίσθια και διαβεβαίωνε ότι το εμβόλιο είναι θέμα εβδομάδων. Ο Τραμπ είναι, εξάλλου, ο χρήστης των σόσιαλ μίντια με τη μεγαλύτερη διασπορά ψευδών ειδήσεων για την πανδημία. Ερευνητική ομάδα της Cornell Alliance for Science μελέτησε 38 εκατ. αγγελόφωνα ρεπορτάζ σε τηλεόραση, ραδιόφωνο, μπλογκ, πόντακστ και σνλάν ΜΜΕ. Σκεδόν το 3% εξ αυτών περιείχε παραπλανητικά στοιχεία. Από αυτό 1,1 εκατ. αναφορές, το ένα τρίτο, είχαν άμεση σχέση με τον ένοικο του Λευκού Οίκου. Από την αρχική αμφισβήτηση της μεταδοτικότητας και σοβαρότητας του ιού μέχρι την προώθηση της υδροξυλωροκίνης ως πανάκειας, τα κοροϊδευτικά του σχόλια προς τον Μπάιντεν, που φοράει διαρκώς μάσκα, ως ένδειξη δειλίας («φοράει τη μεγαλύτερη μάσκα που έχω δει ποτέ») μέχρι τις διαβεβαιώσεις για

Η τηλεμαχία του Ντόναλντ Τραμπ με τον Τζο Μπάιντεν εκτροχιάστηκε από νωρίς, με ευθύνη και του παρουσιαστή Κρις Γουάλας.

Οι τρεις επιβαρυντικοί παράγοντες (η ηλικία, το φύλο και το βάρος του) δημιουργούν σοβαρές ανησυχίες για την πορεία της προεκλογικής εκστρατείας.

την παραγωγή εμβολίου πριν από την αναμέτρηση, οι δηλώσεις του υπήρξαν εξαιρετικά επικίνδυνες σε όλες τις φάσεις της πανδημίας. Πρώτη βρέθηκε θετική στον ιό η στενή συνεργάτης του, Χόουσι Χικς, ενώ μέχρι προχθές δεν είχε αποσαφηνιστεί πόσα μέλη ακόμη της κυβέρνησής του έχουν μολυνθεί.

Όλοι οι διεθνείς ηγέτες απέστειλαν μηνύματα για ταχεία ανάρρωση: ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν εξήρε την ζωτικότητα του

προέδρου των ΗΠΑ, η καγκελάριος Άγκελα Μέρκελ και ο Ιταλός πρωθυπουργός Τζουζέπε Κόντε ευχήθηκαν ταχεία ανάρρωση, ενώ ο Δημοκρατικός αντίπαλός του Τζο Μπάιντεν είπε ότι προσεύχεται για τον Τραμπ και την οικογένειά του. «Εκπαιδευτική εμπειρία» για τους Αμερικανούς πολίτες χαρακτήρισε την εξέλιξη η πρόεδρος της Βουλής, Νάνσι Πελόσι.

Η εξαιρετικά τεταμένη προεκλογική εκστρατεία «παγώνει», προς το παρόν τουλάχιστον, μέχρι τα μέσα Οκτωβρίου. Εως τώρα οι δημοσκοπήσεις τον έφεραν να υπολείπεται σημαντικά του Δημοκρατικού αντιπάλου του, σε μεγάλο βαθμό και εξαιτίας της κακής διαχείρισης της πανδημίας. Μέχρι να αποσαφηνιστεί η κατάσταση της υγείας του προέδρου των ΗΠΑ, στον «αέρα» βρίσκονται επίσης όλες οι ευρείας κλίμακας προεκλογικές συγκεντρώσεις του Τραμπ, αλλά και τα επόμενα ντιμπίτ – το δεύτερο είχε προγραμματιστεί

για τις 15 Οκτωβρίου. Ελάχιστοι θα θρηνήσουν, πάντως, εάν η πρώτη, ιδιαίτερα τοξική τηλεμαχία ήταν και η τελευταία.

Το πρώτο ντιμπίτ

«Μια χαμένη ευκαιρία». Ήταν η λιπότερη διατύπωση για το πρώτο τηλεοπτικό ντιμπίτ μεταξύ του Τραμπ και του Μπάιντεν και προήλθε από τα χείλη του παρουσιαστή του Fox News Sunday, Κρις Γουάλας, ο οποίος ήταν εν μέρει συνυπεύθυνος για τον εκτροχιασμό της τηλεμαχίας. «Το χειρότερο ντιμπίτ όλων των εποχών», «εθνικό όνειδος» για την αμερικανική δημοκρατία και «το καλύτερο σημείο της αντιπαράθεσης υπήρξε ένα κουμπί στο τηλεκοντρόλ», ήταν ορισμένα από τα αιχμηρότερα σχόλια για τα χαμηλό επίπεδο της συζήτησης. Δεν ήταν μόνον οι προσωπικές επιθέσεις, τα προσβλητικά επίθετα, ακόμη και η αγανακτισμένη αποστροφή του Μπάιντεν «γιατί δεν το βουλώνεις;», που ενόχλησαν τους θεατές και τους

δημοσιογράφους. Ήταν κυρίως η άρνηση του προέδρου να αποκηρύξει τη ρατσιστική οργάνωση Proud boys, που τάσσεται υπέρ της φυλετικής καθαρότητας, η ευθεία απειλή του ότι αν το εκλογικό αποτέλεσμα του Νοεμβρίου δεν είναι της αρεσκείας του θα το αμφισβητήσει, καθώς και τα εξωφρενικά ψέματά του, όπως η παράδειγμα ότι πλήρωσε «εκατομμύρια δολάρια» σε φόρους για τα εισοδήματά του.

Μόλις λίγα 24ωρα νωρίτερα, οι New York Times (NYT) είχαν δημοσιεύσει σε δύο συνέχειες τα φορολογικά του στοιχεία, που έδειχναν ότι επί δύο συνεχόμενες χρονιές, το 2016 και το 2017, πλήρωσε φόρο μόλις 750 δολάρια. Το σημαντικόρο συμπέρασμα, όμως, από τη δημοσιοποίηση των στοιχείων αυτών είναι πως η έπαρσή του για την επιτυχημένη επιχειρηματική του δραστηριότητα είναι εντελώς αδικαιολόγητη. Τα περισσότερα κέρδη του την τελευταία 20ετία προήλθαν από τη συμμετοχή του στο ριάλι-

τι σόου «Αρχάριος» (Apprentice), όπου για να δείχνει με το δάχτυλο έναν άτυχο παίκτη και να του λέει με στόμφο «Απολύεσαι!» (You are fired!) εξασφάλισε 427,4 εκατ. δολάρια, μεγάλο μέρος των οποίων επένδυσε και έχασε κυρίως σε ζημιόγωνα γήπεδα γκολφ. Το ίδιο είχε συμβεί και στα τέλη της δεκαετίας του 1990, όταν η κακοδιαχείριση και οι σπατάλες του οδήγησαν σε κατάρρευση τις επιχειρήσεις του, τις οποίες είχε χρηματοδοτήσει με την πατρική κληρονομιά. Παράλληλα, η προεδρία υπήρξε ευεργετική για τα εισοδήματά του, όπως προκύπτει από τις αποκαλύψεις των NYT. Τόσο οι αλγινείς επιδόσεις που δημιούργησε η πρόδωσή του στο ντιμπίτ όσο και η εικόνα του φοροφυγά και αποτυχημένου επιχειρηματία, απόρροια των φορολογικών στοιχείων του, δεν έκαμψαν τη βούληση των Ρεπουμπλικανών να τον στηρίξουν μέχρι τέλους.

Προειδοποίηση

Αναλυτές προειδοποιούν, πάντως, τους μετριοπαθείς Ρεπουμπλικανούς του Κογκρέσου που διεκδικούν την επανεκλογή τους τον επόμενο μήνα ότι η πρόδωσή στο άρμα του δικαστικού προέδρου υπονομεύει τις πιθανότητές τους, αφού τους απομακρύνει από τους κεντρικούς ψηφοφόρους. Ελάχιστες ήταν οι φωνές που διαφοροποιήθηκαν, π.χ., στο ζήτημα των Proud boys, με επικεφαλής τη συνήθη ύποπτη Σούζαν Κόλινς, γερουσιαστή του Μείν, και τον μοναδικό Ρεπουμπλικανό μαύρο γερουσιαστή, Τιμ Σκοτ, από τη Νότια Καρολίνα.

Στο αντίπαλο στρατόπεδο, έκδηλη ήταν η προσπάθεια του Μπάιντεν να διαφοροποιηθεί από την αριστερή πτέρυγα. «Εγώ είμαι τώρα το κόμμα», επανέλαβε στη διάρκεια της τηλεμαχίας, αποκρούοντας τις επιθέσεις Τραμπ περί σοσιαλιστικής διεκδικήσεως στο σύστημα υγείας, αναστολή χρηματοδότησης της αστυνομίας και στήριξη στο κίνημα Αντίφα. Προς το παρόν, δεν υπήρξαν αντιδράσεις από τη δυναμική αριστερή πτέρυγα του κόμματος, που δεν θα ήθελε για μία ακόμη φορά (όπως και στην περίπτωση της Χίλαρι Κλίντον) να κατηγορηθεί πως ευθύνεται για την ήττα του Δημοκρατικού υποψηφίου.

Τα πολιτικά θύματα της πανδημίας σε Ευρώπη, Αμερική

Όσο κι αν ο Τραμπ πήγαινε γυρεύοντας με την ανεύθυνη υποτίμηση της COVID-19, γεγονός είναι ότι ο κορωνοϊός απείλησε αξιωματικούς των πιο διαφορετικών ιδιοσυγκρασιών σε όλο τον κόσμο – από τον Σίλβιο Μπερλουσκόνι και τον Μπόρις Τζόνσον μέχρι τον πρωθυπουργό της Ρωσίας Μιχαήλ Μισούστιν και τον επικεφαλής των Ευρωπαίων διαπραγματευντών του Brexit Μισέλ Μπαρνιέ. Δυστυχώς για όσους δελάζονται να ανακαλύψουν το κάρμα του ιού ή κάποιο είδος θεία δική πίσω από τις περιπέτειες πολιτικών που απεχθάνονται, οι πολιτικές επιπτώσεις δεν ήταν πάντα εκείνες που θα προσδοκούσαν.

Στενός σύμμαχος και ιδεολογικά συγγενής του Τραμπ, ο πρόεδρος της Βραζιλίας Ζαΐρ Μπολσονάρο αντιμετώπισε την COVID-19 ως «ασήμαντο κρυολόγημα» και διαφημίζει μπροστά στις κάμερες κουτάκια με χάπα υδροξυλωροκίνης, το φάρμακο που εμφανίζει ο Τραμπ ως θαυματουργό έναντι του ιού. Επί σειρά μηνών δεν δίσταζε να προσέρχεται σε συγκεντρώσεις χωρίς μάσκα και χωρίς να τηρούνται οι αποστάσεις. Στις 7 Ιουλίου, διαγνώστηκε θετικός στον ιό. Σήμερα, η χώρα του είναι τρίτη στον κόσμο σε αριθμό κρουσμάτων (4,8 εκατ.), ενώ θρηνεί 105.000 νεκρούς. Παρ' όλα αυτά, η δημοτικότητα του Μπολσονάρο βρίσκεται στο πιο ψηλό σημείο από τη στιγμή που ανέλα-

βε την προεδρία, ιδιαίτερα στα πιο φτωχά στρώματα. Για το μεγάλο ποσοστό των Βραζιλιάνων που ζουν σε παραγκουπόλεις και θρέφονται από τη «μαύρη» οικονομία, το lockdown αντιμετωπίζεται ως πιο άμεση και πιο θανάσιμη απειλή από τον ιό. Οι κρατικές επιδοτήσεις στα πιο φτωχά στρώματα επίσης βοήθησαν τον ακροδεξιό πρόεδρο.

Σε αντίθεση με τους Τραμπ και Μπολσονάρο, ο Μπόρις Τζόνσον δεν αμφισβήτησε ποτέ τις συμβουλές των επιστημόνων, έστω κι αν έχασε πολύτιμο χρόνο με τις αρχικές ταλαντεύσεις του ανάμεσα στην ανασία αγέλης και την πιο ορθόδοξη αντιμετώπιση των αυστηρών περιοριστικών μέτρων. Όταν χτυπίστηκε από τον ιό και βρέθηκε για λίγα εβδομάδες σε κλινική φθοράς και αμφαρσίας, κέρδισε τη συμπάθεια της κοινής γνώμης. Αλλωστε οι επιτυχίες του στις εκλογές και στο Brexit ήταν πολύ σημαντικές και πολύ φρέσκιες για να εξαιτιστούν τόσο γρήγορα. Ωστόσο, η τραγελαφική διαχείριση του δεύτερου κύματος και η διογκούμενη κοινωνική δυσφορία για τις οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας άλλαξαν την εικόνα. Το περασμένο Σαββατοκύριακο, το Εργατικό Κόμμα πέρασε, έστω με βραχεία κεφαλή, για πρώτη φορά τους Συντηρητικούς από τη στιγμή που ανέλαβε την πρωθυπουργία ο Τζόνσον.

Θετική στον κορωνοϊό βρέθηκε

Ο Βρετανός πρωθυπουργός Μπόρις Τζόνσον, η προσωρινή πρόεδρος της Βολιβίας Ζανίν Ανιές και ο πρόεδρος της Βραζιλίας Ζαΐρ Μπολσονάρο είναι ανάμεσα στους πολιτικούς οι οποίοι νόσπησαν από τον κορωνοϊό.

Τζόνσον, Μπολσονάρο, Μπερλουσκόνι μεταξύ αυτών που δοκιμάστηκαν από τον ιό. Ο Τραμπ κινδυνεύει να πληρώσει το βαρύτερο τίμημα.

τον Ιούλιο και η προσωρινή πρόεδρος της Βολιβίας Ζανίν Ανιές, μια πολιτικός με υπερσυντηρητικές και ρατσιστικές θέσεις έναντι των ιθαγενών, η οποία ανέλαβε την εξουσία τον Ιανουάριο, ύστερα από την πραξικοπηματική έξωση του αριστερού προέδρου Εβο Μοράλες. Η κυβέρνηση της κλιδωθήκε ανεπαρκώς τον υπουργός Υγείας κατηγορήθηκε για δωροδοκία στη σκανδαλώδη υπερτιμολόγηση των αναπνευστήρων που έσπευσε να

Η προσωρινή πρόεδρος της Βολιβίας Ζανίν Ανιές και ο πρόεδρος της Βραζιλίας Ζαΐρ Μπολσονάρο είναι ανάμεσα στους πολιτικούς οι οποίοι νόσπησαν από τον κορωνοϊό.

προμηθευτεί το κράτος. Πρόσφατα η Ανιές αποσύρθηκε από την κούρσα για τις προεδρικές εκλογές της 18ης Οκτωβρίου, καθώς οι δημοσκοπήσεις προέβλεπαν νίκη από τον πρώτο γύρο για τον υποψήφιο του Κινήματος για τον Σοσιαλισμό, επικεφαλής του οποίου είναι ο εξόριστος πλέον Μοράλες. Τον Ιούλιο προσεβλήθη από τον κορωνοϊό και ο πρόεδρος της Λευκορωσίας Αλεξάντερ Λουκασένκο, ο οποίος διακομωδούσε ως «ψύχωσπ» τα περί πανδημίας και συνιστούσε στους συμπατριώτες του να τον αντιμετωπίσουν πίνοντας βότκα και κάνοντας σάουνα. Το πλειοψηφικό ρεύμα των πολιτών που τον απέρριψαν στις πρόσφατες εκλογές ενισχύθηκε από την επικίνδυνη απειρία του, αν και είχε πολύ βαθύτερες ρίζες.

Σε κάθε περίπτωση, η πανδημία έδρασε στην πολιτική ζωή των δια-

Ο πρόεδρος της Βραζιλίας Ζαΐρ Μπολσονάρο είναι ανάμεσα στους πολιτικούς οι οποίοι νόσπησαν από τον κορωνοϊό.

φόρων χωρών ως καταλύτης, επιταχύνοντας ή επιβραδύνοντας ήδη υπαρκτές τάσεις, χωρίς να μπορεί να δημιουργήσει μια νέα πραγματικότητα εκ του μηδενός. Στην περίπτωση της προεκλογικής εκστρατείας Τραμπ, φαίνεται να λειτουργεί ως η χαριστική βολή για έναν φθαρμένο και κουρασμένο πρόεδρο, ο οποίος, πέρα από τις υστερίες, τον ναρκισσισμό και τις κομπορημοσύνες του, αδυνατούσε να βρει ένα κεντρικό μήνυμα, ένα κόκκινο νήμα, για να συσπειρώσει τους δυνητικούς ψηφοφόρους. Ακόμη και στην καλύτερη, η προσωπική του περιπέτεια εδραιώνει την πανδημία και τη διαχείρισή της ως το βασικό επίδικο στην αντιπαράθεσή του με τον Μπάιντεν, μια μάχη την οποία είναι πολύ δύσκολο να φανταστεί κανείς ότι μπορεί να κερδίσει.

Π.Γ.Π.

Τα ιστορικά προηγούμενα

Βάσει της 25ης Τροπολογίας του αμερικανικού συντάγματος, που ψηφίστηκε το 1967, εάν ο εν ενεργεία πρόεδρος αδυνατεί για ένα διάστημα να εκτελεί τα καθήκοντά του για ιατρικούς λόγους, μπορεί να μεταφέρει προσωρινά τις εξουσίες του στον αντιπρόεδρο και να τις αναλάβει ξανά όταν αναρρώσει. Εφαρμόστηκε μόνο τρεις φορές, από τον Ρόναλντ Ρέϊγκαν το 1985 και από τον υιό Τζορτζ Μπους, το 2002 και το 2007, όταν υποβλήθηκαν σε κολονοσκόπηση. Η Τροπολογία δεν εφαρμόστηκε στην περίπτωση της απόπειρας δολοφονίας του Ρέϊγκαν, τον Μάρτιο του 1981, όταν ο πρόεδρος διακομίστηκε εσπευσμένα στην εντατική. Αρκετοί Αμερικανοί πρόεδροι ασθένησαν σοβαρά στη διάρκεια της θητείας τους. Ο Τζ. Ουάσινγκτον λίγο έλειψε να πεθάνει από γρίπη, ενώ ο Γ. Ουίλσον ασθένησε στη διάρκεια της ειρηνευτικής διακεφαλής του Παρισιού, μετά τη λήξη του Α' Παγκοσμίου, πιθανόν από την ισπανική γρίπη. Τέσσερις πρόεδροι (Γ. Χάρισον, Ζ. Τέιλορ, Γ. Χάρνινγκ και Φρ. Ρούζβελτ) πέθαναν από φυσικά αίτια στη διάρκεια της θητείας τους, ενώ ισάριθμοι δολοφονήθηκαν: Άβρ. Λίνκολν, Τζ. Γκάρφιλντ, Γ. Μακίνλεϊ και Τζ. Κένεντι.

Ανάδυση ενός νέου περιφερειακού μπλοκ

Η δρ. Lindenstrauss από το ισραηλινό κέντρο μελετών INSS τονίζει ότι οι πρωτεύουσες της Μ. Ανατολής αναθεωρούν πάγιες τακτικές

Του ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ

Το Ινστιτούτο Μελετών Εθνικής Ασφάλειας (Institute for National Security Studies, INSS) είναι ένα από τα κορυφαία κέντρα στρατηγικών μελετών του γειτονικού Ισραήλ και της Μέσης Ανατολής και επικεφαλής του είναι ο Amos Yadlin, εν αποστρατεία στρατηγός και πρώην αρχηγός της Στρατιωτικής Υπηρεσίας Πληροφοριών των Αμυντικών Δυνάμεων του Ισραήλ (IDF). Η δρ Gallia Lindenstrauss, μία από τις υψηλόβαθμες ερευνήτριες του INSS, μιλάει στην «Κ» για τις τελευταίες εξελίξεις στη Μέση Ανατολή. Η ισραηλινή ερευνήτρια ειδικεύεται στην τουρκική εξωτερική πολιτική, ενώ στα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνονται οι εθνικές συγκρούσεις, η εξωτερική πολιτική του Αζερμπαϊτζάν, το Κυπριακό και οι Κούρδοι.

«Οι συμφωνίες του Αβραάμ είναι μια εξέλιξη που απαιτεί από όλους τους παράγοντες της Μέσης Ανατολής την αναθεώρηση των υφιστάμενων πολιτικών τους».

Η δρ Lindenstrauss υπογραμμίζει ότι οι νέες συμφωνίες που υπέγραψε το Ισραήλ πρόσφατα με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και το Μπαχρέιν έρχονται να δημιουργήσουν σταδιακά μια νέα δυναμική στην ευρύτερη περιοχή. «Οι συμφωνίες υποχρεώνουν όλους τους περιφερειακούς παράγοντες να αναθεωρήσουν τις πολιτικές τους για τη Μέση Ανατολή, ενώ την ίδια στιγμή επηρεάζουν ριζικά τη θέση του Ισραήλ στον χάρτη της Μέσης Ανατολής». Και συνεχίζει: «Οι συμφωνίες μεταξύ του Ισραήλ, των ΗΑΕ και του Μπαχρέιν είναι πιθανό να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην περιοχή. Πρόκειται για συμφωνίες που σταθεροποιούν την ήδη υπάρχουσα συνεργασία μεταξύ των πρωταγωνιστών. Το γεγονός ότι οι σχέσεις είναι πλέον ανοικτές θα επιτρέψει την περαιτέρω επέκτασή τους σε νέους τομείς. Οι συμφωνίες του Αβραάμ είναι μια εξέλιξη που απαιτεί από όλους τους παράγοντες της Μέσης Ανατολής την αναθεώρηση των υφιστάμενων πολιτικών τους. Όλες οι χώρες της περιοχής καλούνται να εξετάσουν

κατά πόσο οι πολιτικές τους ευθυγραμμίζονται με τις νέες πραγματικότητες της περιοχής ή όχι». Η δρ Lindenstrauss θεωρεί ότι υπό τη σκιά των συμφωνιών, «σε πολλές πρωτεύουσες του αραβικού κόσμου το Ισραήλ δεν θεωρείται πλέον σημαντική αιτία της αναταραχής στην περιοχή. Αντιθέτως, πλέον αντιμετωπίζεται μάλλον ως κομμάτι της λύσης (των υφιστάμενων προβλημάτων)».

ΗΠΑ και Ανατ. Μεσόγειος
Ως προς τις εξελίξεις που ακολουθούν τις συμφωνίες και για το ποια θα είναι η επόμενη ημέρα στη Μέση Ανατολή η δρ Lindenstrauss επικεντρώνει την προσοχή της στις τελευταίες δηλώσεις του Αμερικανού προέδρου και τονίζει: «Ο

«Αναδοίεται ένα περιφερειακό μπλοκ μεταξύ της Κύπρου, της Ελλάδας, του Ισραήλ και των σουνιτικών κρατών που προσεγγίζουν τις εξελίξεις με ρεαλισμό», επισημαίνει η δρ Gallia Lindenstrauss από το ισραηλινό κέντρο μελετών INSS.

πρόεδρος των ΗΠΑ, Ντόναλντ Τραμπ, δήλωσε στις 15 Σεπτεμβρίου ότι πέντε ακόμη χώρες θα ακολουθήσουν τα ΗΑΕ και το Μπαχρέιν στην εξομάλυνση των σχέσεων τους με το Ισραήλ. Ακόμη και εάν η υπόσχεση του προέδρου Τραμπ δεν υλοποιηθεί, είναι σαφές ότι οι συμφωνίες του Αβραάμ θα παρέχουν σε όλους τους παράγοντες της περιοχής, οι οποίοι επιθυμούν να προωθήσουν τη συνεργασία τους με το Ισραήλ, σημαντική βάση νομιμοποίησης για να το πράξουν (στο μέλλον)».

Αμερικανικές εκλογές
Τέλος, ως προς τον αντίκτυπο των αμερικανικών προεδρικών εκλογών στην Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή, η δρ Lin-

denstrauss επισημαίνει τα εξής: «Από ορισμένες απόψεις οι πολιτικές της κυβέρνησης Τραμπ για τη Μέση Ανατολή αποτελούν συνέχεια των πολιτικών της κυβέρνησης Ομπάμα. Στην ουσία πρόκειται για μια προσπάθεια περιορισμού της εμπλοκής των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή. Ο πρόεδρος Τραμπ θεωρείται πιο ασαφής στις πολιτικές του και λιγότερο προβλέψιμος. Ως εκ τούτου, σε περίπτωση που υπάρξει αλλαγή σκυτάλης στην εξουσία των ΗΠΑ μετά τις επόμενες προεδρικές εκλογές, πιθανότατα θα αλλάξει το στυλ, αν όχι (και) η ουσία της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής προς την περιοχή».

Ως προς την ένταση στην Ανατολική Μεσόγειο, η ισραηλινή επιστήμονας θεωρεί ότι «οι εντάσεις

στην Ανατολική Μεσόγειο αποτελούν ανησυχητική εξέλιξη για τους περιφερειακούς παράγοντες, αλλά θα πρέπει επίσης να αποτελέσουν μεγαλύτερη πηγή ανησυχίας για τους ξένους πρωταγωνιστές. Συνεχίζοντας, η δρ. Lindenstrauss υπογραμμίζει τα εξής: «Είναι σαφές ότι στην παγκόσμια ατζέντα κυριαρχεί η μεγάλη ανησυχία για τις επιπτώσεις της πανδημίας. Για τον λόγο αυτό το ενδιαφέρον των ξένων παραγόντων σχετικά με τη μεγάλη ένταση της Ανατολικής Μεσογείου θα μπορούσε να χαρακτηριστεί περιορισμένο. Ως εκ τούτου, ο αργός ρυθμός με τον οποίο ορισμένοι από τους διεθνείς παράγοντες διεξάγουν τη διπλωματική τους δραστηριότητα μπορεί να αποδειχθεί επικίνδυνος».

Ισραήλ και Κύπρος

Για το μέλλον των σχέσεων και της συνεργασίας της χώρας της με την Κύπρο και την Ελλάδα, η δρ Lindenstrauss σημειώνει: «Η αυξανόμενη συνεργασία μεταξύ Κύπρου, Ελλάδας και Ισραήλ την τελευταία δεκαετία είχε οφέλη για όλες τις πλευρές. Από την πλευρά της Ιερουσαλήμ, το Ισραήλ «ανακάλυψε» τους δυτικούς γείτονές του και έχει δει τα πλεονεκτήματα της διαμόρφωσης στενών σχέσεων με τους Έλληνες εταίρους του. Η Κύπρος και η Ελλάδα καλλιεργούν επίσης εδώ και πολλά χρόνια τις σχέσεις τους με την Αίγυπτο, και πιο πρόσφατα με τα κράτη του Περσικού Κόλπου. Έτσι, υπάρχει ένα μπλοκ που σχηματίζεται μεταξύ της Κύπρου, της Ελλάδας, του Ισραήλ και των σουνιτικών κρατών που προσεγγίζουν τις εξελίξεις με ρεαλισμό. Αυτό το μπλοκ θα πρέπει να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις που θέτουν οι παράγοντες του ρεβιζιονισμού στη Μέση Ανατολή. Δεν είναι ένα ενιαίο μπλοκ και υπάρχουν ζητήματα στα οποία οι παράγοντες (που συμμετέχουν σε αυτό) πιθανότατα δεν θα συμφωνήσουν στο μέλλον. Αλλά στην πολύ βασική αξιολόγηση της απειλής, όλοι οι παράγοντες συμμερίζονται τον (ίδιο) προβληματισμό απέναντι σε αυτό που αντιλαμβάνονται ως «ρεβιζιονιστικές δυνάμεις» στη Μέση Ανατολή».

Εμανουέλ Μακρόν, ισχυρός ηγέτης με αδύναμο κόμμα

Αποχωρήσεις στελεχών και γκρίνια

Της ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΣΗ

Ένα κυβερνών κόμμα που κατέχει μόλις 19 από τις 348 έδρες της Γερουσίας εξ ορισμού δεν διανύει την καλύτερή του περίοδο. Όταν το αποτέλεσμα των εκλογών για το σώμα αυτό συνδυαστεί με την αποτυχία, από τον πρώτο γύρο, στις εκλογές για έξι έδρες της Εθνοσυνέλευσης, την απογοητευτική εμφάνιση στις πρόσφατες δημοτικές εκλογές και τις διαρκείς αποχωρήσεις στελεχών, τότε ο επικεφαλής έχει στα χέρια του ένα πρόβλημα πρώτου μεγέθους.

Το εν λόγω ερείπινο δεν είναι άλλο από το LREM (La République en Marche) του Γάλλου προέδρου Εμανουέλ Μακρόν, ο οποίος δίνει την εντύπωση ότι ενδιαφέρεται πολύ περισσότερο για ζητήματα γεωπολιτικής και διεθνών σχέσεων απ' ό,τι για το όχημα που τον έφερε στην εξουσία. Μετά τις εκλογές της περασμένης Κυριακής, στις οποίες 87.000 τοπικοί αξιωματούχοι ανανέωσαν, με τις ψήφους τους, κατά το ήμισυ τη γαλλική Γερουσία, ο επικεφαλής του LREM, Στανισλάς Γκερινί, υποστήριξε ότι τα αποτελέσματα ήταν καλύτερα από τα αναμενόμενα, καθώς τρία κυβερνητικά στελέχη υποψήφια προς επανεκλογή, πράγματι επανεξελέγησαν. Όμως οι 19 έδρες και η τέταρτη θέση του κυβερνώντος κόμματος, πολύ πίσω από τις 150 έδρες του δεξιού LR, τις 65 των σοσιαλιστών και τις 53 των κεντρώων, δείχνουν την έλλειψη

επαφής του κόμματος με το μεγαλύτερο κομμάτι της χώρας.

Αίτημα για «ηλεκτροσόκ»
«Πολλοί νόμιζαν ότι η άνευ όρων στήριξη στον πρόεδρο της Δημοκρατίας ήταν αρκετή για να δημιουργηθεί ένα κόμμα. Προφανώς όχι. Αυτό που μας λείπει απελευστικά τώρα είναι η πολιτική συζήτηση, οι ιδεολογικές ανταλλαγές. Εδώ και τρία χρόνια, αυτή η κοινοβουλευτική ομάδα έχει αποφύγει τη συζήτηση από τον φόβο μην υπάρχουν διαφωνίες και διαφοροποιήσεις», είπε η Αν-Κριστίβ Λαγκ, βουλευτής Παρισιού του LREM. Παρά την κριτική, η Λαγκ επέλεξε να παραμείνει στο κόμμα. Δεν ισχύει το ίδιο για τον Πιερ Περσόν, υπ' αριθμόν δύο του

Απογοητευτικά τα αποτελέσματα για το LREM στις πρόσφατες εκλογές για τη Γερουσία.

LREM μετά τον Γκερινί, ο οποίος αποχώρησε υποστηρίζοντας ότι το κόμμα έχει ανάγκη από «ηλεκτροσόκ». «Ένα κόμμα χρειάζεται λόγο ύπαρξης πέρα από το να πανελαλίζει όσα λέει η κυβέρνηση», ανέφερε ο Περσόν στην εφημερίδα «Λε Μοντ». Η ιδέα ενός κόμματος «νέου τύπου», που συλλέγει στελέχη από όλους τους πολιτικούς χώρους με συγκολλητική ουσία

Ο Γάλλος πρόεδρος κατά την πρόσφατη επίσκεψή του στη Λιθουανία.

την προσωπικότητα του επικεφαλής, έδειξε τους περιορισμούς της. Η μεγαλύτερη απογοήτευση εκφράζεται από την οπτική της Κεντροαριστεράς, με την πρώην λογογράφου του Εμανουέλ Μακρόν, Μαρί Ταγκί, να σημειώνει ότι η ιδέα του Μακρόν ως κληρονόμου του Μισέλ Ροκάρ –πολιτικού που συνδυάζει τη βαθιά προσήλωση στην κοινωνική δικαιοσύνη με

τον ρεαλισμό– αποδείχθηκε πλάνη. Ο Μακρόν έχει εστιάσει την προσοχή του στην αντιπαράθεση με το συντηρητικό LR, από το οποίο προέρχεται ο νέος πρωθυπουργός Ζαν Καστέξ, υπολογίζοντας, ίσως, ότι όσο και αν απογοητεύσει τους κεντροαριστερούς, στις επόμενες προεδρικές εκλογές με αντίπαλο τη Μαρίν Λεπέν πάλι αυτόν θα επιλέξουν.

Ο Σαλβίνι μετατρέπει τη δική του σε γιορτή

Δύναμη 500 αστυνομικών, ειδικά μέτρα, αποκλεισμοί περιοχών, δύο αντιμαχόμενα στρατόπεδα. Η πόλη της Κατάνης ζει από την Παρασκευή στους ρυθμούς της δικής του πρώην υπουργού Εσωτερικών Ματέο Σαλβίνι για την υπόθεση της παράνομης κρατησης προσφύγων και μεταναστών στο σκάφος του ιταλικού πολεμικού ναυτικού «Γκρεγκορέτι».

Ο Σαλβίνι κατηγορείται για απαγωγή εξαιτίας των εντολών που έδωσε, να μην αποβιβαστούν οι διασωθέντες στη Σικελία. Οι εντολές κρίθηκαν παράνομες από την Ιταλική Δικαιοσύνη με βάση τις δεσμεύσεις της Ιταλίας από το διεθνές δίκαιο και άνοιξαν τον δρόμο για την παραπομπή του Σαλβίνι. Η υπόθεση βρίσκεται στον πυρήνα της πολιτικής του πρώην υπουργού Εσωτερικών, ο οποίος επί μακρό χρονικό διάστημα βάσιζε την πολιτική του καριέρα στη σκληρή στάση του στο μεταναστευτικό.

Οι Αρχές της Κατάνης έχουν απαγορεύσει τόσο στους υποστηρικτές όσο και στους αντιπάλους του Σαλβίνι να πλησιάσουν το δικαστικό μέγαρο της πόλης, αλλά και να έρθουν σε επαφή μεταξύ τους. Προκειμένου να προσελκύσει τους υποστηρικτές του στη σικελική πόλη, ο Σαλβίνι οργάνωσε στο λιμάνι «τρίημερο Λέγκας». Την ίδια στιγμή, στο αεροδρόμιο της Κατάνης, ένα γιγάντιο πανό ενημερώνει τους υποστηρικτές της Λέγκας ότι δεν είναι ευπρόσδεκτοι, καθώς αριστερές ομάδες και πολίτες που υπερασπίζονται την ανθρωπιστική μεταχείριση των μεταναστών ετοιμάζονται να διαδηλώσουν εναντίον του Σαλβίνι.

Είς βάρος του Σαλβίνι εκκρε-

Ο πρώην υπουργός Εσωτερικών της Ιταλίας, Ματέο Σαλβίνι.

Προκειμένου να προσελκύσει τους υποστηρικτές του στην πόλη της Κατάνης, ο πρώην υπουργός οργάνωσε στο λιμάνι «τρίημερο Λέγκας».

μούν και άλλες αντίστοιχες υποθέσεις. Στην περίπτωση του «Γκρεγκορέτι», 131 πρόσφυγες και μετανάστες παρέμειναν εγκλωβισμένοι επί έξι ημέρες σε σκάφος του ιταλικού πολεμικού ναυτικού τον Ιούλιο του 2019, παρότι η Δικαιοσύνη ανατρέπει την υπουργική απόφαση. Ένα μήνα αργότερα, ο Σαλβίνι εκτίμησε πως μπορούσε να ρίξει την κυβέρνηση στην οποία πρωταγωνιστούσε, ώστε να προκληθούν εκ νέου εκλογές. Το αποτέλεσμα ήταν το κυβερνών Κίνημα 5 Αστέρων να αλλάξει κυβερνητικό εταίρο, παραμένοντας στην εξουσία χωρίς τη Λέγκα του Σαλβίνι. REPUBLICA, REUTERS

Ο καυκασιανός κύκλος Μόσχας-Άγκυρας

Άγκυρα και Μπακού θεωρούν ότι καμία ξένη δύναμη, πλην της Ρωσίας, μπορεί να ανατρέψει τα σχέδιά τους για κατάληψη του Καραμπάχ

Του ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ

Τα ξημερώματα της προηγούμενης Κυριακής, η περιοχή του Καυκάσου βρέθηκε αντιμέτωπη με τον εφιάλτη αιματηρών συγκρούσεων, μετά από πολύ καιρό καθώς στη γραμμή κατάρτησης του πυρός στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ ξέσπασαν συγκρούσεις ανάμεσα σε δυνάμεις του Αζερμπαϊτζάν και της Αρμενίας. Οι πρώτες ανταλλαγές πυρών σύντομα έλαβαν διαστάσεις με τις εμπλεκόμενες πλευρές να προχωρούν στην χρήση βαρέων όπλων και το διεθνές παράγοντα να αδυνατεί να παρέμβει. Από την πρώτη στιγμή οι αναλυτές εστίασαν στον ρόλο που διαδραματίζουν οι ξένοι παράγοντες στη μεγάλη ανάφλεξη του Καυκάσου. Τέσσερα χρόνια μετά την τελευταία αναζωπύρωση του μετώπου του Καραμπάχ, η παρέμβαση της Ρωσίας και της Τουρκίας στον νέο πόλεμο κρίνεται από πολλούς ειδικούς κρί-

Η Ρωσία ζητάει εδώ και καιρό από την Αρμενία την επιστροφή ορισμένων περιοχών του Καραμπάχ στο Αζερμπαϊτζάν και από το Αζερμπαϊτζάν να δει σοβαρά προοπτική αυτονομίας του Καραμπάχ.

σημη τόσο για την κατάπαυση του πυρός, όσο και για τα όσα ακολουθούν στην ευρύτερη περιοχή. Η κυβέρνηση της Αρμενίας, κατά την διάρκεια της προηγούμενης εβδομάδας, χρέωσε στην Άγκυρα τις ευθύνες για την έναρξη του νέου πολέμου στο Καραμπάχ. Μάλιστα, το Ερεβάν ισχυρίστηκε ότι η τουρκική πολεμική αεροπορία κατέρριψε ένα μαχητικό της Αρμενίας.

«Οι Αρμένιοι επιχειρούν να επιλέξουν στον πόλεμο την Τουρκία, να δώσουν διαστάσεις στην εμπλοκή της Άγκυρας στα εσωτερικά δράματα του Καυκάσου έτσι ώστε να θορυβήσουν την Μόσχα», συμπε- ραίνουν στα μέσα της προηγούμενης εβδομάδας πηγές της «Κ» στην Άγκυρα και την Μόσχα. Σύμφωνα με

Άγκυρα και Μπακού εκτίμησαν ότι είναι τώρα κατάλληλη συγκυρία για κατάληψη σημαντικών εδαφών στο Καραμπάχ, καθώς το Αζερμπαϊτζάν έχει προ πολλού ξεπεράσει την Αρμενία σε οικονομική-στρατιωτική ισχύ. Τέτοια κίνηση γιγαντώνει τον εθνικισμό εντός Τουρκίας (και Αζερμπαϊτζάν) και μεταστρέφει το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης, από την οικονομική κρίση και την πανδημία.

την οπτική γωνία των ιδίων πηγών, την παρούσα στιγμή καμία πλευρά δεν είναι σε θέση να καταλήξει σε τελικά συμπεράσματα για το ποια πλευρά ήταν αυτή που ξεκίνησε τον νέο πόλεμο. Ωστόσο, οι αναλυτές μπορούν να επισημάνουν με ακρίβεια, ότι η Τουρκία ωθούσε, καθ' όλο το προηγούμενο διάστημα, το Αζερμπαϊτζάν προς τον νέο πόλεμο. Σημειώνουν μάλιστα και τα ακόλουθα: Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για το ότι η Άγκυρα, σε συνεργασία με το Μπακού, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι διανύουμε πλέον την καλύτερη στιγμή για να ξεκινήσει μια νέα προσπάθεια κατάληψης σημαντικών εδαφών στο Καραμπάχ. Από την μια, το Αζερμπαϊτζάν έχει προ πολλού ξεπεράσει την Αρμενία

σε οικονομική και στρατιωτική ισχύ. Από άλλην, στο εσωτερικό της Τουρκίας και του Αζερμπαϊτζάν έχει γιγαντωθεί το κύμα εθνικισμού το οποίο προωθεί την ανάληψη στρατιωτικής δράσης. Την ίδια ώρα, ο πόλεμος στρέφει σε νέα μέτωπα το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης, η οποία μέχρι τώρα ήταν απασχολημένη με την οικονομική κρίση και την πανδημία. Τέλος, Άγκυρα και Μπακού θεωρούν ότι καμία ξένη δύναμη, με εξαίρεση την Μόσχα, δεν είναι σε θέση να ανατρέψει τα σχέδια του Αζερμπαϊτζάν για το Καραμπάχ.

Το σχέδιο της Μόσχας

Παράλληλα με την παραπάνω επισήμανση, εξετάζεται και ο ρόλος

που διαδραματίζει η Μόσχα στη νέα κρίση. Ως προς αυτό το ζήτημα, οι πηγές μας εστιάζουν σε δύο σημεία: Α) την οπτική γωνία της Ρωσίας για τον νέο πόλεμο στον άξονα Αρμενίας-Αζερμπαϊτζάν και Β) τον τελικό στόχο της Μόσχας στον Καυκάσο.

Ως προς το πρώτο ζήτημα, υπενθυμίζεται η έντονη δυσφορία της Μόσχας για την πρόσφατη αλλαγή σκυτάλης στην πολιτική εξουσία της Αρμενίας και σημειώνεται: «Οι Ρώσοι συνηθίζουν να χαρακτηρίζουν ως ξένο πράκτορα ή εχθρικό παράγοντα όλες τις πολιτικές και στρατιωτικές δυνάμεις που δεν συνεργάζονται μαζί τους», σημειώνουν οι πηγές της «Κ» στην Μόσχα, οι οποίες προσθέτουν ότι αν και η ση-

μερινή κυβέρνηση της Αρμενίας δεν ελέγχεται πλήρως από την Δύση, σίγουρα δεν έχει την αποδοχή της Μόσχας.

Πρόκειται για μια κυβέρνηση, η οποία κατά το προηγούμενο διάστημα είχε προχωρήσει στην εκδίωξη πολιτικών και γραφειοκρατών που στο παρελθόν διατηρούσαν στενή συνεργασία με την ρωσική πλευρά. Μάλιστα χαρακτηριστικό ήταν το ερώτημα των ιδίων πηγών: «Πώς να ξεχάσει η Μόσχα ότι η Αρμενία απαγόρευσε πρόσφατα την εκπομπή ρωσικών καναλιών στην χώρα;». Με βάση λοιπόν, τα προαναφερμένα, οι πηγές μας στη Μόσχα δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο, η Ρωσία να επιτρέψει για ένα περιορισμένο χρονικό διάστημα στο

Αζερμπαϊτζάν να προβάλλει την επιθετικότητα του στον Καυκάσο. Έτσι η Μόσχα επιχειρεί συμμόρφωση και υπακοή της Αρμενίας, ενώ στη συνέχεια πιθανόν να παρέμβει προς άρση των πολεμικών επιχειρήσεων εμφανιζόμενη έτσι ως μια ουδέτερη δύναμη η οποία διά του κύρους της θα εγκαινιάσει τον διάλογο για την τελική λύση των προβλημάτων στο Καραμπάχ. Ως προς τον στόχο αυτό της Μόσχας, οι πηγές της «Κ» προσθέτουν ότι η Ρωσία ζητά εδώ και καιρό από την Αρμενία την επιστροφή ορισμένων περιοχών του Καραμπάχ στο Αζερμπαϊτζάν και από το Αζερμπαϊτζάν να στρέψει την προσοχή του στην προοπτική της αυτονομίας του Καραμπάχ.

ΑΡΘΡΟ / Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ Ν. ΠΟΧΑΝΗ

Η διένεξη για το Ναγκόρνο-Καραμπάχ και η εμπλοκή της Τουρκίας

Τα σύννεφα του πολέμου πλώνουν, για ακόμη μία φορά, πάνω από το νότιο Καυκάσο και την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, οι εχθροπραξίες μεταξύ Αρμενίας και Αζερμπαϊτζάν για το περικλειστο Ναγκόρνο - Καραμπάχ, βρίσκονται στην πέμπτη ημέρα. Το κατά πόσο οι συγκρούσεις θα γενικευτούν με την εμπλοκή της Ρωσίας και της Τουρκίας στα αντίπαλα στρατόπεδα και σε ποια έκταση, είναι ένα από τα ζητούμενα, όπως επίσης ζητούμενο είναι πού θα οδηγήσει τελικά αυτή η διένεξη. Οι αλληλοκατηγορίες όμως, σχετικά με το ποιος ευθύνεται και γιατί, έχουν ήδη αρχίσει.

Το ΥΠΕΞ της Αρμενίας έχει δηλώσει ότι Τούρκοι στρατιωτικοί εμπειρογνώμονες μάχονται με τις δυνάμεις του Αζερμπαϊτζάν, ενώ Αρμένιοι αξιωματικοί μιλούν για χιλιάδες μισθοφόρους από τη Συρία που έχουν αφικθεί στην περιοχή, με τις ευλογίες και το χρήμα της Άγκυρας. Συγκεκριμένα, ο Αρμένιος πρέσβης στη Ρωσία δήλωσε πριν από λίγες μέρες ότι η Τουρκία είχε στείλει περίπου 4.000 μαχητές από τη βόρεια Συρία στο Αζερμπαϊτζάν και ότι συμμετείχαν στις μάχες, γεγονός που ανέφεραν τα πρακτορεία ειδήσεων Interfax και RIA. Το Reuters δε, επικαλούμενο μαρτυρίες Σύριων μισθοφόρων, αναφέρει ότι αυτοί καταφθάνουν στο Αζερμπαϊτζάν με συντονισμό από την Άγκυρα, με την αμοιβή των 1.500 δολαρίων μηνιαίως. Από την άλλη πλευρά, συνεργάτης του Προέδρου του Αζερμ-

Το παιχνίδι εξουσίας για την Άγκυρα εδώ δεν είναι τόσο απλό όσο στη Λιβύη ή στη Συρία. Εδώ πρόκειται για την «πίσω αυλή» της Ρωσίας κι ένα κομμάτι της ιστορίας της.

παϊτζάν χαρακτήρισε όλα αυτά ως ανοησίες και προπαγάνδα του Ερεβάν, ενώ αρμόδιες πηγές της χώρας κατηγορήσαν την Ρωσία ότι στέλνει όπλα στην Αρμενία και συγκεκριμένα στη Ρωσική 102η Στρατιωτική Βάση, στο Γκιούμρι, κοντά στα τουρκικά σύνορα.

Ο Τούρκος Πρόεδρος, επανέλαβε τη στήριξη του προς το Αζερμπαϊτζάν, αναφέροντας ότι η Αρμενία πρέπει να τερματίσει άμεσα την κατοχή των εδαφών του Αζερμπαϊτζάν. Την κατηγορήσε δε, ότι χρησιμοποιεί Κούρδους μαχητές και την χαρακτήρισε ως «τη μεγαλύτερη απειλή για την ειρήνη στην περιοχή». Τα επιχειρήματά του, ο Τούρκος πρόεδρος τα βασίζει στο αφήγημα που έχει αναπτύξει σχετικά με αποτυχία της Ομάδας των Μινσκ (Ρωσία, ΗΠΑ και Γαλλία) να επιλύσει τα προβλήματα της 30χρονης διένεξης και ως εκ τούτου το Αζερμπαϊτζάν έπρεπε να πάρει την κατάσταση στα χέρια του. Αυτό, βέβαια, έχοντας τις διαβεβαιώσεις της Άγκυρας για πλήρη υποστήριξη.

Στην ΕΕ, το ξέσπασμα των ε-

Ο Τούρκος Πρόεδρος, επανέλαβε τη στήριξη του προς το Αζερμπαϊτζάν, αναφέροντας ότι η Αρμενία πρέπει να τερματίσει άμεσα την κατοχή των εδαφών του Αζερμπαϊτζάν.

θροπραξιών – εν μέσω πανδημίας, προσφυγικής κρίσης και στη σκιά τρομοκρατικών ενεργειών – έχει προκαλέσει αναστάτωση. Έχει αναδείξει τις ανεπιλύτες διαφωνίες και τη χρόνια εσωτερική αστάθεια, συμβασμούς και αναποφασιστικότητα που εξακολουθούν να επηρεάζουν βασικούς στρατηγικούς τομείς της Ένωσης.

Θα οδηγηθούν οι χώρες αυτές σε μια ολοκληρωτική σύγκρουση με τους γνωστούς πλέον υποστηρικτές τους ή στόχος κυρίως του

Αζερμπαϊτζάν είναι ανάκτηση των χαμένων εδαφών του, γύρω από τον θύλακα του Ναγκόρνο-Καραμπάχ, από τον πόλεμο του 1988 – 1992; Αν αυτό επιτευχθεί, θα προσδώσει στους Αζέρους δύο νίκες. Θα εκπληρωθεί μία χρόνια λαϊκή εντολή – πολιτική νίκη – και θα βρεθεί σε μία πλεονεκτική θέση μετά από μία πιθανή εκκενρία η οποία θα χαρακτηριστεί ως στρατιωτική νίκη. Αυτή, βέβαια, που απομένει είναι να φανεί πόσο μακριά μπορούν και θέλουν να φτάσουν, τόσο η Τουρκία

όσον και το Αζερμπαϊτζάν αλλά κυρίως η Ρωσία.

Η Τουρκία αποτελεί την κύρια οδό εξαγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου του Αζερμπαϊτζάν και το συναίσθημα που κυριαρχεί στη χώρα είναι ότι «η Τουρκία είναι μαζί μας και θα κάνουμε αυτό που πρέπει». Αυτό είναι κάτι που ο Ερντογάν γνωρίζει πολύ καλά και θέλει να το εκμεταλλευτεί για να επωφεληθεί οικονομικά με την πώληση περισσότερου στρατιωτικού υλικού στο Αζερμπαϊτζάν, κερδίζοντας παράλ-

ληλα καλύτερους όρους για τις εξαγωγές φυσικού αερίου και πετρελαίου. Για να γίνει όμως αυτό θα πρέπει να έρθει αντιμέτωπος με την Ρωσία και εδώ, δεν είναι ούτε Συρία ούτε Λιβύη. Οι δηλώσεις του Τούρκου προέδρου σχετικά με τη διαδικασία του Μινσκ, δεν ήταν καθόλου τυχαίες. Αντιμέτωπος με σοβαρές οικονομικές προκλήσεις στο εσωτερικό και με αμφιβόλου αποτελέσματος επιχειρήσεις στη Λιβύη, Συρία και Αφ. Μεσόγειο, η υποκίνηση αστάθειας στην υπόψη περιοχή, του προσδίδει ένα υπομόχλιο εξισορρόπησης των σχέσεων του με τη Ρωσία, στοχεύοντας στη δημιουργία μιας νέας διαδικασίας τύπου «Ασάν-βας» για το Ναγκόρνο Καραμπάχ (όπως ακριβώς στη Συρία) ενισχύοντας παράλληλα τη διαπραγματευτική του ισχύ σε ό,τι αφορά σε συγκρούσεις ενδιαφέροντος του. Αυτό όμως το παιχνίδι εξουσίας στη συγκεκριμένη περιοχή δεν είναι τόσο απλό όσο στη Λιβύη ή στη Συρία. Εδώ πρόκειται για την «πίσω αυλή» της Ρωσίας και ένα κομμάτι της ιστορίας της. Εξάλλου, το Αζερμπαϊτζάν δεν βρίσκεται σε εμπόλεμη κατάσταση με τη Ρωσία και ούτε το επιθυμεί. Απεναντίας, αν βρεθεί στο δίλημμα επιλογής μεταξύ μιας υπερδύναμης και μιας χώρας που φιλοδοξεί να γίνει περιφερειακή δύναμη, εκτιμά ότι η απάντησή δεν είναι δύσκολη.

Ο κ. Κυριάκος Ν. Ποχάνης είναι αρχιλοίαρχος ε.α. ΠΓΝ πρώην διοικητής του Κυπριακού Ναυτικού.

Ομόνοια: Δεν φοβάται, έχει τα όπλα

Δύσκολο αλλά όχι ακατόρθωτο το έργο των «πράσινων» στους ομίλους του Γιουρόπα Λιγκ

Αντίπαλοι για το «τριφύλλι» (πέμπτος όμιλος) είναι, με βάση την κλήρωση, ο ΠΑΟΚ, η πρωτάρα Ισπανική Γρανάδα και η Ολλανδική PSV Αϊντχόβεν. Η Ολλανδική ομάδα, με τεράστια ευρωπαϊκή εμπειρία, έχει κατακτήσει το Uefa Cup τη σεζόν 1977-1978 αλλά και το European Cup / Uefa Champions League μια δεκαετία αργότερα (1987-1988). Συμμετέχει σε ευρωπαϊκή διοργάνωση κάθε χρόνο από το 1974 μέχρι και σήμερα.

Η Αϊντχόβεν δείχνει φαβορί, όμως οι άλλοι δυο αντίπαλοι δεν είναι ανυπέρβλητοι.

Στη χώρα της είναι κορυφαία ομάδα και η μεγάλη αντιπαλος του Αγιάξ, μετρώοντας 24 πρωταθλήματα και 9 Κύπελλα. Πρωτάρα στα ευρωπαϊκά κύπελλα η Γρανάδα, η οποία πέρασε τρεις προκριματικούς γύρους. Σκληροτράχηλη και ικανή να κάνει ζημιές και στους μεγάλους, όπως απέδειξε πέρυσι κόντρα σε Μπαρτσελόνα και Ατλέτικο Μαδρίτης. Ο ΠΑΟΚ έχει κάνει άλματα προόδου τα τελευταία χρόνια κερδίζοντας τίτλους, αποκτώντας παράλληλα διαφορετική νοοτροπία από ότι προηγούμενως, έχει μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και αναζητεί την Ευρωπαϊκή διακρίση. Φέτος έκανε άλλη μια απόπειρα για τους ομίλους του Τσάμπιονς Λιγκ αλλά δεν τα κατάφερε. Η Ομόνοια σαφώς και δεν είναι χαμένη από χέρι. Η Ολλανδική ομάδα δείχνει φαβορί, όμως οι άλλοι δυο αντίπαλοι δεν είναι ανυπέρβλητοι για την... ευρωπαϊκή Ομόνοια που έδειξε ότι μπορεί να σταθεί πολύ καλά στο οποιοδήποτε γήπεδο και έδειξε (ότι ξέρει) να παίρνει το θετικό αποτέλεσμα. Επίσης έχει και άλλο ένα πλεονέκτημα. Δύσκολα δέχεται γκολ.

ΑΪΝΤΧΟΦΕΝ

Ψάχνει τον δρόμο της

Ντόνιελ Μάλβεν.

κινάμε ότι η Αϊντχόφεν έχει στην τροπαιοθήκη της δύο ευρωπαϊκά τρόπαια (1988 Champions League, 1978 Κύπελλο UEFA).

Προπονητής: Μετά την περιπλάνησή του στα γήπεδα της Κίνας, ο Ρότζερ Σμιντ αποφάσισε να επιστρέψει στην Ευρώπη. Ο 53χρονος Γερμανός κόουτς έπειτα από έναν χρόνο αποχής από τους πάγκους ανέλαβε την Αϊντχόφεν για να την οδηγήσει στις επιτυχίες. Πρόκειται για έναν κόουτς που δίνει μεγάλο βάρος στην τακτική και δεν αλλάζει το αγαπημένο του 4-3-2-1.

Αστέρι: Ο Ντόνιελ Μάλβεν ξεκίνησε την καριέρα του από τις ακαδημίες του Αγιάξ και η Άρσεναλ τον απέκτησε στα 16 του. Το καλοκαίρι του 2018 πήγε στην Αϊντχόφεν και ήδη θεωρείται το σημαντικότερο περιουσιακό της στοίχειο. Με τη φανέλα της μετρά 76 συμμετοχές με 31 γκολ και 15 ασίστ.

Η κλήρωση της Παρασκευής έφερε στον δρόμο της Ομόνοιας τον ΠΑΟΚ, τη Γρανάδα και την Αϊντχόβεν.

ΠΑΟΚ

Γνώριμος και φιλόδοξος

Δημήτρης Γιαννούλης.

σημένη χρονιά τερμάτισε στην 2η θέση, άρchiσε τις υποχρεώσεις του από τον δεύτερο προκριματικό γύρο του Champions League και έφτασε μέχρι τα play-off όπου άφησε εκτός τις Μπσεϊκτάς (3-1) και την Μπενφίκα (2-1). Έμεινε εκτός των ομίλων της κορυφαίας διασυλλογικής διοργάνωσης, με ισορριθμιές ήττες (1-2) από την Κράσνονταρ. Έχει καταφέρει μέχρι σήμερα να προκριθεί εννέα φορές στους ομίλους του Europa League. Στο παλμαρές του έχει 3 πρωταθλήματα Ελλάδος και 7 κύπελλα.

Προπονητής: Ο 41χρονος Αμπέλ Φερέϊρα βρίσκεται στην ομάδα από τον Ιούνιο του 2019. Φέτος καλείται να εφαρμόσει το πλάνο της μετάρσσης από τον ΠΑΟΚ των τίτλων σε μια πιο νεανική και φιλόδοξη ομάδα.

Αστέρι: Ξεχωρίζει φέτος ο 24χρονος Δημήτρης Γιαννούλης. Ο αριστερός μπακ-χαφ αποτελεί τον πιο δημιουργικό παίκτη μέχρι στιγμής της ομάδας.

ΓΡΑΝΑΔΑ

Η Ισπανίδα Σταχτοπούτα

Ρομπέρτο Σολδάδο.

ζημιά στους αντιπάλους της.

Προπονητής: Αν η Γρανάδα οφείλει σε κάποιον την παρουσία της στα ευρωπαϊκά σαλόνια αυτός είναι ο Ντιέγκο Μαρτίνες. Στα 39 του χρόνια πια είναι ο εκείνος που έδειξε το δρόμο των επιτυχιών στην ομάδα της Ανδαλουσίας. Την ανέλαβε από τη δεύτερη κατηγορία και πλέον αγωνίζεται στην Ευρώπη. Στο τεχνικό κομμάτι ο Μαρτίνες επιλέγει συνήθως το 4-2-3-1 και θέλει οι παίκτες του να πιέζουν τον αντίπαλο ψηλά στο γήπεδο.

Αστέρι: Ο Ρομπέρτο Σολδάδο είναι ένας σκόρερ με μεγάλη συνέπεια. Ακόμα και τώρα στα 35 του χρόνια είναι ένας ποδοσφαιριστής που κάνει τη διαφορά με τα γκολ του. Είναι παίκτης που πάντα βρίσκεται στο σωστό σημείο και εάν τον ξεχάσεις σε τιμωρεί. Αυτό μαρτυρούν άλλωστε και τα 198 τέρματα που έχει πετύχει στην καριέρα του.

αζε... που πλέον όμως δεν είναι. Για όσους κιάλας πιστεύουν στην μεταφυσική, ορθώς ισχυρίζονται ότι το έτος 2020 δύσκολα θα ξεχαστεί.

* * * * *

Μαρίνος Ουζουνίδης

Δεν χρειάζεται να γνωρίζεις κάποιος τα... μουσικά του ρεπορτάζ ΑΠΟΕΛ για να εκτιμήσει τη δύσκολη θέση στην οποία βρίσκεται ο Μαρίνος Ουζουνίδης. Και ούτε άμοιρος ευθυνών μπορεί να είναι ο ελλαδίτης προπονητής. Απ' εκεί και πέρα, όμως, αν η διοίκηση του ΑΠΟΕΛ αποφασίσει να προβεί εκ νέου σε αλλαγή, μαζί με το όποιο σκεπτικό μιας τέτοιας απόφασης, θα πρέπει να εξηγήσει, κάτω από ποιες προϋποθέσεις οι ίδιοι άνθρωποι που αποφάσισαν να εμπιστευτούν τον Μαρίνο Ουζουνίδη πέρσι, οι ίδιοι άνθρωποι που ανανέωσαν το συμβόλαιό του το καλοκαίρι, έχουν διαμορφώσει τώρα μια διαφορετική άποψη. Γιατί ακόμη και σωστή να κρίνεται κάποτε μια αλλαγή προπονητή, εύλογη θα είναι η Ομόνοια, θα έπεφτε το γέλιο της αρκούδας. Με ανέκδοτο θα έμοι-

* * * * *

Το γέλιο της αρκούδας

Άμα πριν από πέντε χρόνια κάποιος σε μια ποδοσφαιρική κουβέντα έλεγε ότι η μοναδική κυπριακή ομάδα που βρίσκεται στις ευρωπαϊκές διοργανώσεις θα είναι η Ομόνοια, θα έπεφτε το γέλιο της αρκούδας. Με ανέκδοτο θα έμοι-

δες που είχε σαν αποτέλεσμα να δοθεί πέναλτι στο τελευταίο λεπτό και να χάσει ο ΑΠΟΕΛ την πρόκριση. Το να στοχοποιείται όμως ο παίκτης, και κάποιος μάλλον έντεχνα να του φορτώνουν τον αποκλεισμό αγνοώντας τους πραγματικούς λόγους... φτάνει σε σημείο κανιβαλισμού. Οι άτυχες στιγμές ενός παίκτη ή ομάδας είναι μέρος του παιχνιδιού, κάποιος όμως είτε λόγω σκατοσύνης, είτε για δικούς τους λόγους, δεν έχουν κανένα πρόβλημα να ριξουν τον παίκτη στην πυρά... και να τον φάνε.

* * * * *

Αντιπολίτευση

Μέσα στα πολλά που προκύπτουν από τον αποκλεισμό του ΑΠΟΕΛ, είναι και η έντονη γκρίνια για όλα τα θέματα. Είναι στο παρασκήνιο του ΑΠΟΕΛ η κριτική στη διοίκηση Πετρίδη για τον τρόπο που διαχειρίζεται την εταιρεία και μια αποτυχία σαν αυτή στην Τσεχία τη φέρνει στο προσκήνιο. Μένει να φανεί αν υπάρχει πρόθεση από παράγοντες να βγουν μπροστά και ενώπιον. Κάτι που

* * * * *

Κανιβαλισμός

Ναι είναι όντως απαράδεκτη η ανιστορητική μάλλον ενέργεια του Ζεράλ-

ΑΠΟΨΕΙΣ

Αλλάξτε το... άμεσα!

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΝΟΥ

Αρχικά να πούμε το αυτονόητο. Ότι δηλαδή το λάθος δεν διορθώνεται με λάθος. Όπως επίσης ν' αναφέρουμε ότι άμα προσπαθείς να βολέψεις φίλους, συμβόλαια, συμφέροντα και τις δημόσιες σχέσεις σου, τη σάρα και τη μάρα, δεν μπορεί σε κάποια φάση θα τα βρεις μπροστά σου.

Κάπως έτσι φαίνεται να ισχύει και στην περίπτωση της ποδοσφαιρικής Ομοσπονδίας του νησιού. Γιατί όταν τον περασμένο Μάη, λάμβαναν την απόφαση, μετά από του κόσμου τα μαγειρέματα, να διακόψουν αρχικά το πρωτάθλημα και μετέπειτα ν' αυξήσουν τις ομάδες και τις αγωνιστικές σε μια περίοδο ανασφαλής λόγω του κορωνοϊού, δεν είχαν καν προφανώς σκεφτεί ότι η επιδημία αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα τούτης της εποχής.

Αντί δηλαδή να λάβουν υπόψη ότι με τον ιό ανάμεσά μας, η διεξαγωγή του πρωταθλήματος γίνεται εν μέσω ανασφάλειας και χρονικής πίεσης λόγω του Euro που ακολουθεί, οι «σοφοί» του ποδοσφαίρου μας, αντί να μειώσουν τις αγωνιστικές και τις ομάδες, έκαναν ακριβώς το αντίθετο!

Και τώρα πια τους μπήκε σ' ένα παπούτσι και τα δύο πόδια. Γιατί και ο χρόνος πιέζει και ο κορωνοϊός βρήκε οξίσμα στο ποδόσφαιρο και μπήκε για τα καλά ενώ το πρωτόκολλο που εκπρόνησαν δεν μοιάζει εφαρμόσιμο από την πρώτη κιόλας περίπτωση που προέκυψε.

Και εκεί που αποφάσισαν ότι καμία αγωνιστική δεν θ' αναβληθεί ανεξαρτήτως των κρουσμάτων που υπάρχουν σε μια ή και πολλές ομάδες, κάνουν δεύτερες σκέψεις και ξανά μανά παρασκήνια μήπως και ανατρέψουν οι ίδιοι τις αποφάσεις τους!

Ο ερασιτεχνισμός, η έλλειψη προνοητικότητας και οργανωτικότητας στην αποθώωση τους!

Έτσι όπως πλέον τα έχουν κάνει, δεν έχουν άλλη επιλογή από το ν' αναθεωρήσουν και γιατί όχι άμεσα ν' αλλάξουν τη μορφή του πρωταθλήματος. Να κάτσουν επιτέλους με επαγγελματικό τρόπο, αγνοώντας τα συμφέροντα του καθενός ή και των ομάδων και να δημιουργήσουν ένα πλάνο βασισμένο πάνω στα ομολογούμενα μεταβλητά δεδομένα που δημιουργούνται λόγω της πανδημίας.

Ας αφήσουν έστω και την υστάτη την μόνιμη πασυνήθεια τους να βολέουν κάθε λογής παράγοντα και ας εξεγύρουν τους τρελούς που θα καταστήσουν το φετινό πρωτάθλημα κατά κάποιο τρόπο βιώσιμο.

Και αν επιτέλους το κάνουν... θα πρέπει να γίνει άμεσα, διαφορετικά όσο περνά ο χρόνος η εξέλιξη αλλά και η αξιοπιστία του πρωταθλήματος, θα υποστεί ζημιά ανεπανόρθωτη!

Διαχείριση αποτυχίας

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

Είχε βρεθεί και πριν από δύο χρόνια σε παρόμοια θέση και κατάσταση η ομάδα του ΑΠΟΕΛ, το τωρινό σκηνικό, ωστόσο, δείχνει πολύ πιο δύσκολο ως προς τη διαχείριση της αποτυχίας, τόσο αγωνιστικά, όσο και από οικονομικής πλευράς.

Όταν το καλοκαίρι του 2018, προέκυπτε ο αποκλεισμός στο Καζακστάν από την Αστανά, η εντύπωση που επικρατούσε ήταν πως ν τότε ομάδα του ΑΠΟΕΛ είχε πολύ περισσότερες δυνατότητες, τις οποίες δεν μπόρεσε να αξιοποιήσει ο τότε προπονητής Μπρούνο Μπαλταζάρ. Άποψη η οποία σε μεγάλο βαθμό επιβεβαιώθηκε στη συνέχεια, με αλλαγή προπονητή (Μπαλταζάρ – Τραπετσάνη) και κατάκτησης ενός ακόμη πρωταθλήματος.

Παρόμοια άποψη – εκτίμηση για τις δυνατότητες του φετινού ΑΠΟΕΛ, δεν μπορεί για την ώρα τουλάχιστο να προκύψει. Αναμιμνήσκω, σημαντικό μέρος της ευθύνης για την ευρωπαϊκή αποτυχία έχει ο Μαρίνος Ουζουνίδης. Δύσκολα, ωστόσο, μπορεί κάποιος να επικριματολογήσει και πολύ περισσότερο να πείσει, πως με άλλο προπονητή στον πάγκο, μπορεί το ΑΠΟΕΛ να παρουσιάσει μια πολύ καλύτερη εικόνα στη συνέχεια. Σαφώς δεν μπορεί να αποκλειστεί η πιθανότητα αγωνιστικής βελτίωσης, αυτή τη στιγμή, ωστόσο, το μέχρι στιγμής δείγμα οκτώ επίσημων αγώνων, το καθιστά αμφίβολο.

Όταν το καλοκαίρι του 2018 η διοίκηση του ΑΠΟΕΛ μετρούσε τη ζημιά από την απώλεια εσόδων, λόγω της μη συμμετοχής σε ευρωπαϊκό όμιλο, ήταν μόλις η πρώτη φορά μετά από τέσσερα χρόνια συνεχόμενων προκρίσεων σε φάση ομίλων, κάποιες μάλιστα στο Τσάμπιονς Λιγκ. Πιο απλά, για τη ζημιά του 2018 υπήρχε πολύ μεγαλύτερη δυνατότητα διαχείρισης, από τα έσοδα δεκάδων εκατομμυρίων των προηγούμενων χρόνων. Του φετινού αποκλεισμού, προηγήθηκε η ζημιά λόγω πανδημίας και κυρίως η επίσημη θέση για αναγκαστική δραστητική μείωση προϋπολογισμού. Λίγα μόλις λεπτά πριν την έναρξη του αγώνα στο Λίμπερετς, ο Πρόεδρος Πετρίδης τόνιζε την αναγκαιότητα και σημασία, από οικονομικής πλευράς, της πρόκρισης και σε σχέση με το μπόνους της ΟΥΕΦΑ, προκειμένου να εξασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία της εταιρίας, στο υπόλοιπο της φετινής περιόδου.

Η διαχείριση της επόμενης δύσκολης μέρας, είναι αυτή τη στιγμή το ζητούμενο και όχι απλά η απόδοση ευθυνών, τα λαϊκά δικαστήρια και το ενδεχόμενο εξήλαστων θυμάτων... Το ΑΠΟΕΛ γιγαντώθηκε στα προηγούμενα χρόνια, από τις μαζεμένες μεγάλες του επιτυχίες και απαιτείται τώρα ανάλογος χειρισμός, όπως αρμόζει σε ομάδες τέτοιου μεγέθους.

Μεταβολές εβδομάδας

X.A.K.
-0,25%X.A.
1,25%

Dow Jones

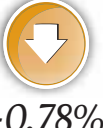
2,29%

Nasdaq

1,89%

Nikkei

-0,78%

Dax

0,99%

FTSE 100

0,97%

ΔΝΤ
Καμπανάκι
για πιθανές
πρωτεύσεις
φτωχών χωρών
Σελ. 10

Πετρέλαιο

-6,19%

€/€

0,73%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΛΙΑΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Στον ωκεανό της πανδημίας
ναυάγησαν οι επιχειρήσεις

Σε απόγνωση βρίσκονται οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στις τουριστικές περιοχές και ιδιαίτερα στην Αγ. Νάπα και τον Πρωταρά. Πολλά καταστήματα δεν άνοιξαν και πολλά άλλα βρίσκονται ένα βήμα πριν από το λουκέτο εξαιτίας της πανδημίας. Ζητούν περαιτέρω στήριξη από το κράτος. **Σελ. 5**

ΝΕΑ ΜΟΡΦΗ ΓΡΑΦΕΙΩΝ

Η πανδημία αλλάζει
τους χώρους εργασίας

Μια νέα γενιά κτιρίων γραφείων και εν γένει χώρων εργασίας πρόκειται να αναδυθεί στην εποχή μετά την πανδημία. Ηδη οι επιχειρήσεις-χρήστες στην Ελλάδα και οι επενδυτές συνεργάζονται, ώστε να διαμορφώσουν γραφεία που να είναι λειτουργικά και να καλύπτουν τις νέες ανάγκες. **Σελ.12**

Σε χαμηλές πτήσεις το σχέδιο ΕΣΤΙΑ

Διαψεύστηκαν οι προσδοκίες για κάλυψη 15.000 δανειοληπτών - Αισθητά μειωμένο το ενδιαφέρον

Οι **προσδοκίες** ότι το σχέδιο ΕΣΤΙΑ θα βοηθούσε περί τους 15 χιλιάδες δανειολήπτες με συνολικό δανεισμό 3,4 δισ. ευρώ, για τους οποίους το κράτος θα διέγραφε το 1/3 της οφειλής τους και έπειτα θα έδινε στις τράπεζες το 1/3 της μηνιαίας δόσης

του κάθε δανειολήπτη που θα συμμετείχε στο Σχέδιο, φαίνεται να διαψεύδονται. Συγκεκριμένα, μέχρι σήμερα, λαμβάνοντας υπόψη τις υποβολές αιτήσεων κατά τον επιπρόσθετο χρόνο που δόθηκε από 1η μέχρι 15η Ιουνίου 2020 στα

πλαίσια των μέτρων στήριξης της οικονομίας για αντιμετώπιση των επιπτώσεων του κορωνοϊού, έχουν υποβληθεί 3.071 αιτήσεις που αντιστοιχούν σε 3.801 λογαριασμούς και ποσό €887εκ. Οι πλήρως συμπληρωμένες αιτήσεις ανέρχονται

στις 1.521 που αντιστοιχούν σε 1.858 λογαριασμούς και ποσό €416 εκ. Οι μέχρι σήμερα εγκεκριμένες αιτήσεις από το Υπουργείο Εργασίας αντιστοιχούν σε 550 λογαριασμούς και ποσό €113 εκ. Ένας στους δύο δεν είναι επιλέξιμος για

το Σχέδιο, είτε από τη μεριά των τραπεζών, είτε από μεριάς Υπ. Εργασίας. Τα παραπάνω στοιχεία προβάλλουν την ανάγκη για δημιουργία ενδεχομένου ενός νέου Σχεδίου και αποδεικνύουν την αποτυχία εφαρμογής του. **Σελ. 3**

Οι πιο ακριβές και παράξενες αγορές μέσω eBay

Η **eBay** αποκάλυψε τα πιο παράξενα και ακριβά αντικείμενα που πουλήθηκαν ποτέ μέσω αυτής. Ορισμένα από τα ακριβότερα προϊόντα που διατέθηκαν στο αγοραστικό κοινό είναι ένα γιγαντιαίο γιοτ (Gigayacht), το οποίο έπιασε «μόλις» τα 168 εκατ. δολάρια, καθώς και ένα αεροσκάφος τύπου Gulfstream II, του οποίου το αντίτιμο έφθασε τα 4,9 εκατ. δολάρια. **Σελ. 11**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Οικονομική προσέγγιση σε περίοδο παρατεταμένης πανδημίας

Οι **πρόσφατες** εξελίξεις επιβεβαιώνουν ότι ο κορωνοϊός θα εξακολουθήσει να επηρεάζει τις παγκόσμιες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες τουλάχιστον μέχρι τα μέσα του 2021. Οι δυσμενείς επιπτώσεις είναι πρωτόγνωρες. Βιώνουμε τη μεγαλύτερη οικονομική ύφεση στη σύγχρονη ιστορία η οποία πλήττει σε μεγαλύτερο βαθμό οικονομίες με εξαγωγικό χαρακτήρα, όπως η Κύπρος.

Έγκυροι αναλυτές προειδοποιούν για σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις μακροχρόνιου χαρακτήρα, κυρίως λόγω των επιχειρήσεων που δε θα μπορέσουν να αντέξουν την παρατεταμένη οικονομική κρίση αλλά και λόγω του δυσθεώρητου δημόσιου και, σε σημαντικό αριθμό χωρών, ιδιωτικού χρέους που έχει αυξηθεί τους τελευταίους μήνες.

Η μέχρι σήμερα πολιτική προσέγγιση των διεθνών οικονομικών οργανισμών και αρμόδιων δημόσιων αρχών αναδεικνύει πανομοιότυπα χαρακτηριστικά σε παγ-

κόσμιο επίπεδο: περιορισμό της οικονομικής δραστηριότητας και της κοινωνικής ζωής, ενίσχυση της ιατροφαρμακευτικής υποδομής με παράλληλη τόνωση της απασχόλησης και των εισοδημάτων, καθώς και της ρευστότητας των επιχειρήσεων. Τα διδάγματα είναι πολλαπλά και χρήσιμα. Οι πιο επιτυχημένες χώρες είναι αυτές που έδρασαν έγκαιρα και αποφασιστικά στη βάση στρατηγικού σχεδιασμού που εκπονήθηκε με τη βοήθεια επιστημόνων, έθεσαν την υγεία των πολιτών στο επίκεντρο ξεπερνώντας το λανθασμένο δίλημμα υγεία ή οικονομία, και πρόσφεραν ουσιαστικά απεριόριστη νομισματική και δημοσιονομική στήριξη. Η θεώρηση που επικράτησε είναι ότι, στις πρωτοφανείς συνθήκες που βιώνουμε, σημασία έχει η μέγιστη δυνατή αναπλήρωση εισοδημάτων των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων και η διατήρηση της απασχόλησης ενώ τα θέματα δημοσιονομικής και ευρύτερης μακροοικονομικής στα-

θερότητας ορθά τέθηκαν, σε βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, σε δεύτερη προτεραιότητα.

Το ερώτημα που λογικά αναφύεται αφορά την ενδεικνυόμενη μακροπρόθεσμη πολιτική, λαμβάνοντας υπόψη την εκτεταμένη διάρκεια της πανδημίας αλλά και τις μακροχρόνιες αρνητικές επιπτώσεις. Το θέμα έχει δύο βασικές διαστάσεις. Η πρώτη αφορά τη διαμόρφωση της νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής, δεδομένου του ήδη υψηλού, και για πολλούς υπέρμετρου, δημόσιου και ιδιωτικού χρέους. Η δεύτερη αφορά την προώθηση αναγκαίων διαρθρωτικών αλλαγών για προσαρμογή της οικονομίας στην μετα-κορωνοϊό εποχή.

Σε ό,τι αφορά την πρώτη διάσταση, η πλειοψηφία των αναλυτών υποστηρίζει ότι πρόωπη υιοθέτηση περιοριστικών μέτρων για ανάσχεση του υπερβολικού χρέους αποτελεί λανθασμένη στρατηγική. Σημαντικοί παράγοντες συνηγο-

ρούν υπέρ αυτής της προσέγγισης. Τα ιστορικά χαμηλά, και για ορισμένες χώρες αρνητικά, επιτόκια περιορίζουν την ουσιαστική επιβάρυνση του υψηλού χρέους, δεδομένης μάλιστα της πρόβλεψης ότι τα πραγματικά επιτόκια θα παραμείνουν σε χαμηλά επίπεδα για παρατεταμένο διάστημα. Επιπλέον, ο κίνδυνος αναζωπύρωσης πληθωριστικών πιέσεων φαίνεται για το προβλεπτό μέλλον περιορισμένος. Σημειώνεται όμως η επιτακτική ανάγκη σταδιακής διορθωτικής πορείας όταν και εφόσον οι συνέπειες της πανδημίας αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά τα επόμενα δύο με τρία χρόνια, με σκοπό τη δημιουργία του απαραίτητου περιθωρίου νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής προς αντιμετώπιση μελλοντικών προκλήσεων.

Σε ό,τι αφορά τη δεύτερη διάσταση, ο προβληματισμός έγκειται στην υλοποίηση διαρθρωτικών αλλαγών που να κινούνται σε τρεις βασικούς άξονες οι οποίοι σπρί-

ζουν: (α) την ενσωμάτωση ευάλωτων κοινωνικών στρωμάτων, (β) την επίτευξη φιλόδοξων στόχων στα θέματα κλιματικής αλλαγής, και (γ) τη διαμόρφωση ενός κατάλληλου επιχειρηματικού περιβάλλοντος μέσω της αξιοποίησης σύγχρονων τεχνολογιών και μεταρρυθμίσεων που στοχεύουν σε αυξημένη παραγωγικότητα. Μέσω του προγράμματος "ΕΕ Επόμενη Γενιά", η ΕΕ προσφέρει το πλαίσιο αλλά και τους οικονομικούς πόρους προς την κατεύθυνση των τριών αξόνων. Εναπόκειται όμως στις χώρες μέλη, περιλαμβανομένων και της Κύπρου, να το αξιοποιήσουν ξεπερνώντας παρωχημένα πρότυπα και διαμορφώνοντας τις κατάλληλες προϋποθέσεις που στοχεύουν σε ένα καλύτερο αύριο.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθυνών σύμβουλος της Pricewaterhouse Coopers Investment Services.

Cyprus Annual Review

Χτίζουμε πάνω στις επιτυχίες μας
Επικεντρωνόμαστε στο μέλλον.

www.pwc.com.cy/annual-review

ΑΝΑΛΥΣΗ Του KALLUM PICKERING*

Η ύφεση στη Βρετανία δεν είναι βαθύτερη σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη

Μετά τη συρρίκνωση κατά 2,5% που σημείωσε το πρώτο τρίμηνο του έτους, το πραγματικό ΑΕΠ της Βρετανίας σημείωσε πτώση ρεκόρ 19,8% το δεύτερο τρίμηνο. Συγκρινόμενη με κάθε άλλη χώρα, η ύφεση της Βρετανίας ήταν φοβερή. Ισως, όμως, παίζουν κάποιο ρόλο ορισμένοι παράγοντες στατιστικής φύσεως που είναι ιδιαίτεροι στην περίπτωση της Βρετανίας (και σε μικρότερο βαθμό και για άλλες χώρες, όπως η Γαλλία).

Αν εξετάσουμε τη μεταβολή που σημειώθηκε στο πραγματικό ΑΕΠ διαφόρων χωρών από το τελευταίο τρίμηνο του

ρισαν άλλες χώρες.

Είναι βέβαιο ότι αν η βρετανική κυβέρνηση είχε αντιδράσει ταχύτερα στην πανδημία, θα είχε περιορίσει τη ζημιά που αυτή προκάλεσε τόσο στη δημόσια υγεία όσο και στην οικονομία της χώρας. Η σύγκριση των στοιχείων για το πραγματικό και το ονομαστικό ΑΕΠ θέτει υπό αμφισβήτηση την εντύπωση που επικράτησε ότι η Βρετανία υπέστη μια ύφεση πολύ βαθύτερη και χειρότερη σε σύγκριση με τις άλλες ανεπτυγμένες οικονομίες ακριβώς επειδή καθυστέρησε να αναστείλει την οικονομική δραστηριότητα.

Μετά την ισχυρή ανάκαμψη που γνώρισε το τρίτο τρίμηνο, με το πραγματικό ΑΕΠ να ενισχύεται κατά περίπου 16%, ο ρυθμός αναμένεται πως το τελευταίο τρίμηνο του έτους θα μετριασθεί σε μια ανάπτυξη της τάξεως του 2,5%.

Η επιβράδυνση οφείλεται σε δύο καθοριστικούς παράγοντες.

Ο ένας είναι οι ήπιοι περιορισμοί που λαμβάνονται για να αναχαιτισθεί το δεύτερο κύμα της πανδημίας και η αβεβαιότητα για την έκταση αυτών των μέτρων, καθώς θα υπονομεύσουν την εμπιστοσύνη και τη δραστηριότητα.

Ο δεύτερος παράγοντας είναι η αβεβαιότητα για το Brexit, που εντείνεται όσο πλησιάζει η τελική προθεσμία για τη σύναψη εμπορικής συμφωνίας με την Ε.Ε. Ο φόβος πως η Βρετανία θα εξοστρακισθεί από την ενιαία αγορά κατά ασυντάκτο τρόπο θα εξώθησε πολλές επιχειρήσεις να αναβάλουν καθοριστικές αποφάσεις τους για προσλήψεις και επενδύσεις έως το νέο έτος.

* Ο κ. Kallum Pickering είναι οικονομολόγος της επενδυτικής τράπεζας Berenberg.

Το σύστημα Amazon One συνδέει ψηφιακά το αποτύπωμα της παλάμης του πελάτη με την πιστωτική του κάρτα, επιταχύνοντας τη διαδικασία αγοράς.

Αγορές με την παλάμη

ΣΙΑΤΑ. Με την παλάμη του χεριού θα μπορούν να πραγματοποιούν αγορές οι πελάτες της Amazon σε κάποια από τα καταστήματα που διαθέτει ο κολοσσός του διαδικτυακού εμπορίου. Η εταιρεία εγκαινίασε το σύστημα Amazon One, το οποίο συνδέει ψηφιακά το αποτύπωμα της παλάμης του πελάτη με την πιστωτική του κάρτα, επιταχύνοντας τη διαδικασία αγοράς. Ο πελάτης θα μπορεί να πλησιάζει την παλάμη του στην ειδική συσκευή ανάγνωσης και να αποκτά πρόσβαση στο κατάστημα, τα ταμεία και στο προϊόν που έχει ήδη παραγγείλει online. Οι πελάτες των σημερνών καταστημάτων Amazon χρησιμοποιούν κωδικό QR, που τους έχει σταλεί στο κινητό τους τηλέφωνο, για να ανοίξουν τις ηλεκτρονικές θύρες και να εισέλθουν στο κατάστημα.

Η νέα μέθοδος πληρωμών θα είναι διαθέσιμη αρχικά σε δύο καταστήματα της εταιρείας στο Σιάτλ των ΒΑ ΗΠΑ, προτού αξιοποιηθεί και σε παραρτήματα στο Σαν Φρανσίσκο, το Σικάγο και τη Νέα Υόρκη. Η Amazon σχεδιάζει να εννοκιάσει το σύστημα αναγνώρισης παλάμης σε επι-

χειρήσεις όπως στάδια ή μεγάλα συγκροτήματα γραφείων.

Μιλώντας στο δίκτυο CNN, ο αντιπρόεδρος λιανικών πωλήσεων της Amazon, Ντίλιπ Κουμάρ, εκτιμά ότι το νέο σύστημα, το οποίο είχε σχεδιασθεί πολύ πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας, αναμένεται να ικανοποιήσει τους καταναλωτές σε αναζήτηση υγιεινομικά ασφαλών μεθόδων αγοράς και παραλαβής προϊόντων. Επικριτές των εταιρικών μεθόδων της Amazon προειδοποιούν, όμως, ότι οι καταναλωτές θα πρέπει να είναι καχύποπτοι απέναντι σε κάθε προσπάθεια της εταιρείας που σερβιρνών καταστημάτων Amazon χρησιμοποιούν κωδικό QR, που τους έχει σταλεί στο κινητό τους τηλέφωνο, για να ανοίξουν τις ηλεκτρονικές θύρες και να εισέλθουν στο κατάστημα.

Η νέα μέθοδος πληρωμών θα είναι διαθέσιμη αρχικά σε δύο καταστήματα της εταιρείας στο Σιάτλ των ΒΑ ΗΠΑ, προτού αξιοποιηθεί και σε παραρτήματα στο Σαν Φρανσίσκο, το Σικάγο και τη Νέα Υόρκη. Η Amazon σχεδιάζει να εννοκιάσει το σύστημα αναγνώρισης παλάμης σε επι-

REUTERS

ΔΗΚΤΗΣ

Νομική οδός

Όπως δήλωσε ο πρόεδρος της Κομισιόν, η ΕΕ θα εκκινήσει τις νομικές διαδικασίες για να εμποδίσει το Λονδίνο να χρησιμοποιήσει την εσωτερική του νομοθεσία για να αλλοιώσει τη συμφωνία αποχώρησης που υπέγραψε τον προηγούμενο χρόνο. Σύμφωνα με αναλυτές, η έκβαση αυτή σηματοδοτεί ουσιαστικά την απόφαση της ΕΕ να μην συνεχίσει τις διαπραγματεύσεις με τη Βρετανία για τη σχέση των δυο μερών μετά το Brexit, εγκαταλείποντας τη διαδικασία και στέλνοντάς την στις αίθουσες των δικαστηρίων για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Την ίδια στιγμή επιλέγει και να μην συγκρουστεί κρατώντας την πόρτα ανοικτή για επιστροφή στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων εφόσον κριθεί αναγκαίο.

● ● ● ●

Εκλογές χωρίς εμβόλιο

Ο πρόεδρος των ΗΠΑ στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στη διάθεση εγκεκριμένου εμβολίου για τον COVID-19 πριν τις εκλογές της 3ης Νοεμβρίου. Σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο, πιστεύει πως θα έχει το πιο δυνατό τεκμήριο για να αποδείξει ότι έχει διακριστεί μια τεράστια εθνική κρίση επιτυχώς. Πάντως, ο επικεφαλής επιδημιολόγος Anthony Fauci, σε εμφάνισή του ενώπιον του κοινοβουλίου, άφησε χαμπλές προσδοκίες για την ύπαρξη εμβολίου εντός Νοεμβρίου. Την άποψη αυτή ενισχύει και η πρόσφατη απόφαση του εθνικού οργανισμού φαρμάκων που επιβάλλει τη διμηννη παρακολούθηση όσων μετέχουν στις δοκιμές, μετά που θα έχουν λάβει την τελευταία δόση του εμβολίου, ως υπόθεση για την κατάθεση αίτησης για έγκριση.

● ● ● ●

Προκάλεσε αποτροπιασμό

Το πρώτο debate για τις αμερικανικές προεδρικές εκλογές που έγινε την Τρίτη προκάλεσε αποτροπιασμό, σύμφωνα με διεθνείς πολιτικούς αναλυτές. Τα τελευταία 60 χρόνια, που διεξάγονται αυτού του είδους οι συζητήσεις, υπήρξαν ανιαρές αλλά και ιστορικές στιγμές, τίποτα όμως σαν αυτό, συνεχίζουν. Σημαντική στιγμή της συζήτησης υπήρξε η έμμεση παραδοχή του Ντόναλντ Τραμπ ότι θα είναι πολύ δύσκολο να αποδεχθεί ένα εις βάρος του αποτέλεσμα σε αυτές τις εκλογές, αφού ήδη ξεκίνησε να κάνει λόγο για ενδεχόμενη νοθεία. Η όλη συμπεριφορά του Αμερικανού προέδρου προφανώς είναι αλλοπρόσασλη, αφού δεν δείχνει κανένα ενδιαφέρον για τους αναποφασιστους ψηφοφόρους και για όσους δεν τον υποστηρίζουν.

● ● ● ●

Ταξιδιωτικές οδηγίες

Την πολιτική της έκδοσης ταξιδιωτικών οδηγιών για τον κορωνοϊό εφαρμόζει η Γερμανία ενημέ-

Την καλύτερη από την αναμενόμενη επίδοση της οικονομίας έχει τη ευκαιρία να παρουσιάσει στις επαφές του με τα κόμματα της αντιπολίτευσης ο ΥΠΟΙΚ!

ρώνοντας τους πολίτες της χώρας σχετικά με τους κινδύνους μόλυνσης εφόσον σκοπεύουν να ταξιδέψουν. Στην τελευταία ανακοίνωση περιλαμβά-

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Αναπτυσσόμενη & Ανεπτυγμένη Οικονομία

Αναπτυσσόμενη καλείται η οικονομία η οποία βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης, ενώ **ανεπτυγμένη** οικονομία είναι αυτή που παρουσιάζει υψηλότερα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης, πάντοτε σε σύγκριση με άλλες οικονομίες. Ο συγκριτικά χαμηλός ή υψηλός ρυθμός ανάπτυξης προκύπτει, μεταξύ άλλων, από το επίπεδο μόρφωσης και εκπαίδευσης του πληθυσμού, τις υποδομές, τα επίπεδα παραγωγής, κατανάλωσης και επενδύσεων, τα επίπεδα απασχόλησης, το κατά κεφαλήν εισόδημα, το ΑΕΠ, τους θεσμούς, τη διαφθορά και γενικότερα το βιοτικό επίπεδο.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing, The Cyprus Business School

νεται το Βέλγιο και η Ισλανδία καθώς και περιοχές στη Βρετανία όπως είναι η Ουαλία και η Βόρειος Ιρλανδία. Επίσης, περιλαμβάνονται συγκεκριμένες περιοχές σε Λιθουανία, Εσθονία, Ιρλανδία, Κροατία, Σλοβενία, Ουγγαρία και Ρουμανία. Να σημειώσουμε ότι δεν πρόκειται για απαγορευτικό αλλά για συμβουλευτική οδηγία. Για τη συμπερίληψη μιας περιοχής ή/και χώρας στη λίστα θα πρέπει το επίπεδο μόλυνσεων να ξεπερνά τα 50 κρούσματα για κάθε 100.000 κατοίκους σε περίοδο 7 ημερών. Με αυτόν τον τρόπο η γερμανική κυβέρνηση προσφέρει ένα μηχανισμό και την επιλογή στους ταξιδιώτες να ακυρώσουν τις κρατήσεις τους διεκδικώντας πίσω τα λεφτά τους, εφόσον το επιθυμούν.

● ● ● ●

Πλαστικά καλαμάκια

Η αγγλική κυβέρνηση εκτιμά ότι χρησιμοποιούνται ετησίως στη χώρα 4,7 δισ. πλαστικά καλαμάκια, 1,8 δισ. πλαστικές μπατονέτες καθισμών αυτιών και 316 εκ. πλαστικοί αναδευτήρες τσαγιού και καφέ. Σε μια προσπάθεια της κυβέρνησης να περιορίσει την περιβαλλοντική επιβάρυνση, αποφάσισε την Τρίτη που μας πέρασε να απαγορεύσει τη χρήση αυτών των προϊόντων. Αρκετά εστιατόρια έχουν ήδη προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα εδώ και καιρό προφέροντας στον πελάτη τους βιοδιασπώμενες επιλογές. Η απαγόρευση επιβλήθηκε μετά από την καταγραφή αύξησης στην απόρριψη αυτών των υλικών, που σε κάποιες περιπτώσεις αντιστοιχούσε σε τετραπλασιασμό σε δυο μόλις χρόνια.

Ανησυχία για την αύξηση των τιμών τροφίμων

Για ελλείψεις και κοινωνική αναταραχή προειδοποιεί η Παγκόσμια Τράπεζα

Η μεγάλη άνοδος που σημειώνουν οι τιμές των τροφίμων στην παγκόσμια αγορά εν μέσω της πανδημίας εγκυμονεί κινδύνους ανεπάρκειας τροφίμων και κοινωνικών ταραχών σε πολλές χώρες. Στην προειδοποίησή αυτή προέβη η Παγκόσμια Τράπεζα, καθώς οι τιμές βασικών ειδών διατροφής παρέμειναν και τον Αύγουστο σε σαφώς ανοδική πορεία για τρίτο συναπτό μήνα.

Σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα η Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO), τον Αύγουστο οι τιμές των βασικών ειδών διατροφής εκτινάχθηκαν παγκοσμίως στα υψηλότερα

Σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες παρατηρούνται ελλείψεις βασικών αγαθών, ενώ προβλήματα αντιμετωπίζουν και οι καλλιεργητές.

επίπεδα που έχουν σημειώσει από τον Φεβρουάριο. Είναι το αποτέλεσμα σειράς ετερόκλητων παραγόντων, αρχής γενομένης από την πανδημία, που προκάλεσε ρωγμές στην εφοδιαστική αλυσίδα και περιόρισε τις μεταφορές. Από δημοσκοπήση που διεξήγαγε μεταξύ αγροτών και μικροκαλλιεργητών η Olam, εταιρεία δεδομένων για τις αγροτικές επιχειρήσεις, τον Ιούλιο τουλάχιστον 1.200 αγρότες και μικροκαλλιεργητές που καλλιεργούν κακάο, καφέ, σουσάμι, βαμβάκι καθώς και άλλου είδους σοδειές στην Αφρική και στην Ινδονησία αντιμετωπίσαν πρόβλημα έλλειψης βασικών ειδών διατροφής. Αιτία ήταν

Σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα η Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO), τον Αύγουστο οι τιμές των βασικών ειδών διατροφής εκτινάχθηκαν παγκοσμίως στα υψηλότερα επίπεδα που έχουν σημειώσει από τον Φεβρουάριο.

οι περιορισμοί που επιβλήθηκαν στις μετακινήσεις, αλλά και οι αυξήσεις των τιμών των τροφίμων, όπως και η ανεπάρκεια αποθεμάτων σε μεμονωμένες χώρες.

Το 70% των μικροκαλλιεργητών που συμμετείχαν στην εν λόγω δημοσκοπήση δήλωσε πως δεν μπορούσαν να βρουν όσα τρόφιμα χρειάζονταν επειδή είχε μειωθεί το εισόδημά τους σε σύγκριση με πριν από τέσσερις μήνες.

Και βέβαια, η Παγκόσμια Τράπεζα προειδοποίησε στη σχετική ανακοίνωσή της για τον κίνδυνο μεγάλων προβλημάτων στην προσφορά και διάθεση τροφίμων αν οι αγρότες δεν

έχουν πρόσβαση σε τρόφιμα και παροταταμένο χρονικό διάστημα. Όπως τονίζει, στην περίπτωση αυτή οι αγρότες θα θέσουν σε προτεραιότητα τον εντοπισμό τροφίμων για την κάλυψη των δικών τους αναγκών και θα αναβάλουν τη σπορά και την καλλιέργεια, με αποτέλεσμα να υπάρξουν ελλείψεις παγκοσμίως.

Πέραν της πανδημίας, όμως, έχουν συνηγορήσει και άλλοι παράγοντες, όπως για παράδειγμα η αυξημένη ζήτηση, που με τη σειρά της είναι απόρροια του χαμηλού δολαρίου. Δεδομένου ότι στα μεγάλα χρηματιστήρια εμπορευμάτων τα βασικά είδη διατροφής όπως και οι πρώτες ύλες για

την παραγωγή τροφίμων συνήθως τιμολογούνται σε δολάρια, η υποχώρηση του δολαρίου προσφέρει μεγάλες ευκαιρίες σε όσους θέλουν να εκμεταλλευθούν τις χαμηλές τιμές.

Ενας ακόμη επιβαρυντικός παράγοντας ήταν η επιδημία της αφρικανικής πανώλης των χοίρων που προκάλεσε κυριολεκτικά βιοδιασπώμενα κοπάδια της Κίνας και μείωσε παγκοσμίως τις ποσότητες διαθέσιμου χοιρινού κρέατος.

Ειδικότερα στην Κίνα η στατιστική υπηρεσία ανέφερε πως οι τιμές του χοιρινού κρέατος αυξήθηκαν τον Αύγουστο κατά 52,6% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους. Σε ό,τι αφορά τις τιμές των βασικών ειδών διατροφής, αυξήθηκαν τον Αύγουστο κατά 11,2% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους.

Αντίστοιχο ρόλο πάντως έχουν διαδραματίσει και οι ακραίες καιρικές συνθήκες και οι εκτεταμένες βροχές που έπληξαν τη δεύτερη οικονομία στον κόσμο, με συνέπεια να σημειωθούν ελλείψεις σε βασικά είδη διατροφής. Ετσι οι τιμές των λαχανικών αυξήθηκαν κατά 6,4% σε σύγκριση με τον Ιούλιο και την ίδια χρονική περίοδο αυξήθηκαν οι τιμές των αυγών κατά 11,3% καθώς η ζήτηση υπερέβη αισθητά την προσφορά από τα περιορισμένα αποθέματα του είδους.

Στη σχετική ανακοίνωσή της η Παγκόσμια Τράπεζα τονίζει πως «όσο συνεχίζεται η κρίση της πανδημίας, τα προβλήματα στην προσφορά τροφίμων, τα άλλα σοκ που πλήττουν την παραγωγή τροφίμων και η απώλεια εισοδήματος και εμβασμάτων προκαλούν ισχυρές εντάσεις, ενώ εγκυμονούν κινδύνους για την επάρκεια ειδών διατροφής σε πολλές χώρες».

Χαμήλωσαν επικίνδυνα οι προσδοκίες για ΕΣΤΙΑ

Ένας στους δύο δεν είναι επιλέξιμος για το Σχέδιο, είτε από τη μεριά των τραπεζών, είτε από μεριάς Υπουργείου Εργασίας

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Χαμηλότερη των προσδοκιών που είχαν καλλιεργηθεί θα πρέπει να θεωρείται η εφαρμογή του Σχεδίου ΕΣΤΙΑ, καθώς τα δεδομένα που υπάρχουν ενόπion του Υπουργείου Εργασίας δεν θυμίζουν σε καμία περίπτωση τα δεδομένα που είχαν παρουσιαστεί εντός του 2018. Κατά την πρώτη φορά που ακούστηκε το Σχέδιο ΕΣΤΙΑ, δηλαδή το πρώτο τρίμηνο του 2018, οι προσδοκίες για εφαρμογή του ήταν πολύ μεγάλες. Θα βοηθούσε περί τους 15 χιλιάδες δανειολήπτες με συνολικό δανεισμό 3,4 δισεκατομμυρίων ευρώ, για τους οποίους το κράτος θα διέγραφε το 1/3 της οφειλής τους

Κατά καιρούς συζητήθηκε το λεγόμενο «ΕΣΤΙΑ 2», ωστόσο μέχρι στιγμής ούτε το «ΕΣΤΙΑ 1» δεν έχει εφαρμοστεί ακόμα. Επίσης, δεν γνωρίζουμε αν υπάρχει ο δημοσιονομικός χώρος μετά και τη δύσκολη περίοδο της πανδημίας.

και έπειτα θα έδινε στις τράπεζες το 1/3 της μηνιαίας δόσης του κάθε δανειολήπτη που θα συμμετείχε στο Σχέδιο. Τα χρονοδιαγράμματα έλεγαν πως εντός του 2019 θα έπρεπε σίγουρα να έχει αρχίσει η εφαρμογή του. Εντούτοις, Οκτώβριος του 2020, και ακόμα δεν έχει εφαρμοστεί, με αποτέλεσμα ένα -θεωρητικά πάντα- καλό όπλο για αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων στο νησί να μετατραπεί σε βοήθεια μόνο του 1/5 – 2/5 του αρχικού δείγματος. Και η Κυπριακή Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων (ΚΕΔΙΠΕΣ), κατά την παρουσίαση των οικονομικών της αποτελεσμάτων εντός της εβδομάδας, αποδεικνύει τη μερική αποτυχία του Σχεδίου. «Τα μέχρι τώρα αποτελέσματα του σχεδίου ΕΣΤΙΑ δεν θεωρούνται ικανοποιητικά, παρόλες

Η Τράπεζα αξιολογεί την αίτηση και προωθεί στο Υπουργείο Εργασίας τα αποτελέσματα της εξέτασής της. Το Υπουργείο Εργασίας θα επαληθεύει την αίτηση και τις πληροφορίες του αιτητή και θα εγκρίνει ή θα απορρίπτει την αίτηση.

τις προσπάθειες της ΚΕΔΙΠΕΣ να προωθήσει το σχέδιο. Συγκεκριμένα, μέχρι σήμερα, λαμβάνοντας υπόψη τις υποβολές αιτήσεων κατά τον επιπρόσθετο χρόνο που δόθηκε από 1η μέχρι 15η Ιουνίου 2020 στα πλαίσια των μέτρων στήριξης της οικονομίας για αντιμετώπιση των επιπτώσεων του κορωνοϊού, έχουν υποβληθεί 3.071 αιτήσεις που αντιστοιχούν σε 3.801 λογαριασμούς και ποσό €887εκ. Οι πλήρως συμπληρωμένες αιτήσεις ανέρχονται στις 1.521 που αντιστοιχούν σε 1.858 λογαριασμούς και ποσό €416 εκ. Οι μέχρι σήμερα εγκεκριμένες αιτήσεις από το Υπουργείο Εργασίας αντιστοιχούν σε 550 λογαριασμούς και ποσό €113εκ. Τα παραπάνω στοιχεία προβάλλουν την ανάγκη για δημιουργία ενδεχομένως ενός νέου Σχεδίου και αποδεικνύουν την

αποτυχία εφαρμογής του. Ιδίως ένα Σχέδιο το οποίο ήταν «κομμένο – ραμμένο» στο προβληματικό χαρτοφυλάκιο που διαχειρίζεται ο κρατικός φορέας δανείων ΚΕΔΙΠΕΣ.

Στο 1/5 οι αιτήσεις

Οι συνολικές αιτήσεις που έχει λάβει το Υπουργείο Εργασίας ανέρχονται στις 3.152, οι 2.194 είναι ολοκληρωμένες, οι 805 αφορούν ημιτελείς αιτήσεις, οι 126 αφορούν ειδικές περιπτώσεις και έχουν αποσυρθεί 27. Τουλάχιστον αυτά είναι τα δεδομένα που παρουσίασε ο προϊστάμενος του Σχεδίου Εστία στο Υπουργείο Εργασίας, Μάριος Σαββίδης. Βάσει των ιδίων δεδομένων που παρουσίασε το Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων, το Υπουργείο Εργασίας απέστειλε 674 επιστολές απόρριψης για ένταξη, από τις συ-

νολικά 703 αιτήσεις που έχουν απορριφθεί. Σημαντικό δε και το στοιχείο πως 263 αιτήσεις δανειοληπτών για συμμετοχή στο Σχέδιο κρίθηκαν ως μη βιώσιμοι οικονομικά και αυτές επέστρεψαν πίσω στο Υπουργείο Οικονομικών για να λάβει τις σχετικές αποφάσεις. Πληροφορίες της «Κ» θέλουν αρκετές από τις υπολειπόμενες αιτήσεις να είναι απλά «συμπληρωμένα χαρτιά» και οι δανειολήπτες οι οποίοι προέβησαν για συμμετοχή στο Σχέδιο να μην βρίσκονται στην περίμετρο επιλογής του Σχεδίου. Είτε εισοδηματικά, είτε ως ημερολογιακά, τα ΜΕΔ τους να ήταν μέχρι το Σεπτέμβριο του 2017, είτε να μην κρίνεται βιώσιμο το όλο «πρότζεκτ», ένας στους δύο δανειολήπτες δεν είναι επιλέξιμος για το Σχέδιο, είτε από τη μεριά των

τραπεζών, είτε από μεριάς Υπουργείου Εργασίας που προχωρά βάσει των προνοιών του εξαγγελθέντος από την Κυβέρνηση Σχεδίου. Άρα, στο τέλος της ημέρας, από τις 6 χιλιάδες συνολικά αιτήσεις, ζήτημα αν θα συμμετάσχουν στο Σχέδιο 3 χιλιάδες δανειολήπτες. Το 1/5 δηλαδή από τις αρχικές προσδοκίες. Το «κομμένο ραμμένο» Σχέδιο για την ΚΕΔΙΠΕΣ, μπορεί επίσης να ειπωθεί πως ταίριαζε και σε μέρος χαρτοφυλακίου ΜΕΔ της Τράπεζας Κύπρου. Το επιλέξιμο χαρτοφυλάκιο για την ΕΣΤΙΑ από την Τρ. Κύπρου ανερχόταν στο 0,8 δισ. ευρώ καταναλωτικών ΜΕΔ και αναφερόταν στο πιθανόν επιλέξιμο χαρτοφυλάκιο με βάση τα κριτήρια επιλεξιμότητας, σύμφωνα με τη συνεχιζόμενη λεπτομερή αξιολόγηση με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα της Τράπεζας

αναφορικά με την αγοραία αξία και την κατηγοριοποίηση τους ως ΜΕΔ. Και εκεί όμως χαμηλότερη των προσδοκιών η εφαρμογή της ΕΣΤΙΑ. Το Σχέδιο –στα οικονομικά αποτελέσματα της Τρ. Κύπρου- αναμένεται να επιλύσει μέρος του επιλέξιμου χαρτοφυλακίου για το ΕΣΤΙΑ (€61 εκατ. με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία τον Αύγουστο 2020), να βοηθήσει να εντοπιστούν οι μη βιώσιμοι πελάτες για τους οποίους εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις και από το κράτος (€45 εκατ. με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία τον Αύγουστο 2020), και να διευκολύνει την εξυγίανση του υπόλοιπου χαρτοφυλακίου (€695 εκατ. με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία τον Αύγουστο 2020), κυρίως μέσω εκποιήσεων, συναινετικών και μη.

Η CETA επανέρχεται το επόμενο διάστημα στη Βουλή

Το διμερές εμπόριο αγαθών μεταξύ Καναδά και Κύπρου έχει αυξηθεί κατά 88% μετά την προσωρινή συμφωνία του 2017

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Μετά την απόφαση της Βουλής των Αντιπροσώπων εντός του καλοκαιριού να βάλει «στοπ» στην εμπορική συμφωνία μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Καναδά (CETA), θέλοντας να θέσει σε «καλύτερη μοίρα» το χαλούμι, φαίνεται ότι τα δεδομένα διαφοροποιούνται ξανά. Τα οφέλη, τα οποία έχει να αποκομίσει η Κύπρος, αποδεικνύονται περισσότερα από αυτά που έχει να χάσει, ενώ τα στοιχεία δείχνουν πως τα κυπριακά προϊόντα στο πλαίσιο της CETA είναι πολλά. Η εμπορική συμφωνία μεταξύ ΕΕ και Καναδά αναμένεται, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» από τον επιχειρηματικό κόσμο, να προχωρήσει στο αμέσως επόμενο διάστημα, αφού πλέον δεν υπάρχει και η πολυτέλεια του χρόνου για περαιτέρω καθυστέρηση. Αξίζει να σημειωθεί πως η κυπριακή Βουλή ήταν η πρώτη χώρα που απέρριψε την συμφωνία, ενώ υπογραμμίζεται ότι η προσωρινή εφαρμογή της συνολικής οικονομικής και εμπορικής συμφωνίας ξεκίνησε το Σεπτέμβριο του 2017. Ποια είναι όμως τα οικονομικά μεγέθη μεταξύ του εμπορίου Κύπρου και Καναδά; Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat), το διμερές εμπόριο αγαθών μεταξύ Καναδά και Κύπρου έχει αυξηθεί κατά 88%, με μέσο όρο 16,6% εκατομμύρια ευρώ ετησίως κατά τα έτη 2018 και 2019. Τα ίδια στοιχεία παρουσιάζουν πως η Κύπρος εξήγαγε 71% περισσότερα εμ-

Οι εισαγωγές τυριού στην Κύπρο ήταν κατά μέσο όρο 629.000 ευρώ το 2019. Πρόκειται για αύξηση 233% σε σύγκριση με τις εισαγωγές πριν την εφαρμογή της CETA.

πορεύματα στον Καναδά σε σύγκριση με το 2016, αξίας κατά μέσο όρο 4,6 εκατομμύρια ευρώ ετησίως. Την ίδια ώρα, η χώρα εισήγαγε 96% περισσότερα εμπορεύματα από τον Καναδά, με μέσο όρο 12 εκατ. ευρώ ανά έτος από όταν η CETA τέθηκε σε ισχύ. Οι εξαγωγές υπηρεσιών της Κύπρου στον Καναδά αυξήθηκαν κατά 22%, με μέσο όρο 50 εκατ. ευρώ ετησίως κατά τη διάρκεια των ετών 2018 και 2019, ενώ οι εισαγωγές υπηρεσιών από τον Καναδά ήταν

Η χώρα εξήγαγε 71% περισσότερα εμπορεύματα στον Καναδά σε σύγκριση με το 2016, αξίας κατά μέσο όρο 4,6 εκατομμύρια ευρώ ετησίως.

κατά μέσο όρο 12 εκατ. ευρώ, μία αύξηση δηλαδή, 200% από το 2016. Το εμπορικό ισοζύγιο είναι υπέρ της Κύπρου, με εμπορικό πλεόνασμα 32 εκατομμυρίων ευρώ, ενώ στις υπηρεσίες ο Καναδάς είναι η 4η μεγαλύτερη εξαγωγική αγορά της Κύπρου εκτός ΕΕ.

Τα κυπριακά προϊόντα

Ποια κυπριακά προϊόντα όμως εισάγονται από τον Καναδά, την ίδια ώρα που το 2019 η Κύπρος είχε

το υψηλότερο ποσοστό αξιοποίησης των προτιμήσεων CETA ανάμεσα στα κράτη μέλη της ΕΕ για προϊόντα που έρχονται στην Καναδική αγορά (91,3%); Οι εισαγωγές του επιτραπέζιου αλατιού από την Κύπρο ήταν κατά μέσο όρο 39.900 ευρώ στο 2018 – 2019, ενώ πριν την εφαρμογή της CETA, το 2016, ήταν αμελητέες. Υπόκεινταν κιόλας στο δασμό του μάλλον ευνοούμενου κράτους του Καναδά ύψους 2,5%.

Όσον αφορά τα προϊόντα ένδυσης και μόδας, οι εισαγωγές από την Κύπρο έχουν αυξηθεί από την εφαρμογή της CETA, ενώ χωρίς αυτή ορισμένα προϊόντα θα υπόκεινταν στον δασμό του μάλλον ευνοούμενου κράτους Καναδά ύψους έως και 18%. Άλλο ένα προϊόν που εισάγει ο Καναδάς από την Κύπρο είναι πυροσβεστήρες. Οι εισαγωγές από την Κύπρο ήταν κατά μέσο όρο 174.900 ευρώ στη διετία 2018 – 2019. Πρόκειται για αύξηση άνω του 200% σε σύγκριση με τις εισαγωγές που υπόκεινταν πριν την εφαρμογή της CETA, ύψους 6,5%.

Πρόσθετα, οι εισαγωγές από την Κύπρο σε κατεψυγμένα αρτοσκευάσματα ήταν κατά μέσο όρο 146.200 ευρώ το 2018 – 2019. Πρόκειται για αύξηση 7,9% σε σύγκριση με εισαγωγές πριν την εφαρμογή της CETA.

Οι εισαγωγές τυριού στην Κύπρο ήταν κατά μέσο όρο 629.000 ευρώ το 2019. Πρόκειται για αύξηση 233% σε σύγκριση με τις εισαγωγές πριν την εφαρμογή της CETA, που υπό-

κεινταν σε απαγορευτικούς δασμούς.

Οι εισαγωγές χυμών φρούτων από την Κύπρο ήταν κατά μέσο όρο 12.841 ευρώ στη διετία 2018 – 2019. Πρόκειται για αύξηση 174,8% σε σύγκριση με τις εισαγωγές πριν την εφαρμογή της CETA.

Ξανά στο προσκήνιο

Ο Υπάτος Αρμοστής του Καναδά στην Κυπριακή Δημοκρατία, κ. Μαρκ Άλεν, ολοκλήρωσε εντός της εβδομάδας επίσκεψη στην Κύπρο για να πραγματοποιήσει σειρά επαφών με πολιτικούς ηγέτες και αξιωματούχους και να ακούσει τις απόψεις τους σχετικά με την Συνολική Οικονομική και Εμπορική Συμφωνία (CETA) μεταξύ του Καναδά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση, ο Υπάτος Αρμοστής εξέφρασε την ικανοποίησή του για τον διαφανή και ανοικτό διάλογο με τους συνομιλητές του, απάντησε στους προβληματισμούς που τέθηκαν και παρέθεσε ορισμένα από τα αμοιβαία οφέλη της CETA για την Κύπρο και τον Καναδά.

Αναφέρεται σχετικά πως η Κύπρος και ο Καναδάς, μέλη της Κοινοπολιτείας, έχουν στενές διπλωματικές σχέσεις εδώ και 60 χρόνια. Η επικύρωση της CETA θα ενισχύσει περαιτέρω αυτούς τους δεσμούς προωθώντας την οικονομική ανάπτυξη μέσω του εμπορίου, των επενδύσεων και της κινητικότητας των επαγγελματιών μεταξύ των δύο χωρών.

Πρωταρχικός στόχος η διαφοροποίηση της οικονομίας

Το μοντέλο της «γαλάζιας οικονομίας» στοχεύει στη βελτίωση της ευημερίας και της κοινωνικής ισότητας

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Τη θέση πως η Κύπρος στηρίζεται σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα στο φυσικό της περιβάλλον, αφού δραστηριότητες όπως ο τουρισμός και η ναυτιλία, που αποτελούν πυλώνες της οικονομίας, σχετίζονται με τη θάλασσα και τις ακτές, εκφράζει ο Δρ. Άγγελος Μενελάου, Πρόεδρος του Τμήματος Ναυτιλίας και Εμπορίου του Πανεπιστημίου Frederick.

Σε συνέντευξή του στην «Κ», τονίζει πως η πανδημία, όπως και κάθε οικονομική, περιβαλλοντική ή κοινωνική κρίση, είναι ταυτόχρονα αφετηρία εξέλιξης οι οποίες αναδεικνύουν τις δυνάμεις που συνολικά βοηθούν στην επιβίωση και την εξέλιξη της οικονομίας και της κοινωνίας.

- Τι είναι ακριβώς η «γαλάζια οικονομία»;

- Η «γαλάζια οικονομία» είναι μια αναδυόμενη ιδέα που ενθαρρύνει την καλύτερη διαχείριση των ωκεανών ή των «μπλε» πόρων μας, τόνιζοντας ιδιαίτερα τους στενούς δεσμούς μεταξύ του ωκεανού, της κλιματικής αλλαγής και της ευημερίας των ανθρώπων. Συμπεριλαμβάνει τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων για τη θάλασσα και τις ακτές. Υποστηρίζει όλους τους στόχους αειφόρου ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (SDGs), ειδικά τον στόχο 14: «Ζωή κάτω από το νερό», και αναγνωρίζει ότι αυτό απαιτεί φιλόδοξες, συντονισμένες δράσεις για τη βιώσιμη διαχείριση, προστασία και διατήρηση του ωκεανού μας σήμερα, για το καλό των σημερινών και μελλοντικών γενιών. Η «γαλάζια οικονομία» περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως: μεταφορές (ναυτιλία, λιμενική βιομηχανία, logistics) και συνοδευτικές δραστηριότητες (διαχείριση, πρακτόρευση, εκπαίδευση, αντιπροσώπευση, κλπ), ενέργεια (πετρέλαιο και φυσικό αέριο, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας), τρόφιμα (αλιεία, υδατοκαλλιέργεια), παράκτιο τουρισμό, δευτερεύοντες τομείς όπως η ασφάλιση που παρέχει αγαθά και υπηρεσίες σε αυτούς τους πρωτογενείς τομείς, μικρότεροι τομείς όπως η εξόρυξη θαλάσσιων ορυκτών ή η τοποθέτηση καλωδίων επικοινωνίας. Η Παγκόσμια Τράπεζα περιγράφει τη «γαλάζια οικονομία» ως την «αιεφόρο χρήση των ωκεανίων πόρων για οικονομική ανάπτυξη, βελτιωμένα μέσα διαβίωσης και θέσεις εργασίας, διατηρώντας παράλληλα την υγεία του ωκεάνιου οικοσυστήματος».

στήματος. Η Επιτροπή της ΕΕ έχει έναν λειτουργικό ορισμό της «γαλάζιας οικονομίας» που είναι: «Η δραστηριότητα της αγοράς που συμβάλλει στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της ΕΕ η οποία εξαρτάται εγγενώς από τη θάλασσα.»

- Ποια τα οφέλη της εφαρμογής της;
- Παρόμοια με την «πράσινη οικονομία», το μοντέλο της «γαλάζιας οικονομίας» στοχεύει στη βελτίωση της ευημερίας και της κοινωνικής ισότητας, μειώνοντας σημαντικά τους περιβαλλοντικούς κινδύνους και τις οικολογικές ανεπάρκειες. Με βάση αυτό το μοντέλο, τα παράκτια κράτη - τα οποία μερικές φορές δεν έχουν την ικανότητα να διαχειρίζονται τους πλούσιους θαλάσσιους πόρους τους - μπορούν

Η Παγκόσμια Τράπεζα περιγράφει τη «γαλάζια οικονομία» ως την «αιεφόρο χρήση των ωκεάνιων πόρων για οικονομική ανάπτυξη, βελτιωμένα μέσα διαβίωσης και θέσεις εργασίας, διατηρώντας παράλληλα την υγεία του ωκεάνιου οικοσυστήματος.

να αρχίσουν να επεκτείνουν το όφελος αυτών των πόρων σε όλη την κοινωνία. Η υλοποίηση όλων των δυνατοτήτων της γαλάζιας οικονομίας σημαίνει ένταξη και συμμετοχή όλων των επηρεαζόμενων κοινωνικών ομάδων και τομέων. Η «γαλάζια οικονομία» δεν αφορά μόνο τις ευκαιρίες της αγοράς. Προβλέπει επίσης την προστασία και την ανάπτυξη πιο άυλων «γαλάζιων» πόρων, όπως ο παραδοσιακός τρόπος ζωής, η απομόνωση του άθροισμα και η ανθεκτικότητα των ακτών για να βοηθήσουν τα εύαλτα κράτη να μετριάσουν τις συχνά καταστροφικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Και τώρα ακολουθούν κάποια ενδιαφέροντα στοιχεία. Η παγκόσμια ωκεάνια οικονομία εκτιμάται σε περίπου 1,5 τρισεκατομμύρια δολάρια ετησίως. Ποσοστό 80% του παγκόσμιου εμπορίου κατά όγκο μεταφέρεται δια θαλάσσης. Συνολικά, 350 εκατομμύρια θέσεις εργασίας παγκοσμίως συνδέονται με την αλιεία. Μέχρι το 2025 εκτιμάται ότι το 34% της

παραγωγής αργού πετρελαίου θα προέρχεται από υπεράκτιες εκτάσεις. Η υδατοκαλλιέργεια είναι ο ταχύτερα αναπτυσσόμενος τομέας τροφίμων και παρέχει περίπου το 50% των ψαριών για ανθρώπινη κατανάλωση.

9.000 άτομα στη ναυτιλία - Η Κύπρος σε τι στάδιο εφαρμογής της «γαλάζιας οικονομίας» βρίσκεται;

- Είναι αναμφισβήτητο ότι ο τουρισμός αποτελεί την ατμομηχανή και τον κύριο άξονα της ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας αφού συνεισφέρει περίπου κατά 29% στο ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (εκτίμηση του World Travel & Tourism Council - WTTC, 2018). Οι εξαιρετικές κλιματολογικές συνθήκες, αλλά και η γεωγραφική της θέση επέτρεψαν τη δημιουργία των απαραίτητων υποδομών, όπως ξενοδοχεία και άλλα τουριστικά καταλύματα, τα οποία στη συντριπτική τους πλειοψηφία εκτείνονται κατά μήκος των ακτών, και κατέστη δημοφιλής προορισμός εκατομμυρίων επισκεπτών τα προηγούμενα χρόνια, φυσικά πριν την εμφάνιση της πανδημίας Covid-19. Πέραν, όμως, των τουριστικών καταλυμάτων υπάρχουν εξαιρετικές προοπτικές για δυναμική ανάπτυξη των ακτών και του παράκτιου οικοσυστήματος, όπως η εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στις θαλάσσιες ζώνες μας, η ιχθυοκαλλιέργεια (οι κλιματολογικές μας συνθήκες είναι ιδεατές), τα θαλάσσια σπορ και εν γένει ο ναυτικός τουρισμός. Παράλληλα, η χώρα μας είναι ένα από τα μεγαλύτερα κέντρα πλοιοδιαχειρίσης παγκοσμίως με συνολικά πάνω από 200 πλοιοκτήτες, πλοιοδιαχειρίστριες και παρεπόμενες ναυτιλιακές εταιρείες, οι οποίες διατηρούν εγκαταστάσεις στη χώρα και αναλαμβάνουν διεθνείς δραστηριότητες από το νησί. Επί του παρόντος, περίπου 9.000 άτομα στην ξηρά απασχολούνται στον ναυτιλιακό κλάδο της Κύπρου, με συνεισφορά 7% στο ακαθάριστο εθνικό προϊόν. Γι' αυτό, ο κλάδος της ναυτιλίας προσφέρει εξαιρετικές προοπτικές απασχόλησης και δυνατότητα επαγγελματικής σταδιοδρομίας με υψηλές απολαβές στον ευρύ χώρο των ναυτιλιακών και παραναυτιλιακών επιχειρήσεων.

- Ποια τα βήματα που πρέπει κατά τη γνώμη σας να κάνει η Κύπρος για να γίνει καλύτερη σε αυτό τον τομέα;

- Πρωταρχικός στόχος της Κύπρου θα πρέπει να είναι η διαφοροποίηση της οικονομίας της, έτσι

Η παγκόσμια ωκεάνια οικονομία εκτιμάται σε περίπου 1,5 τρισεκατομμύρια δολάρια ετησίως, αναφέρει ο Δρ. Άγγελος Μενελάου, Πρόεδρος του Τμήματος Ναυτιλίας και Εμπορίου του Πανεπιστημίου Frederick.

Αφετηρία εξέλιξης η κρίση

- Εκτιμάτε πως η εξέλιξη του τομέα προσκρούει με κάποιο τρόπο στην πανδημία και θα καθυστερήσουν κάποια projects;

- Η πανδημία, όπως και κάθε οικονομική, περιβαλλοντική ή κοινωνική κρίση, είναι ταυτόχρονα αφετηρία εξέλιξης οι οποίες αναδεικνύουν τις δυνάμεις που συνολικά βοηθούν στην επιβίωση και την εξέλιξη της οικονομίας και της κοινωνίας. Η τηλε-εργασία, η ανάπτυξη των online αγορών, η διαφοροποίηση των καταναλωτικών αγορών, η αναδιάρθρωση του παγκόσμιου εμπορίου αγαθών

και υπηρεσιών, είναι μερικές από τις «ευκαιρίες» που προβάλλουν στην αγορά και αποκτούν προβάδισμα σε σχέση με παραδοσιακά projects και επιχειρηματικές δραστηριότητες. Ο τομέας της ναυτιλίας έχει σαφώς επηρεαστεί αρνητικά από την πανδημία, αλλά πρέπει να είμαστε αισιόδοξοι, καινοτόμοι και πάντα έτοιμοι να αντιμετωπίσουμε την επόμενη πρόκληση.

- Σε επίπεδο ΕΕ μπορεί να τονώσει τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και τις θέσεις εργασίας η γαλάζια οικονομία;
- Η «γαλάζια οικονομία» απο-

τελεί πολιτική της ΕΕ, άρα η ΕΕ και τα μέλη της προσβλέπουν στη Γαλάζια Ανάπτυξη ως σημαντικό πυλώνα της ευρύτερης οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας. Η ΕΕ έχει εκπρονώσει ολοκληρωμένη στρατηγική, η οποία στο σύνολό της αποβλέπει στη βελτίωση της αγοράς εργασίας και την ενίσχυση των οικονομιών σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο. Το μείζον ερώτημα είναι ο βαθμός ετοιμότητας κάθε χώρας ώστε να αξιοποιήσει τις πολιτικές αυτές και να τις μεταφράσει σε όρους ευημερίας και βιώσιμης ανάπτυξης για τους πολίτες της.

ώστε να μην εξαρτάται μόνο από τον τουρισμό, τα ακίνητα και τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Νέοι κλάδοι, νέες δραστηριότητες κάτω από την ευρύτερη έννοια της «γαλάζιας οικονομίας» μπορούν να αναπτυχθούν στην Κύπρο, ώστε η οικονομία της να αποκτήσει κι άλλους πυλώνες και να διαφοροποιηθεί από το μονομερές μοντέλο ανάπτυξης που ακολουθεί. Προκειμένου να αναπτυχθούν νέοι τομείς όμως, απαιτείται εκπαίδευση, ανάδειξη νέων ειδικοτήτων σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς και θεσμική κατοχύρωση των νέων εξειδικεύσεων. Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι το Πανεπιστήμιο Frederick, από το 1999, πρώτο εισήγαγε και προσφέρει ακαδημαϊκά πιστωτικά εκπαιδύσαν στην Κύπρο. Σήμερα προσφέρουμε σχετικά προγράμματα σπουδών τόσο σε προπτυχιακό όσο και σε μεταπτυ-

χιακό επίπεδο. Το Τμήμα Ναυτιλίας και Εμπορίου του Πανεπιστημίου συνεργάζεται με σημαντικό αριθμό ναυτιλιακών οργανισμών, εταιρειών και φορέων προκειμένου να παρέχει στους φοιτητές του την αρτιότερη δυνατή εκπαίδευση, αλλά και εξειδίκευση και πρακτική εμπειρία, με στόχο τη διεύρυνση των προοπτικών απασχόλησής τους. Σύμφωνα με στοιχεία πρόσφατης έρευνας, το 96% των αποφοίτων του Τμήματος ήδη εργοδοτείται σε μόνιμη βάση, με τους περισσότερους εξ αυτών στη ναυτιλιακή βιομηχανία.

- Πόσο σημαντική είναι η θάλασσα και οι ακτές ως φορείς ανάπτυξης της οικονομίας για την Κύπρο;

- Η Κύπρος στηρίζεται σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα στο φυσικό της περιβάλλον, αφού δραστηριότητες όπως ο τουρισμός και η ναυτιλία, που αποτελούν πυλώνες της

οικονομίας, σχετίζονται με τη θάλασσα και τις ακτές. Για τον σκοπό αυτό, τα αγαθά αυτά πρέπει να διαφυλαχθούν και να αναπτυχθούν περαιτέρω με τρόπο βιώσιμο, ώστε να αποτελέσουν ισχυρό κληροδότημα στις επόμενες γενιές. Αποτέλεσμα μιας πρόσφατης πρωτοβουλίας του Δήμου Λεμεσού και του Πανεπιστημίου Frederick ήταν η σύναψη συμφωνίας για την εκπόνηση μελέτης με σκοπό τον εντοπισμό και την αξιολόγηση κινδύνων του παράκτιου και θαλάσσιου περιβάλλοντος της Λεμεσού. Ακόμα πιο θετικά είναι η πρόθεση για άμεση συμμετοχή άλλων συναφών οργανισμών, όπως το Κυπριακό Ναυτιλιακό Επιμελητήριο (CSC), η Κυπριακή Ένωση Προστασίας Θαλάσσιου Περιβάλλοντος (CYMEPA), το Κυπριακό Ίδρυμα Θάλασσας (CYFOS) και το Κυπριακό Ινστιτούτο για τη Θάλασσα και τη Ναυτιλία (CMMI).

ΑΡΘΡΟ / Του **ΙΩΣΗΦ ΜΠΕΛΟΥΚΑ***

Η πανδημία επιτάχυνε τις ψηφιακές αλλαγές

Ενα χρόνο πριν, σε εκδήλωση εννιμέρους στη ΔΕΘ, συζητούσαμε τη σημαντικότητα των μεθοδολογιών analytics μεγάλου όγκου δεδομένων και τεχνιτών νοσημάτων. Βάσει των ευρημάτων της παγκόσμιας έρευνας της International Data Corporation, εκτιμούσαμε τον διπλασιασμό του ρυθμού αύξησης των δεδομένων κάθε δύο χρόνια, με το 85% να προέρχεται από καινούργιες πηγές και τον όγκο δεδομένων των επιχειρήσεων να έχει τη δυναμική να αυξηθεί κατά 10 φορές μέχρι το 2025.

Δώδεκα μήνες μετά, οι εκτιμήσεις είναι εντελώς διαφορετικές, μιας και η τάση για χρήση μεθοδολογιών μεγάλου όγκου δεδομένων, μηχανικής μάθησης και τεχνιτών νοσημάτων έχουν αυξηθεί γραμμικά. Μπορείτε να φανταστείτε τον λόγο. Το τσουνάμι της ψη-

φιακής ζήτησης που έφερε η πανδημία COVID-19 ανέδειξε τον βαθμό που ο ψηφιακός κόσμος έχει εισχωρήσει στην καθημερινότητά μας, εντός και εκτός γραφείου. Ακόμα και οργανισμοί για τους οποίους πιστεύαμε ότι η ψηφιακή τους επένδυση θα καθυστερούσε 1 ή 2 πενταετίες, όπως η πρωτοβάθμια/δευτεροβάθμια εκπαίδευση, εξελίχθηκαν μέσα σε λίγες εβδομάδες, καθώς επρόκειτο για λύση ανάγκης. Πλέον, όλοι μιλάμε για τον περίφημο ψηφιακό μετασχηματισμό (digital transformation).

Σε εξελιγμένους οργανισμούς, ο ψηφιακός μετασχηματισμός άνοιξε την όρεξη για χρήση της πληροφορίας σε πολλές και διαφορετικές κατευθύνσεις. Μεγάλες επενδύσεις εταιρειών υλοποιούνται σε τεχνολογίες ανοικτού υπολογιστι-

κού νέφους (public cloud), ακόμα και για οργανισμούς με αυστηρούς ρυθμιστικούς κανόνες – όπως τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρείες. Η Barclays, το 2018, και η HSBC, πριν από λίγες εβδομάδες, ανακοίνωσαν τη μετάβασή τους σε public cloud υπηρεσίες. Σε κάποιους κλάδους, η εν λόγω καινοτομία εμφανίστηκε νωρίτερα, ως αποτέλεσμα της αύξησης των mobile apps, Fin-Tec εταιρειών, έξυπνων sensors και Internet of Things (IoT) συσκευών των σύγχρονων γραμμών παραγωγής.

Τα παραπάνω ώθησαν τη ραγδαία ανάπτυξη δημιουργίας έξυπνων εφαρμογών σε καθημερινά προβλήματα των επιχειρήσεων και του καταναλωτή. Αυτό οφείλεται στην ενίσχυση και συνεργασία μεταξύ της επιστήμης των υπολογιστών (Computer Science) και της

επιστήμης των αποφάσεων (Decision Science).

Οι επενδυτικοί όμιλοι αυξάνουν τις εφαρμογές με μεθοδολογίες blockchain για κρυπτονομίσματα και επενδυτικά παράγωγα προϊόντα. Στον τραπεζικό τομέα, μοντέλα μηχανικής μάθησης και τεχνιτών νοσημάτων προετοιμοποιούν για πιθανή απάτη, αξιολογούν την αίτηση δανείου και προτείνουν βέλτιστα πιστωτικά όρια με βάση την κερδοφορία του πελάτη. Στις εταιρείες leasing οχημάτων, στο πλαίσιο του Digital Onboarding, εφαρμόζονται μοντέλα τεχνιτών νοσημάτων για τον αυτόματο υπολογισμό του βέλτστου αριθμού στόλου του πελάτη, καθώς και προτεινόμενο ποσό τιμολόγησης ανά είδος και μάρκα αυτοκινήτου. Επίσης, η καινούργια γενιά αυτοκινήτων προσφέρει δυνατότητα συνολικής διαχείρισης

του οχήματος μέσω κινητού και αυτόματης αναγνώρισης γλώσσας και εικόνas. Στην Υγεία, η διαχείριση των έξυπνων νοσοκομείων και της εφοδιαστικής αλυσίδας αξιοποιεί τη χρήση προηγμένων μοντέλων προσομοίωσης και digital twinning, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη των ασκήσεων οφέλους/κόστους. Στη βιομηχανία, οι λύσεις των έξυπνων εργοστασίων τοποθετούνται ψηλά στη λίστα προτεραιοτήτων, λόγω των σημαντικών οφελών που προκύπτουν στο κόστος και στην ασφάλεια, από εφαρμογές προβλεπτικών μοντέλων προγνωστικής συντήρησης και βλαβών της γραμμής παραγωγής σε πραγματικό χρόνο. Στο λιανεμπόριο, είναι πλέον συνήθης η εφαρμογή προβλεπτικών μοντέλων σε mobile applications με εξειδικευμένη πρόταση καλαθιού αγορών

βάσει των προτιμήσεων, μοτίβου αγορών και βελτιστοποιήσης δαπάνης πορτοφολιού του κάθε πελάτη.

Έσλος, η χρήση των digital analytics χρειάζεται να θέτει πάντα στο επίκεντρο την προστασία του ανθρώπινου παράγοντα και τη διασφάλιση της αρμονικής και ελεγχόμενης σχέσης ανθρώπου και μηχανής.

Ως εκ τούτου, απαιτείται η ύπαρξη πλαισίου διακυβέρνησης που οριοθετεί τους ρόλους, την ποιότητα δεδομένων και ορίζει δράσεις για ασφαλή, ηθική και υπεύθυνη ανάπτυξη και χρήση μοντέλων πρόβλεψης και τεχνιτών νοσημάτων.

* Ο κ. Ιωσήφ Μπελούκας είναι Director, επικεφαλής της ομάδας Data & Analytics Συμβουλευτικής στην PwC.

Η πανδημία «έπνιξε» επιχειρήσεις των παραλίων

Σε απόγνωση μικρομεσαίες επιχειρήσεις ιδιαίτερα στην Αγ. Νάπα και τον Πρωταρά

Της **ΑΝΤΡΗΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ**

Σε απόγνωση βρίσκονται μικρομεσαίες επιχειρήσεις παγκυπρίως και ιδιαίτερα στις παραλιακές πόλεις, εκεί όπου οι δραστηριότητες βασίζονται κυρίως στον τουρισμό, ο οποίος έχει υποστεί βαρύ πλήγμα. Η ΠΟΒΕΚ κρούει μέσω της «Κ» τον κώδωνα του κινδύνου, προειδοποιώντας για αφανισμό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που υποφέρουν οικονομικά. Οι επιπτώσεις από την κρίση της πανδημίας είναι τεράστιες και πολύ δύσκολο ή και ακατόρθωτο να αντιμετωπιστούν με επιτυχία.

Η Πρόεδρος των καταστηματαρχών της Αγίας Νάπας, Μαρία Μολέσκη Χατζηκρήστου, σε δηλώσεις στην «Κ», χαρακτήρισε τραγική την κατάσταση και τόνισε ότι αρκετές είναι οι επιχειρήσεις που έχουν βάλει λουκέτο. «Εάν δεν έχουμε ανταπόκριση, θα αντιδράσουμε. Ο κόσμος έχει απαιτήσεις διότι υποφέρει», σημειώνει η Πρόεδρος των καταστηματαρχών της περιοχής.

Η τουριστική Αγία Νάπα θυμίζει πόλη – φάντασμα ενώ οι καταστηματαρχες φωνάζουν για χρέη εκατομμυρίων σε μία περίοδο κατά την οποία δεν υπάρχουν έσοδα. Επιπλέ-

ον, φόροι, ενοίκια και ηλεκτρικό ρεύμα παραμένουν για να υπενθυμίζουν στους επιχειρηματίες τις υποχρεώσεις τους, τις οποίες δυσκολεύονται να καλύψουν. Ο ΙΤ της ΠΟΒΕΚ, Στέφανος Κουρσάρης, τονίζει τη σοβαρότητα της κατάστασης που επικρατεί. «Οι πολύ μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις βρίσκονται στην κυριολεξία σε απόγνωση ειδικά στις αμιγώς τουριστικές περιοχές και συγκεκριμένα στην Αγία Νάπα και Πρωταρά, Κάτω Πάφο και αλλού, όπου οι επιχειρηματίες δραστηριότητες ήταν απόλυτα συνυφασμένες με τον τουρισμό. Προβλήματα αντιμετωπίζουν επίσης επιχειρήσεις που διοργανώνουν εκδηλώσεις καθώς τα πρωτόκολλα που υπάρχουν καθιστούν αδύνατη την πραγματοποίησή τους».

Η Αγία Νάπα και ο Πρωταράς έχουν σχηματίσει επιτροπή αγώνα που συμπεριλαμβάνει αρκετούς επαγγελματίες κλάδους και συνδέσμους με αίτημα να κηρυχθούν οι συγκεκριμένες περιοχές ως πληγμένες. Έχουν απευθυνθεί και στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ενώ το θέμα έχει εγγραφεί στην αρμόδια Επιτροπή Εμπορίου της Βουλής προς συζήτηση. Ωστόσο, η ΠΟΒΕΚ

Η τουριστική Αγία Νάπα θυμίζει πόλη – φάντασμα ενώ οι καταστηματαρχες φωνάζουν για χρέη εκατομμυρίων σε μία περίοδο κατά την οποία δεν υπάρχουν έσοδα.

σημειώνει ότι η εκτελεστική εξουσία τηρεί μία στάση σιγής ιχθύος.

Παράλληλα, οι καταστηματαρχες θεωρούν ότι οι περιοχές θα πρέπει να κηρυχθούν πληγείσες ώστε να εφαρμοστούν συγκεκριμένα προγράμματα μέσω των κονδυλίων που θα διοικηθούν από το Ταμείο Ανάκαμψης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σχέδια Στήριξης

Ο ΙΤ της ΠΟΒΕΚ προσθέτει ότι η υγειονομική κρίση της πανδημίας έφερε τεράστια προβλήματα και στην οικονομία σε συνδυασμό με την κόπηση πτώση του τουριστικού ρεύματος και προϊόντος.

«Σ' αυτές τις δύο παραμέτρους εστιάζεται το μεγαλύτερο πρόβλημα. Τα Σχέδια Στήριξης του Υπουργείου Εργασίας έφεραν θετικό αποτέλεσμα σε ό,τι αφορά την αναχαίτιση της ανεργίας και θα θέλαμε να συνεχιστούν τα προγράμματα και μετά τον Οκτώβριο, διότι σε καμία περίπτωση οι επιχειρήσεις δεν θα μπορέσουν να συγκρατήσουν την απα-

σχόληση. Ωστόσο, τα σχέδια αυτά δεν αρκούν», προσθέτει ο κ. Κουρσάρης.

Τονίζει επίσης ότι πέραν της στήριξης της απασχόλησης θα πρέπει να εφαρμοστούν και κάποια μέτρα για στήριξη των ιδίων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Τέσσερα προγράμματα των ιδίων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Το πρώτο ζήτημα αφορά στα ενοίκια. «Ακόμη δεν έχει βρεθεί μια ριζοσπαστική λύση ή κάποια που ν' ανακουφίζει όσους αντιμετωπίζουν πρόβλημα. Έχουν συγκεντρωθεί υποχρεώσεις των ενοικιαστών και καλούμε το κράτος να συνεχίσει την αναστολή των εξώσεων που ψηφίστηκαν τον Ιανουάριο του 2020. Υπενθυμίζεται ότι ομόφωνα η Ολομέλεια της Βουλής ψήφισε στις 22 Μαΐου τα κίνητρα προς ιδιοκτήτες ακινήτων για μείωση των ενοικίων και την αναστολή των εξώσεων μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου. Ειδικότερα, η Ολομέλεια ψήφισε νομοσχέδιο σκοπός του οποίου είναι

η παραχώρηση πίστωσης φόρου σε ιδιοκτήτες που ενοικιάζουν ακίνητα περιουσία σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα εάν αυτοί προβούν σε μείωση του ενοικίου για περίοδο μέχρι τριών μηνών εντός του έτους 2020. Ψήφισε επίσης πρόταση νόμου με σκοπό την τροποποίηση του «περί Ενοικιοστασίου, ώστε η ισχύουσα αναστολή κάθε διαδικασίας προς ανάκτηση κατοχής ακινήτου να παραταθεί μέχρι και την 30η Σεπτεμβρίου 2020, προκειμένου να μην εκδοθεί μέχρι την ημερομηνία αυτή καμιά απόφαση ή διάταγμα ανάκτησης κατοχής δύναμει τέτοιας διαδικασίας.

Ορισμένα κοινοβουλευτικά κόμματα αναμένεται να θέσουν εκ νέου το συγκεκριμένο ζήτημα ενώπιον της Βουλής για περαιτέρω εφαρμογή του νόμου. Οι καταστηματαρχές ζητούν επίσης τη συνέχιση της αναστολής των δόσεων σε τράπεζες ειδικά σε ό,τι αφορά στις περιπτώσεις που έχουν μείωση των εισοδημάτων τους πέραν του 80-90%.

«Θα κλάψουμε επί ερειπίων»

Όπως αναφέρει ο ΓΓ της ΠΟΒΕΚ, βασιζόμεστε στην εσωτερική κατανάλωση, γεγονός το οποίο δημιουργεί αλυσιδωτά προβλήματα. «Ανακυκλώνουμε το χρήμα μεταξύ μας. Χρειάζεται να επενδύσουμε σε τομείς πέραν του τουρισμού. Οπότε επιβάλλεται πλέον ένας σωστός σχεδιασμός της οικονομίας πάνω σε πιο στερεές βάσεις. Επιμένουμε στη θέση ότι το μεγαλύτερο χτύπημα το έχει δεχθεί η μεσαία τάξη και εάν δεν αντιμετωπιστεί έγκαιρα θα κλάψουμε επί ερειπίων. Χωρίς επιχειρήσεις δεν θα υπάρχουν εργαζόμενοι και η ανεργία θα εκτοξευθεί».

Η ΠΟΒΕΚ απέστειλε σχετικά υπομνήματα στον Υπουργό Οικονομικών και στην Υπουργό Εργασίας. «Τα πραγματικά προβλήματα δεν μπορούν να μείνουν κάτω από το χαλί διότι η κρίση θα αφομοιώσει την μεσαία τάξη κι αυτό θα έχει αντίκτυπο και στην απασχόληση», προειδοποιεί ο κ. Κουρσάρης. Επικρατεί μια κατάσταση η οποία οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στο κλείσιμο επιχειρήσεων.

Ήδη από την περίοδο του lockdown επιχειρήσεις σε όλες τις πόλεις δεν δοκίμασαν καν να βάλουν κλειδί στην πόρτα τους. Στο εμπορικό κέντρο της Λάρνακας υπάρχουν πέραν των 30 καταστημάτων που δεν άνοιξαν καν. Στην Αγία Νάπα επιχειρήσεις δεν επαναδραστηριοποιήθηκαν σε ποσοστό 70%. Σε σχέση με την επέκταση των σχεδίων, ο ΓΓ της ΠΟΒΕΚ αναφέρει ότι και στις συναντήσεις που έγιναν με την Υπουργό Εργασίας, τα διατάγματα θα ανανεώνονται όσο συνεχίζεται η κρίση. Αναμένεται ότι θα ανανεωθούν τουλάχιστον μέχρι τον Απρίλιο. «Δεν είναι αρκετά τα Σχέδια Στήριξης των επιχειρήσεων. Θα πρέπει να στηριχθούν άμεσα τομείς της οικονομίας που έχουν πληγεί ανεπανόρθωτα και με δυσκολία αναπνέουν σήμερα. Πρέπει να κάνουμε ό,τι είναι δυνατόν να περισώσουμε τις επιχειρήσεις».

ΜΙΝΤΗΣ

Θέρετρο Minthis: Από το όραμα στην πράξη

ΣΕ ΜΙΑ ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ παροχής ποιοτικών υπηρεσιών ετοιμάζεται να εισέλθει το θέρετρο ΜΙΝΤΗΣ καθώς οι κατασκευαστικές εργασίες των εγκαταστάσεων και των υποδομών του θερέτρου βρίσκονται λίγο πριν από την ολοκλήρωσή τους. Το μεγαλεπήβολο όραμα της Pafilia Property Developers για τη δημιουργία ενός θερέτρου - προορισμού που θα προσφέρει ένα ξεχωριστό τρόπο ζωής γίνεται πλέον πραγματικότητα με το διεθνώς αναγνωρισμένο θέρετρο ΜΙΝΤΗΣ να ισχυροποιεί τη θέση του στην παγκόσμια αγορά ακινήτων ως μια εξαιρετική, αξιόπιστη και ασφαλή επενδυτική επιλογή.

Ενδεικτικό της παγκόσμιας απήχησης του ΜΙΝΤΗΣ, αποτελεί το γεγονός πως στο πολυτελές θέρετρο έχουν επενδύσει αγοραστές από 35 διαφορετικές εθνικότητες ενώ μέχρι στιγμής έχουν πωληθεί και παραδοθεί πέραν των 200 οικιστικών μονάδων. Η επιτυχία του ΜΙΝΤΗΣ έγκειται στο γεγονός ότι αποτελεί ένα από τα λίγα θέρετρα σε όλη την Ευρώπη με σαφή όραμα και προσανατολισμό που ξεχωρίζει για την ποιότητα, την αισθητική και τον χαρακτήρα του σχεδιασμού του και που σύντομα θα προσφέρει μοναδικές εμπειρίες και ένα ξεχωριστό τρόπο ζωής.

Επίσης, η επιτυχία του ΜΙΝΤΗΣ οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο εύρος των επιλογών που προσφέρει στους επενδυτές η πολυβραβευμένη συλλογή ακινήτων του θερέτρου, η οποία περιλαμβάνει πολυτελείς επαύλεις, βίλλες και σουίτες, ικανές να ικανοποιήσουν κάθε ανάγκη. Παρά την εξαιρετική ποιότητα του χαρτοφυλακίου της, η Pafilia δεν επαναπαύεται και επενδύει διαρκώς στην εξέλιξη και ανανέωση του, εισάγοντας νέα προϊόντα. Πιο πρόσφατο παράδειγμα αποτελεί η νέα σειρά επαύλεων με την ονομασία TOPOS, οι βίλλες Ridge Green και οι σουίτες Ezousa. Άλλωστε, αυτός ο δροσερός αέρας ανέωσης, εμπλουτισμού και διαφοροποίησης είναι και ο λόγος που το ΜΙΝΤΗΣ ωριμάζει σαν θέρετρο και δεν γερνάει στο πέρασμα των χρόνων.

Την πολυτελή συλλογή ακινήτων του ΜΙΝΤΗΣ, εκτός από το εξαιρετικό γήπεδο γκολφ 18 οπών που βρίσκεται σε λειτουργία, θα ηλαιοιώνουν σύντομα μια πολυμορφική πλατεία με εστιατόρια, μπαρ, γκαλερί και επώνυμα καταστήματα, αθλητικό κέντρο με γήπεδα τένις και μίνι ποδοσφαίρου, εσωτερικοί και εξωτερικοί παιδότοποι, ιππικό κέντρο, μονοπάτια της φύσης και ένα υπερσύγχρονο κέντρο ευεξίας. Η ολοκλήρωση των εγκαταστάσεων θα

Κατασκευαστικές εργασίες ΜΙΝΤΗΣ: Διαθέσιμο βίντεο www.youtube.com/watch?v=4fOUTBLazl0

σηματοδότηση ακόμη μια επιτυχία για το θέρετρο αλλά και την είσοδο του σε μια νέα συναρπαστική εποχή παροχής ποιοτικών υπηρεσιών και ανέσεων.

Η κατασκευή των πολυαναμενόμενων εγκαταστάσεων έχει εισέλθει στα τελικά στάδια καθώς έχει ξεκινήσει η ρύθμιση και το φινιρίσμα των εσωτερικών χώρων. Τα πολυτελή υλικά και η προσοχή στη λεπτομέρεια δημιουργούν μια εντυπωσιακή εικόνα που ξεπερνά τις προσδοκίες που είχαν δημιουργηθεί από τα φωτορεαλιστικά προοπτικά απεικόνισμα των χώρων που ετοιμάστηκαν κατά το στάδιο σχεδιασμού των εγκαταστάσεων.

Μαζί με τις εγκαταστάσεις, αναμένεται να ολοκληρωθούν

και οι εργασίες κατασκευής ενός εντυπωσιακού συμπλέγματος με 44 πολυτελείς σουίτες δύο υπνοδωματίων που θα είναι διαθέσιμες για ενοικίαση μικρής διάρκειας και θα προσφέρουν υπηρεσίες και ανέσεις νέντε αστέρων στο ευρύ κοινό. Τα Suites, αποτελούν ένα από τα πολλά παραδείγματα των επιτυχημένων προϊόντων του ΜΙΝΤΗΣ, οι πωλήσεις του οποίου ξεπέρασαν κάθε προσδοκία και ολοκληρώθηκαν σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα.

Το Minthis έχει εξελιχθεί σε ένα από τους πιο περιζήτητους προορισμούς στη Μεσόγειο και αποτελεί ένα ακόμη από παράδειγμα της πρωτοπορίας της Pafilia στον τομέα των ακινήτων εδώ και 40 χρόνια αλλά και της

συνεχούς δέσμευσης της για αριστεία και καινοτομία. Είναι εξάλλου γνωστό ότι στο ΜΙΝΤΗΣ, όπως και σε κάθε άλλο έργο της, η Pafilia επενδύει σε συνεργασίες με διεθνούς φήμης αρχιτεκτονικούς οίκους που ξεχωρίζουν για την ποιότητα και την αισθητική των έργων τους και που συμμερίζονται το όραμα της εταιρείας για τη δημιουργία ενός θερέτρου προορισμού που θα προσφέρει υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, εμπειρίες, αξίες και συναισθήματα σε κάθε ιδιοκτήτη και σε κάθε επισκέπτη.

Pafilia

Σταθερές οι εισφορές για ΓεΣΥ μέχρι το 2022

Πλεονασματικός ο οικονομικός απολογισμός των πρώτων 15 μηνών εφαρμογής του Συστήματος Υγείας από τον ΟΑΥ

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Θετικό πρόσημο στην εφαρμογή του Γενικού Συστήματος Υγείας δημιουργούν τα οικονομικά αποτελέσματα των πρώτων δεκαπέντε μηνών. Παρά τις γενικότερες επιπτώσεις της πανδημίας στην οικονομία, οι επιδόσεις που καταγράφονται στα οικονομικά του ΓεΣΥ αξιολογούνται από τον ΟΑΥ θετικά.

Με βάση επίσημα στοιχεία από τον Οργανισμό, την περίοδο 1/3/2019 που ξεκίνησε η καταβολή εισφορών μέχρι και τις 31/8/2020 τα έσοδα του ΟΑΥ υπερκάλυψαν τις λειτουργικές και υγειονομικές δαπάνες του ΓεΣΥ, σε βαθμό τέτοιο που να έχει δημιουργηθεί ένα σημαντικό πλεόνασμα το οποίο επιτρέπει, μεταξύ άλλων, στον Οργανισμό να διατηρήσει στα σημερινά επίπεδα τα ποσοστά εισφορών. Ένα ζήτημα για το οποίο κυβερνηση και ΟΑΥ έχουν δεχθεί έντονες επικρίσεις υπό τη μορφή εκτιμήσεων, για τις οικονομικές αντοχές του ΓεΣΥ.

Με βάση επίσημα στοιχεία, το πλεόνασμα που έχει δημιουργηθεί τους πρώτους δεκαπέντε μήνες λειτουργίας του ΓεΣΥ ανέρχεται στα 250 εκατ. ευρώ, επίδοσης που, όπως λέγεται εντός του ΟΑΥ, ενδεχομένως να ήταν μεγαλύτερη εάν δεν είχε προκύψει η καθυστέρηση στη μετάβαση των υψηλών συντελεστών των εισφορών του ΓεΣΥ, λόγω της πανδημίας. Σύμφωνα με μια πρώτη εκτίμηση, η μη καταβολή εισφορών τους τρεις μήνες πριν την εφαρμογή της 2ης φάσης, φαίνεται να στέρνεσε από τον ΟΑΥ έσοδα κοντά στα 120 εκατ. ευρώ.

Σύμφωνα με τον διευθυντή του ΟΑΥ Ανδρέα Παπακωνσταντίνου, ο Οργανισμός λαμβάνοντας υπόψη τις προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών για την ανάπτυξη της οικονομίας σε συνθήκες πανδημίας, αλλά και το πλεόνασμα που έχει δημιουργηθεί προβλέπει πως η περίοδος 2019-2022 είναι οικονομικά βιώσιμη.

Με τα δεδομένα αυτά δεν προ-

Στα 901 εκατ. ευρώ ανήλθαν τα έσοδα του ΟΑΥ από τις εισφορές για το ΓεΣΥ την περίοδο 1 Μαρτίου 2019, που ξεκίνησε η καταβολή εισφορών, μέχρι και τις 31 Αυγούστου 2020.

κύπτει, όπως ανέφερε ο κ. Παπακωνσταντίνου, αναθεώρηση των εισφορών για το ΓεΣΥ.

Εσοδα-έξοδα

Οι οικονομικές επιδόσεις του ΓεΣΥ από την 1η Μαρτίου μέχρι και 31 Αυγούστου 2020 ανήλθαν στα 901 εκατ. ευρώ. Με βάση επίσημα στοιχεία του ΟΑΥ, τους πρώτους δέκα μήνες καταβολής εισφορών, για το 2019 τα έσοδα του Οργανισμού ανήλθαν στα 489 εκατ. ευρώ. Για το 2020 (1/1-31/8/2020) τα έσοδα παρουσιάζουν μικρή αύξηση αγγίζοντας τα 492 εκατ. ευρώ. Την ίδια περίοδο, με βάση νεότερα στοιχεία της «Κ», από αυτά που παρουσιάστηκαν στο οικονομικό φύλο της περασμένης Τετάρτης, τα συνολικά έξοδα του ΟΑΥ για δαπάνες υγείας ανήλθαν στα 612 εκατ. ευρώ. Για το 2019 τα διοικη-

Με βάση τα έσοδα και δαπάνες, διοικητικές και υγείας, ο ΟΑΥ εμφανίζει πλεόνασμα στα οικονομικά του που ανέρχεται στα 250 εκατ. ευρώ. Ένα πλεόνασμα το οποίο καθιστά βιώσιμο το ΓεΣΥ έως το 2022.

τικά έξοδα του ΓεΣΥ ανήλθαν στα 14,7 εκατ. ευρώ. Σε μια πρώτη αποτίμηση, ο διευθυντής του ΟΑΥ παραδέχεται πως ο Οργανισμός δεν έχει φθάσει σε ένα στάδιο που μπο-

ρούν να πουν ότι ακόμα και στον οικονομικό τομέα το σύστημα έχει σταθεροποιηθεί. «Έχουμε μια πολύ καλή ένδειξη για τα έσοδα του ΓεΣΥ, κάτι που επιτρέπει να γίνουν ασφαλέστερες προβλέψεις. Σε ό,τι αφορά τις δαπάνες αυτές παρακολουθούνται διαρκώς», ανέφερε στην «Κ» ο κ. Παπακωνσταντίνου.

Οι δαπάνες

Ένα από τα θέματα που παρακολουθούνται με ιδιαίτερη προσοχή από τον ΟΑΥ έχει να κάνει με τα φάρμακα. Όπως μας ανέφερε ο κ. Παπακωνσταντίνου, αυτό που τους ανησυχεί είναι η υπερσυνταγογράφηση φαρμάκων. Τάση που προκαλεί μείωση της τιμής της μονάδας. Επί τους παρόντος, η μεγάλη κατανάλωση φαρμάκων δεν επηρεάζει τον προϋπολογισμό, όμως, όπως μας εξήγησε ο κ. Παπακων-

σταντίνου, η μείωση της τιμής της μονάδας μελλοντικά θα προκαλέσει πίεση στους προϋπολογισμούς. Στόχος, επισήμανε, είναι να μειωθούν οι υψηλοί όγκοι – καταχρήσεις φαρμάκων προκειμένου να αυξηθεί η τιμή της μονάδας, προκειμένου να αμειβονται ικανοποιητικά και οι πάροχοι υγείας. «Εμείς ενθαρρύνουμε τα γενόσημα φάρμακα για να μην επιβαρύνεται ο ασθενής. Εδώ χρειάζεται αλλαγή κουλτούρας των ασθενών», υπέδειξε ο διευθυντής του ΟΑΥ.

Υπηρεσίες υγείας

Σε άλλες υπηρεσίες υγείας οι οποίες και αυτές παρακολουθούνται στενά από τον ΟΑΥ, τα στοιχεία που έχει στην διάθεσή της η «Κ» δείχνουν να καταγράφεται μια διαφοροποίηση του 2019 με το 2020. Στις κατηγορίες Προσωπικοί Ιατροί,

Ειδικό Ιατροί, Εργαστήρια, οι δαπάνες για το οκτάμηνο του 2020 δείχνουν αύξηση σε σχέση με το επτάμηνο του 2019. Η μεγαλύτερη διαφοροποίηση παρατηρείται στην κατηγορία των Ειδικών Ιατρών και η μικρότερη στα Εργαστήρια. Διαφοροποίηση προς τα πάνω καταγράφεται και στους Προσωπικούς Ιατρούς, ενώ στο κομμάτι των φαρμάκων τα νούμερα με βάση τα στοιχεία της «Κ», δείχνουν αύξηση της τάξης του 45%.

Για την ενδονοσοκομειακή φροντίδα από τον περασμένο Ιούλιο δαπανήθηκαν 36,36 εκατ. ευρώ. Η αύξηση των δαπανών για το 2020 αποδίδεται στις εγγραφές παρόχων υγείας στους καταλόγους του ΓεΣΥ και κατά συνέπεια αύξηση των ασθενών στους οποίους παραχωρήθηκαν υπηρεσίες υγείας σε σχέση με το 2019.

ΑΡΘΡΟ / Του ΙΩΑΝΝΗ ΠΑΝΙΑΡΑ*

Η κλιματική αλλαγή πλήττει περισσότερο τον ευρωπαϊκό Νότο

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) πρωτοπορεί και πάλι σε παγκόσμιο επίπεδο στην αντιμετώπιση της παγκόσμιας απειλής της κλιματικής αλλαγής. Μέσω του European Green Deal (EGD) επιδιώκει να μειώσει σημαντικά τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου (ΑτΘ) μέχρι το 2030 και να επιτύχει κλιματική ουδετερότητα μέχρι το 2050. Όμως, πάνω από το 90% των ΑτΘ εκπέμπεται από χώρες εκτός Ε.Ε. Ο,τι και να κάνουμε στην Ευρώπη, αν οι υπόλοιπες χώρες δεν ακολουθήσουν, ο επιτακτικός στόχος διατήρησης της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη μας σε 1,5° C δεν θα επιτευχθεί.

Η κλιματική αλλαγή έχει ήδη επιπτώσεις σε παγκόσμια κλίμακα, οι οποίες θα συνεχίσουν για δεκαετίες, ακόμα και αν σταματούσαν σήμερα οι εκπομπές ΑτΘ. Η Ευρώπη θερμαίνεται περισσότερο από τον μέσο όρο του πλανήτη και, εντός Ευρώπης, οι επιπτώσεις βαρύνουν δυσανάλογα τον Νότο. Η έγκαιρη προετοιμασία για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή έχει, συνεπώς, μεγάλη σημασία για τον ευρωπαϊκό Νότο και τη χώρα μας.

Η Ε.Ε. έχει υιοθετήσει ήδη από το 2013 σχετική στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, η οποία επικαιροποιείται με το υπό διαβούλευση σχέδιο της νέας ευρωπαϊκής στρατηγικής προσαρμογής.

Το υπό διαβούλευση σχέδιο αναδεικνύει την κρισιμότητα του θέματος και επισημαίνει την ανάγκη υπολοίπων προγραμμάτων που θα βελτιώσουν τη γνώση ως προς την εκτίμηση κινδύνου και την πραγματική έκθεση σε αναμενόμενες επιπτώσεις, θα ενισχύσουν

τον σχεδιασμό για τη διαχείριση του κινδύνου από τις αναμενόμενες επιπτώσεις και θα επιταχύνουν την ανάληψη δράσεων για πρόληψη και αντιμετώπιση των επιπτώσεων αυτών. Αναδεικνύει επίσης πως οι δράσεις αυτές θα έχουν ουσιαστικές κοινωνικοοικονομικές οφέλους.

Ανισοβαρής έκθεση στις επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή. Στοιχείο με ιδιαίτερη βαρύτητα για την Ελλάδα και τη γεωγραφική περιοχή αυτής αποτελεί η σημαντική διακύμανση εντός της Ε.Ε. της εκτίμησης τρωτότητας, εκφρασμένη υπό τη μορφή εκτίμησης της έκθεσης στον κίνδυνο της κλιματικής αλλαγής.

Από την πρόσφατη έκθεση <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/climate-change-impacts-and-adaptation-europe> του Joint Research Center, όπου παρουσιάζονται αναλυτικά τέτοια στοιχεία ανά κίνδυνο και περιοχή, ήδη καταγράφονται αυξημένα επίπεδα κινδύνου και αναμενόμενων επιπτώσεων για τις περιοχές της Νότιας Ευρώπης και της Μεσογείου, με σημαντική επιβάρυνση σε πολλά επιμέρους ζητήματα, όπως:

Η συχνότητα εμφάνισης συνθηκών καύσωνα αυξάνεται δραματικά στη Νότια Ευρώπη. Η έκθεση του ανθρώπου σε έντονους καύσωνες εκτιμάται πως μπορεί να αυξηθεί κατά 30 φορές σε υψηλότερα γεωγραφικά πλάτη και 40 έως 50 φορές σε χώρες της Νότιας Ευρώπης (π.χ. Ισπανία και Ελλάδα).

Η διαθεσιμότητα του νερού αναμένεται να μειωθεί στις περιοχές της Νότιας Ευρώπης, ενώ αντιστρόφως οι υδάτινοι πόροι στη Βόρεια Ευρώπη θα αυξηθούν.

Πάνω από το 90% των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου εκπέμπεται από χώρες εκτός Ε.Ε. Ο,τι και να κάνουμε στην Ευρώπη, αν οι υπόλοιπες χώρες δεν ακολουθήσουν, ο επιτακτικός στόχος διατήρησης της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη μας σε 1,5° C δεν θα επιτευχθεί.

Η έκθεση του ανθρώπου σε έντονους καύσωνες μπορεί να αυξηθεί κατά 30 φορές σε υψηλότερα γεωγραφικά πλάτη και 40 έως 50 φορές σε χώρες της Νότιας Ευρώπης (π.χ. Ισπανία και Ελλάδα).

Εκ των συνολικών απωλειών ξηρασίας σχεδόν το ήμισυ θα συμβεί στις μεσογειακές χώρες της Ε.Ε., σε σύγκριση με το 40% του παρόντος.

Η αύξηση του κινδύνου πυρκαγιάς είναι ισχυρότερη σε χαμηλότερα γεωγραφικά πλάτη.

Συνολικά, οι απώλειες του επιπέδου ζωής, εκφρασμένες ως επί τοις εκατό (%) του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), για τη Νότια Ευρώπη εκτιμώνται ως οι σημαντικότερες έναντι κάθε άλλης γεωγραφικής περιοχής της Ε.Ε.

Ενδεικτικό της διαφοράς των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής ανά περιοχή είναι η εκτίμηση για την εξέλιξη των βροχοπτώσεων.

Στον Νότο αναμένεται μείωση της βροχοπτώσεως μέχρι 15%, ενώ στον Βορρά αύξηση. Δύο άκρως αντίθετες επιπτώσεις, που χρειάζονται αντίστοιχα διαφορετικό χειρισμό.

Είναι λοιπόν αναγκαίο ο σχεδιασμός για τη διαχείριση των κινδύνων να λάβει υπόψη συνδυαστικά το μέγεθος του κινδύνου και την ουσιαστική τρωτότητα που καταγράφεται για τις διαφορετικές περιοχές (κλιματικά) της Ε.Ε. στον εκάστοτε κίνδυνο.

Στη συνέχεια, σε εθνικό επίπεδο, κάθε κράτος-μέλος χρειάζεται να προβαίνει σε επιμέρους ανάλυση του εκάστοτε κινδύνου, ιεραρχώντας εσωτερικά τις περιοχές που θα πληγούν περισσότερο, ώστε να καθορίσει τον απαραίτητο σχεδιασμό για την προσαρμογή τους στις αναμενόμενες επιπτώσεις.

Με δεδομένη την αυξημένη έκθεση των χωρών του Νότου στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, το Συμβούλιο ΣΕΒ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη θεωρεί σημαντική τη συνεργασία των χωρών της Μεσογείου για κοινή προσέγγιση στην προσαρμογή στις αναμενόμενες επιπτώσεις.

Μια τέτοια σύμπραξη - συνεργασία:

α) Θα συμβάλει στην ανάδειξη εντός της Ε.Ε. του ρίσκου και της αυξημένης τρωτότητας στην οποία εκτίθεται η περιοχή της Μεσογείου, παρά τη μικρή συμμετοχή των χωρών αυτής στις εκπομπές ΑτΘ.

β) Θα τροφοδοτήσει την ανάπτυξη κοινών πρακτικών αξιολόγησης και αντιμετώπισης των κοινών κινδύνων της περιοχής από την κλιματική αλλαγή, καθώς και των απαραίτητων συνεργασιών για

την αντιμετώπισή τους.

γ) Θα βοηθήσει στη διεκδίκηση δικαιότερης κατανομής των σχετικών προϋπολογισμών της Ε.Ε., κατ' αναλογία με την αυξημένη τρωτότητα στην κλιματική αλλαγή και τον συνεπαγόμενο κίνδυνο ανισοβαρούς μείωσης του επιπέδου ζωής των κατοίκων της περιοχής της Μεσογείου.

Μέσω της παραπάνω δομής συνεργασίας μπορούν με μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας να αντιμετωπιστούν ζητήματα, όπως για παράδειγμα τα απαραίτητα έργα υποδομής για την αναπλήρωση του χαμένου υδατικού δυναμικού, οι εναλλακτικές καλλιέργειες που μπορούν να ανταποκριθούν στις νέες κλιματικές συνθήκες, τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης από έντονα φαινόμενα (πλημμύρες, πυρκαγιές κ.ά.), καθώς και όποιο άλλο ζήτημα κριθεί ως υψηλής προτεραιότητας για την περιοχή.

Όπως έχει επανειλημμένως αναδείξει το Συμβούλιο ΣΕΒ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, η έγκαιρη προετοιμασία για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή είναι κρίσιμη. Η υπό αναθεώρηση ευρωπαϊκή στρατηγική για το θέμα αποτελεί σήμερα την ευκαιρία διαμόρφωσης των απαραίτητων ευρωπαϊκών συνεργασιών και συμμαχιών, αλλά και του χρηματοδοτικού πλαισίου, ώστε παράλληλα με τη μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου να διασφαλιστεί η προστασία της χώρας μας από τις αναπόφευκτες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

* Ο κ. Ιωάννης Πανιάρας είναι πρόεδρος του Συμβουλίου του ΣΕΒ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη.

Νέα αύξηση του τζίρου τους εμφανίζουν τα σουπερ μάρκετ

Η αξία πωλήσεων ενισχύθηκε 5% την πρώτη εβδομάδα του Σεπτεμβρίου

Της ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ

Αύξηση 5% στον τζίρο τους εμφανίζουν τα σουπερ μάρκετ την πρώτη εβδομάδα του Σεπτεμβρίου σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι. Παράγοντες της αγοράς αξιολογούν θετικά τη συγκεκριμένη επίδοση, αφού εξαιτίας της καθίζησης του τουρισμού τους καλοκαιρινούς μήνες (Ιούλιος - Αύγουστος), πολλά σουπερ μάρκετ κατέγραψαν ακόμη και διψήφια πτώση στους τζίρους τους στις τουριστικές περιοχές. Έτσι, οι προσδοκίες πολλών εκπροσώπων του κλάδου σχετικά με την πορεία των πωλήσεων το πρώτο διάστημα του Σεπτεμβρίου δεν ήταν υψηλές.

Σύμφωνα με στοιχεία της IRI Hellas, ο τζίρος στο οργανωμένο λιανεμπόριο τροφίμων σε 340 κατηγορίες ταχυκίνητων προϊόντων (Fast Moving Consumer Goods - FMCGs, τα προϊόντα δηλαδή που καταναλώνονται και αγοράζονται συχνότερα) την εβδομάδα 31/8-6/9 διαμορφώθηκε στα 120,5 εκατ. ευρώ από 114,81 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση της τάξεως του 5%. Επίσης, από τις αρχές του έτους, οι πωλήσεις των σουπερ μάρκετ βρίσκονται σε ανοδική πορεία με τον ρυθμό αύξησης να ανέρχεται μέχρι σήμερα στο 9,7%. Από το καλάθι των 340 ταχυκίνητων προϊόντων, ανοδικά κινήθηκαν όλες οι κατηγορίες, με την πλειονότητα των καταναλωτών να δείχνει μία προτίμηση στα είδη προσωπικής υγιεινής αλλά και στα προϊόντα που αφορούν το σπίτι. Έτσι, οι πωλήσεις της κατηγορίας των τροφίμων αυ-

Στη μέχρι τώρα διάρκεια του έτους, ο κύκλος εργασιών των σουπερ μάρκετ είναι αυξημένος κατά 9,7%. Μάλιστα, η πλειονότητα των καταναλωτών φαίνεται να προτιμά, για λόγους άνεσης και ασφάλειας, τα μεγαλύτερα καταστήματα ή υπερμάρκετ.

Την εβδομάδα 31/8-6/9 ο τζίρος διαμορφώθηκε στα 120,5 εκατ. ευρώ έναντι 114,81 εκατ. πέρυσι.

ξήθηκε κατά 3,4%, εκείνη των ειδών που αφορούν το σπίτι κατά 7,7%, ενώ ανοδικά συνέχισαν να κινούνται τα προϊόντα προσωπικής φροντίδας (7%). Παράλληλα, αύξηση 10,1% σημείωσαν όλα τα υπόλοιπα προϊόντα του καλαθιού. Παράγοντες των σουπερ μάρκετ

σχολιάζουν ότι οι πωλήσεις στα αστικά κέντρα το πρώτο διάστημα του Σεπτεμβρίου ήταν ικανοποιητικές, σε αντίθεση με τα νησιά ή τους προορισμούς τουριστικού ενδιαφέροντος όπου κινήθηκαν αρκετά πτωτικά. Την τάση αυτή επιβεβαιώνουν και τα στοιχεία της IRI, με την Περιφέρεια της Κρήτης που αντιπροσωπεύει το 7% της αγοράς να καταγράφει απώλειες πωλήσεων της τάξεως του 1,2%. Αντίθετα, η Αττική από την οποία προέρχεται το 51,9% του συνολικού τζίρου της αγοράς, σημειώνει αύξηση 5,3%, ενώ στη Θεσσαλονίκη, που αντιπροσωπεύει το 10% της αγοράς, οι πωλήσεις ενισχύο-

νται κατά 4,1%. Πολύ καλή είναι η επίδοση των σουπερ μάρκετ και στην περιοχή της Πελοποννήσου - η οποία αναμένεται να ενισχυθεί προσεχώς με το άνοιγμα καταστημάτων της εταιρείας «Μασούτης» στην Πάτρα - με τις πωλήσεις να σημειώνουν αύξηση 12,4%. Τέλος, σημαντική ενίσχυση της τάξεως του 6,9% σημείωσαν οι πωλήσεις των σουπερ μάρκετ στην Κεντρική Ελλάδα, ενώ οριακή αύξηση 0,4% κατέγραψαν στη Βόρεια Ελλάδα. Η πλειονότητα των καταναλωτών φαίνεται να προτιμά για λόγους άνεσης και ασφάλειας τα μεγαλύτερα καταστήματα ή υπερμάρκετ.

Πρωτοπόρος στην Ευρώπη η Ελλάδα σε επενδύσεις στην πράσινη ενέργεια

Η Ελλάδα μπορεί να αναδειχθεί σε μία από τις χώρες που θα ηγηθούν του ενεργειακού μετασχηματισμού στην Ευρώπη έως το 2030, εκτιμά το BloombergNEF (BNEF) στην τελευταία ανάλυσή του για το μέλλον της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα. Σύμφωνα με την ανάλυση ελάχιστου κόστους του BNEF, το ελληνικό σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας θα αλλάξει με ταχείς ρυθμούς την τρέχουσα δεκαετία, αυξάνοντας το μέγεθός του κατά 55% μέχρι το 2030. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η Ελλάδα θα αποκτήσει 18 GW νέας παραγωγικής ισχύος, 67% της οποίας θα είναι αιολική και ηλιακή, στα 7,5 GW και 4 GW αντίστοιχα.

Συνολικά 33 δισ. δολ. πρέπει να επενδυθούν σε νέα παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα από τώρα έως το 2050, με το 92% αυτού περίπου να αφορά τεχνολογίες μηδενικού ανθρακα. Περίπου 14 δισ. δολ. επενδύονται σε νέα ανανεώσιμη δυναμικότητα τα επόμενα δέκα χρόνια - υπερδιπλασιάζοντας τα 6,5 δισ. δολ. που επενδύθηκαν στην καθαρή ενέργεια στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2009-19.

Μετά το 2030, σύμφωνα με το BNEF, οι μπαταρίες αποθήκευσης θα προσελκύσουν άλλα 3 δισ. δολάρια σε νέες επενδύσεις έως το 2050, καθώς πρόκειται για την πιο οικονομική επιλογή σε ένα δίκτυο με αυξανόμενη διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Η δυναμικότητα του φυσικού αερίου δεν χρειάζεται, σύμφωνα με την έκθεση, να αυξηθεί πέραν των 800 MW που κατασκευάζονται ήδη, καθώς η δυναμικότητα αυτή σε συνδυασμό με τις υδροηλεκτρικές μονάδες και τις νέες μπαταρίες για αποθήκευση ενέργειας, που θα

προστεθούν στο δίκτυο, αρκούν.

Είναι ήδη πιο οικονομικό στην Ελλάδα να παραχθεί ηλεκτρική ενέργεια από νέους αιολικούς ή φωτοβολταϊκούς σταθμούς σε σύγκριση με νέα εργοστάσια φυσικού αερίου ή λιγνίτη, σύμφωνα με το BNEF. «Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την έκθεση του BNEF βρίσκονται σε απόλυτη συμφωνία με τους βασικούς πυλώνες της νέας στρατηγικής μας», δήλωσε ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της ΔΕΗ Γιώργος Στάσσης. «Η συνεχώς αυξανόμενη ανταγωνιστικότητα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας επιβεβαιώνει και από οικονομικής πλευράς την επιλογή μας για αναδιαμόρφωση του καρτοφυλακίου

Μέχρι το 2030 θα αποκτήσει 18 GW νέας παραγωγικής ισχύος, 67% της οποίας θα είναι αιολική και ηλιακή.

μας και μετάβαση της παραγωγής μας προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας», συμπλήρωσε ο επικεφαλής της ΔΕΗ και επικέντρωσε στις προσπάθειες της επιχείρησης να αναπτύξει «μια νέα πελατοκεντρική προσέγγιση και να προσφέρει ένα ενισχυμένο καρτοφυλάκιο προϊόντων και υπηρεσιών, χρησιμοποιώντας νέες τεχνολογίες και ψηφιακά συστήματα», αλλά και στην ετοιμότητά της «να οδηγήσει τον εξηλεκτρισμό άλλων τομέων της ενέργειας, ξεκινώντας από την ηλεκτροκίνηση».

ΧΡΥΣΑ ΛΙΑΓΓΟΥ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η Νο1 ειδησεογραφική εφαρμογή στην Κύπρο

Τι είπαν Αναστασιάδης - Μακρόν στο Παρίσι

Η συνάντηση ήταν ιδιαίτερα παραγωγική, με αποτελέσματα και διεξήχθη σε ένα άριστο, φιλικό κλίμα, αναφέρει σε γραπτή του δήλωση ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος

ΠΡΙΝ 1 ΩΡΑ

☞ Ξεκάβαρη τοποθέτηση Μενέντεζ: «Αυτά τα ύδατα ανήκουν στην Ελλάδα»

Κύριες ειδήσεις

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Στο Παρίσι ο Πρόεδρος για

Live Ειδήσεις μου Live Scores Φαρμακεία Έξοδος

Available on the App Store

ANDROID APP ON Google Play

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΩΡΑΡΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Ώρες εξυπηρέτησης κοινού από 2 Οκτωβρίου 2020

ΔΕΥΤΕΡΑ

08:30 - 13:30

15:15 - 16:45

ΤΡΙΤΗ - ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

08:30 - 13:30

Για εύκολη 24/7 εξυπηρέτηση, κάντε τις συναλλαγές σας μέσω του Online Banking & ATM.

Για εγγραφή στο Online Banking επισκεφτείτε το www.hellenicbank.com/connect

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Νέα κόκκινα δάνεια 5 δισ. λόγω πανδημίας «βλέπουν» οι τράπεζες

Από 10 δισ. ευρώ που ήταν η αρχική εκτίμηση – Τα σχέδια μείωσης των NPEs

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Στα 5 δισ. ευρώ προσδιορίζουν οι τράπεζες τα νέα κόκκινα δάνεια που θα αφήσει πίσω της η οικονομική κρίση λόγω COVID-19, προσγειώνοντας τους αρχικούς φόβους για εκτίναξη των νέων μη εξυπηρετούμενων δανείων κατά 10 δισ. ευρώ.

Αυτό προβλέπουν τα πλάνα μείωσης των κόκκινων δανείων που υπέβαλαν στα τέλη Σεπτεμβρίου οι τέσσερις συστημικές τράπεζες στον ΣΣΜ, τα οποία περιλαμβάνουν προβλέψεις για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανομιγμάτων (NPEs) στο 20% στο τέλος του 2022 από 40% στα τέλη του 2019 και 36,6% που ήταν το μέσο επίπεδο του αντίστοιχου δείκτη στα τέλη του α' εξαμήνου του τρέχοντος έτους.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι τέσσερις συστημικές τράπεζες ξεκινούν από διαφορετική αφετηρία σε ό,τι αφορά τη στοχοθεσία για τα κόκκινα δάνεια, καθώς – με εξαίρεση τη Eurobank– Alpha Bank, Εθνική και Τράπεζα Πειραιώς έχουν μπροστά τους τιτλοποιήσεις ύψους 24 δισ. ευρώ. Αντίθετα, η Eurobank, έχοντας ολοκληρώσει δύο τιτλοποιήσεις (Pillar και Cairo), συνολικού ύψους 9 δισ. ευρώ, έχει υπερκεράσει τον παραπάνω στόχο, επιτυγχάνοντας ήδη από το α' εξαμηνό του 2020 μείωση του δείκτη NPEs στο 15,3% σε επίπεδο ομίλου και στο 17% στην Ελλάδα.

Τα πλάνα που υποβλήθηκαν από τις τράπεζες θα επικαιροποιηθούν τον Μάρτιο του 2021 όταν πλέον θα έχουν αποκρυσταλλωθεί οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης και η αρμόδια ευρωπαϊκή αρχή για το τραπεζικό σύστημα ΕΒΑ θα έχει με τη σειρά της δώσει σαφείς κατευθύνσεις για τον χειρισμό των νέων κόκκινων δανείων που θα αφήσει πίσω της η πανδημία. Έτσι τα σχέδια που κατατέθηκαν θα αναθεωρηθούν προς το ευνοϊκότερο ή προς το

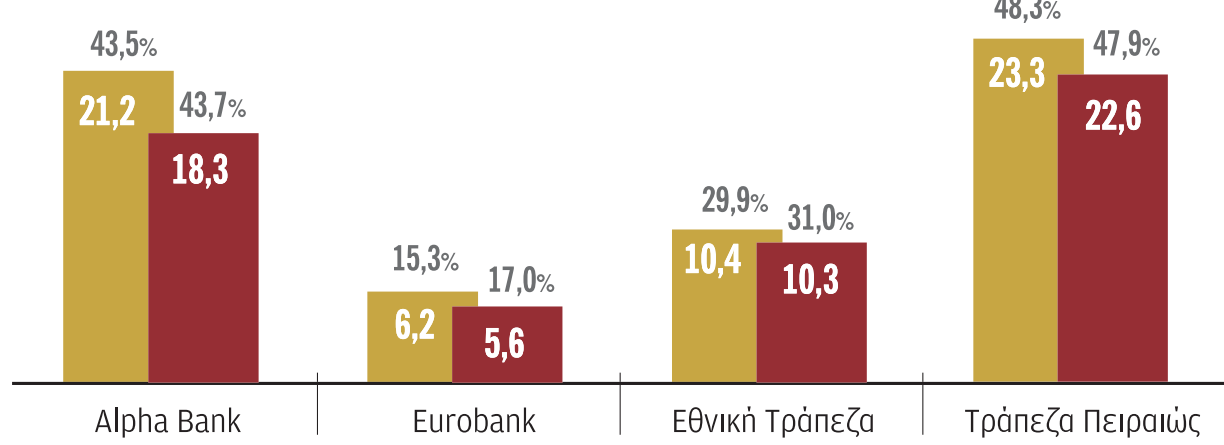
Η εξέλιξη των κόκκινων δανείων των τεσσάρων συστημικών τραπεζών

ΠΟΣΑ ΣΕ ΔΙΣ. ΕΥΡΩ

00% ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

■ ΟΜΙΛΟΣ ■ ΕΛΛΑΔΑ

β' τρίμ. 2020

ΠΗΓΗ: Morgan Stanley

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Συνολικά οι τράπεζες σχεδιάζουν να μειώσουν τα μη εξυπηρετούμενα στο 20% στο τέλος του 2022 από 36,6% στο α' δμηνό φέτος.

δυσμενέστερο σενάριο ανάλογα με τις εξελίξεις και θα συνοδευθούν με τα πλάνα για την πορεία των κερδών και την κεφαλαιακή ενίσχυση των τραπεζών. Να σημειωθεί ότι τα μορατόρια που έχουν εφαρμόσει έως σήμερα οι τράπεζες αφορούν οφειλές ύψους 25 δισ. ευρώ και η τύχη αυτών των δανείων θα κριθεί μετά το τέλος των αναστολών στις πληρωμές, δηλαδή από τις αρχές του 2021 και μετά.

Με αυτά τα δεδομένα, η εκτίμηση για νέα κόκκινα δάνεια ύψους 5 δισ. ευρώ, έναντι 10 δισ. ευρώ που ήταν μέχρι σήμερα οι εκτιμήσεις αρμόδιων τραπεζικών στελεχών, θεωρείται μετριοπαθής και βασίζεται στο αισιόδοξο σενάριο για ρυθμό ανάπτυξης της τάξης του 5%-7% την προσεχή διετία.

Στο πλαίσιο αυτό, οι τράπεζες δεσμεύονται έναντι του ΣΣΜ για πωλήσεις κόκκινων δανείων ύψους 24 δισ. ευρώ την περίοδο έως και το 2021 και αποκλιμάκωση του δείκτη NPEs στην Ελλάδα από το 36,6% που ήταν στα τέλη του α' εξαμήνου του 2020 στο 20% στο τέλος του 2022. Οι πωλήσεις αφορούν κατά κύριο λόγο το πρόγραμμα τιτλοποιήσεων που έχουν εξαγγείλει η Alpha Bank, η Εθνική Τράπεζα και η Τράπεζα Πειραιώς.

Πρόκειται για το project Galaxy της Alpha Bank ύψους

10,8 δισ. ευρώ, για το οποίο οι δεσμευτικές προσφορές αναμένονται στα μέσα Οκτωβρίου. Η ολοκλήρωση της συναλλαγής θα περιορίσει το στοκ των μη εξυπηρετούμενων ανομιγμάτων της τράπεζας από τα 21,2 δισ. ευρώ στα 11 δισ. ευρώ σε επίπεδο ομίλου και περίπου στα 8,5 δισ. ευρώ στην Ελλάδα.

Ακολουθούν οι δύο τιτλοποιήσεις Phoenix και Vega, 2 δισ. και 5 δισ. ευρώ αντίστοιχα, της Τράπεζας Πειραιώς, μέσω των οποίων το στοκ των μη εξυπηρετούμενων ανομιγμάτων θα μειωθεί στα 16 δισ. ευρώ.

Τέλος, η Εθνική, μέσω της τιτλοποίησης Frontier που περιλαμβάνει κόκκινα στεγαστικά δάνεια άνω των 6 δισ. ευρώ, θα μειώσει το στοκ των κόκκινων δανείων κάτω από τα περίπου 5 δισ. ευρώ στο τέλος του 2021 από 10,4 δισ. ευρώ το α' εξαμηνό του τρέχοντος έτους.

Η Εθνική άντλησε 500 εκατ. ευρώ μέσω του πράσινου ομολόγου

Με τοκομερίδιο 2,75% και απόδοση 2,875% έκλεισε η συναλλαγή έκδοσης του πράσινου ομολόγου από την Εθνική Τράπεζα. Πρόκειται για το πρώτο πράσινο ομολόγο που εκδίδει ελληνική τράπεζα και αποτελεί, σύμφωνα με ανακοίνωση της ΕΤΕ, «έμπρακτη απόδειξη της δέσμευσής της για στήριξη της πράσινης οικονομίας, καθώς και της στρατηγικής της κατεύθυνσης, ως η Τράπεζα της Ενέργειας».

Το βιβλίο προσφορών άνοιξε την Πέμπτη το πρωί και η τράπεζα άντλησε 500 εκατ. ευρώ, ενώ οι προσφορές ανήλθαν στο 1,2 δισ. ευρώ περίπου. Η συναλλαγή αποτελεί επίσης την πρώτη έκδοση ομολόγου υψηλής εξασφάλισης από ελληνική τράπεζα από το 2015 και τα κεφάλαια που αντλήθηκαν θα αξιοποιηθούν για τη διεύρυνση των κεφαλαίων δεύτερης διαβάθμισης (Minimum Required Eligible Liabilities - MREL), που συνιστά υποχρέωση όλων των τραπεζών. Στο πλαίσιο των δεσμεύσεων που έχουν αναλάβει οι τράπεζες έναντι του ΣΣΜ, το 25% των ιδίων κεφαλαίων τους έως και το 2025 θα πρέπει να εμπλουτιστεί με ομολογιακές εκδόσεις.

Βάσει των αρχών της International Capital Market Association (ICMA) για τα πράσινα ομολόγια, σύμφωνα με τις οποίες πραγματοποιήθηκε η έκδοση, η τράπεζα δεσμεύεται συμβατικά από το σύνολο των κεφαλαίων που θα αντληθούν από την πώληση του ομολόγου θα διατεθεί για τη χρηματοδότηση έργων πράσινης οικονομίας. Σημειώνεται ότι η Εθνική Τράπεζα έχει ήδη υψηλό μερίδιο (40%) στην αγορά των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ), το οποίο αναμένεται να ενισχυθεί περαιτέρω.

Η χρηματοδότηση έργων στον κλάδο της ενέργειας και κατά κύριο λόγο σε ΑΠΕ αποτελεί στρατηγικό στόχο της τράπεζας, αποσκοπώντας σε χρηματοδοτήσεις 3 δισ. ευρώ τα επόμενα τρία χρόνια. Η ΕΤΕ θα κατευθύνει το 50% των κεφαλαίων που θα αντλήσει από την έκδοση σε υφιστάμενα έργα και το υπόλοιπο 50% σε νέες επενδύσεις.

Η συναλλαγή προσείλκυσε το ενδιαφέρον μεγάλου μέρους του επενδυτικού κοινού μέσω

της συμμετοχής 80 επενδυτών, κυρίως ξένων θεσμικών. Όπως σημειώνει σε ανακοίνωσή της η ΕΤΕ, «η επιτυχία του εγχειρήματος, αποτέλεσμα της ζήτησης που σημειώθηκε από μια ευρεία επενδυτική βάση, αποτελεί έμπρακτη επιβεβαίωση της εμπιστοσύνης στην Εθνική Τράπεζα και στις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας».

Το ομολόγο έχει εξαετή διάρκεια, με δυνατότητα ανάκλησης στα πέντε έτη. Οι BNP Paribas, Commerzbank, Goldman Sachs International, HSBC και Morgan Stanley ενήργησαν ως από κοινού διοργανωτές του βιβλίου προσφορών. Οι Allen & Overy και η δικηγορική εταιρεία Καρατζάς & Συνεργάτες ενήργησαν ως νομικοί σύμβουλοι της ΕΤΕ.

Η αγορά των πράσινων ομολόγων αναδεικνύεται ολοένα και περισσότερο τα τελευταία χρόνια ως μια από τις δημοφιλέστερες επενδύσεων. Το 2019 οι εκδόσεις πράσινων ομολόγων ανήλθαν στα 257,7 δισ. δολάρια, από τα οποία το 45% περίπου ήταν εκδόσεις ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Το 2019 το συνολικό ποσό των πράσινων ομολόγων που εκδόθηκαν στην Ευρώπη αυξήθηκε κατά 74% (ή 49,5 δισ. δολάρια) σε ετήσια βάση, φτάνοντας συνολικά τα 116,7 δισ. δολάρια. Οι πράσινες ομολογιακές εκδόσεις αναμένεται να κυριαρχήσουν ως επενδυτική επιλογή τα προσεχή χρόνια ενόψει και της δέσμευσης της Ε.Ε. για μείωση των εκπομπών ρύπων κατά 55% έως και το 2030, και ενδεικτικό της στήριξης που έχει η αγορά αυτή από τις κεντρικές Αρχές είναι το γεγονός ότι η ΕΚΤ τους έχει εντάξει ως επιλέξιμους τίτλους για χρηματοδότηση στο πλαίσιο των προγραμμάτων αγοράς ομολόγων.

ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ

«Βουτιά» καταναλωτικής εμπιστοσύνης

Της **ΧΡΥΣΕΑΣ ΔΙΑΓΓΟΥ**

Δεν βλέπουν φως στην άκρη του τούνελ τα ελληνικά νοικοκυριά. Η επιδείνωση της υγειονομικής κρίσης και τα πρόσθετα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας έχουν κλονίσει περαιτέρω την εμπιστοσύνη των Ελλήνων τόσο για την οικονομική κατάσταση της χώρας όσο και του νοικοκυριού τους, εξέλιξη που αποτυπώνεται στον δείκτη εμπιστοσύνης οικονομικής συγκυρίας του IOBE για τον μήνα Σεπτέμβριο. Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης υποχώρησε περαιτέρω τον Σεπτέμβριο και διαμορφώθηκε στις -41,0 (από -34,7) μονάδες, επίπεδο πολύ χαμηλότερο από ένα χρόνο πριν. Η σοβαρή επιδείνωση των επιδημιολογικών δεδομέ-

Λόγω επιδείνωσης της πανδημίας - Οι Ελληνες καταναλωτές είναι ξανά οι πιο απαισιόδοξοι στην Ευρώπη.

ων στην Ελλάδα τον Σεπτέμβριο, ιδίως στην Αττική, σε συνδυασμό με την αύξηση των περιοριστικών μέτρων στη λειτουργία επιχειρήσεων, και ευρύτερα το διαφαινόμενο παγκοσμίως δεύτερο κύμα της πανδημίας του νέου κορωνοϊού, θεωρείται πως ανατολύν τις βασικές αιτίες αυτής της εξέλιξης, σύμφωνα με το IOBE. Η νέα υποχώρηση φέρνει ξανά τους Έλληνες καταναλωτές ψηλά στην κα-

τάταξη ως προς τους περισσότερο απαισιόδοξους καταναλωτές στην Ευρωπαϊκή Ένωση και συγκεκριμένα στην 1η θέση, με τη Βουλγαρία και την Κύπρο να ακολουθούν.

Η έρευνα του IOBE καταγράφει τον Σεπτέμβριο μικρή επιδείνωση του οικονομικού κλίματος, λόγω διάψευσης προσδοκιών σε όλους τους τομείς πλην λιανικού εμπορίου και υπηρεσιών. Ο σχετικός δείκτης υποχώρησε ελαφρώς τον Σεπτέμβριο και διαμορφώθηκε στις 89,5 μονάδες, έναντι 90,8 μονάδων τον Ιούλιο και ιδίου επιπέδου τον Αύγουστο (90,7 μονάδες).

Ευρύτερα, τις προσδοκίες επιβεβαιώνει οι ισχυρές ενδείξεις μιας δεύτερης φάσης της υγειονομικής κρίσης παγκοσμίως, ενώ δεν υπάρχει ακόμη ορατότητα για τον χρόνο λήξης της κρίσης, αναφέ-

ρει το IOBE. Εκτιμά επίσης πως οι σχετικές εξελίξεις το προσεχές χρονικό διάστημα, αλλά και όποιες παρεμβάσεις πολιτικές υπάρξουν, όχι μόνο για την προστασία της δημόσιας υγείας αλλά και για την υποστήριξη της οικονομίας μεσοπρόθεσμα, θα επηρεάσουν καθοριστικά το οικονομικό περιβάλλον τους επόμενους μήνες.

Σε αντίθεση με την Ελλάδα, πάντως, ο δείκτης οικονομικού κλίματος στην Ευρώζωνη συνεχίζει την ανοδική πορεία του μετά την κατάρρευση του διμήνου Μαρτίου - Απριλίου. Στην Ευρώζωνη αυξήθηκε κατά 8,7 μονάδες, στις 91,1 μονάδες, ενώ αντίστοιχη ήταν η αύξηση στην Ε.Ε., κατά 8,4 μονάδες, με τον δείκτη να διαμορφώνεται στις 90,2 μονάδες.

Στα επίπεδα του 2019 θα επιστρέψει το ΑΕΠ στο τέλος του 2023

Το τέταρτο τρίμηνο του 2023 προβλέπει η Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη ότι θα επανέλθει το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας στο επίπεδο που βρισκόταν το 2019, προδιαγράφοντας έτσι τέσσερα χαμένα χρόνια από πλευράς ΑΕΠ, επιπλέον όσων χάθηκαν στην κρίση χρέους.

Η EBRD αναθεώρησε προς το χειρότερο τις προβλέψεις της για την ύφεση γενικώς στις αναδυόμενες οικονομίες όπου επενδύει, αλλά και στην Ελλάδα ειδικότερα, λόγω τουρισμού. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την έκθεση της, προβλέπει ύφεση 9,5% φέτος και ανάκαμψη μόνο 4% το 2021, στο

τέλος του οποίου εκτιμά ότι το ΑΕΠ θα υπολείπεται κατά 4,6% του επιπέδου του 2019. Στα επίπεδα του 2019 εκτιμά ότι θα επιστρέψει το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στο τέλος του 2023.

Μάλιστα, στην έκθεση επισημαίνει ότι η μερική ανάκαμψη του 2021 εμπεριέχει μεγάλο ρίσκο, συνδεδεμένο με μια πιθανή συνέχιση της διαταραχής του τουρισμού και άλλων κρίσιμων τομέων της οικονομίας.

Εξάλλου, από έρευνα που πραγματοποίησε η EBRD, σε συνεργασία με το γερμανικό ινστιτούτο Ifo τον Αύγουστο, για τον αντίκτυπο της κρίσης λόγω κορωνοϊού, σε 8 από τις χώρες

που χρηματοδοτεί αλλά και σε 6 χώρες της Δυτικής Ευρώπης, προκύπτει ότι στη χειρότερη θέση βρέθηκαν κατά κανόνα οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, με την Ελλάδα να κινείται σε ενδιάμεσα επίπεδα. Έτσι, το 16,4% των Ελλήνων είπε ότι έχασε τη δουλειά του, έναντι 23% στην Αιγύπτο και 5,9% στη Σουδανία, το 25% ότι μειώθηκαν οι αμοιβές του, έναντι 27,9% στην Αιγύπτο και 13,9% στη Σουδανία, μόλις το 6,5% ότι έκλεισε η οικογενειακή επιχείρησή του, έναντι 33,2% στην Αιγύπτο και 2,2% στη Σουδανία, αλλά και

μόλις 5,8% ότι επέστρεψε μέλος της οικογένειας από το εξωτερικό, έναντι 36,5% στην Αιγύπτο και 2,8% στη Σουδανία. Συνολικά, το 36,8% δήλωσε ότι δεν επηρεάστηκε από την κρίση του κορωνοϊού, έναντι 20,7% στην Αιγύπτο και 68% στη Σουδανία.

Επίσης, το 65,1% των Ελλήνων δήλωσε ικανοποιημένο από τον τρόπο που η κυβέρνηση χειρίστηκε την πανδημία, έναντι 60% στην Τουρκία και 59,2% στη Σουδανία. Υφεση 9% προβλέπει, εξάλλου, πλέον για την Ελλάδα η Fitch Solutions, μια εταιρεία αναλύσεων που ανήκει στον όμιλο της Fitch, χωρίς να μοιράζεται τα στοιχεία της με τον οίκο

αξιολόγησης, που κάνει τις δικές του εκτιμήσεις. Το 9% της Fitch Solutions είναι καλύτερο από την προηγούμενη πρόβλεψη της για 10,4%, καθώς στην αρχή της πανδημίας μοιραζόταν την άποψη με την Κομισιόν, το ΑΝΤ και άλλους οργανισμούς ότι η Ελλάδα θα σημειώσει τις χειρότερες επιδόσεις στην Ε.Ε. λόγω τουρισμού. Τώρα, πλέον, βλέπει την Ιταλία στη χειρότερη θέση, με ύφεση 13,4%, και την Ισπανία να ακολουθεί με 12%.

Για το 2021, η Fitch Solutions, σύμφωνα με όσα είχαν στείλει της σε webinar για την παγκόσμια οικονομία, προβλέπει ανάκαμψη στην Ελλάδα με 5,6%.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη στην έκθεσή της επισημαίνει ότι η μερική ανάκαμψη του 2021 εμπεριέχει μεγάλο ρίσκο, που συνδέεται με τον τουρισμό και άλλους κρίσιμους τομείς της οικονομίας.

Η χρηματοδότηση έργων στον κλάδο της ενέργειας και κατά κύριο λόγο σε ΑΠΕ αποτελεί στρατηγικό στόχο της τράπεζας, αποσκοπώντας σε χρηματοδοτήσεις 3 δισ. ευρώ τα επόμενα τρία χρόνια.

Δραματική αύξηση ανεργίας και φτώχειας έφερε η πανδημία

Η σταδιακή λήξη των προγραμμάτων στήριξης δείχνει την έκταση του προβλήματος

Από τη μία άκρη του κόσμου στην άλλη, και από τις Ηνωμένες Πολιτείες μέχρι τη Γαλλία, την Ισπανία, την Ιταλία και την Ελλάδα, αλλά και την κραταιά Σαουδική Αραβία, ο οικονομικός και κοινωνικός αντίκτυπος της πανδημίας είναι δριμύς και αποτυπώνεται στις μαζικές απολύσεις, την ανεργία, καθώς και στη φτώχεια των νοικοκυριών. Και ενώ τα κρατικά προγράμματα στήριξης ανακούφισαν τους ανθρώπους προσωρινά, όταν φθάνουν στη λήξη τους, αποκαλύπτεται η ζοφερή εικόνα. Στις ΗΠΑ, βάσει τελενταίας έρευνας του ερευνητικού κέντρου PEW, οι μισοί από όσους έχασαν τη δουλειά τους μέσα στην πανδημία (συγκεκριμένα ποσοστό 57%) και ανήκουν στους χαμηλά αμειβόμενους, δεν βρήκαν κάποια άλλη.

Πώς θα ήταν δυνατόν αυτό, άλλωστε, όταν το δεύτερο τρίμηνο Απριλίου - Ιουνίου η αμερικανική οικονομία συρρικνώθηκε δραματικότερα κατά 31,4%, δηλαδή περισσότερο από ποτέ μέσα στα τελευταία 73 χρόνια;

Πάντως, οι Αμερικανοί με υψηλές αμοιβές, που απολύθηκαν εν μέσω κρίσης, επανήλθαν σε άλλη εργασία σε ποσοστό 58%.

Το β' τρίμηνο η οικονομία της Ευρωζώνης συρρικνώθηκε 12,1% και η ανεργία τον Ιούλιο εκτινάχθηκε στο σχεδόν 8%, ενώ ως βαρύτερα πληγέντες εμφανίζονται οι νέοι άνω των

25 ετών και οι γυναίκες. Τον Ιούλιο το ποσοστό γι' αυτούς ήταν κατά μέσον όρο 17,3%, για τις γυναίκες 8,3% και για τους άνδρες 7,6%.

Στη δε Γαλλία, τη δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρωζώνης, το 15% του πληθυσμού της ζει σε συνθήκες φτώχειας, δηλαδή 9.300.000 άνθρωποι.

Επί του συνόλου των νοικοκυριών της χώρας το 38% αδυνατεί να καλύψει όλους τους λογαριασμούς και τα έξοδά του στο τέλος του μηνός, όπως αναφέρει σχετικά σε δημοσίευσμά της η Deutsche Welle. Οι επιχειρηματικοί όμιλοι (Airbus, Sanofi, Bridgestone, Renault, Auchan και άλλοι) ανακοινώνουν διαδοχικά μαζικές απολύσεις, ωθώντας τους εργαζο-

Στις ΗΠΑ το 50% όσων έχασαν την εργασία τους δεν έχει καταφέρει να βρει νέα.

μένους σε κινητοποιήσεις – οι προβλέψεις θέλουν την ανεργία στη χώρα να διογκώνεται στο 9,5% στα τέλη της χρονιάς. Η Σαουδική Αραβία, αν και διαθέτει άφθονο πετρέλαιο, περιέπεσε σε ύφεση το δεύτερο τρίμηνο του 2020 λόγω πανδημίας και μειωμένης ζήτησης για το εμπόρευμα.

Στη Γαλλία, τη δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρωζώνης, το 15% του πληθυσμού, δηλαδή περίπου 9,3 εκατ. άνθρωποι, ζει σε συνθήκες φτώχειας.

Ως αποτέλεσμα συρρικνώθηκε η οικονομία της 7% σε ετήσια βάση, ενώ η ανεργία εκτινάχθηκε στο 15,4%, στα υψηλότερα επίπεδα της στην Ιστορία. Ωστόσο, καταγράφεται και μία θετική εξέλιξη, η οποία έχει να κάνει με την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμι-

κό. Δεδομένου ότι καλάρωσαν οι κοινωνικοί και πολιτισμικοί περιορισμοί στη χώρα αυτή, οι οποίοι ουδόλως σχετίζονται με την πανδημία, ακόμα περισσότερες γυναίκες αναζητήσαν εργασία. Το ποσοστό τους ανήλθε σε 5 ποσοστιαίες μονάδες, στο 31,4%, την περίοδο Απριλίου - Ιουνίου.

Και ενώ αυτά συμβαίνουν στη Σ. Αραβία, στη Δύση πάμπολλες εταιρείες, από τις πιο μικρές εγχώριες έως τους πολυεθνικούς κολοσσούς, απολύουν μαζικά υπαλλήλους και εργάτες, διότι επιδιώκουν να εξοικονομήσουν χρήματα και να μπορέσουν να επιβιώσουν, αφού το ολοκληρωθούν τα κρατικά προγράμματα επιδότησης της απασχόλησης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι αεροπορικές εταιρείες των ΗΠΑ, οι οποίες είχαν αφενός λάβει κρατική βοήθεια 25 δισ. δολ., αφετέρου είχαν προστρέξει στις αγορές να δανειστούν και να τονώσουν τη ρευστότητά τους.

Εντούτοις, το κρατικό πρόγραμμα κάλυψης μέρους των αποδοχών των εργαζομένων τους έληξε χτες τα μεσάνυχτα, αφήνοντάς τους στην αβεβαιότητα (πράγμα που αφορά εκατομμύρια εργαζομένους σε όλους τους κλάδους στις ΗΠΑ).

Η Walt Disney προχωράει σε 28.000 απολύσεις, ενώ, τέλος, η βρετανική Shell, λόγω πανδημίας και μεταστροφής σε πιο πράσινες μορφές ενέργειας, θα κάνει 9.000 απολύσεις.

Σφίγγει το ζωνάρι στο Μπάκιγχαμ λόγω του κορωνοϊού

ΛΟΝΔΙΝΟ. Αιματηρές οικονομίες καλείται να πραγματοποιήσει η βασιλική οικογένεια της Αγγλίας, καθώς τα λογιστικά στοιχεία δείχνουν ότι ο οίκος των Ουίνδσορ θα υποστεί απώλειες 35 εκατ. στερλινών μέσα στα επόμενα τρία χρόνια εξαιτίας της πανδημίας του κορωνοϊού, αλλά και λόγω του σπάταλου βίου των διαδόχων της Ελισάβετ.

Σύμφωνα με την εφημερίδα The Guardian, ο πρίγκιπας Χάρι και η Μέγκαν Μαρκλ αποφάσισαν τη «σημαντική συμμετοχή τους» στη δαπάνη ανακαίνισης της «αγροικίας Φρόγκμορ», την ιδιωτική κατοικία του ζεύγους στο ανάκτορο του Ουίνδσορ, οι επισκευές της οποίας κόστισαν 2,4 εκατ. στερλίνες στους Βρετανούς φορολογουμένους. Ο δούκας και η δούκισσα του Σάσεξ δεν έμειναν ούτε μία ημέρα στο μικρό ανάκτορο, καθώς μετοίκησαν στο Λος Αντζελες πριν ακόμη ολοκληρωθεί η ανακαίνισή του.

Το ποσόν αυτό αναμένεται να καταβάλει σταδιακά ο Χάρι, ενοικιάζοντας το κτίριο από το βρετανικό δημόσιο.

Η δραστική υποχώρηση του αριθμού επισκεπτών στα ανάκτορα της Ελισάβετ υποχρεώνει την κυβέρνηση να αναστείλει το ιδιαίτερα γενναιόδωρο πρόγραμμα ανακαίνισης και αναστήλωσης του ανακτόρου του Μπάκιγχαμ στο Λονδίνο, το κόστος του οποίου είχε υπολογισθεί αρχικά στα 369 εκατ. στερλίνες.

Από τη μεριά τους, οι «Σάσεξ» (Χάρι και η Μέγκαν) έσπασαν κάθε προηγούμενο ρεκόρ

δαπάνης για επίσημο ταξίδι, με την αμφιλεγόμενη πολυήμερη επίσκεψή τους στη Νότια Αφρική. Το ταξίδι του ζευγαριού στην αφρικανική χώρα, τρεις μήνες πριν εγκαταλείψουν τα βασιλικά τους καθήκοντα, κόστισε 245.643 στερλίνες σε πτήσεις με ιδιωτικά αεροσκάφη και αεροπλάνα της γραμμής.

Το ρεκόρ κόστους κατείχε μέχρι τότε ο διάδοχος του θρόνου, πρίγκιπας Κάρολος, που δαπάνησε 210.345 στερλίνες για να μεταβεί με ιδιωτικό αεροσκάφος στην κηδεία του σουλτάνου Καμπούς του Ομάν. Ο πρίγκιπας Αντριου, η κόρη του οποί-

Σημαντικές απώλειες από την εξαφάνιση των επισκεπτών από τα βασιλικά μουσεία - ανάκτορα.

ου με την πρώην σύζυγό του Σάρα Φέργκιουσον ανακοίνωσε χτες την εγκυμοσύνη της, είχε εξασφαλίσει το περιπαικτικό προσωπείο «Αεροπορικά Μίλια Αντι» καθώς είχε αρνηθεί να ταξιδέψει με εμπορική πτήση πληρώνοντας 16.000 στερλίνες για τη χρήση ιδιωτικού τζετ, το οποίο τον μετέφερε σε τουρνούα γκολφ στη Βόρεια Ιρλανδία. Ο πρίγκιπας Αντριου υποχρεώθηκε έκτοτε να εγκαταλείψει τις πριγκιπικές του υποχρεώσεις μετά την εμπλοκή του στο σκάνδαλο παιδεραστίας του Αμερικανού χρηματιστή Τζέφρι Επστάιν.

RIKO | RIKO

**ΑΦΑΝΕΙΣ
ΗΡΩΕΣ**

ΑΦΑΝΕΙΣ ΗΡΩΕΣ

Η εκπομπή θα παρουσιάζει προσωπικές ιστορίες ανθρώπων που ξεχώρισαν με τον δικό τους τρόπο στην Κύπρο ή στο εξωτερικό. Η πορεία, οι δυσκολίες και η επιβράβευση. Ο επιχειρηματίας που διέπρεψε αλλά δεν έχασε την ανθρωπιά του. Ο καρκινοπαθής που ξεπέρασε την αρρώστια. Ο καρεκλιοποιός που κρατά ακόμα την παράδοση παρά τις αντίξοες συνθήκες. Σκοπός της εκπομπής είναι να μεταφέρει θετικά μηνύματα και να ταυτίσει τους ήρωές μας με το ευρύ κοινό.

Αρχισυνταξία:
Ιωάννα Χριστοδούλου

Παρουσίαση - εκφώνηση:
Μικαέλλα Θεοφίλου

Σκηνοθεσία:
Σπύρος Βλαχάκης

Post - Production:
Βάσω Σιδέρη

Παραγωγή:
Ανδρέας Σαπθαούρας / SLAS productions

Κυριακή
5.00 μ.μ.
RIK 1 - RIK HD

RIKO | RIKO

Ξίναί θέμα ΥΓΕΙΑΣ

ΕΙΝΑΙ ΘΕΜΑ ΥΓΕΙΑΣ

Καθημερινή εκπομπή με θέμα το πολυτιμότερο αγαθό, την υγεία. Κορυφαίοι γιατροί μας ενημερώνουν για θέματα υγείας που αφορούν όλους μας. Με γλώσσα απλή και κατανοητή μας πληροφορούν για τη σημασία της πρόληψης, τη συμπτωματολογία και τις θεραπευτικές επιλογές που προσφέρονται.

Έρευνα - Επιμέλεια - Σκηνοθεσία:
Αμάντα Πελεντρίδου

Εκτέλεση Παραγωγής:
SLAS Productions

Δευτέρα με Παρασκευή
11.00 π.μ.
RIK 1 - RIK HD

«Καμπανάκι» ΔΝΤ για επικείμενες πτωχεύσεις φτωχών χωρών

Ζητεί από το G20 προσωρινή ελάφρυνση χρέους αναδυόμενων οικονομιών

Κίνδυνο κρίσης χρέους και μαζικών πτωχεύσεων των αναδυόμενων οικονομιών διαβλέπει το ΔΝΤ, αν οι χώρες-μέλη του G20 δεν προχωρήσουν σε προσωρινή ελάφρυνση του χρέους αυτών των χωρών.

Σε άρθρο που δημοσίευσε από κοινού με δύο συνεργάτιδες της στο blog του ΔΝΤ, η γενική διευθύντρια του Ταμείου Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα τονίζει πως πολλές από τις αναδυόμενες οικονομίες και ειδικότερα οι φτωχότερες δυσκολεύονται ιδιαίτερα να αντιμετωπίσουν την πανδημία και κινδυνεύουν άμεσα από πτώχευση. Οπως υπογραμμίζει, «μέχρι στιγμής δεν έχει εκδηλωθεί κρίση χρέους επειδή από την αρχή της πανδημίας κινήθηκαν με αποφασιστικότητα οι κεντρικές τράπεζες, οι ιθύνοντες που χαράσσουν δημοσιονομική πολιτική, οι επίσημοι πιστωτές και τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα».

Προσοχή

Η κ. Γκεοργκίεβα εφιστά την προσοχή των ισχυρότερων χωρών του G20 επισημαίνοντας τη δεινή θέση στην οποία έχουν περιέλθει οι αναδυόμενες οικονομίες εξαιτίας της πανδημίας. Τις καλεί, έτσι, να παρατείνουν περαιτέρω τη συμφωνία τους για «πάγωμα» των πληρωμών των διμερών δανείων που έχουν συνάψει οι κυβερνήσεις τους με τις κυβερνήσεις αυτών των χωρών και να τις αναβάλουν για το επόμενο έτος.

Η έκκλησή της αναφέρεται στην αμφιλεγόμενη συμφωνία που έχει συναφθεί στους κόλπους του G20 για «πάγωμα» των πληρωμών του χρέους των αναδυόμενων οικονομιών εν μέσω πανδημίας. Η εν λόγω συμφωνία έχει επικριθεί επειδή δεν περιλαμβάνει τους πιστωτές από τον ιδιωτικό τομέα. «Παγώνει», πάντως, τις πληρωμές των δανείων προς τις πιστώτριες χώρες μέχρι το τέλος του έτους οπότε και εκπνέει η ισχύς της.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΔΝΤ, το χρέος των αναδυόμενων οικονομιών θα αυξηθεί κατά 10 εκατοστιαίες μονάδες κατά μέσον όρο σε σύγκριση με τα προ πανδημίας επίπεδα. «Οι χώρες αυτές θα υποστούν δεύτερο οικονομικό πλήγμα αποτελούμενο από πτωχεύσεις, εκροές κεφαλαίων και δημοσιονομική λιτότητα», προειδοποιεί η κ. Γκεοργκίεβα, ενώ τονίζει πως αν αποτραπεί μια τέτοια κρίση, οι αναδυόμενες οικονομίες θα ανακάμψουν και θα δρομολογηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη τους. Στην αντίθετη περίπτωση θα αντιμετωπίσουν μια χαμένη δεκαετία.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΔΝΤ, το χρέος των αναδυόμενων οικονομιών θα αυξηθεί 10 εκατοστιαίες μονάδες κατά μέσον όρο σε σύγκριση με τα προ πανδημίας επίπεδα.

Ηδη άρχισαν να υποβάλλουν αιτήματα προς τους πιστωτές τους αρκετές αφρικανικές χώρες.

Οπως σχολιάζει σε σχετικό δημοσίευμά της η εφημερίδα Financial Times, πολλές από τις αναδυόμενες οικονομίες βρίσκονται ήδη στα πρόθυρα πτώχευσης εξαιτίας του οικονομικού αντικτύπου της πανδημίας. Στη διάρκεια του έτους ήρθαν σε σχετική συνεννόηση με τους πιστωτές τους η Αργεντινή και ο Ισημερινός ενώ βρίσκεται ήδη σε

διαδικασία αναδιάρθρωσης του χρέους του ο Λίβανος εν μέσω βαθύτατης οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής κρίσης. Την περασμένη εβδομάδα, άλλωστε, άρχισαν να υποβάλλουν αιτήματα προς τους πιστωτές τους αρκετές αφρικανικές χώρες ζητώντας παράταση του χρονοδιαγράμματος αποπληρωμής του χρέους τους.

Εκθεση

Σε άλλη έκθεσή του πουδόθηκε χθες στη δημοσιότητα, το ΔΝΤ συνιστά σαρωτικές μεταρρυθμίσεις σε όλες τις χώρες χρειάζονται αναδιάρθρωση χρέους, προκειμένου να αντιμετωπίσουν σύντομα το πρόβλημα. Τονίζει πως έτσι θα μπορέσουν να αποφύγουν καταστάσεις σαν αυτές

που αντιμετώπισε η Αργεντινή μετά την πτώχευσή της το 2001 οπότε και ενεπλάκη σε μια δεκαετή διαμάχη με μερίδα πιστωτών της.

Παράλληλα, το Ταμείο προειδοποιεί για τα «κενά» του συστήματος που εγκυμονούν κινδύνους, «ιδιαιτέρως αν η υπερχρέωση ορισμένων χωρών φτάσει σε επίπεδα ικανά να απειλήσουν το σύστημα». Αξιώματοχοι του ΔΝΤ συνιστούν μάλιστα να επεκταθεί η επίκληση και χρήση μιας πρόβλεψης στο καταστατικό του, που επιβάλλει σε όλους τους πιστωτές μιας χώρας να δέχονται και να συναινούν στην αναδιάρθρωση του χρέους της όταν η πλειονότητα των ομολογιούχων της έχει συναινέσει σε αυτήν.

Νέο μοντέλο ελέγχων στα τελωνεία της Ε.Ε.

Του ανταποκριτή μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Νέο σχέδιο δράσης για την αναβάθμιση της τελωνειακής ένωσης παρουσίασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Μεταξύ των μέτρων που προτείνονται είναι η σύσταση ενός νέου κέντρου ανάλυσης δεδομένων στις Βρυξέλλες, που θα διευκολύνει τις εθνικές τελωνειακές αρχές στον εντοπισμό ύποπτων εισαγωγών και υποθέσεων απάτης.

Παράλληλα, θα υποχρεωθούν οι πλατφόρμες διαδικτυακών πληρωμών και ηλεκτρονικού εμπορίου να διευκολύνουν την πρόσβαση των Αρχών σε στοιχεία για τις πληρωμές ΦΠΑ. Επιπλέον, η πρωτοβουλία της «ενιαίας θυρίδας» θα επιτρέψει στις επιχειρήσεις να διεκπεραιώνουν τις τελωνειακές υποχρεώσεις τους μέσω μιας ενιαίας πύλης, βελτιώνοντας περαιτέρω τις δυνατότητες εκτίμησης κινδύνου των εθνικών αρχών.

Στη συνέντευξη Τύπου για την παρουσίαση του σχεδίου, ο επίτροπος Οικονομικών Υποθέσεων Πάολο Τζεντιλόνι τόνισε τον αυξανόμενο κίνδυνο απώλειας εσόδων εξαιτίας εγκληματικών δικτύων που αναζητούν τον πιο αδύναμο κρίκο της ένωσης για να αποφύγουν την καταβολή ΦΠΑ και τελών εκτελωνισμού. Οπως υπενθύμισε, το 2018 στην Ε.Ε. συνολικά υπολογίζετο ότι χάθηκαν 140 δισ. ευρώ σε έσοδα από ΦΠΑ εξαιτίας διαφόρων μορφών απάτης, ενώ τα τέλη εκτελωνισμού αποτελούν το 13% των εσόδων του κοινοτικού προϋπολογισμού. Η «ενιαία θυρίδα», σύμφωνα με τον κ. Τζεντιλόνι, θα επιτρέψει την εξοικονόμηση 690 εκατομμυρίων ευρώ αθροιστικά για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις σε βάθος επταετίας και 140-200 εκατομμυρίων ευρώ ετησίως μετά την ημερομηνία αυτή.

Το σχέδιο δράσης περιλαμβάνει

τη χρηματοδότηση των εθνικών τελωνειακών αρχών με σύγχρονους προϋπολογισμούς της Ε.Ε. Ο κ. Τζεντιλόνι εξέφρασε την εμπιστοσύνη του ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα καταλήξουν σύντομα σε συμφωνία για τον προϋπολογισμό και το Ταμείο Ανάκαμψης, ώστε η χρηματοδότηση αυτή να είναι διαθέσιμη από το 2021. Ήδη, βάσει του Τελωνειακού Κώδικα της Ένωσης, που είναι σε ισχύ από το 2016, υλοποιούνται έργα αναβάθμισης των ηλεκτρονικών συστημάτων με σκοπό οι τελωνειακές γραφειοκρατικές διαδικασίες να είναι εντελώς ψηφιοποιημένες έως το 2025 το αργότερο.

Τα τέλη εκτελωνισμού αποτελούν το 13% των εσόδων του κοινοτικού προϋπολογισμού.

Οπως αναφέρεται στη σχετική ανακοίνωση της Κομισιόν, τα τελωνεία, στο πλαίσιο του ευρύτερου ρόλου τους για την ομαλή διεξαγωγή και τη θωράκιση του διεθνούς εμπορίου, έχουν συμβάλει ζωτικά στη μάχη κατά της πανδημίας. Οι αρμόδιες αρχές των κρατών-μελών έχουν διευκολύνει τις εισαγωγές αναγκαίου προστατευτικού εξοπλισμού από τρίτες χώρες, αποτρέποντας παράλληλα την εισαγωγή ελαττωματικών προϊόντων ή επικινδύνων απομιμήσεων.

Σύμφωνα με στοιχεία που παρουσίασε ο κ. Τζεντιλόνι, πέρυσιν οι τελωνειακές αρχές των κρατών-μελών διαχειρίστηκαν εισαγωγές και εξαγωγές αξίας 330 δισεκατομμυρίων ευρώ.

Ο επίτροπος Οικονομικών Υποθέσεων Πάολο Τζεντιλόνι υπενθύμισε πως το 2018 στην Ε.Ε. συνολικά χάθηκαν 140 δισ. ευρώ σε έσοδα από ΦΠΑ.

Στο στόχαστρο της Uber η Free Now, που έχει υπό την ομπρέλα της και την Beat

Το ενδεχόμενο εξαγοράς της Free Now, που αποτελεί κοινοπραξία των γερμανικών κολοσσών Daimler και BMW, εξετάζει η αμερικανική Uber, σε μια προσπάθεια να ενισχύσει την παρουσία της στην Ευρώπη και στη Λατινική Αμερική. Οι συζητήσεις γύρω από ένα τέτοιο ντίλ, εάν ευδοκιμήσουν, θα επηρεάσουν και την παρουσία της Free Now στην Ελλάδα, αφού η τελευταία έχει υπό την ομπρέλα της τη δημοφιλή ελληνική εφαρμογή Beat, την οποία εξαγόρασε ο όμιλος Daimler το 2017 έναντι τιμήματος που φέρεται να κινήθηκε κοντά στα 40 εκατ. ευρώ.

Ανακατατάξεις

Σύμφωνα με δημοσίευμα του πρακτορείου Bloomberg, το οποίο επικαλείται πηγές με γνώση των συζητήσεων, η Uber εξέφρασε το ενδιαφέρον της για μια πιθανή απόκτηση της Free Now μετά τις προσπάθειες της τελευταίας να προσελκύσει επενδυτές εν μέσω πανδημίας. Ωστόσο, σύμφω-

Η αμερικανική εταιρεία βρίσκεται σε διαπραγματεύσεις με τις γερμανικές Daimler και BMW, που ελέγχουν τη Free Now.

να με το Bloomberg, δεν είναι βέβαιο ακόμη ότι οι συζητήσεις θα τελεσφορήσουν, δεδομένου ότι οι ανακατατάξεις που παρουσιάζει η συγκεκριμένη αγορά και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εταιρείες του κλάδου καθιστούν πιο δύσκολη μια τελική συμφωνία.

Σημειώνεται ότι η Daimler και η BMW ένωσαν πέρυσι τις δυνάμεις τους δημιουργώντας μια κοινοπραξία που φέρει το όνομα Your Now. Η συγκεκριμένη κοινοπραξία αποτελείται σήμερα από πέντε επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων της υπηρεσίας Free Now (πρώην My Taxi), η οποία έχει υπό την ομπρέλα

Η Uber δραστηριοποιείται σε 10.000 πόλεις σε 70 χώρες, ενώ την περασμένη Δευτέρα εξασφάλισε άδεια λειτουργίας για επιπλέον 18 μήνες στο Λονδίνο.

της—πέραν της ελληνικής Beat—τη γαλλική Kapten και τη ρουμανική Clever Taxi. Η Daimler, σύμφωνα με το Bloomberg, αποτίμησε την

επένδυσή της στη Your Now στα 618 εκατ. ευρώ στα τέλη Ιουνίου. Οπως σχολιάζει το Bloomberg, η δημιουργία εσόδων μέσα από τις

υπηρεσίες μετακίνησης έχει αποδειχθεί πρόκληση για τις εταιρείες τεχνολογίας και τις αυτοκινητοβιομηχανίες, διότι οι κανονισμοί για τις μετακινήσεις διαφέρουν ανά περιοχή. Αυτό αυτόματως καθιστά δύσκολη την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους. Επίσης, η πανδημική κρίση έπληξε σημαντικά τον κλάδο των mobile μεταφορών, με πολλές εταιρείες, μεταξύ άλλων και η Uber, να προχωρούν σε απολύσεις για να μειώσουν το κόστος τους. Ωστόσο, η τελευταία εξακολουθεί να δραστηριοποιείται σε 10.000 πόλεις και σε 70 χώρες, ενώ την περασμένη Δευτέρα εξασφάλισε άδεια λειτουργίας για επιπλέον 18 μήνες στο Λονδίνο, συνεχίζοντας να παρέχει τις υπηρεσίες της στη μεγαλύτερη αγορά όπου αναπτύσσεται και δραστηριοποιείται.

Η πανδημία

Στο μεταξύ, η πανδημία είχε αρνητικό αντίκτυπο και στην ελληνική Beat, η οποία κατά τη διάρκεια του lockdown προχώρησε σε μεί-

ωση μισθών αλλά και σε ορισμένες απολύσεις λόγω της πρωτοφανούς υποχώρησης του τζίρου της. Η εταιρεία φαίνεται να βρίσκεται σε φάση ανακατατάξεων, αφού ο μέχρι πρότινος διευθυντής σύμβουλος και δημιουργός της Beat, Νίκος Δρανδάκης, αποχώρησε από τη θέση του στα τέλη Αυγούστου, κάτι που πληροφορίες συνδέουν με διαφωνίες που υπήρχαν για ζητήματα στρατηγικής όσον αφορά τις δραστηριότητες της εταιρείας στην Λατινική Αμερική. Παρά τη μείωση της ζήτησης που κατέγραψε η Beat κατά περίπου 80% το δίμηνο του lockdown, πληροφορίες αναφέρουν ότι από τον Ιούλιο και μετά η ζήτηση έχει αυξηθεί σημαντικά (άνω του 10%), αναπληρώνοντας μάλιστα, έως έναν βαθμό, τις απώλειες που δημιούργησε η μειωμένη τουριστική κίνηση. Η αύξηση αυτή αποδίδεται στο γεγονός ότι αρκετοί πελάτες θέλουν να μετακινηθούν από και προς τον εργασιακό τους χώρο με ταξί, αποφεύγοντας τη χρήση των μέσων μεταφοράς.

Παράξενες και ακριβές αγορές μέσω της πλατφόρμας eBay

Από σούπερ γιοτ και πολυτελή οχήματα έως ένα γεύμα με τον Γ. Μπάφρετ

ΜΕ ΑΙΟΡΟΜΗ την επέτειο των 25 χρόνων από την ίδρυσή της, η πλατφόρμα δημοπρασιών με παγκόσμια εμβέλεια, η eBay, αποκαλύπτει τα πιο παράξενα και ακριβή αντικείμενα που πουλήθηκαν ποτέ μέσω αυτής. Η παγκόσμια ηγέτις στον χώρο του ηλεκτρονικού εμπορίου μοιράζεται ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τους καταναλωτές, οι οποίοι μπορούν να ανακαλύψουν μέσα από την πλατφόρμα αγαπημένα αντικείμενα τόσο για τους ίδιους όσο και για τους οικείους τους. Από συλλεκτικές καρφίτσες μέχρι υπερπολυτελή σούπερ γιοτ, αναμνηστικά αθλητικών διοργανώσεων και αντικείμενα αθλητών, κόμικς και πολλά άλλα διατίθενται σε ένα ευρύ φάσμα τιμών, για όλες τις προτιμήσεις και για όλα τα πορτοφόλια, από τη μια άκρη του κόσμου στην άλλη.

Ειδικότερα, όπως αποτυπώνεται στα στατιστικά στοιχεία της eBay, ορισμένα από τα πιο ακριβή προϊόντα που διατέθηκαν στο αγοραστικό κοινό είναι ένα γιγαντιαίο γιοτ (Gigayacht), το οποίο έπιασε «μύλις» τα 168 εκατ. δολάρια, καθώς και ένα αεροσκάφος τύπου Gulfstream II, του οποίου το αντίτιμο έφθασε τα 4,9 εκατ. δολάρια.

Κάτι ακόμα ακριβό και ενδιαφέρον, το οποίο τέθηκε υπό δημοπρασία στην eBay, ήταν και ένα γεύμα σχεδόν 5 εκατ. δολαρίων –4,9 εκατ. δολαρίων, για την ακρίβεια—με συνδαιτυμόνα τον αειθαλή γκουρού των επενδύσεων Γουόρεν Μπάφρετ. Στην πλατφόρμα πουλήθηκαν ακόμα η μικρή πόλη Αλμπερτ αντί 2,5 εκατ. δολαρίων, ένα σπίτι με αντιπολεμικό καταφύγιο αξίας 2,1 εκατ. δολαρίων, μία πολυτελής Ferrari Enzo, η οποία διατέθηκε αντί 1 εκατ. δολαρίων, αλλά και συλλεκτικά κόμικς αντί 936.223 δολαρίων.

Συν τοις άλλοις, είχε πουληθεί και μία κάρτα, από τις περιήγες που εικονίζουν παίκτες του μπέ-

Mia Ferrari Enzo διατέθηκε μέσω της eBay αντί τιμήματος 1 εκατ. δολαρίων, ενώ η τιμή κατοικίας με αντιπολεμικό καταφύγιο έφθασε τα 2,1 εκατ. δολάρια.

Στα 25 χρόνια που λειτουργεί η πλατφόρμα, πουλήθηκε η μικρή πόλη Αλμπερτ και ένα αεροσκάφος τύπου Gulfstream II.

ιζμπολ στις αρχές του 20ού αιώ-να και τοποθετούνταν σε κουτιά με τσιγάρα. Είναι κάρτα με τον παίκτη Χόνες Γουάγκνερ, η οποία θεωρείται πολύ σπάνια, εξ ου και αγοράστηκε αντί 1,1 εκατ. δολαρίων. Ωστόσο, οι υπερβολικά υψηλές τιμές δεν προϋποθέτουν απαραίτητα πολυτελή σκάφη και τεράστιες επαύλεις.

Η Ιστορία μάς έχει διδάξει πως οι παθιασμένοι καταναλωτές μπορεί να αγοράσουν ακό-

μη κι ένα απλό συλλεκτικό αντικείμενο, που όμως μπορεί να κοστίζει μια περιουσία. Υπό το πρίσμα αυτό έχουν καταβληθεί υψηλά ποσά για ένα ρολόι Grand Complications της ωρολογοποιίας Πατέκ Φίλιπ, το ρόπαλο του παίκτη του μπέιζμπολ Σούλες Τζόζε Τζάκσον, μία συλλεκτική κάρτα με το εισιτήριο των αγώνων του 2000 για τον παίκτη του αμερικανικού ποδοσφαίρου Τομ Μπράντι, το πιάνο του Ελβίς Πρίσλεϊ, μία συλλεκτική μεταλλική κάρτα με πετράδια του μπασκετμπολίστα Μάικλ Τζόρνταν του 1997, καθώς και ένα αυτοκινούμενο σπίτι Newmar King Aire Motorhome.

Δεν θα πρέπει να παραλείψουμε να πούμε ότι, πέραν της Ferrari, αγοραστικό ενδιαφέρον έχει εκδηλωθεί και για άλλα υπερπολυτελή οχήματα, όπως για τα κάτωθι: μία Porsche 911 GT2 RS,

μία ανοικτή Mercedes-Benz S-Class Maybach S 650 Cabriolet, μία McLaren 675LT Coupe, μία Rolls-Royce Other Base Coupe 2-Door, αλλά και ορισμένα μοντέλα της Lamborghini Aventador.

Τα παραπάνω παραδείγματα είναι ενδεικτικά του τι θα μπορούσε να βρει ένας αγοραστής και μια αγοράστρια στην eBay. As θυμηθούμε ότι στη χώρα μας το πρώτο αντικείμενο που πουλήθηκε από Έλληνα μέσω της eBay είναι το CD του Sonny Rollins «The Bridge», ενώ ο αγοραστής είχε βάση στις Ηνωμένες Πολιτείες. Όσο για τα πιο ακριβά αντικείμενα που αγοράστηκαν από Έλληνες, αυτά είναι μια τουρμπίνα ελικοπτερόυ τύπου Bell 212 PT6T-3, αξίας 23.000 δολαρίων, και ένα σετ νομισμάτων της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας του 1981, με τιμήμα 21.500 δολάρια.

Εκτιμήσεις για ύφεση στην Ευρωζώνη το δ' τρίμηνο λόγω έξαρσης της πανδημίας

Στην πλειονότητά τους οι Ευρωπαίοι οικονομολόγοι είχαν προεξοφλήσει για το δεύτερο εξάμηνο του έτους δυναμική ανάκαμψη της οικονομίας στην Ευρωζώνη μετά τη δραματική ύφεση του δεύτερου τριμήνου. Η Γηραιά Ηπειρος βρίσκεται, όμως, ήδη αντιμέτωπη με το δεύτερο κύμα της πανδημίας και πολλές κυβερνήσεις επαναφέρουν μερικούς τα περιοριστικά μέτρα για την ανάσχεσή της. Έτσι οι ίδιοι οικονομολόγοι αρχίζουν να αναθεωρούν τις εκτιμήσεις τους και να αμφιβάλουν για την ανάκαμψη της Ευρωζώνης.

Σύμφωνα με τον Κάρστεν Μπρέ-σκι, επικεφαλής των οικονομολόγων της ING, «έχει αυξηθεί σημαντικά η πιθανότητα μιας δεύτερης ύφεσης το τέταρτο τρίμηνο του έτους». Μιλώντας στο αμερικανικό δίκτυο CNBC, ο εν λόγω οικονομολόγος προέβλεψε ότι σε πολλές χώρες σύντομα θα επιβληθεί σε τοπικό επίπεδο αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας, περιορισμένη βέβαια όπως αυτή που έχουμε ήδη δει στη Μαδρίτη και στη Λυών της Γαλλίας.

Ανάλογες είναι οι εκτιμήσεις και του Κρις Γουίλιαμσον, επικεφαλής των οικονομολόγων της HIS Markit, που βλέπει «μεγάλο κίνδυνο διπλού οικονομικού πλήγματος» το τέταρτο τρίμηνο. Όπως τονίζει ο ίδιος, «καθώς οδεύουμε προς το τελευταίο τρίμηνο του έτους, υπάρχουν εμφανώς πολύ περισσότερες περιπτώσεις περιοχών στις οποίες έχει και πάλι επιβληθεί αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας, πράγμα που προφανώς θα αποτελέσει πλήγμα στην ανάπτυξη». Ομοίως και ο Χόλγκερ Σμίντιγκ, κορυφαίος οικονομολόγος της επενδυτικής τράπεζας Berenberg, τονίζει πως «αυξάνεται ο κίνδυνος» και απειλεί την ανάκαμψη που ακολούθησε την ύφεση του δεύτερου τριμήνου.

Εντονη ανησυχία για τις οικονομίες της Ευρωζώνης, και για τον αντίκτυπο που θα έχει στην ανάκαμψή τους το δεύτερο κύμα, εκφράζουν, άλλωστε, οι οικονομολόγοι της της Capital Economics. Εκτιμούν πως η ραγδαία αύξηση των κρουσμάτων θα πλήξει την ανάκαμψη βαρύνοντάς, ακόμη κι αν δεν προχωρήσουν

οι κυβερνήσεις σε νέα αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας. Προς το παρόν η εν λόγω εταιρεία ερευνών δεν αναθεωρεί τις προβλέψεις της για την ανάπτυξη της Ευρωζώνης, αλλά αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο να προχωρήσει σε αναθεώρηση εντός των ημερών.

Όπως τονίζει, η εκτίναξη των επιβλαβών κρουσμάτων στην Ευρωζώνη αποτελεί εντεινόμενη απειλή για την ανάκαμψη της οικονομίας της, καθώς όλο και περισσότεροι Ευρωπαίοι φοβούνται μήπως προσβληθούν από τον κορωνοϊό, ενώ τυχόν νέα μέτρα για την ανάσχεση της πανδημίας είναι βέβαιο ότι θα πλήξουν την ανάκαμψη.

Την ανησυχία εντείνουν, άλλωστε, τα τελευταία στοιχεία πουδόθηκαν στη δημοσιότητα μέσα στην

Οι οικονομολόγοι αρχίζουν να αναθεωρούν τις προβλέψεις τους και να αμφιβάλουν για την ανάκαμψη.

εβδομάδα και εμφανίζουν την ανάκαμψη της Ευρωζώνης να χάνει την ορμή της. Ειδικότερα, ο δείκτης υπεθυνών προμηθειών (PMI) καταδεικνύει πως τόσο η μεταποίηση όσο και ο κρίσιμος τομέας των υπηρεσιών οδεύουν προς στασιμότητα. Προδίδει επίσης πως η οικονομική δραστηριότητα στους δύο αυτούς τομείς της οικονομίας της Ευρωζώνης βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων τριών μηνών.

Και όπως τονίζει η Capital Economics, τα στοιχεία του PMI στη Γαλλία προδίδουν ότι ακόμη και τα ήπια μέτρα που έχουν και πάλι επι-στρατεύσει οι Αρχές μάλλον έχουν ήδη αρνητικό αντίκτυπο στη γαλλική οικονομία. Η εν λόγω εταιρεία ερευνών δεν αποκλείει, πάντως, την περίπτωση να υποχωρήσει σύντομα το δεύτερο κύμα της πανδημίας, τουλάχιστον σε ορισμένες χώρες, οπότε να μην είναι τόσο δραστηκός ο αντίκτυπος του στην οικονομία.

Η Google ξεκινάει να πληρώνει τα ΜΜΕ

Εννέα έτη τουλάχιστον οι εφημερίδες, οι ειδησεογραφικοί και ενημερωτικοί ιστότοποι και άλλα ΜΜΕ σε όλο τον κόσμο «πολεμούν» να πείσουν τον κολοσσό υψηλής τεχνολογίας της Google με την μόνιμη μηχανή αναζήτησης να πληρώσει το δικαίωμα τρίμημα για τη χρήση του πολυτιμου και του τεράστιου περιεχομένου, που παράγουν – ενός περιεχομένου σε όλες τις γλώσσες του κόσμου, το οποίο εμφανίζεται άνετα στις αντίστοιχες αναζητήσεις, αλλά για το οποίο δεν καταβάλλει η εταιρεία πνευματικά δικαιώματα.

Ανάμεσα στους ομίλους, οι οποίοι ασκούσαν πιέσεις στην Google και σε άλλους συναφείς οργανισμούς, ήταν μεγάλα ΜΜΕ διεθνούς βελγνεκούς, όπως το News Corporation του Ρούπερτ Μέρντοκ και το Axel Springer στη Γερμανία. Μέχρι πρότινος η Google αρνιόταν πεισματικά να ανταποκριθεί.

Τώρα, ήρθε η ώρα να αποκαταστήσει ως ένα βαθμό αυτήν την ανισορροπία, όπως ανακοίνωσε ο διευθύνων σύμβουλος της Σαντάρ Πιτσάι. Ειδικότερα, όπως ανέφερε το ειδησεογραφικό πρακτορείο Reuters, σε ορίζοντα τριετίας η Google θα αποζημιώσει εκδοτικούς οργανισμούς με 1 δισ. δολ. Η μέθοδος που θα ακολουθηθεί είναι ένα νέο προϊόν με την επωνυμία Google News Showcase και θα κυκλοφορήσει πρώτα στη Γερμανία.

Ο Σαντάρ Πιτσάι επισήμανε ότι στη Γερμανία έχει υπογραφεί συμφωνίες με μεγάλες τοπικές εφημερίδες και έντυπα, συμπεριλαμβανομένων των Der Spiegel, Stern και Die Zeit, ενώ ανάλογο

Η Αυστραλία επιδιώκει να υποχρεώσει τόσο την Google όσο και τη Facebook να μοιράζονται τα διαφημιστικά τους έσοδα με τους τοπικούς ομίλους ΜΜΕ και τις εφημερίδες της χώρας.

Θα αποζημιώσει εκδοτικούς οργανισμούς με 1 δισ. δολ. σε ορίζοντα τριετίας.

διακανονισμό έχει κάνει και στη Βραζιλία με τις εφημερίδες Folha de S.Paulo, Band και Infobae. «Αυτή η οικονομική δέσμευση –η μεγαλύτερή μας μέχρι σήμερα— θα πληρώνει τους εκδότες για τη δημιουργία και την επιμέλεια υψηλής ποιότητας περι-

εχομένου, ώστε να παρέχεται μία διαφορετική διαδικτυακή εμπειρία ειδήσεων», δήλωσε ο Σαντάρ Πιτσάι σε ανάρτησή του σε ιστολόγιο.

Το προϊόν Google News Showcase θα κυκλοφορήσει επίσης στο Βέλγιο, στην Ολλανδία, στην Ινδία, αλλά και σε άλλες χώρες. Περίπου 200 εκδοτικοί οργανισμοί και ΜΜΕ στο Ηνωμένο Βασίλειο, στη Γερμανία, στην Αργεντινή, στη Βραζιλία, στον Καναδά και στην Αυστραλία έχουν ήδη εγγραφεί στην υπηρεσία της Google. Επιπρο-

σθέτως, θα πρέπει να τονισθεί ότι ο αμερικανικός όμιλος διαπραγματεύεται και με εκδοτικούς ομίλους και ΜΜΕ στη Γαλλία, διότι συγκαταλέγονται ανάμεσα στους δριμύτερους επικριτές του. Η δε Αυστραλία επιδιώκει να υποχρεώσει τόσο την Google όσο και τη Facebook να μοιράζονται τα διαφημιστικά τους έσοδα με τους τοπικούς ομίλους ΜΜΕ και τις εφημερίδες της χώρας.

Ειδικότερα, ο επικεφαλής της Google προσέθεσε πως το προϊόν και η αντίστοιχη υπηρεσία Google News Showcase θα επιτρέπει στους εκδότες να επιλέγουν και να παρουσιάζουν τα θέματά τους και θα παρέχεται σε συσκευές με το λειτουργικό σύστημα Android και σε συσκευές με το λειτουργικό iOS της Apple. «Αυτή η προσέγγιση διαφέρει από τα άλλα ειδησεογραφικά προϊόντα μας, επειδή βασίζεται στις συντακτικές επιλογές που κάνουν οι μεμονωμένοι εκδότες σχετικά με τα άρθρα, τα ρεπορτάζ και τις έρευνες που θα δείξουν στους αναγνώστες και με το πώς θα τις παρουσιάσουν», δήλωσε ο Σαντάρ Πιτσάι. «Το επιχειρηματικό μοντέλο λειτουργίας των εφημερίδων, βασισμένο στα έσοδα από τις διαφημιστικές καταχωρήσεις και τις συνδρομές, εξελίσσεται εδώ και περισσότερο από έναν αιώνα, ενόσω το κοινό στρέφεται σε άλλες πηγές. Το Διαδίκτυο αποτελεί την ιστορικά πιο πρόσφατη αλλαγή και σίγουρα δεν θα είναι η τελευταία. Εμείς από πλευράς μας θέλουμε να συμβάλουμε, βοηθώντας στην ανάπτυξη της δημοσιογραφίας στον 21ο αιώνα», πρόσθεσε.

Προβλέπεται πως σε πολλές χώρες σύντομα θα επιβληθεί σε τοπικό επίπεδο αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας, περιορισμένη βέβαια, όπως αυτή που έχουμε ήδη δει στη Μαδρίτη και στη Λυών.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες, του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, διενεργεί Διαγωνισμό για την Ανάθεση με Δημόσια Σύμβαση της Οργάνωσης και Λειτουργίας Κέντρου Οικογενειακής Παρέμβασης και Στήριξης για τον Αυτισμό.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να εξασφαλίσουν τα Έγγραφα Διαγωνισμού σε ηλεκτρονική μορφή από την ιστοσελίδα του ΤΚΕΑΑ www.mlsi.gov.cy/dsid και από την ιστοσελίδα www.eprocurement.gov.cy.

ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ: 6 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2020.

Διαρθρωτικά Ταμεία
της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Κύπρο

Κυπριακή Δημοκρατία

Ευρωπαϊκή Ένωση

Η υγειονομική κρίση αλλάζει τους χώρους εργασίας

Στόχος των εταιρειών είναι να αυξηθούν οι αποστάσεις μεταξύ των θέσεων εργασίας

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Μια νέα γενιά κτιρίων γραφείων και εν γένει χώρων εργασίας πρόκειται να αναδυθεί στην εποχή μετά την πανδημία, καθώς ήδη οι επιχειρήσεις-χρήστες και οι επενδυτές, που αναπτύσσουν αυτήν την περίοδο επαγγελματικά ακίνητα, συνεργάζονται στενά, ώστε να διαφοροποιήσουν τις μέχρι πρότινος προδιαγραφές των κτιρίων. Στόχος είναι να διαμορφωθούν τα γραφεία του μέλλοντος, με τρόπο τέτοιο, ώστε να είναι λειτουργικά και να καλύπτουν τις νέες ανάγκες που έχουν δημιουργηθεί.

Σύμφωνα με την κ. Δίκα Αγαπτιδου, επικεφαλής της JLL-Αθηναϊκή Οικονομική, «η περίοδος που διανύουμε είναι καθαρά μεταβατική. Συνειδητοποιούμε ότι πολύ περισσότερο τα χαρακτηριστικά του εργασιακού χώρου και οι ειδικοί αναζητούν τις κατάλληλες προσαρμογές. Αναρωτιόμαστε αν ήρθε το τέλος του ανοικτού γραφείου και πώς μπορεί να μην υπονομευθεί το ομαδικό πνεύμα που η καθιέρωσή του καλλιέργησε».

Αυτήν την περίοδο εκφράζονται

αντικρουόμενες απόψεις για το μέλλον των γραφείων, από τις απαισιόδοξες προβλέψεις για μείωση της ζήτησης και εγκατάλειψη σημαντικού ποσοστού γραφείων, μέχρι τις αισιόδοξες για επαναφορά στην κανονικότητα με μεγαλύτερη ωστόσο έμφαση στην υγιεινή και την ασφάλεια.

Παράλληλα, όπως αναφέρει η κ. Αγαπτιδου, «αναπτύσσονται αντίρροπες δυνάμεις, με τάσεις από τη μια φυγόκεντρες, εξαιτίας της συνεχιζόμενης αποφυγής προσέλευσης στον εργασιακό χώρο κάτω από τις σημερινές συνθήκες, και από την άλλη ανάγκης επέκτασης - αύξησης γραφειακής επιφάνειας ως απόρροια της τήρησης των κανόνων απόστασης μεταξύ εργαζομένων».

Μια ιδέα για το τι μέλλει γενέσθαι μπορούν να προσφέρουν στελέχη που εμπλέκονται ενεργά με την ανάπτυξη νέων κτιρίων γραφείων. Σύμφωνα με την κ. Τερέζα Μεσσάρη, γενική διευθύντρια οικονομικών και λειτουργιών της Prodea Investments, η οποία έχει σε εξέλιξη ένα σημαντικό πρόγραμμα ανάπτυξης νέων κτιρίων γραφείων,

Στόχος είναι να διαμορφωθούν τα γραφεία του μέλλοντος, με τρόπο τέτοιο, ώστε να είναι λειτουργικά και να καλύπτουν τις νέες ανάγκες που έχουν δημιουργηθεί.

«διαπιστώνουμε ότι οι μελλοντικοί χρήστες, δηλαδή οι εταιρείες, μας ζητούν μεγαλύτερες επιφάνειες για τον ίδιο αριθμό εργαζομένων».

Στόχος τους είναι να αυξηθούν οι αποστάσεις μεταξύ των θέσεων εργασίας, ώστε να μπορεί το γραφείο να ανταποκρίνεται στον ρόλο του, ακόμα και εν μέσω μιας υγειονομικής κρίσης. Έτσι, ζητούν περισσότερα τετραγωνικά μέτρα, συγκριτικά με το υφιστάμενο κτίριο που τους φιλοξενεί», σημειώνει η κ. Μεσσάρη.

Παράλληλα, σε αντίθεση με το παρελθόν, ζητούν πλήρως ανοιγόμενα παράθυρα (για λόγους εξαερισμού), όπως επίσης και συστήματα κλιματισμού, τα οποία να προσφέρουν δυνατότητα κυκλοφορίας του αέρα και από το εξωτερικό περιβάλλον, πέραν της εσωτερικής ανακύκλωσης», τονίζει η κ. Μεσσάρη.

Ωστόσο, σύμφωνα με την κ. Αγαπτιδου, οι επαγγελματίες του κλάδου των ακινήτων δεν περιορίζονται μόνο στον επαναπροσδιορισμό των λειτουργιών στο εσωτερικό του κτιρίου, μέσω π.χ. της διαίρεσης γραφείων με απόσταση, της αποφυγής επαφής με κοινόχρηστα αντικείμενα, της αντικατάστασης διακοπών και κουμπιών ανελκυστήρων με φωτοκύτταρα, ή της δημιουργίας διαδρόμων μιας κατεύθυνσης με σήμανση στο πάτωμα.

Επιπροσθέτως, «εστιάζουν στην ανάγκη των εργαζομένων να κυκλοφορούν στα κτίρια με ασφάλεια και να έχουν εύκολη πρόσβαση σε κοινούς χώρους συνεργασίας ή

ανάπαυλας, που θα τοποθετούνται σε κεντρικά σημεία και θα σηματοδοτούνται με έντονα χρώματα. Τέτοιες εγκαταστάσεις λειτουργούν ήδη εδώ και μερικά χρόνια στο εξωτερικό (γραφεία Google & Microsoft) αλλά και στη χώρα μας (Beat) και είναι ξεκάθαρη η τάση να υιοθετηθούν παρόμοια πρότυπα σε ευρύτερη κλίμακα στο άμεσο μέλλον».

Όπως είναι προφανές λοιπόν, η πανδημία έχει αποτελέσει καταλύτη για την ανάγκη στέγασης σε γραφεία υγειονομικά ασφαλή, ευέλικτα, άνετα και φιλικά στο περιβάλλον. Η εξέλιξη αυτή έχει ως αποτέλεσμα να διευρυνθεί ακόμα περισσότερο η ψαλίδα ανάμεσα στα «πράσινα», βιοκλιματικά και ποιοτικά κτίρια γραφείων και τα δευτερεύοντα (παλαιότερα, ή/και σε δευτερεύουσες περιοχές).

Στη συγκεκριμένη κατηγορία, «η ζήτηση είναι πλέον αναμικτή και τα αντίστοιχα ενοίκια, χωρίς καμία δυναμική», επισμαίνει η κ. Αγαπτιδου.

Όσον αφορά το μέλλον, η κ. Αγα-

Υψηλή ζήτηση

Το ενθαρρυντικό είναι ότι, μετά το αρχικό σοκ, φαίνεται πως η ζήτηση έχει επιστρέψει στην αγορά γραφείων από τον Ιούνιο και μετά, με αποτέλεσμα να μην επηρεαστούν προβλέψεις για κατάρρευση της αγοράς. Μάλιστα, τα ενοίκια των σύγχρονων γραφειακών χώρων όχι μόνο δεν υποχώρησαν λόγω της πανδημίας, αλλά παρέμειναν σταθερά ή και αυξήθηκαν οριακά σε ορισμένες περιπτώσεις, κυρίως λόγω της υψηλής ζήτησης σε σχέση με την προσφορά.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της JLL - Αθηναϊκή Οικονομική, το 2019 η απορρόφηση γραφειακών χώρων άγγιξε το επίπεδο ρεκόρ των 103.800 τ.μ. Η έντονη αυτή κινητικότητα υπαγορεύθηκε κυρίως από τη βελτίωση αρκετών οικονομικών δεικτών, αλλά και από την άνοδο του επιχειρηματικού κλίματος στη χώρα την προηγούμενη χρονιά, τάση που έμοιαζε να συνεχίζεται και το 2020, μέχρι την έλευση της πανδημίας. Έτσι, κατά το φετινό πρώτο εξάμηνο η απορρόφηση γραφείων περιορίστηκε σε 38.950 τ.μ., μέγεθος εφάμιλλο με την αντίστοιχη περίοδο του 2018.

πιτιδου αναφέρεται στη δημιουργία ορισμένων πειραματικών εγκαταστάσεων στο εξωτερικό, όπως τα ατομικά γραφεία στα Ντόκλαντς του Αν. Λονδίνου.

Πρόκειται για κουβούκλια τριών τ.μ., όπου εκτός από το γραφείο, περιλαμβάνουν και προσωπικό χώρο για τον εργαζόμενο, όπως πολυλειτουργικό τοίχο με καφετιέρα, ψυγείο και κρεβάτι, τα οποία μπορούν να κρυφτούν όταν είναι ώρα για δουλειά.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Το παλιό είναι αλλιώς

Το γερασμένο κτηριακό στοκ είναι μια κατάρα για μια χώρα και η δική μας χώρα έχει μπόλικο. Μήπως όμως υπάρχει πιθανότητα να μετατρέψουμε αυτή την κατάρα σε ευλογία

Δεν είναι όλοι οι άνθρωποι σε θέση να αποκτήσουν ένα καινούργιο σπίτι, όπως δεν είναι και όλες οι επιχειρήσεις σε θέση να έχουν ένα καινούργιο επαγγελματικό χώρο. Και νοείται πως με τον όρο «καινούργιο» εννοούμε ένα κτήριο το οποίο κτίστηκε από το μηδέν πρόσφατα ή είναι σε διαδικασία κτισίματος.

Συνήθως αυθόρμητα υποεκτιμούμε κάτι που έχει τα χρόνια του. Σκέψεις όπως παλιές τεχνολογίες, ξεπερασμένα υλικά, άλλες αντιλήψεις περί σχεδιασμού, φθορές, στατική επάρκεια κ.λπ. γυροφέρνουν στο κεφάλι μας και μας αποτρέπουν από το να δούμε τις πραγματικές ευκαιρίες που μας προσφέρουν - οικονομικώς και άλλως πως. Ξαν αποτελεσμα, το γερασμένο στοκ παραμένει γερασμένο, ανεκμετάλλευτο, παραμελημένο, εκτεθειμένο στην φθορά του χρόνου και των καιρικών συνθηκών, συνθέτοντας τη μεγαλύτερη αρνητική εικόνα των γειτονιών, των πόλεων και της χώρας.

Δεν υπάρχει πουθενά καμία συνταγή ή ένα εγχειρίδιο που να λέει πως μια κοινωνία εξελίσσεται καλύτερα αν όλο το κτηριακό της στοκ είναι ολοκαινούργιο. Αντίθετα, μια κοινωνία δείχνει να εξελίσσεται θετικά αν το παλιό το ενσωματώνει και το εντάσσει απρόσκοπτα και με μαεστρία στο νέο της δομημένο περιβάλλον. Ένα ακραίο παράδειγμα να είναι τα διατηρητέα κτήρια τα οποία όταν συντηρηθούν σωστά προσδίδουν - όχι μια νότα, αλλά ολόκληρη σύνθεση αρχοντίας, φινέτσας, ιστορικότητας σε ένα δρό-

Αν όλοι είχαμε στόχο την αύξηση της αξίας της περιουσίας μας, τότε το αποτέλεσμα θα ήταν πολύ διαφορετικό και σίγουρα προς το θετικό, αφού τα παραμελημένα κτήρια θα ήταν φτιαγμένα και συντηρημένα και η εικόνα που θα εκπέμπαν οι γειτονίες μας θα ήταν σαφώς καλύτερες από τις υφιστάμενες.

μο, σε μια γειτονιά, στην πόλη ολόκληρη.

Δεν λέω, αν πολεοδομικά τα δεδομένα επιτρέπουν ανοικοδόμηση σε βαθμό που η προσθήκη δομημένου εμβαδού είναι πολλαπλάσια του υφιστάμενου και συνάμα η ζήτηση υποστηρίζει αυτή την ανοικοδόμηση, τότε η ανοικοδόμηση πρέπει να προχωρήσει. Δεν πρέπει όμως να γίνεται ανοικοδόμηση για χάρη της ανοικοδόμησης, απλά και μόνο επειδή οι συντελεστές ανάπτυξης της γης το επιτρέπουν και το προαίτημα μας λέει πως η ανάπτυξη θα είναι επιτυχία. Αυτή συνήθως είναι η συνταγή της αποτυχίας. Άσπε που δεν μπορεί να είναι αυτοσκοπός ούτε και βιώσιμη η συνεχής αύξηση της προσφοράς

χωρίς την ανάλογη πραγματική ζήτηση. Ίσως η μόνη παράμετρος που θα μπορούσε να χαρακτηρίσει ανασταλτικός παράγοντας στο να σκεφτούμε σοβαρά τη λύση ενός μεγάλου εμβαδού είναι η ενδεχόμενη αδυνατισμένη στατική του επάρκεια. Και αυτό όχι επειδή δεν διορθώνεται, αλλά επειδή το να αναβαθμιστεί επαρκώς απαιτείται σοβαρό κόστος το οποίο μπορεί να είναι οικονομικά ασύμφορο για τη τσέπη μας. Επίσης κάτι τέτοιο το βλέπουμε κάτω από τον φακό του τι είναι η (προδιαγραφόμενη) δική μας κτηματούχηση σαν ποσοστό του όλου. Διαφορετικά ενδεχομένως να είναι η απόφαση αν το κτήριο είναι όλο δικό μας από το να έχουμε ένα μικρό ποσοστό

ενός μεγαλύτερου κτηρίου επί του οποίου συνολικά έχουμε ελάχιστη διαχειριστική επιρροή.

Στο υπόλοιπο φάσμα αναβάθμισης δεν υπάρχει τίποτα που να μας σταματά. Βάζουμε προτεραιότητες, ρεαλιστικό προϋπολογισμό, οργανόγραμμα και προχωράμε. Η αναβάθμιση σημαίνει αύξηση της αξίας. Αν όλοι είχαμε στόχο την αύξηση της αξίας της περιουσίας μας, τότε το αποτέλεσμα θα ήταν πολύ διαφορετικό και σίγουρα προς το θετικό, αφού τα παραμελημένα κτήρια θα ήταν φτιαγμένα και συντηρημένα και η εικόνα που θα εξέπεμπαν οι γειτονίες μας θα ήταν σαφώς καλύτερες από τις υφιστάμενες. Είναι κανείς που πιστεύει πως μια θετική και όμορφη εικόνα

Οι ανακαινίσεις και μετατροπές υφιστάμενου κτηριακού στοκ θα αποτελέσουν σοβαρό κομμάτι οικονομικής δραστηριότητας τα επόμενα χρόνια και πρέπει να του δοθεί η δέουσα σημασία.

δεν είναι επωφελής για την χώρα μας. Εγώ ισχυρίζομαι ότι η εικόνα παίζει πρωτεύοντα ρόλο στο να ελκύσει ξένους επισκέπτες (σαν τουρίστες), αλλά και ξένους αγοραστές.

Σε προσωπικό επίπεδο οι παλαιότερες μονάδες κατά μέσο όρο σας παρέχουν πιο άνετες συνθήκες διαβίωσης, αφού παλαιότερα το εμβαδόν των μονάδων ήταν σαφώς μεγαλύτερο ανά υποκατηγορία. Μπορεί φαινομενικά να πάσχουν σε διαρρύθμιση αλλά στα πλαίσια ενός ολικού ανασχεδιασμού σπάνια αυτό αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα. Μπορεί να χρειαστεί να δεχτείτε κάποιο συμβιβασμό, αλλά συμβιβασμούς δεν κάνετε και με τα ολοκαινούργια

Μετά σκεφτείτε το κόστος. Αν είστε ήδη ιδιοκτήτης ενός παλιού ακινήτου, τότε δεν χωρά καμία συζήτηση πως ό,τι και να κάνετε θα σας έρθει πιο φθηνά. Απλά αφήστε την φαντασία σας να οργάνει, βάλετε κάτω σε ένα χαρτί τι θα θέλατε να έχετε για να είστε ευτυχισμένοι και ακολουθήστε εκτελέστε το. Από πλεονέκτημα μου απλά σας υποδεικνύω πως υπάρχει σωστή εκτέλεση και εκτέλεση εκτελεστικού αποσπάσματος. Ο αντικειμενικός σκοπός

πρέπει να είναι η σύζευξη του επιθυμητού αποτελέσματος (αισθητικά και ποιοτικά) με την αύξηση της αξίας του ακινήτου σας. Εκτροπή από αυτό οδηγεί σε τεράστια λεφτά που δεν βρίσκουν στόχο.

Αν δεν είστε ήδη ιδιοκτήτης ενός τέτοιου ακινήτου, η εξερεύρησή του είναι μια ενδιαφέρουσα περιπέτεια η οποία μπορεί όμως να σας επιτρέψει, πολύ εντός του προϋπολογισμού σας, να σας φέρει σε μια γειτονιά που ονειρεύεστε αλλά οι ψηλές τιμές των καινούργιων είναι αποτρεπτικές. Μια μεταχειρισμένη λύση σας κάνει πλουσιότερους κατά 19% (ή κατ' ελάχιστον 5%) αφού δεν υπάρχει επιβολή ΦΠΑ. Επιπλέον μπορεί να σας φέρει εντός του κέντρου της πόλης μειώνοντας δραματικά τις μετακινήσεις σας με αυτοκίνητο και να συνεισφέρετε θετικά στο ευρύτερο σύνολο, με το να δώσετε ζωή στο παραμελημένο κέντρο και να μειώσετε τους ρύπους στην ατμόσφαιρα. Άρα υπάρχουν άμεσα και έμμεσα οφέλη.

Προσωπικά μου άποψη είναι πως οι ανακαινίσεις και μετατροπές υφιστάμενου κτηριακού στοκ θα αποτελέσουν σοβαρό κομμάτι οικονομικής δραστηριότητας τα επόμενα χρόνια και πρέπει να του δοθεί η δέουσα σημασία. Θα σύστηνα να δει την περίπτωση εκπόνησης σύνθετων αλλά κατανοητών σχεδίων/κινήτρων που να ενθαρρύνει την αναβάθμιση του γερασμένου κτηριακού στοκ. Είναι προς όφελος όλων.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ζωή

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2020

«Ευχαριστούμε που πετάξατε μαζί μας»

Η ιστορία της Ολυμπιακής Αεροπορίας μέσα από περίπου 23.000 τεκμήρια, ανάμεσά τους επτά αεροπλάνα

Του **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**
Φωτογραφίες: **ΝΙΚΟΣ ΚΟΚΚΑΛΙΑΣ**

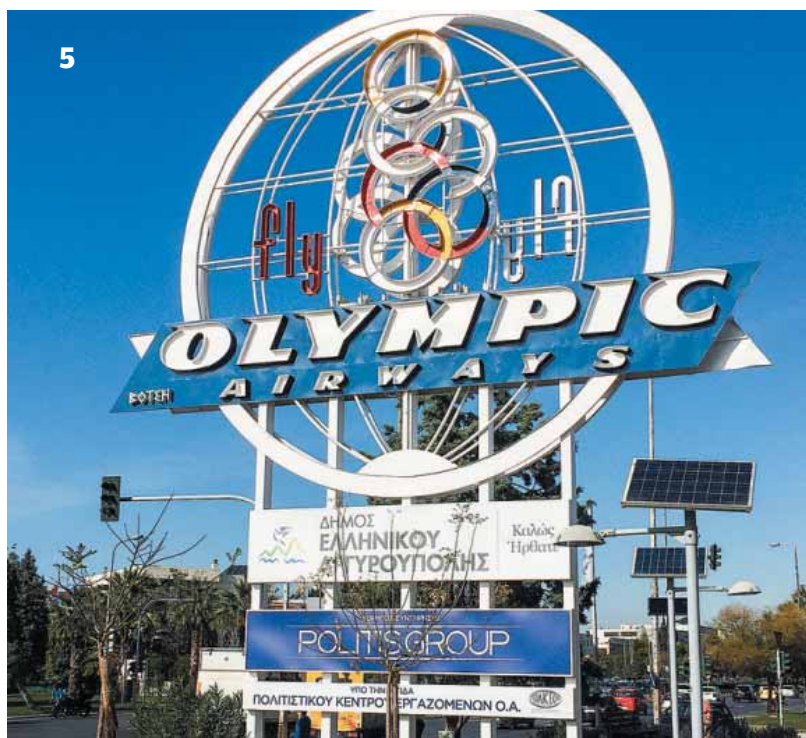
Το πρωινό στην πτήση της Ολυμπιακής Αεροπορίας στις 26 Οκτωβρίου του 1967 ήταν ειδικό, όπως ειδικός ήταν και ένας από τους επιβάτες της. Ο Πατριάρχης Αθηνών ταξίδευε από τη Ζυρίχη στη Ρώμη για την τελευταία ιστορική συνάντησή του με τον Πάπα Παύλο ΣΤ' στο πλαίσιο του διαλόγου των δύο Εκκλησιών που ξεκίνησε το 1964. Στο μενού της πτήσης που κρατάω στα χέρια μου διαβάζω τα ονόματα των δύο θρησκευτικών ηγετών και από κάτω τη φράση «Ειρηνοποιοί». Το μενού είχε πρωινό με χυμό φρούτων, αυγά, φρέσκα φρούτα, δημητριακά, ποικιλία τυριών, κρουασάν, μαρμελάδες, μέλι, καφέ και τσάι.

Ο τότε ισχυρός άνδρας της Ολυμπιακής, ο Αριστοτέλης Ωνάσης, ήθελε να προσέχει τους ξεχωριστούς επιβάτες του, μου λένε ο Βασίλης Τσατσαράγκος και ο Αντώνης Μπάρτζας, μέλη του Πολιτιστικού Κέντρου Εργαζομένων Ολυμπιακής Αεροπορίας (ΠΟΛΚΕΟΑ) καθώς μου δείχνουν τις ασπρόμαυρες φωτογραφίες από το εσωτερικό της καμπίνας που μετέφερε τον Πατριάρχη. Ενα καντύλι στις μπροστινές θέσεις, εικόνες και διάφορες διακοσμητικές λεπτομέρειες έδιναν το στίγμα της «ιερής» πτήσης. Το μενού και οι φωτογραφίες, τα χρυσά μαχαιροπίρουνα και τα ασημένια σκεύη σερβιρίσματος με τον λογότυπο της «Olympic» είναι ένα πολύ μικρό δείγμα της συλλογής του ΠΟΛΚΕΟΑ που αριθμεί περίπου

Τα αντικείμενα που συνέλεξαν πρώην εργαζόμενοι της εταιρείας περιλαμβάνουν και εξομοιωτή πτήσεων.

23.000 τεκμήρια και επτά αεροπλάνα που βρίσκονται στο Ελληνικό. «Συγκεντρώνουμε το υλικό μας εδώ και 23 χρόνια. Όταν έκλεισε το αεροδρόμιο η προσπάθειά μας εντάθηκε και το 2003 αγοράσαμε μία σειρά αεροσκαφών που αποσύρθηκε με χρήματα των μελών μας», σημειώνει ο κ. Τσατσαράγκος που είναι και πρόεδρος του ΠΟΛΚΕΟΑ.

Το υλικό τους ξεκινά χρονολογικά από την εποχή της ΤΑΕ (1935), «απογειώνεται» την περίοδο της Ολυμπιακής και ευελπιστούν ότι θα προστεθούν και κομμάτια από τη νεότερη ιστορία των ελληνικών αιθέρων, δηλαδή από την Aegean και άλλες μικρότερες εταιρείες. Στη συλλογή τους βρίσκεται ένας αθηντικός εξομοιωτής πτήσεων, στον οποίο εκπαιδεύονταν οι πιλότοι, ανταλλακτικά, καθίσματα, αλλά και οικονομικά στοιχεία της εταιρείας κ.ά. Μετά το κλείσιμο του Μουσείου Πολιτικής Αεροπορίας το 2018 για να ξεκινήσουν οι εργασίες στο Ελληνικό, η συλλογή τους έχει «προσγειωθεί» σε τρία διαφορετικά σημεία. «Ο κίνδυνος για τα αντικείμενα που έχουμε είναι μεγάλος. Μας ξεπερνάει, δεν έχουμε την οικονομική δυνατότητα να τα συντηρήσουμε ούτε τον χώρο. Ακόμα και τα αεροπλάνα έχουν κατά καιρούς βανδαλιστεί», μας λέει ο ίδιος.

1. Αεροπλάνα της παλιάς Ολυμπιακής που παραμένουν στο Ελληνικό. 2. Οι Αντώνης Μπάρτζας και Βασίλης Τσατσαράγκος με τα σκεύη πολυτελείας και την ηλεκτρική ξυριστική μηχανή της Α' θέσης από τη συλλογή του ΠΟΛΚΕΟΑ. 3. Οι περίφημες στολές των αεροσυνοδών από τον Πιερ Καρντέν, που φορέθηκαν την περίοδο 1969-1971. 4. Μινιατούρες και σουβέρ με τα σήματα της Ολυμπιακής. 5. Το θρυλικό σήμα της Ο.Α. που έγινε τοπόσημο της Λεωφόρου Βουλιαγμένης. 6. Αεροσκάφη της εταιρείας στο εν λειτουργία τότε αεροδρόμιο του Ελληνικού.

Η προσπάθεια για το Μουσείο Πολιτικής Αεροπορίας στο Ελληνικό

Σκεδόν δίπλα στο θρυλικό σήμα της Ολυμπιακής επί της Λεωφόρου Βουλιαγμένης στεγάζεται το Πολιτιστικό Κέντρο των πρώην εργαζομένων. Για να φθάσω στα γραφεία τους σπρώχνω μια πόρτα με σιδεριά και ανεβαίνω στον πρώτο όροφο ενός αδιάφορου, εξωτερικά, κτιρίου. Ανοίγοντας την πόρτα, όμως, ο χρόνος μοιάζει να έχει μείνει στην εποχή που οι αεροσυνοδοί φορούσαν τις κομψές στολές του Ζαν Ντεσέ,

του Πιερ Καρντέν και του Γιάννη Τσεκλέν. Ενα πορτρέτο του Αριστοτέλη Ωνάση και του γιου του, Αλέξανδρου, βρίσκονται σε περιοπτη θέση υπογραμμίζοντας τη «χρυσή» εποχή της Ολυμπιακής. Στο γραφείο του Βασίλη Τσατσαράγκου δεσπόζει ένας μεγάλος χάρτης με τα σημεία στον κόσμο που πετούσε η εταιρεία, ενώ σε προθήκες φυλάσσονται αεροσκάφη μινιατούρες, παιχνίδια και είδη δώρων που κά-

ποτε πωλούνταν στα gift shops του αεροδρομίου. Ο ίδιος, με σπουδές μηχανικού αεροσκαφών, ξεκίνησε να εργάζεται για την εταιρεία το 1973. Για την εποχή η Ολυμπιακή ήταν κάτι παραπάνω από μια εταιρεία, είχε αποκτήσει τη βαρύτητα ενός συμβόλου αισιοδοξίας και προοπτικής, παρότι τα αεροπορικά ταξίδια ήταν κατά κύριο λόγο υπόθεση της ανώτερης τάξης. «Τότε, κάθε 2-3 μήνες βλέπαμε την ανανέωση

του στόλου. Ημασταν από τις λίγες εταιρείες που αποκτάσαμε πρώτες τα Μπόινγκ 747, ένα θαύμα της τεχνολογίας. Υπήρχε μια δυναμική εξέλιξη της αεροπορίας και ως νέα παιδιά βλέπαμε την προοπτική», μας λέει. Η ιδέα για τη δημιουργία μιας συλλογής ξεκίνησε από μια ομάδα εργαζομένων τη δεκαετία του '90 και εντάθηκε με το κλείσιμο του αεροδρομίου. Μετά πολλές προσπάθειες, το Μουσείο Πολιτι-

κής Αεροπορίας ιδρύθηκε το 2011 και άνοιξε στο Δυτικό Αεροδρόμιο υποδεχόμενο το κοινό δωρεάν. Το 2018 ο χώρος παραδόθηκε για να ξεκινήσουν οι εργασίες, αλλά η δημιουργία μουσείου προβλέπεται στο σχέδιο αξιοποίησης του Ελληνικού. «Η χωροθέτηση του μουσείου έχει γίνει και αφορά το πρώην εργοστάσιο αεροπλάνων ΚΕΑ, τα πρώην υπόστεγα της αεροπορίας, ένα κτίσμα του 1938 που χαρακτηρίστηκε

ως νεότερο μνημείο», τονίζει. Το πρώην αεροδρόμιο κατεδαφίζεται και αλλάζει μορφή. Η προσοχή είναι στραμμένη στην ίδια την επένδυση και συχνά ξεχνάμε ότι στο Ελληνικό γράφτηκε η ιστορία της πολιτικής αεροπορίας στην Ελλάδα και αποτυπώθηκε η εικόνα του αεροπορικού ταξιδιού, κυρίως μέσω του κινηματογράφου. Είναι μια ψηφίδα της σύγχρονης Ιστορίας που δεν πρέπει να χαθεί.

Ατζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

4.10 - 10.10.2020

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
kouroupakis@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΣΙΝΕΜΑ

10ο Διεθνές Φεστιβάλ
Ταινιών Μικρού
Μήκους Κύπρου

Το 10ο Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου ετοιμάζει μια εορταστική έκδοση φέτος, με προβολές ταινιών μικρού μήκους από την Κύπρο και ολόκληρο τον κόσμο, ειδικά αφιερώματα και εκλεκτούς προσκεκλημένους. Το κυρίως πρόγραμμα προβολών του ωρίζεται σε διεθνές και εθνικό διαγωνιστικό. Διάρκεια φεστιβάλ Παρασκευή 10 Οκτωβρίου μέχρι 16 Οκτωβρίου. Θέατρο Ριάλτο Ανδρέα Δρουσιώτη 19, πλατεία Ηρώων, Λεμεσός. **Πληροφορίες τηλεφώνω 7777745, www.isff.com.cy.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Ο Ηρακλής και οι 12 άθλοι»

Πρόκειται για μια νέα παραγωγή που ετοιμάζει ο Πολιτιστικός Λαογραφικός Όμιλος Λευκωσίας σε συνεργασία με το Act Theatre της πόσοποιού Έλίας Ιωαννίδου και σενάριο, απόδοση λόγου και παραγωγή της Ρέας Ιωαννίδου Μαδέλλα. Το μιούζικαλ περιγράφει με ένα εντελώς ξεχωριστό τρόπο τους δώδεκα άθλους του Ηρακλή, μια ιστορία που αποτελεί ένα δυνατό κομμάτι της ελληνικής μυθολογίας, αγαπητό και γνωστό όχι μόνον στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς. Στο μιούζικαλ οι θεατές θα έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν με ένα πολύ πρωτότυπο τρόπο και με πολύ χιούμορ τους Ολύ-

μπιους Θεούς της ελληνικής μυθολογίας και να ζήσουν τον ρομαντισμό, τις αθλητικές τέχνες, την αγάπη, τη δύναμη, το θάρρος και όλες τις άλλες αρετές που πρέπει ο άνθρωπος μέσα από τα έργα, τις σκέψεις και τις πράξεις του να εφαρμόζει. Πρεμιέρα την Κυριακή 11 Οκτωβρίου στο Μαρκίδειο Δημοτικό Θέατρο Πάφου με δύο παραστάσεις στις 11:00 π.μ. και στις 4:00 μ.μ. Παραστάσεις στη Λευκωσία Κυριακή 18 και Κυριακή 25 Οκτωβρίου και 1, 8, 15 και 22 Νοεμβρίου. Ζήνα Πάλας, Θεοφάνη Θεοδότη 18. Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφώνω 70001947.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Προ-Σχεδίου»
Γιώργου Γαβριήλ

Η νέα σεζόν στην Γκαλερί Γκλόρια αρχίζει με την έκθεση του Γιώργου Γαβριήλ. Ο Γιώργος Γαβριήλ ανοίγει το sketch book του, κοινοποιεί τα προσχέδιά του, τις ιδέες του, τους προβληματισμούς του, τον τρόπο που σκέφτεται και τη διαδικασία με την οποία δημιουργεί τα έργα του. Στη δημιουργική διαδικασία στις Εικαστικές Τέχνες, και όχι μόνο, το προσχέδιο ή τα προσχέδια που γίνονται, πριν το τελικό έργο, αποτελούν το θεμέλιο λίθο ενός έργου. Η καταγραφή, το τι φαντάζεται ένας καλλιτέχνης, οι ιδέες του, οι σκέψεις και οι προβληματισμοί του μέσα από τα προσχέδια αποτελούν το αρχικό στάδιο της σύλληψης ενός έργου. Εγκαίνια Παρασκευή 9 Οκτωβρίου, ώρα 7:30 μ.μ. Διάρκεια έκθεσης μέχρι 27 Οκτωβρίου. Γκαλερί Γκλόρια, Ζήνωνος Σώζου 3, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφώνω 22762605.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**Τα γράμματα
της Ανθης

Ελλάδα, 1986-1987, λίγο πριν από την πτώση του υπαρκτού σοσιαλισμού, λίγο πριν από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. «Ακου πιο συγκεκριμένα τα νέα μας. Η Θάλεια παντρεύτηκε τον Τάκη με νυφικά, τούλια, εκκλησίες, επισημότητες. Μετά τον γάμο βρεθήκαμε σε ένα σπίτι με κόσμο, δώρα, χιλιάδικα κ.λπ.». Η Ανθη αλληλογραφεί με τον Χρήστο, ο οποίος βρίσκεται στη Μόσχα για ένα χρόνο. Σπουδάζει. Η Ανθη, νέα γυναίκα, μοιάζει να είναι δημόσιος υπάλληλος, λεπτή, με πρόσωπο αμακιγιάριστο, καπνίζει διαρκώς, μεγαλώνει έναν έφηβο γιο και ένα μικρό κορίτσι υιοθετημένο, φροντίζει τη μητέρα της, τα χρήματα λίγα, τα χρέη πολλά. «Η ζωή εδώ έχει πολλά προβλήματα. Εγώ όμως ψυχραιμία και χαμόγελο, άνεση και πολιτισμός».

Η «Bella» της Θέλλγας Πετράκη είναι η 24επιτη μικρού μήκους ταινία που δεν απέσπασε απλώς τον Χρυσό Διόνυσσο και άλλα τέσσερα βραβεία στο Διεθνές Φεστιβάλ της Δράμας (ολοκληρώθηκε την περασμένη Κυριακή), άρσεσε πολύ στην κριτική επιτροπή και δεν το έκρυψε, επαίνεθηκε από όλους (κριτικούς, κοινό, κινηματογραφιστές).

Δεν είναι σπάνιο επιστολές να γίνονται ταινία, ούτε η αφήγηση της πρωταγωνίστριας (εξαιρετική η Ελενα Τοπαλίδου) να είναι σε voice over, ούτε να εμπλέκεται η μυθοπλασία με το ντοκιμαντέρ (σε εικόνες ειδήσεων και καρτ ποστάλ εποχής). Άρα; Τι κάνει τη δουλειά της 40χρονης Θέλλγας Πετράκη τόσο ξεχωριστή; Τι συγκινεί στην ταινία, εκτός φυσικά από τις κατασκευαστικές αρετές της; Είναι η δήλωση της σκηνοθέτιδος ότι «η 10ετία του '80 έθεσε τις βάσεις γι' αυτό που είμαστε σήμερα»; Αναδίδει η ιστορία της «την τρυφερότητα και την ευαισθησία που τόσο μας λείπουν» σε μιαν εποχή που ο κυνισμός υπερχειλίζει και το συναίσθημα συμπίεζεται και στεγνώνει, καθώς δεν βρίσκει χώρο και χρόνο να αναπνυχθεί;

As θυμηθούμε μόνο τη μεγάλη και πρωτότυπη έκθεση για τη δεκαετία του '80 (GR80s) στην Τεχνόπολη πριν από τρία χρόνια, τις συζητήσεις, τις εικόνες, τον απροσδόκητο νοσταλγικό χειμαρρό που είχε προκαλέσει. Εκείνη τη δεκαετία που η κοινωνία ένιωθε πιο ασφαλής, αρχίζοντας να καταναλώνει. Και η Ανθη, που δεν ξέρει πώς να εξοφλήσει τις οφειλές της, κάνει μια, μεγάλη για τα μέτρα της, σπατάλη. Αγοράζει ένα λευκό κοτλέ παντελόνι, έναντι 3.500 δρχ. Γιόρτασε τα σαράντα της χρόνια κερνώντας από έναν μπακλαβά, διαρκώς άφραγκη και με πολλά σκέψη για να τα βγάλει πέρα. Αλλά «της την έδωσαν» και πήγε και αγόρασε το παντελόνι. Στους δρόμους διαδηλώσεις, ακούει το «Bella Ciao» από έναν πλανόδιο κιθαρίστα και βουρκώνει, ο Λάκκας Λαζόπουλος απαstraπτών, σε επιθεωρησιακό νούμερο, με υπερμεγέθεις βάτες τραγουδά στην τηλεόραση «Σε όποιον αρέσουμε», οι μικρές και στριμωγμένες ζωές στα αθηναϊκά διαμερίσματα φανταστώνται. Γράφει η Ανθη στον Χρήστο (Νίκο Κουρή): «...πάντως καταλαβαίνω τις ανησυχίες σου και την απογοήτευσή σου. Τελικά πεύομαι όλο και περισσότερο ότι, δυστυχώς, ούτε εκεί φαίνεται να βρίσκεται το μέλλον της ανθρωπότητας. Όμως κι εδώ τα πάντα σ απίζουν, και πολύ γρήγορα μάλιστα. Σκέφτομαι συχνά πως το μέλλον των παιδιών θα είναι πολύ σκληρό».

Στα μάτια της Ανθης η χώρα αλλάζει, ο κόσμος αλλάζει και μαζί τους ο Χρήστος μοιάζει να αλλάζει και αυτός... Οι επιστολές δεν είναι επινοημένες. Υπάρχουν» και η σκηνοθέτις τις διάβασε, τις αγάπησε, τις μετέτρεψε σε εικόνα «κοινής λήψης». Η όχι ασυνήθιστη πορεία αυτού του ζευγαριού αποκτά την ισχύ μιας εξομολόγησης, αθόρυβης, με μικρούς κυματισμούς μέσα στους μεγάλους κλυδωνισμούς της Ιστορίας. Και πάνω απ' όλα η γραφή. Τα γράμματα, που μοιάζουν με ημερολόγιο, αλλά δεν είναι γιατί απευθύνονται κάποιου έχουν παρλήπτη, συνέννοχο, ακροατή. Το είδος της επικοινωνίας που σχεδόν έχει χαθεί, έχει υποκατασταθεί από την ηλεκτρονική αλληλογραφία, τα μηνύματα, τις κωδικοποιημένες εκφράσεις, ιδιότυπες «συνομιλίες» ανάμεσα σε «φίλους» και «followers». Δεν ενέχει μορφή η διαπιστώση. Κάθε άλλο. Η γλώσσα αλλάζει, ο τρόπος της εκμυστήρευσης αλλάζει και αυτός. Οι επιστολές που υποκαθιστούσαν τα τηλεφωνήματα, προϋπέθεταν άλλες πειθαρχίες στις σκέψεις, ξεδιάλεγμα των σημαντικών από τα ασήμαντα (με το κριτήριο του καθενός φυσικά), οικονομία λόγων, ακόμη κι αν ήταν πολυσέλιδες, διαφορετική αξιολόγηση έργων. Τα νέα επιλεγόταν για να μεταφέρουν εικόνες» ήταν, καμιά φορά, σαν ετοιμοπαράδοτα σενάρια.

ΘΕΑΤΡΟ

«Ηχος από κόκκαλα που σπάνε»

Με επιτυχία πραγματοποιήθηκε στο Θέατρο Αποθήκες του ΘΟΚ, το Σάββατο 26 Σεπτεμβρίου 2020, η επίσημη πρεμιέρα του έργου «Ηχος από κόκκαλα που σπάνε» της Σουζάν Λεμπό. Η πρώτη παραγωγή του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου για την περίοδο 2020-2021 απέσπασε θερμάτα σχόλια, δίνοντας τον τόνο για τη θεατρική χρονιά που μόλις ξεκίνησε. Η απλή και άμεση σκηνοθεσία κατάφερε να αποδώσει με αδιαμφισβήτητο πάθος και ένταση, χάρη και στις εμπνευσμένες ερμηνείες των ηθοποιών και το ταλέντο των υπολοίπων συντελεστών, μια συγκλονιστική, σκληρή ιστορία βασισμένη σε

αληθινά γεγονότα. Η Καναδή συγγραφέας Σουζάν Λεμπό παρουσιάζει τη σκληρή πραγματικότητα των παιδιών-στρατιωτών που παλεύουν να επιβιώσουν μέσα στη δίνη του πολέμου. Με ποιητική ματιά, η σκηνοθεσία αναδεικνύει το ζήτημα της χαμένης παιδικότητας και μας φέρνει αντιμέτωπους με ερωτήματα για τη δικαιοσύνη και την ηθική. Θέατρο Αποθήκες ΘΟΚ, Κάμπου 29, Στρόβολος, Λευκωσία. Κάθε Παρασκευή-Σάββατο, 8:30 μ.μ. (ώρα προσέλευσης 7:45 μ.μ.) και Κυριακή, 6:00 μ.μ. 18:00 (ώρα προσέλευσης 5:15 μ.μ.), μέχρι και 1 Νοεμβρίου. **Πληροφορίες τηλεφώνω 77772717.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

«De profundis» του Oscar Wilde

Ένα μουσικό θεατρικό αναλόγιο με την Βασιλική Κυπραίου και τον Βαγγέλη Γέττο. «Διάβασε και ξαναδιάβασε αυτό το γράμμα μέχρι να σκοτώσει τη μεταίοδοξία σου». Με αυτή την αμείλικτη εντολή, ο Oscar Wilde ξεκινούσε από τις αγγλικές φυλακές την εμβληματική του επιστολή που αργότερα θα γινόταν γνωστή με τον τίτλο «De profundis». Η πόσοποιού Βασιλική Κυπραίου και ο μουσικός Βαγγέλης Γέττος ψηλαφούν με γυμνά χέρια την πυρακτωμένη επιστολή - διαθήκη του Wilde μέσα από ένα μουσικό θεατρικό αναλόγιο όπου ο λόγος και η μουσική συντονίζονται με τον ρυθμό της μεταίχμακας γραφής του μεγάλου συγγραφέα. Η ζωντανή εκφορά της συντριβής αλλά και της επιμονής του Oscar

Wilde από τη Βασιλική Κυπραίου τοποθετείται εντός του ηχοσπίου που ο Βαγγέλης Γέττος δημιουργεί με ετερόκλητα όργανα και εκλεκτικές ατμόσφαιρες. Καφενείο 11, 8, 15 και 22 Οκτωβρίου 2020 στις 8:00 μ.μ. Γνωσία Σούτσου και Πειραιώς, Παλιά Λευκωσία. **Κρατήσεις τηλεφώνω 97843347.**

ΕΚΘΕΣΗ

«Year One» στην Alpha C.K. Art Gallery

Η Alpha C.K. Art Gallery παρουσιάζει την ατομική έκθεση του νεαρού Κύπριου εικαστικού Ανδρέα Στυλιανού. Ο νεαρός εικαστικός παρουσιάζει σειρά έργων δημιουργημένα τον τελευταίο χρόνο και συμπεριλαμβάνουν έργα ζωγραφικής, γλυπτά και επιτυχία νέων φωτιστικά. Η έκθεση «YEAR ONE» είναι ένα σχόλιο για την τέχνη, ενώ παράλληλα εφαρμόζει βασικές καλλιτεχνικές πρακτικές όπως το διαλογιστικό σχέδιο. Ένας κόσμος χτίζεται μέσα από γνωστές εικόνες, και παράλληλα εξερευνά τη διασταύρωση της ποη κουλτούρας, της ιστορίας της τέχνης και της αντανάκλασης του εαυτού. Η ζωγραφική, η γλυπτική και η εγκατάσταση με ασυνήθιστα και νέα υλικά τα οποία επιλέγονται και χειραγωγούνται με τον

πιο πρόσφορο τρόπο, για να φέρουν την πρόθεση στην υλοποίηση. Alpha C.K. Art Gallery, Παπανικολή 3, Λευκωσία. Εγκαίνια Τετάρτη 7 Οκτωβρίου και θα διαρκέσει μέχρι 18 Οκτωβρίου. **Πληροφορίες τηλεφώνω 22751325.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Γροθιά στο παρελθόν

Τα τελευταία χρόνια ασχολούμαι συστηματικά με την τοπική ιστορία και ανακαλύπτω συνεχώς μια διαφορετική Κύπρο, μία Κύπρο σχεδόν φανταστική, που τη διαβάζω ακόμα στον Μιχάλη Πασιαρδή, στον Λιασίδη, ίσως την βρίσκω στον Λιπέρτη, και σε όλους τους ποιητάρηδες περασμένων δεκαετιών. Καμιά φορά τη βρίσκω σε κάποια καφεναεία προσφυγικών συλλόγων ή ορεινών κοινοτήτων. Θα μου πείτε παρελθοντολόγος και ποιον ενδιαφέρει τι έγινε πριν από εκατό ή περισσότερα χρόνια; Σίγουρα κάποιος θα ενδιαφέρει, σκέφτομαι και συνεχίζω να ψάχνω, να ρωτώ, να αφορυγκράζομαι τα σοκάκια, τις παλιές εφημερίδες, τα παλιά βιβλία, τις παλιές φωτογραφίες. Τελευταία, μελετώ τις τ/κ εφημερίδες και εκεί βλέπω ένα άλλο παρελθόν, μια άλλη αφήγηση. Το παρελθόν, ξέρετε, δεν ορίζει τίποτε περισσότερο από το ποιοί ήμασταν, το σημείο από το οποίο ξεκίνησαμε και δεν πρέπει απαραίτητα να είμαστε περήφανοι γι' αυτό ή να ντρεπόμαστε γι' αυτό. Πρέπει μόνο να το παραδεχθούμε ως γεγονός και εμείς έτοιμοι να το αντιμετωπίσουμε, κι ως ματώσουμε.

Αυτά σκέφτηκα, όταν είδα τα εγκαίνια του μνημείου του αγνοούμενου της Τόχνης στην ομώνυμη κοινότητα. Προς Θεού, δεν συζητάω αν του έπρεπε ή όχι μνημείο του ανθρώπου που χάθηκε στη λαίλαπα του πολέμου. Αλλά σε ένα χωριό τόσο πολύ φορτισμένο με αρνητική αύρα. Ογδόντα Τ/κ, μετάξι αυτών και παιδιά δολοφονήθηκαν... Την ίδια μέρα ένα ακόμη έγκλημα συντελέστηκε στα τ/κ χωριά Αλόα, Μαράθα, Σανταλάρη, όπου συνολικά, 126 άτομα δολοφονήθηκαν, ενώ είχαν προηγηθεί καθημερινοί βιασμοί γυναικών και κοριτσιών. Φρίκη, φρίκη, τίποτε άλλο πέρα από φρίκη. Εν τω μέσω της β' εισβολής άνθρωποι της ΕΟΚΑ Β', αν μη τι άλλο, αντί να σκέπτονται τι θα κάνουν για να υπερασπιστούν τη ζωή των δικών τους ανθρώπων, συγκροτούν ένα άθλιο συνονθύλευμα ανθρώπων και επιτιθενται ως αγέλη υαίνων, διψώντας για αίμα...

Ναι, είναι και αυτά τα εγκλήματα μέρος του παρελθόντος, εκείνου του παρελθόντος που πονάει τη συλλογική μνήμη, αλλά υπεύθυνοι είναι μόνον όσοι ηθικά και φυσικά ενεπλάκησαν... ουδείς αλ-

λος φταίει. Αυτές τις φρικώδεις πράξεις η Δημοκρατία για πολλούς και διάφορους λόγους δεν κατάφερε να τις τιμωρήσει, δεν έπρεπε λοιπόν ένας να σκεφτεί να μην ζήσει τις παλιές πληγές και να βρισκόταν ένας άλλος τρόπος να τιμηθεί ο αγνοούμενος της κοινότητας, κάποιος να νοθευτεί, αν θέλετε, το Κοινοτικό Συμβούλιο να μην προχωρήσει σε τέτοιου είδους εκδήλωση για να μη δώσει αφορμή σε σχόλια. Ο δε υπουργός Εσωτερικών προφανώς δεν κατάλαβε ότι η παρουσία του εκεί δεν ήταν και η καλύτερή του επιλογή, διότι μοιάζει να εκπροσωπεί όχι τον κλάδο ελαίας, αλλά το αμετανόητο παρελθόν που επιμένει να πονά.

Μη νομίζετε ότι προσπαθώ να πω απλώς ότι κι εμείς κάναμε πολλά, βέβαια και κάναμε, και οι Τ/κ έκαναν πολλά, και στο Παλαιόχωρο έγιναν τα αίτια, και οι Καρπασίτες υπέφεραν τα πάνδεινα, και οι Νιοχωρίτες Γιαννακός και Κυριάκος κανέναν ποτέ δεν πείραξαν, μόνο τες τσούρες τους ήθελαν να ποτίσουν. Ο Παπαγιάννης και οι άλλοι τέσσερις στο Τζιάος ξεγελάστηκαν οικτρά και κάπνισαν ένα

τελευταίο τσιγάρο. Στο Τραχώνη βιάστηκαν γυναίκες, στους συνοικισμούς στο Λασάκι της Άκνας κατασκήνωσαν πολλές βιασθείσες που έμελλε να ζήσουν με το στίγμα... Και αυτά είναι παρελθόν και αυτά είναι μνήμη και αυτά πονάει.

Κανείς δεν μίσωσε περισσότερο τα τέκνα αυτής της γης από τα ίδια της γεννήματα. Τι κι αν οι ποιητές επιμένουν να μας παραγγέλνουν να μείνουμε στον ρόστο μας, τι κι αν οι ποιητές ελπίζουν ότι μια θεία δύναμη θα διώξει μακριά όλα τα κακά... Εμείς επιμένουμε είτε να ντρεπόμαστε είτε να είμαστε υπερήφανοι, χωρίς να ξέρουμε τι κάναμε λάθος και δεν θα έπρεπε να είμαστε υπερήφανοι, χωρίς να εξετάζουμε τι άλλο κάναμε καλό και δεν θα έπρεπε μόνο να ντρεπόμαστε.

Για αυτό έχει σημασία να ξέρουμε ιστορία, για να μπορούμε να διαχειριστούμε το παρελθόν με τρόπο επωφελές για το αύριο. Θα κλείσω με αυτό που μου είπε Τ/κ από τη Μελάθκια της Πάφου, από το 1975 κάτοικος του Νέου Χωριού Κυθρέας... «Σαν τον τόπο του πλάσματος εν έσοι. Έσσει. Έσσει πολλά νερά η Μελάθκια, ξέρεις το;».

Ποίηση και πηλός, πλαστικότητα έκφρασης

Ο κεραμίστας Βαλεντίνος Χαλαλάμπους μιλάει στην «Κ» για τη νέα του έκθεση του στο Κέντρο Τέχνης Διάτοπος στη Λευκωσία

Συνέντευξη στη **ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ**

Ο **Βαλεντίνος** Χαλαλάμπους ένας από τους πιο σημαντικούς καλλιτέχνες της Κύπρου παρουσιάζει στο Κέντρο Τέχνης Διάτοπος μια καινούργια του πτυχή την οποία πολλοί δεν την ήξεραν, την αγάπη του για την ποίηση και την γραφή. Στην «Κ» εξήγησε πως η πλαστικότητα της ποίησης του θυμίζει την πλαστικότητα του υλικού που υπηρετεί τόσα χρόνια. Ένας καλλιτέχνης αυτοσαρκαστικός με χιούμορ, με αγάπη και όραμα για την τέχνη. Ένας καλλιτέχνης που όταν του μιλάς σου μεταδίδει την ενέργεια και τη χαρά του για τη ζωή.

—**Πώς προέκυψε η πρόταση από τον Διάτοπο;**

—Θα δείτε τις ανοσίες που έκανα εγώ. Ο αυτοσαρκασμός είναι ένα όπλο αμείλικτο. Στην έκθεση θα δείτε τρεις ομάδες πραγμάτων. Η μια ομάδα είναι ικονογραφήματα, η άλλη είναι μικρά γλυπτικά και η τρίτη είναι μια ποιητική συλλογή που έγραψα. Εδώ είναι ένα πράγμα που θέλω να γνωρίζεις, εγώ εργάστηκα στις Πολιτιστικές Υπηρεσίες για δέκα χρόνια, ήμουν και συνεχίζω να είμαι ένας από τους στενότερους φίλους της Ελένης Νικήτα και την οποία συνεχίζω να ονομάζω μαστόρισά μου. Η Ελένη παρακολουθεί τη δουλειά μου, όταν έγραψα τα ποιήματα και ο μόνος άνθρωπος που θα ήθελα να μου πει τη γνώμη του ήταν η Ελένη. Έτσι η Ελένη μου έδωσε το θάρρος να συνεχίσω να γράφω. Όταν μεταποιήσα τα ποιή-

ματα σε σκίτσα πήγα πάλι στην Ελένη, αφέθηκα να ακούσω την άποψή της. Η Ελένη ήθελε να μη μείνουν άγνωστα αυτά, και κάπως έτσι ξεκίνησε η ιδέα να γίνει μια παρουσίαση.

—**Ποίηση και πηλός... πώς συνδέονται αυτά τα δύο στοιχεία;**

—Μέσα στο σχιζοφρενικό μου μυαλό συνδέονται απόλυτα. Πώς συνδέεται η ποίηση με τον πηλό είναι πολύ απλό. Και στα δύο υπάρχει μια πλαστικότητα μέσω της οποίας εκφραζόμαστε. Εκφραζόμαστε μέσω λέξεων στην ποίηση, δημιουργείς, πλάθεις, ψάχνεις λέξεις, συναρμολογείς και δημιουργείς ποιήματα. Ο πηλός από την άλλη είναι το μόνο υλικό που έχει πλαστικότητα. Και αυτό τα συνδέει αρκετά.

—**Ποια τα συστατικά των ποιημάτων που θα δούμε;**

—Τα ποιήματα αυτά βγήκαν αυθόρμητα σε μια περίοδο της ζωής μου, μέσα από βιώματα τα περισσότερα και συναισθήματα ή μέσα από κάποιες καταστάσεις που δεν πρέπει να τις ανεχόμαστε. Όπως ότι είμαστε σκλάβοι. Ένα απόσπασμα από το ποίημα που έγραψα με τίτλο «Πότε θα σταθούμε όρθιοι»: «Υποτακτικοί οι δούλοι, οι σκλάβοι / Των Αγγλων, των Τούρκων, των Ενετών, των Γενοβέζων των Φράγκων των σταυροφόρων / Στην δούλεψη την αφεντάδων μας δεν είμαστε εμείς οι σκλάβοι [...] Πότε, μα πότε στα αλήθεια / Θα σταθούμε όρθιοι να διαφεντέψουμε εμείς τον τόπο μας»

—**Εσείς κάνατε ποτέ τη δική σας**

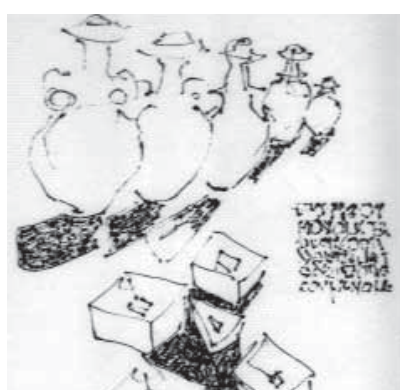
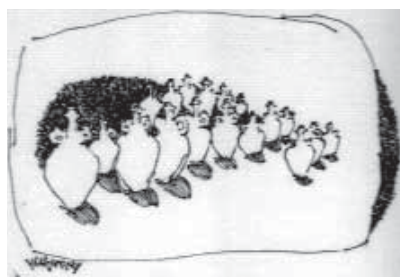
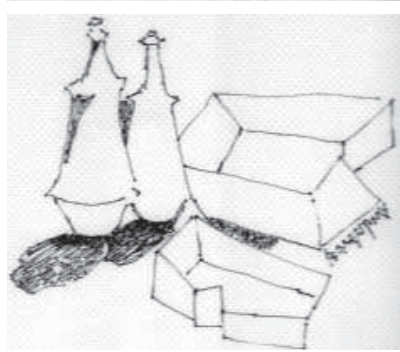
Η «Κ» παρουσιάζει για πρώτη φορά τα σχέδια πάνω σε χαρτί, του κεραμίστα Βαλεντίνου Χαλαλάμπους.

επανάσταση;

—Εγώ δίχως να ξεκινήσω με την πρόθεση να κάνω επανάσταση, την έκανα. Η πρόθεση του 17 χρόνου τότε να πάει στο Λονδίνο να σπουδάσει κεραμική δεν ήταν για να κάνει τη δική του επανάσταση στην κεραμική, αλλά για να φτιάξει τη ζωή του. Άλλο όταν είχα την ευκαιρία να κάνω μερικά πράγματα μέσω του υλικού που στη δική μου περίπτωση είναι ο πηλός. Προσπάθησα να κάνω τη δική μου επανάσταση αναιρώντας ή παίρνοντας μια θέση αντίθετη με τα διεθνώς τεκταινόμενα για πολύ χρονικό διάστημα.

—**Τι είναι αυτό που σας κρατά ενεργό τόσα χρόνια;**

—Όταν γεννηθείς και έχεις μέσα σου τα γονίδια πατέρα, παππού

και προπάπου που ήταν όλοι αγγειοπλάστες θέλεις, δεν θέλεις το υλικό σε κατατρέπει, με την καλή έννοια, και σε δεσμεύει εφ' όρου ζωής με την καλή έννοια. Έτσι για εμένα δεν ήταν προσπάθεια να παραμείνω ή να συνεχίσω για τόσα χρόνια το τι έκανα στα νιάτα μου, αλλά ήταν μια εσωτερική ανάγκη.

—**Τι σας απογοήτευσε περισσότερο όλα αυτά τα χρόνια;**

—Θα ξεκινήσω με το δεύτερο σκέλος της ερώτησης. Με απογοήτευσε και με απογοητεύει η απάθεια του κοινού, του ευρύτερου κοινού και η απάθεια της Πολιτείας έναντι ενός επαγγέλματος, το οποίο μέσα από την ιστορία έδωσε θαυμάσια έργα ανά το παγκόσμιο. Επίσης, εκεί που η Κύπρος το μόνο από το προέχον αντικείμενο τέχνης είναι η κεραμική από την αρχαιότητα μέχρι τώρα, έρχονται κάποιοι να δημιουργήσουν Σχολή Καλών Τεχνών και να μη συμπεριλάβουν την κεραμική σε κάποιο τμήμα της σχολής. Και αυτό το πράγμα με θίγει πάρα πολύ. Οι σοφοί της επιτροπής αυτής που αποτελείτο περισσότερο από ξένους παρά από Κύπριους, πήραν αυτή την απόφαση αγνοώντας το ότι η Κύπρος έχει μια όμορφη και ιδιαίτερη σχέση με την κεραμική κάτι που τουλάχιστον δεν μπορεί να παραγνωριστεί.

—**Πώς βλέπετε τα εικαστικά δρώμενα της Κύπρου;**

—Πρώτα από όλα ο αριθμός των καλλιτεχνών στην Κύπρο είναι τε-

ράστιος σε σχέση με τον πληθυσμό. Βλέπω ότι ενώ θα μπορούσε να βοηθηθεί η τέχνη μέσα από μύριους τρόπους, μένει ατροφική εξαιτίας της έλλειψης κυβερνητικής βοήθειας, κάτι που δεν μπορεί να συνεχιστεί. Αυτοδημιουργήθηκε η τέχνη στην Κύπρο αλλά δεν έχει την στήριξη που έπρεπε να έχει σε σύγκριση με τους άλλους τομείς με τα άλλα επαγγέλματα. Και γι' αυτό ευθύνονται πολύ παράγοντες, με την ανυπαρξία στο να διδάσκεται η τέχνη στα σχολεία, που θα ξεκινούσε το ενδιαφέρον και στη συνέχεια οι σπουδαστές που πηγαίνουν στο εξωτερικό, σπουδάζουν όλα τα άλλα θέματα εκτός από τέχνη, διότι δεν τους έχει καλλιεργηθεί το ενδιαφέρον. Είναι ένας σημαντικός τρόπος ζωής.

—**Ελευθερία της έκφρασης, ελευθερία της τέχνης, σχολιάστε μου...**

—Η ελευθερία στην τέχνη παρερμηνεύεται πολλές φορές. Δηλαδή εκεί που χρησιμοποιώ το υλικό μου, ο πηλός ή η γλώσσα δεν πρέπει να το παρακάνουν. Δεν μπορώ να κάθομαι να βρίζω μέσα από τα δημιουργήματά μου ή να εκφέρω μη ανεκτές απόψεις. Υπάρχουν τα όρια. Υπάρχει η υπέρμετρη τάση να αποδίδεται και να επιτρέπεται στην ελευθερία έκφρασης. Μα η ελευθερία έκφρασης έχει τα όριά της... δεν μπορείς να υπερβαίνεις τα όρια αλώβητος.

Πληροφορίες: Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης ΔΙΑΤΟΠΟΣ, Κρήτης 11, Λευκωσία. Εγκαίνια την Τετάρτη 14 Οκτωβρίου, 7:30 μ.μ. Τηλέφωνο 22766117.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2020 • 2021

Τι να μου 'λεγες;
Τι... να... την αλήθεια, ρε, να μου 'λεγες
Την αλήθεια. Το πιο εύκολο πράγμα!

**170 τετραγωνικά
(Moonwalk)**

Κείμενο-Σκηνοθεσία-Μουσική επιμέλεια:
Γιωργής Τσουρής

2ος ΚΥΚΛΟΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ: Θέατρο ΘΟΚ, Νέα Σκηνή
12 ΜΟΝΟ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ
Από 3 Οκτωβρίου 2020
και κάθε Τέταρτη, Πέμπτη,
Παρασκευή & Σάββατο στις 20:30
και Κυριακή στις 18:00

* Συστήνεται για άτομα άνω των 16 ετών
**Περιορισμένος αριθμός θέσεων

Ταμείο Θεάτρου ΘΟΚ, τηλ. 77772717
και ηλεκτρονικά στη σελίδα
WWW.THOC.ORG.CY

Ώρες λειτουργίας ταμείου
Τρίτη-Κυριακή 10:00-13:30 & 16:00-18:00

Το ταμείο του ΘΟΚ δεν θα λειτουργεί το βράδυ των παραστάσεων

Τιμές Εισιτηρίων
€12 / €6

ΘΟΚ/THOC
@th.o.c

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Life is short, to drink cheap wine

2000 reasons to go out

wiz-guide.com

wizguide
LiveBetter

Download on the App Store
GET IT ON Google Play

Η ζωή δεν είναι ένα έρημο νησί

Στην «Κ» μιλούν η Ειρήνη Ανδρέου, η Ελένη Μολέσκη και ο Γιάννης Καραούλης καλλιτεχνικοί υπεύθυνοι των Δράσεων του ΘΟΚ

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ
Φωτογραφίες:
ΒΟΥΑΝΑ ΛΟΙΖΟΥ, ΧΑΡΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

Η Ελένη Ανδρέου, η Ελένη Μολέσκη και ο Γιάννης Καραούλης έχουν την καλλιτεχνική επιμέλεια στις Αποθήκες ΘΟΚ των Δράσεων 2020-2021 – Νέος σε έρημο νησί. Οι τρεις τους μιλούν στην «Κ» για το εφηβικό θέατρο και την αξία της θεατρικής αγωγής στα σχολεία. Όσον αφορά τα έργα λένε ότι είναι έργα σημαντικά που αγγίζουν θέματα πραγματικά που αφορούν όλους μας και συμβαίνουν γύρω μας. Δεν έχουν «εφηβικό περιτύλιγμα» αλλά θέτουν ερωτήματα που επαναπροσδιορίζουν τη θέση μας στον κόσμο.

–Κεντρική ιδέα για τις Δράσεις είναι το παιδί, ο/η έφηβος/η που δυσκολεύεται, που αισιοδοξεί... ή και κάτι άλλο;

–**ΕΙΡΗΝΗ ΑΝΔΡΕΟΥ:** Ο/Η έφηβος/η πάντα δυσκολεύεται και άλλοτε αισιοδοξεί, άλλοτε τα βλέπει όλα μαύρα. Ο δικός μας έφηβος, αυτός που βάλαμε στο επίκεντρο των Δράσεων μας, είναι εκείνος που θέλει να βρει χώρο να υπάρξει, να ακουστεί, να δημιουργήσει, που θέλει να βρει «συμμάχους» με τους οποίους να μπορεί να συνομιλήσει και να συνυπάρξει σε ένα πλαίσιο ελευθερίας και ισοτιμίας. Η ιδέα των Δράσεων είναι κανένας έφηβος/η να μη νιώθει μόνος/η, αλλόκοτος/η ή ξένος/η. Καθένας απ' αυτούς να μάθει πως είμαστε και άλλοι τέτοιοι και ας μην είμαστε όλοι έφηβοι πια.

–Πώς προέκυψε ο τίτλος των Δράσεων; Προγραμματικός τίτλος, ευθραυστότητα ή βία;

–**ΕΛΕΝΗ ΜΟΛΕΣΚΗ:** Η αρχική έμπνευση προήλθε από το διάσημο λογοτεχνικό έργο του Γιάννου Κόρτσας, «Ο βασιλιάς Μάτίας σε έρημο νησί». Ο Κόρτσας από τον οποίο είναι εμπνευσμένες όλες οι δράσεις μας υπήρξε διάσημος Πολυνοβελαριστής γιατρός, λογοτέχνης, παιδαγωγός και θεμελιωτής των δικαιωμάτων του παιδιού, που έχασε τη ζωή του επιλέγοντας να ακολουθήσει τα 192 ορφανά βραβιόπουλα στους θαλάμους αερίων της Τρεμπλίνκα. Ο τίτλος, όμως, δεν μόνο ένα λεκτικό παιχνίδι, είναι ένα κάλεσμα σε όλους όσοι μερικές φορές αισθάνονται ότι η ζωή τους μοιάζει με έρημο νησί και αναζητούν μια όαση δημιουργίας. Σε όλους τους νέους, περαστικούς ή μόνιμους σ' αυτό νησί, θέλουν να δουν τη ζωή γεμάτη γοητευτικές πιθανότητες. –Έχετε επιλέξει δυνατά θεατρι-

Οι νέοι καταλαβαίνουν πότε τους λες ψέματα, πότε πας να τους χειραγωγήσεις και δεν διστάζουν να κλείσουν αμέσως τα κανάλια επικοινωνίας, λέει στην «Κ» η Ελένη Μολέσκη, που μαζί με την Ειρήνη Ανδρέου και τον Γιάννη Καραούλη συντονίζουν τις Δράσεις του ΘΟΚ 2020-2021 – Νέος σε έρημο νησί.

κά έργα, τι δίνει το καθένα από αυτά στον έφηβο που θα τα παρακολουθήσει;

–**ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΟΥΛΗΣ:** Επιλέξαμε κείμενα που αφορούν αρχικά έναν κεντρικό άξονα των Δράσεων «Νέος σε έρημο νησί», τα δικαιώματα του παιδιού. Και το «παράδειγμα του Δόκτορα Κόρτσας» με αφορμή τον σπουδαίο αυτόν παιδαγωγό και τις τελευταίες εβδομάδες στο ορφανοτροφείο του στο γκέτο της Βαρσοβίας στα 1942 και ο «Ήχος από κόκαλα που σπάνε» με την ιστορία δύο παιδιών στρατιωτών που το σκάνε από το στρατόπεδο των ανταρτών, δίνουν αφορμή στα παιδιά, στους εφήβους που θα έρθουν να τα δουν να αναλογιστούν για τον κόσμο γύρω τους, για ζητήματα που τους αφορούν άμεσα, τώρα, για τη ζωή τους, τις σχέσεις τους με τους γύρω τους και τον κόσμο. Το τρίτο έργο μας, «Το Τέρας» θεωρώ πως συμπληρώνει αυτήν τη συζήτηση σαν αντίποδας σχεδόν της σχέσης καθηγητή-μαθητή που βλέπουμε στον «Κόρτσας».

–**ΕΛΕΝΗ ΜΟΛΕΣΚΗ:** Είναι έργα σημαντικά που αγγίζουν θέματα πραγματικά που αφορούν όλους

Ο έφηβος που έβαλαν στο επίκεντρό τους οι Δράσεις του ΘΟΚ είναι εκείνος που θέλει να βρει χώρο να υπάρξει, να ακουστεί, να δημιουργήσει, που θέλει να βρει «συμμάχους» με τους οποίους να μπορεί να συνομιλήσει και να συνυπάρξει σε ένα πλαίσιο ελευθερίας και ισοτιμίας.

μας και συμβαίνουν γύρω μας. Δεν έχουν «εφηβικό περιτύλιγμα» αλλά θέτουν ερωτήματα που επαναπροσδιορίζουν τη θέση μας στον κόσμο. Τι στάση κρατάμε όταν οι συνθήκες γύρω μας μας κάνουν να αμφισβητούμε όλα όσα ξέραμε; Μέχρι πόσο αντέχει να μείνεις πιστός στις αρχές σου, να αντιστέκεσαι στη βία; Μπορεί να αλλάξεις τον κόσμο;

–Ποιες είναι οι πρώτες εντυπώ-

σεις που έχετε από την παράσταση «Ήχος από κόκκαλα που σπάνε»;

–**ΕΛΕΝΗ ΜΟΛΕΣΚΗ:** Αυτό που μας κάνει εντύπωση είναι ότι ο κόσμος φεύγει και συζητάει για το θέμα της παράστασης, μας ρωτούν για την έρευνα που κάναμε για το θέμα των παιδιών που εντάσσονται σε ένοπλες ομάδες, επιστρέφουν πίσω για να δουν και πάλι την έκθεση που συνοδεύει την παράσταση. Μετακινούνται, διερωτώνται για το τι πρέπει να γίνει, πώς μπορεί να διαφυλαχθεί το δικαίωμα στην παιδική ηλικία παιδιών που ζουν πόλεμο, προσφυγιά, φτώχεια... Μερικές φορές έχουμε την εντύπωση ότι βρίσκουμε συνοδοιπόρους στους προβληματισμούς.

–Ποιο είναι το αποτύπωμα που θέλετε να αφήσετε τελειώνοντας τις Δράσεις στις Αποθήκες ΘΟΚ «Νέος σε Έρημο Νησί»;

–**ΕΙΡΗΝΗ ΑΝΔΡΕΟΥ:** Δεν είμαι σίγουρη πως θέλουμε να αφήσουμε κάποιο «αποτύπωμα», γιατί το αποτύπωμα κουβαλάει μια έννοια τετελεσμένου, τελειωμένου. Εμείς θέλουμε ακριβώς το αντίθετο! Η πόρτα που ανοίξαμε στον έφηβο,

να μην κλείσει πίσω μας. Κι αν θα μείνουν αποτυπώματα στις Αποθήκες του ΘΟΚ, να είναι μονάχα τα αποτυπώματα των εφήβων που πέρασαν από κει και θα συνεχίσουν, εύχομαι, να περνούν και μετά από μας.

–Τι θα λέγατε στους γονείς που θα ένιωθαν ότι τα παιδιά τους θα ταραχτούν ή θα τραυματιστούν, παρακολουθώντας τέτοια έργα;

–**ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΟΥΛΗΣ:** Φαντάζομαι το «τέτοια έργα» περιγράφει μια θεματολογία που σε πρώτο επίπεδο φαντάζει πιο δύσκολη ή όχι τόσο «παιδική». Η απάντηση είναι πως τα παιδιά βομβαρδίζονται καθημερινά μέσα από τον ψηφιακό κόσμο με εικόνες και ιστορίες. Η λύση δεν είναι να αποκόψουμε τον έφηβο από την πραγματικότητα και να τον μεγαλώσουμε σε μια ροζ φούσκα. Ναι, είναι σημαντικό και έχουμε ευθύνη σε σχέση με το πώς προσεγγίζουμε και μιλάμε για κάποια θέματα. Και εδώ έρχεται η μεταμορφωτική δυνατότητα του θεάτρου και της τέχνης. Η ιστορική «πληγή», το «προβληματικό» γεγονός γίνεται αφήγηση και η σκηνική απεικόνιση μπορεί

να δώσει την απαραίτητη απόσταση στο πώς μιλάμε στα παιδιά για δύσκολα ζητήματα.

–**ΕΛΕΝΗ ΜΟΛΕΣΚΗ:** Θα απαντήσω χρησιμοποιώντας τα λόγια της Σουζάν Λεμπό, της συγγραφέας του έργου «Ήχος από κόκκαλα που σπάνε». Η Λεμπό λέει ότι όταν γράφει κανείς έργα για παιδιά και νέους τον ίδιο κόσμο με αυτών των ενηλίκων περιγράφει. Δεν γράφει για μια φανταστική ζωή που δεν υπάρχει γύρω μας. Το παιδί, όπως άλλωστε κανείς και κάθε θεατής, θα ανοίξει την πόρτα και θα δει αυτό τον κόσμο από το ύψος που φτάνουν τα μάτια του. Οι νέοι θέλουν και διεκδικούν να μάθουν την αλήθεια, γιατί και αυτοί είναι πολίτες αυτού του κόσμου και ότι συμβαίνει γύρω τους τους αφορά. Αν έχουμε άλλωστε μια ελπίδα κάτι να αλλάξει στο μέλλον αυτό θα γίνει μόνο αν επιτρέψουμε στους νέους να δρουν ως ενεργοί πολίτες, αν τους εμπιστευτούμε ότι μπορούν να διαχειριστούν «άβολες» αλήθειες. Επιπλέον, στα έργα που επιλέξαμε η βία δεν αναπαρίσταται ηδονοβλεπτικά αλλά μεταφέρεται μέσα από την αφήγηση όπως συμβαίνει και στην αρχαία τραγωδία. Θα αναρωτιόταν κανείς αν ένας έφηβος θα ταραχτεί βλέποντας μια αρχαία τραγωδία; Οι νέοι καταλαβαίνουν πότε τους λες ψέματα, πότε πας να τους χειραγωγήσεις και δεν διστάζουν να κλείσουν αμέσως τα κανάλια επικοινωνίας.

Για όλη την οικογένεια

–Αφορούν μόνο τους/τις νέους/ες ή και τους ενήλικες οι Δράσεις σας;

–**ΕΙΡΗΝΗ ΑΝΔΡΕΟΥ:** Οι Δράσεις μας έχουν στο επίκεντρο τον έφηβο/η, αλλά αφορούν όλους. Ξεκινώντας από τις παραστάσεις μας, ακόμη κι αν η θεματολογία τους αφορά σε έφηβους ή οι χαρακτήρες των έργων που επιλέξαμε είναι έφηβοι, σίγουρα δεν απευθύνονται σε κοινό με όριο ηλικίας. Το αντίθετο μάλιστα. Πρόκειται για παραστάσεις που θα ήταν χρήσιμες να δει όλη η οικογένεια μαζί ή ακόμη και ενήλικες «ασυνόδευτοι». Επίσης, πολλές από τις παράλληλες δράσεις μας (προβολές, συζητήσεις) απευθύνονται σε ενήλικες που σχετίζονται με εφήβους (εκπαιδευτικούς, γονείς) ενώ και κάποια από τα σεμινάρια που φιλοξενούμε απευθύνονται επίσης τόσο σε νέους όσο και σε μεγαλύτερους. Άλλωστε, ένας από τους βασικούς στόχους των Δράσεων «Νέος σε έρημο νησί» ήταν η συνύπαρξη ενηλίκων και ανηλίκων και η συνδημιουργία.

Θα ήταν ένα ουσιαστικό προχώρημα η εφηβική θεματολογία στο θέατρο

–Το εφηβικό θέατρο και η θεματολογία του πόσο δύσκολη συνήκη είναι;

–**ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΟΥΛΗΣ:** Νομίζω οι δυσκολίες που προκύπτουν δεν είναι θεματολογικές. Σε ένα εφηβικό κοινό μπορείς να τους μιλήσεις σχεδόν για τα πάντα μέσα από ένα έργο. Είναι ζήτημα περισσότερο καλής ή κακής δραματουργίας και από κει και πέρα σκηνικής προσέγγισης. Αν το κείμενο, δηλαδή, και εν τέλει η παράσταση θα επικοινωνήσουν με αυτό το κοινό

–Στην Κύπρο δεν έχουμε πολλά θεατρικά παραδείγματα από τις συνθέσεις του πολέμου του '74 με θέμα έφηβες και εφήβους, θα είχε ενδιαφέρον πιστεύετε μια τέτοια προσέγγιση;

–**ΕΛΕΝΗ ΜΟΛΕΣΚΗ:** Όντως δεν μου έρχονται στο μυαλό τέτοια έργα, κάτι που ίσως να συνδέεται με το ότι γενικώς το πως έζησαν και ζουν οι έφηβοι μεγάλα ιστορικά γεγονότα δεν είναι στις προτεραιότητες των σκέψεών μας. Επικεντρωνόμαστε στους ενήλικες και στα παιδιά, ως σύμβολο της χαμένης αθωότητας, το ενδιέμεσο το προσπερνάμε. Γενικά, όμως θα

ήθελα πολύ να δω περισσότερα έργα από Κύπριους ενήλικες και ανήλικους συγγραφείς με εφηβική θεματολογία. Θα ήταν ένα ουσιαστικό προχώρημα.

–Είναι πιο δύσκολο να αποφυγείς τον διδακτισμό, κάνοντας εφηβικό θέατρο;

–**ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΟΥΛΗΣ:** Από τη μία, ναι. Γιατί υπάρχει η φυσική ροπή του ενήλικου κόσμου να κοιτάζει το παιδί από ψηλά, να απευθύνεται στον έφηβο σαν από καθεδρας, να κουνάει το δάκτυλο. Από την άλλη, είναι απλό και ουσιώδες στο θέατρο να μην παίρνεις τον εαυτό σου και πολύ στα σοβαρά, να μην έρχεσαι με έτοιμη ατζέντα στη δημιουργική διαδικασία και να αποδέχεσαι ότι δεν έχεις απαραίτητα τις απαντήσεις και ότι και συ πρέπει να παρατηρείς και να δρας με ανοιχτά μάτια και μυαλά, όπως ένα παιδί.

–Πού βρίσκάσατε ως χώρα σε σχέση με τα δικαιώματα των παιδιών;

–**ΕΙΡΗΝΗ ΑΝΔΡΕΟΥ:** Στην Κύπρο συμβαίνει το παράδοξο πως ενώ τα δικαιώματα που συνδέονται

Ένας από τους βασικούς στόχους των Δράσεων «Νέος σε έρημο νησί» ήταν η συνύπαρξη ενηλίκων και ανηλίκων και η συνδημιουργία

με την επιβίωση των παιδιών είναι εν πολλοίς κατοχυρωμένα –σε βαθμό μάλιστα που να δημιουργείται σε κάποιους η εντύπωση πως είναι υπερβολή να τίθεται καν σαν θέμα αυτό– εντούτοις το παιδί και ο έφηβος, συστηματικά υποτιμούνται. Το δικαίωμα στη συμμετοχή, το δικαίωμα στη γνώση –όχι απαραίτητα με την έννοια της μόρφωσης– το δικαίωμα στον αυτοπροσδιορισμό και την αυτοδιάθεση του παιδιού καταστρατηγούνται διαρκώς. Αυτό που λείπει στον τόπο μας είναι το να αντιμετωπίσουμε τα παιδιά σαν κανονικούς ανθρώπους, όχι σαν ανθρώπους με περιορισμένες ικανότητες. Ο Γιάννης Κόρτσας έλεγε πως τα παιδιά είναι άνθρωποι, άνθρωποι τώρα, δεν θα γίνουν άνθρωποι στο μέλλον, αύριο. Είναι τώρα! Στην Κύπρο επιλέγουμε να αγνοούμε πως τα παιδιά έχουν δικαίωμα να γνωρίζουν την αλήθεια, έχουν δικαίωμα να αποφασίζουν, έχουν δικαίωμα να είναι αυτά που θέλουν να είναι. Αν το καλοσκεφτείς, είναι αδιανόητα σκληρό το βάρος που πρέπει να σηκώσουν, όταν ενήλικοι πια καλούνται για πρώτη φορά να αποφασίσουν και

να αναλάβουν τις ευθύνες των επιλογών τους. Τα παιδιά του τόπου μας έχουν δικαίωμα να βιώσουν αυτή την εμπειρία νωρίτερα.

–**ΕΛΕΝΗ ΜΟΛΕΣΚΗ:** Εγώ πιστεύω ότι υπάρχει θέμα για μια σημαντική μερίδα παιδιών και νέων. Παιδιά δίπλα μας που δεν έχουν εξασφαλισμένα πολύ βασικά τους δικαιώματα. Όταν ακούμε τους αριθμούς παιδιών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας ή θυμάτων σεξουαλικής παρενόχλησης, λέμε αποκλείεται. Κάθε εκπαιδευτικός όμως μπορεί να σε διαβεβαιώσει για το αντίθετο. Η οικονομική ανισότητα επίσης είναι έντονη και ιδιαίτερα βασανιστική για τους εφήβους που αρχίζουν να συνειδητοποιούν πως λειτουργεί ο κόσμος γύρω τους, τα όρια που υπάρχουν για κάποια οικονομικά στρώματα. Όταν μια κοινωνική λειτουργός μου ανέφερε πέρσι ότι πρέπει να επιλέξουν ποιο ασυνόδευτοι ανήλικο πρόσφυγες θα πάνε στο σχολείο γιατί δεν είχαν δοθεί θέσεις για όλους δόσεως είναι πάνω από 15, τρώμαξα. Μετασκέφτηκα και πόσοι από αυτούς θα έχουν κάποια εκπαίδευση σε μια γλώσσα που καταλαβαίνουν;

Οι Beatles στους... αιώνες των αιώνων

Πλειστηριασμοί, εκδόσεις και ντοκιμαντέρ με αφορμή πολλαπλές επετείους του δημοφιλέστερου συγκροτήματος όλων των εποχών

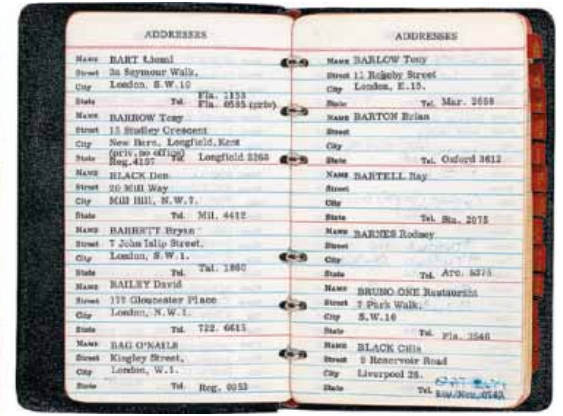
Του ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ

Ισως με μια δόση υπερβολής, η επίδραση των Beatles στη σύγχρονη δυτική κουλτούρα περιγραφόταν εύστοχα από τον μουσικοκριτικό Λάνγκτον Γουίνερ, το 1968. «Μετά τη Συνθήκη της Βιέννης το 1815», έγραφε ο Γουίνερ στο περιοδικό Rolling Stone, «η στιγμή που ο δυτικός πολιτισμός προσέγγισε την ενότητα περισσότερο από ποτέ, ήταν η εβδομάδα που κυκλοφόρησε το «Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band». Το έπαιξαν οι ραδιοφωνικοί σταθμοί κάθε πόλης σε Ευρώπη και Αμερική και το άκουγε όλος ο κόσμος. Προς στιγμήν, η ανεπανόρθωτα θρυμματισμένη συνείδηση της Δύσης είχε ενοποιηθεί, τουλάχιστον στο μυαλό των νέων».

Σύμφωνοι, η σύγκριση ενός δίσκου διάρκειας 40 λεπτών με ένα από τα συνέδρια που έθεσαν τις βάσεις του διεθνούς δικαίου είναι παρατραβηγμένη. Εστω κι έτσι όμως, φωτίζει μερικές αλήθειες. Ιδού μερικές ακόμη ενδιαφέρουσες: όταν το «Sgt. Pepper's», το όγδοο άλμπουμ των Beatles, κυκλοφόρησε τον Ιούνιο του 1967, αρκετοί ραδιοφωνικοί σταθμοί και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού μετέβλεπαν το πρόγραμμά τους προκειμένου να το παίξουν ολόκληρο, χωρίς διακοπή· η ίδια η μπάντα θα έφτανε να γίνει και να παραμείνει η πιο ευπώλητη όλων των εποχών, με σχεδόν 600 εκατ. δίσκους παγκοσμίως· σύμφωνα με τον Τζορτζ Χάρισον, όταν οι Beatles εμφανίστηκαν στην αμερικανική τηλεοπτική εκπομπή του Εντ Σάλιβαν, τα εγκλήματα στις ΗΠΑ μειώθηκαν για λίγο κατακόρυφα· και ίσως μιλάμε για το πρώτο συγκρότημα που η δημοτικότητά του προκάλεσε ένα «έγκλημα πάθους»: τη δολοφονία του Τζον Λένον, από τον Μαρκ Ντέιβιντ Τσάπμαν, στις 8 Δεκεμβρίου 1980.

Αριστερά, αφίσα του Τζον Λένον, διά χειρός Ρίτσαρντ Αβεντον. Επάνω, αφίσα για την προώθηση του άλμπουμ «Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band» και μία για την ιαπωνική έκδοση της ταινίας «A Hard day's night». Κάτω, ένα ζευγάρι γυαλιά του Λένον, το 45άρι του «Love me do» υπογεγραμμένο από τα «σκαθάρια» και η ατζέντα του μόνατζερ τους, Μπράιαν Επιστάν.

Φέτος, συμπληρώνονται σαράντα χρόνια από εκείνη την ημέρα. Δεν είναι η μόνη επέτειος που αφορά τον Λένον: στις 9 Οκτωβρίου του τρέχοντος έτους θα γινόνταν ογδόντα χρόνων. Το 2020 επίσης είναι η χρονιά που ο σύγχρονος δυτικός πολιτισμός μετράει μισόν αιώνα χωρίς τα «σκαθάρια». Αλλη μία υπερβολή θα πείτε, η οποία μάλιστα από το 1970, οπότε κυκλοφόρησε το κύκνειο άσμα των Βρετανών, το «Let it be», αντι-

σταθμίζεται με ένα σωρό επανενδόσεις, επετειακές κυκλοφορίες και άλλα εμπορεύσιμα καλούδια. Ενδεικτικά, αυτές τις ημέρες και έως την 1η Οκτωβρίου ο οίκος δημοπρασιών Sotheby's πραγματοποιεί ένα διαδικτυακό πλειστηριασμό που πιθανότατα κάνει κάθε αξιοπρεπή συλλέκτη να τεστάρει τις αντοχές του τραπεζικού του λογαριασμού: τα περίφημα συρμάτινα γυαλιά του Λένον, το πονόγιο του σχολείου του με τα κα-

μώματά του, μια φωτογραφία με το συγκρότημα να διασχίζει την Abbey Road ανάποδα, ένα ρολόι του μανάτζερ της μπάντας, Μπράιαν Επιστάν, και πολλά ακόμη σουβενίρ βγαίνουν στο σφυρί.

Υπάρχει κάτι φετιχιστικό, κάτι λατρευτικό σε όλα αυτά, σωστά; Αν ναι, τότε κάτι ήξερε ο Λένον όταν χαρακτήριζε τους Beatles «πιο δημοφιλείς από τον Ιησού». Το ντοκιμαντέρ για το συγκρότημα με τίτλο

«Get back», που θα κυκλοφορήσει το 2021 από τον Πίτερ Τζάκσον, τον σκηνοθέτη του «Αρχοντα των δαχτυλιδιών», με θέμα τις τελευταίες ηχογραφήσεις του συγκροτήματος δεν φαίνεται καθόλου ριψοκίνδυνη επιχειρηματική ιδέα.

Ισως με μια δόση άσπλαχνης υπερβολής, μπορεί κανείς να πει ότι η επίδραση των Beatles παραμένει τόση που ακόμη και ο δολοφόνος του Λένον, ο Μαρκ Ντέιβιντ Τσάπμαν,

δίλωσε τον Αύγουστο, στο τελευταίο του αίτημα για αποφυλάκιση, ότι η πράξη του άξιζε τη θανατική ποινή. Το ενδιαφέρον είναι ότι, σύμφωνα με τα πρακτικά της σχετικής ακροαματικής διαδικασίας που δημοσιοποιήθηκαν την περασμένη εβδομάδα, ο Τσάπμαν παραμένει στη φυλακή για έναν απλό και ταυτόχρονα σύνθετο λόγο: «η αποφυλάκισή του», έκρινε η αρμόδια επιτροπή, «είναι ασύμβατη με την ευημερία της κοινωνίας».

29 χρόνια ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

24 ΩΡΕΣ ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΜΕΣΟ..... γιατί νοιαζόμαστε

ΣΤΟΥΣ 98.6 FM/STEREO για όλους

Κανάλι 6
9.86

... για όλους

ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ

ΜΕΛΑΦΡΑ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΑ

ΛΑΪΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΣΤΕΚΑΙΡΗ & ΕΓΚΥΡΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΠΡΟΒΛΗ & ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

ΜΟΥΣΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΒΙΒΛΙΟ

ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΙΣ ΑΠΟΜΗΝΙΣΕΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ

ΑΓ. ΖΩΝΗΣ 30Α - Τ.Κ. 4845 - ΤΗΛ. (05)341541 - ΦΑΞ (05)343686 - ΛΕΜΕΣΟΣ

Η διαφήμιση αυτή φιλοτεχνήθηκε από τον φίλο, συνεργάτη και μέτοχο του σταθμού μας ΚΑΝΑΛΙ 6 (98,6), Άννη Ψημενόπουλο και δημοσιεύτηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 1991. Την αναδημοσιεύουμε τιμώντας τη μνήμη του.

www.kanali6.com.cy | info@kanali6.com.cy | 25-820500

κάποιοι εγώ

του κώστα μαννούρη

σκηνοθεσία | ερμηνεία
μάριος μεττής

10 οκτωβρίου

πρεμιέρα

στον κήπο του
YOUTH MAKE SPACE
ΛΑΡΝΑΚΑ

γρίβα διγενή 1, 6030 Λάρνακα

εισιτήρια
www.onceinabluemoon.com.cy

πληροφορίες
+357 97779275

για 8 μόνο παραστάσεις

σάββατο 10 οκτωβρίου
στις 18:00 και στις 20:30

κυριακή 11 οκτωβρίου
στις 18:00 και στις 20:30

σάββατο 17 οκτωβρίου
στις 18:00 και στις 20:30

κυριακή 18 οκτωβρίου
στις 18:00 και στις 20:30

BUY TICKET
1) scan code
2) tap link

LOVE 1967

Λακκοτρυπή

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Once In a Blue Moon

RETO

HAMM PRODUCTIONS

EVOLIX

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Από το «Γκρίνουιτς» στο Σαλβαδόρ

Ο Χάουαρντ Φαστ (Howard Fast, 1914-2003) είναι ένας από τους πιο διάσημους μπεστσελερίστες Αμερικανούς συγγραφείς, με δεκάδες βιβλία, επωνύμως ή ψευδωνύμως, και πολλά εκατομμύρια συνολικά πωληθέντα αντίτυπα. Και στα ελληνικά έχουν εκδοθεί γύρω στα δεκαπέντε βιβλία του, αν λογαριάζω σωστά. Ήταν Εβραίος και μέλος, από το 1943, του Κομμουνιστικού Κόμματος της Αμερικής. Τιμήθηκε με το βραβείο Στάλιν για την ειρήνη (1953). Κυνηγήθηκε, μπήκε στη «μαύρη» λίστα, γιατί αρνήθηκε να δώσει ονόματα στην Επιτροπή Αντιαμερικανικών Ενεργειών, φυλακίστηκε. Θα φύγει από το Κομμουνιστικό Κόμμα το 1956, όπως και πολλοί άλλοι σε όλον τον κόσμο, χωρίς ωστόσο να γίνει ποτέ επαγγελματίας αντικομμουνιστής.

Ακόμη και όσοι δεν έχουν διαβάσει τίποτε δικό του, είναι πιθανό να έχουν δει τον «Σπάρτακο» (1960) του Στάνλεϊ Κιούμπρικ, με εκείνο το εκπληκτικό επιτελείο ηθοποιών: Κερκ Ντάγκλας, Λόρενς Ολίβιε, Πίτερ Ουσίνφορ, Τσαρλς Λότον, Τζιν Σίμους, Τζον Γκάβιν, Τόνι Κέρτις. Το σενάριο ανήκει στον Ντάλτον Τράμπο (είναι το ένα από τα δύο πρώτα που υπογράφει ξανά με το όνομά του) και βασίζεται στο ομώνυμο μυθιστόρημα του Φαστ (1951). Η ταινία είναι μια πολιτική αλληγορία, για την Αμερική θέλει να μιλήσει (της δουλειάς και του μακαρθισμού) και όχι για την αρχαία Ρώμη, αν και το υπερθέαμα απορροφά το πολιτικό της νόημα. Στην αυτοβιογραφία του «Being Red» (1990), ο Φαστ διηγείται τα σχετικά με τον «Σπάρτακο» και την άρνηση των εκδοτών να εκδώσουν το βιβλίο που επρόκειτο να γίνει παγκόσμιο μπεστ σέλερ, γεγονός που θα τον αναγκάσει να το εκδώσει μόνος του (βλ. γαλλική μετάφραση «Mémoires d' un rouge», Rivages/ noir, 2005, σ. 419 κ.εξ.). As σημειώσω με την ευκαιρία ότι το «Being Red» είναι η δεύτερη αυτοβιογραφία του Φαστ, έχει προηγηθεί το «The Naked God. The Writer and the Communist Party» (1957) – απολύτως αξιολογώστες και οι δύο. Το 1960, τα χρονία προβολής της ταινίας, αρχίζει να σπάει η ισχύς του μακαρθικού Index. Ο γερουσταστής Τζον Κένεντι, με μια σημαντική συμβολική κίνη-

Ο Χάουαρντ Φαστ κυνηγήθηκε, μπήκε στη μαύρη λίστα, γιατί αρνήθηκε να δώσει ονόματα στην Επιτροπή Αντιαμερικανικών Ενεργειών, και φυλακίστηκε.

Ακόμη και όσοι δεν έχουν διαβάσει τίποτε δικό του, είναι πιθανό να έχουν δει τον «Σπάρτακο» (1960) του Στάνλεϊ Κιούμπρικ.

ση, θα πάει να δει την ταινία. Ο «Σπάρτακος» του Φαστ θα εκδοθεί στα ελληνικά, μεταφρασμένο από τον Μακρονησιώτη Μανώλη Κορνάλιο, το 1953 (έκδοση της «Λαϊκής στέγης Γραμμάτων») και την επόμενη χρονιά, 1954, σε δύο τόμους, σε μετάφραση Φ. Δ. Α. (έκδοση «Ενωμένοι εκδότες»). Έχει ενδιαφέρον να σημειώσουμε ότι η εισαγωγή του Φαστ στα ελληνικά με τον «Σπάρτακο» αλλά και άλλα βιβλία του («Ο πολίτης Τόμας Πάινν», «Ο δρόμος προς την ελευθερία») γίνεται αρχικά από αριστερούς εκδοτικούς οίκους.

Δύο ειδήσεις του φετινού καλοκαιριού που έχουν να κάνουν με το Σαλβαδόρ με έφεραν στον Φαστ. Η πρώτη είναι η δολοφονία εκεί του ιερέα Ρικάρντο Αντόνιο Κορτές, κοσμήτορα της Ιερατικής Σχολής Αγίου Οσκαρ Αρνούλφο Ρομέρο, στις 7.8.2020, σαράντα χρόνια ακριβώς μετά τη δολοφονία του αγίου που έδωσε το όνομά του στη Σχολή. Είναι ο τρίτος ιερέας που δολοφονείται στο Σαλβαδόρ τους τελευταίους δεκαοκτώ μήνες, χωρίς ποτέ να βρεθούν οι δολοφόνοι. Η δεύτερη αφορά και αυτή το Σαλβαδόρ, αλλά έρχεται από την Ισπανία, όπου δικαστήριο της Μαδρίτης καταδίκασε, επιτέλους, στις 11.9.2020, τον πρώην συνταγματάρχη Ινοθέντε Μοντάνο σε κάθειρξη 133 ετών και 4 μηνών, για τη σφαγή του 1989, στο Πανεπιστήμιο των Ινσουιτών Centroeamericana του Σαν Σαλβαδόρ, με πέντε Ισπανούς Ινσουίτες ανάμεσα στους νεκρούς. Το μυθιστόρημα του Σαλβαδοριανού Χόρ-

χε Γκαλάν «Νοέμβριος» (Ψυχογιός, 2017) μας είχε δώσει την αφορμή να μιλήσουμε, σε αυτήν εδώ τη στήλη (4.3.2018), για τους Ινσουίτες μάρτυρες του Σαλβαδόρ, αλλά και της Αλγερίας, χριστιανούς και μουσουλμάνους, μάρτυρες όλους φίλιας και αγάπης.

Τι σχέση μπορεί να έχει ο μπεστσελερίστας, Εβραίος και πρώην κομμουνιστής Χάουαρντ Φαστ με τους Ινσουίτες και τη δολοφονία τους στο Σαλβαδόρ; Εντελώς αναπάντεχα για μένα το τελευταίο μυθιστόρημά του (2000), το «Γκρίνουιτς» (Bell, 2001), το οποίο θα εξακολουθούσα να αγνοώ, αν δεν μου το υποδείκνυε καλός φίλος, έχει στο κέντρο του τη δολοφονία αυτή. Στο αριστοκρατικό Γκρίνουιτς του Κονέτικατ, όπου ζούσε και ο ίδιος ο Φαστ, ένας πρώην υφυπουργός Εξωτερικών, αρμόδιος για τη Λατινική Αμερική, καλεί στο σπίτι του, σε πλούσιο δείπνο. Ανάμεσα στους καλεσμένους ένας καθολικός ιερέας, του τάγματος των Ινσουιτών, και μία μοναχή που βρισκόταν στο Σαλβαδόρ όταν έγινε η σφαγή, και που τη βίαιαν οι στρατιώτες πάνω στα αίματα των δολοφονημένων ιερών (σ. 194-195). Ο οικοδεσπότης ήταν ένας από αυτούς που σχεδίασαν και διέταξαν τις εκτελέσεις των Ινσουιτών και δική του ήταν επίσης η απόφαση για τη δολοφονία του Οσκαρ Ρομέρο (σ. 168). Το μυθιστόρημα είναι άτεχνο, αλλά έχει πολιτικό ενδιαφέρον: ο Φαστ δεν έχει καμία αμφιβολία ότι η αμερικανική κυβέρνηση και συγκεκριμένα μέλη της ευθύνονται για τις δολοφονίες.

Όσο ξανασκεφτόμουν την ιστορία της δολοφονίας των Ινσουιτών στο Σαλβαδόρ (και εκατοντάδες άλλες παράλληλες), με αφορμή την πρόσφατη ειδοσιογραφία και τον τρόπο που έγραψε για αυτήν ο Χάουαρντ Φαστ, ένα ερώτημα γύρευε απάντησι μέσα μου. Πώς μιλάει κανείς για αυτούς τους ανθρώπους, που έμειναν εκεί, δίπλα στους φίλους τους, και πέθαναν, ενώ μπορούσαν να φύγουν; Πώς μαρτυρεί κανείς για αυτούς; Πώς διηγείται την ιστορία τους; Μια φράση του Πασκάλ μου τριβέλιζε το μυαλό: «Πιστεύω μόνο στις ιστορίες που οι μάρτυρές τους θα σφαιριάζονταν» (593, Brunschvicg).

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΒΑΣΙΑ ΤΖΑΝΑΚΑΡΗ

Η Βάσια Τζανακάρη γεννήθηκε στις Σέρρες, σπούδασε αγγλική φιλολογία και μετάφραση-μεταφρασεολογία. Έχει γράψει δύο συλλογές διηγημάτων («Εντεκα μικροί φόνοι: ιστορίες εμπνευσμένες από τραγούδια του Nick Cave»), «Η κρέκλα του κυρίου Εκτορα»), ένα μυθιστόρημα («Τζόνι & Λούλου») κι ένα παιδικό βιβλίο («Ενα δώρο για τον Τζελόζο»), όλα από τις εκδόσεις Μεταίχμιο. Ζει στην Αθήνα και εργάζεται ως μεταφράστρια. Το καινούργιο της μυθιστόρημα, το «Αδελφικό», κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Το «Πώς πάνε τα πράγματα» του Θάνου Κάππα (Εστία) και το «Οδηγίες για οικιακές βοηθούς» της Λουσία Μπερλίν (Στερέωμα).

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;

Η Ζωή, ηρωίδα στα βιβλία της Ζωρζ Σαρή, ένα δυναμικό και ενθουσιώδες κορίτσι που βίωσε σημαντικές ιστορικές στιγμές.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντας και τεθνήκτες;

Καλώ φίλους πεζογράφους και ποιητές, γιατί τους τελευταίους μήνες δεν βλεπόμαστε όσο θα θέλαμε: τη Μυρσίνη Γκανά, την Ελένη Ντού-

ξη, τη Μαρία Φακίνου, τον Ιάκωβο Ανυφαντάκη, τον Χρίστο Κυθρεώτη, τον Νίκο Χρυσό. Κάνουμε τρομερή φασαρία, μας φέρνουν την αστυνομία αλλά ο Κυθρεώτης ως πρώην δικηγόρος αναλαμβάνει να μας ξελασπώσει.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα κάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Εμάθα για την οικονομική από τη τύπου Πόντσι του Μπέρναρντ Μάιντοφ, διαβάζοντας το «Γυάλινο ξενοδοχείο» της Εμίλι Σεντ Τζον Μαντέλ, που μετέφρασα για τις εκδόσεις Ικαρος.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;

Την «Οικογενειακή ευτυχία» του Τολστόι (Μεταίχμιο).

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές; «Το Μπαρ κάτω απ' τη θάλασσα», του Στέφανο Μπένι (Καστανιώτης).

Ο Ντέιβιντ Μπόουι βρέθηκε αιφνης στα Σέρρες κάποτε;

Όλοι οι δρόμοι οδηγούν στον Μπόουι, ακόμα κι αν μεγαλώνεις στις Σέρρες. Η μητέρα μου, οι μεγάλοι-τεροι φίλοι, ο νονός μου που έχει δισκάδικο εκεί, ήταν οι άνθρωποι που μου έμαθαν να αγαπάω τη μουσική (του).

Ενας άνδρας και μία γυναίκα ενώνουν τις μοναξίες τους στο χωριό του βορρά;

Ενας άνδρας και μία γυναίκα καταφεύγουν στο χωριό έπειτα από κάποια δραματικά γεγονότα. Η Μάρω κι ο Μελλισιάνος βιώνουν μια αργοπορημένη ενηλικίωση, κι αυτή είναι μια διαδικασία που κάνει μεν νόμος, ωστόσο ποτέ δεν ξέρεις πότε θα χρειαστείς συνοδοιπόρο.

Η σχέση λογοτεχνίας και μουσικής για εσάς είναι μάλλον πολύ σημαντική;

Η μουσική παίζει τεράστιο ρόλο στη ζωή μου. Δίνω ιδιαίτερη σημασία στους στίχους και πολλοί από αυτούς είναι αληθινή ποίηση, όπως του Κοέν ή του Κέιτ. Ο τρόπος όμως που επηρεάζει τη γραφή μου παραμένει για μένα ανεξχνιάστος.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΑΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Η ασυναρτησία των δρόμων

ΕΥΓΕΝΙΑ ΜΠΟΓΙΑΝΟΥ

Φανή

εκδ. Μεταίχμιο, σελ. 264

Η Φανή περπατάει στους δρόμους της Αθήνας σπρωγμένη από ακατάσχετο θυμό. Είναι είκοσι χρόνων, αλλά ακόμη διαπλέει τα απόνερα της μετεφηβείας, λήματα μιας αναβλημένης τρικυμίας. Είναι και εκείνη ένα από τα «παιδιά σάντουιτς», που ενπληκίστηκαν ανάμεσα σε δύο μνημόνια. Μολονότι από τον Δεκέμβριο του 2008 δεν έφυγε από τους δρόμους, δεν έχει βρει την επανάσταση που της αρμόζει. Στην πρώτη σελίδα τη βρίσκουμε στο νοσοκομείο, κτυπημένη κατά τη διάρκεια μιας διαδήλωσης. Ανάμεσα στα κλωμπ και στις κραυγές των αγανακτισμένων, νιώθει κοιμμάτι του πλήθους. Η «πθική συνύπαρξη» την κολακεύει.

Η Φανή διασπίζει με τα βήματά της τους δρόμους της πόλης, αδημονώντας για φωτιές και ουρλιαχτά. Μια μαυρίλα καθολική λειδιάει τη ρυμοτομία. Σε κάθε σταυροδρόμι ενεδρεύει κι ένα «ταμπλό βιβάν ακατανόητης φρίκης». Η Φανή αποκαρδιώνεται από το ρήμαγμα, λυπάται κατακαρδα, με λύπη εφηβική, λίγο μάταιη. Ωστόσο, η κοινωνική της

συνείδηση ξεφτίζει σε ληθαργική βαρεμάρα. «Είμαι μια κοιμισμένη μ' έναν κόμπο στο στομάχι». Κάποιες φορές δεν μπορεί να ξεκολλήσει τη σκέψη της από τη φωλιά του κεφαλιού της στον ώμο του εραστή της. «Είμαι μια νευριασμένη γκόμμενα που περπατάει τυφλωμένη μέσα σε έναν

φλου κόσμο, που ξαφνικά της φαίνεται τερατώδης». Περισσότερο από πολιτικό ον, η Φανή είναι κόρη μιας απούσας μητέρας. Σε εκείνη απευθύνεται η καθημερινότητάς της, αναμνήσεις και απώτερες επιθυμίες. Σε μια άγνωστη στέλνει «λόγια, ευχές, κατάρες, σήματα μορς, στίχους από τραγούδια, ποιήματα», σαν να στέλνει «μηνύματα στο μπουκάλι». Τη ροή της επιστολής διακόπτουν κομμάτια όπου παρατάσσει τις αρέσκειες και τις απαρέσκειές της, σαν σε ένα αφηγηματοποιημένο δελτίο ταυτότητας. Στην αφήγηση παρεμβάλλονται επι-

σης άλλες φωνές, ανεξάρτητες από τον έλεγχο της αφηγήτριας. Πρόσωπα που δισταυρώνονται φευγαλέα μαζί της, παραβιάζουν τον λόγο της για να καταθέσουν τη δική τους οπτική γωνία στην αυτοπροσωπογραφία της.

Όπως η ίδια η Φανή παραδέχεται στην παραλήπτριά της επιστολής της, προσπαθεί να αφηγηθεί «μια ιστορία, αλλά εν βρασμό, δίχως να πάρω απόσταση ασφαλείας». Παρ' όλα αυτά, ενδιαφέρεται για τη δομή και τη μορφή του κειμένου. Γράφοντας στη μητέρα της, μια διάσημη Σουηδή συγγραφέα, την ανταγωνίζεται στο πεδίο των λέξεων. Γι' αυτό ανησυχεί μήπως τα γραφόμενά της είναι ανιαρά, μελό ή αδιάφορα και φροντίζει οι φράσεις της να αίρονται πάνω από την κοινοτοπία της ζωής της. Η ζωή της είναι «μπαράλ», αποσπασματική, με διαλείμματα, τη συνθέτουν «μικρές αποσπασματικές πράξεις με λίγες κωμικές ή τραγικές πι-

νελίες και μετά κενό. Παύσεις». Στη γραφή αποζητεί τη συνοχή, τον ειμό, την ιδεατή Φανή. Όμως, η φασματική παραλήπτρια μετατρέπει την αφήγηση της σε μονόλογο. «Ενας θλιβερός μονόλογος που δεν του λείπει ούτε ο στόμφος ούτε η προπέτεια».

Η ηρωίδα της Μπογιάνου μετεωρίζεται ανάμεσα στην ιδιωτικότητα, όπου κυοφορούνται τα όνειρα, και στην εποχή, όπου σμιλεύεται η προσωπικότητα. Βέβαια, η Φανή, επιρρηπής στον ναρκισσισμό της εφηβείας, φαντασιώνεται θριάμβους σε μάκες ιδιωτικές. Οι συγκρούσεις της μαίνονται στον οικο και όχι στον δημόσιο. Πολεμάει τον σιωπηλό, διανοούμενο πατέρα της, τον σκοτεινό εραστή της, την απούσα μητέρα της. Στους δρόμους μεταφέρει τον αζόδευτο θυμό αυτών των οικόστων συρράξεων. Τελικά η ιστορία της δεν εφάπτεται παρά συμπτωματικά και επιπόλαια με την Ιστορία. Η Μπογιάνου επιχειρεί φιλότιμα να αναδείξει την ώσμωση κάθε μονάδας με τη συλλογικότητα, αλλά η ηρωίδα δεν τη βοηθάει. Η Φανή παραμένει έγκλειστη, σαν θυμωμένο παιδί, στο παιδικό της δωμάτιο, απ' όπου η όψη του κόσμου φαντάζει τρομακτική και ασυνάρτητη.

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτή την εβδομάδα

Δοκίμια, λευκώματα, βιογραφίες

1 «Νιόβη - Το αδύνατο πένθος στον καιρό της πανδημίας»

της Κατερίνας Μάτσα (Αγρ)

2 «Οι Αραβες - Μια ιστορία»

του Γιουτζίν Ρόγκαν (Αλεξάνδρεια)

3 «21 ερωτήσεις και απαντήσεις για το '21»

του Θάνου Βερέμη (Μεταίχμιο)

4 «Μόρια - Μετέωροι στο πουθενά της Ευρώπης»

της Μαρί Ντουρεπόν (Ποταμός)

5 «Το δεσποτάτο του Μυστρά-Μορέως και οι απαρχές του ελληνικού κράτους»

του Γιώργου Δερμάτη (Εταιρεία Μελετών Λαυρεωτικής)

Αυτή την εβδομάδα

Λογοτεχνία

1 «Ο ταχυδρόμος»

του Γιώργου Παπαδάκη (Εστία)

2 «Ο Τσίπερ και ο πατέρας του»

του Τζόζεφ Ροθ (Ροές)

3 «Εκεί που τραγουδάνε οι καραβίδες»

της Ντέλια Ουσένς (Δώμα)

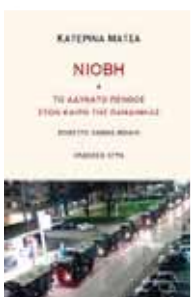
4 «Ο ανθρώπινος παράγοντας»

του Γκράχαμ Γκριν (Πόλις)

5 «Ο φόνος είναι χρήμα»

του Πέτρου Μάρκαρη (Κείμενα)

• Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από το βιβλιοπωλείο Ενί Λέξει (Ακαδημίας 32).

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ALEXANDER HARDING

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ Τάιτους Καφάρ

Ο 44χρονος Αμερικανός καλλιτέχνης Τάιτους Καφάρ (Titus Kaphar) παρουσιάζει νέα έργα στην Gagosian της Νέας Υόρκης, εγκαινιάζοντας τη συνεργασία του. Ζωγράφος, γλύπτης, κινηματογραφιστής και δημιουργός εγκαταστάσεων, ο Καφάρ ρηγματώνει συμβατικές αναπαραστάσεις, αποκαθλώνοντας την έννοια του παρελθόντος ως χρονικού τετελεσμένου. Με τα νέα έργα του, προτείνει προσωπογραφίες σε πυκνό οπτικό περίγυρο διερευνώντας την προσωπική και κοινωνική ταυτότητα.

ΛΟΝΔΙΝΟ Μάικλ Πάλιν

Η μεγάλη έκθεση για την Αρτεμίσια Τζεντιλέσκι, τη ζωγράφο του μπαρόκ, παρουσιάζεται στην Εθνική Πινακοθήκη στο Λονδίνο. Ο δημοφιλής ηθοποιός και συγγραφέας Μάικλ Πάλιν ασχολήθηκε εις βάθος με την περίπτωση της Αρτεμίσιας, εντυπωσιασμένος από το έργο με την Ιουδήθ και τον αποκεφαλισμό του Ολοφέρνη. Ταξίδεψε στην Ιταλία και έμαθε περισσότερα. Στις 23/10, θα συζητήσει στην πλατφόρμα zoom με τη βιογράφο της Αρτεμίσιας, Αλεξάντρα Λαπιέρ.

NATIONAL GALLERY

ΠΡΙΝΣΤΟΝ Νέο Μουσείο Τέχνης

Στις αρχές του 2021 θα αρχίσει η ανέγερση του νέου κτιρίου που θα στεγάσει το Μουσείο Τέχνης του Πρίνστον, δίνοντας εξαιρετικές δυνατότητες για την παρουσίαση των συλλογών. Το νέο κτίριο είναι έργο του διάσημου Βρετανού, με καταγωγή από την Γκάνα, αρχιτέκτονα Sir David Adjaye και του γραφείου του Adjaye Associates σε συνεργασία με το αμερικανικό γραφείο Cooper Robertson. Το νέο Μουσείο του Πρίνστον αναμένεται να εγκαινιαστεί στα τέλη του 2024.

MARGARETA SVENSSON

ΧΑΓΗ Μόνοι με τον Βερμέερ

Αντίδοτο στον «θόρυβο» της υπερπροσφοράς, το μουσείο Mauritshuis της Χάγης οργάνωσε έκθεση με ένα μόνο έργο από τις συλλογές του. Ένα έργο που απαιτεί προσήλωση. Η «Θέα στο Ντελφτ» του Βερμέερ γεμίζει την αίθουσα και το βλέμμα και επιχειρεί να καθορίσει εκ νέου την αξία του χρόνου μπροστά σε ένα έργο τέχνης. Το συγκεκριμένο έργο του Βερμέερ, η θέα από το παράθυρό του, είχε χαρακτηριστεί από τον Προυστ το ωραιότερο έργο του κόσμου.

RAMOND SPEKING

ΒΕΡΟΛΙΝΟ Το Μουσείο της Περγάμου

Τα 90 του χρόνια συμπληρώνει φέτος το Μουσείο της Περγάμου στο Βερολίνο, στη Νήσο των Μουσείων, και το κτίριο ανακαινίζεται πλήρως αποκλείοντας σταδιακά πολλές από τις αίθουσες. Είναι ένα από τα πιο δημοφιλή μουσεία του Βερολίνου με επισκεψιμότητα, προ πανδημίας, περί το ένα εκατομμύριο ετησίως. Διάσημο για τον βωμό της Περγάμου και άλλες αρχαιότητες από τη Μικρά Ασία και την Ανατολή, το Μουσείο θα αποκρύπτει για ένα διάστημα το πιο δημοφιλές έκθεμά του.

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

IRWIN-GRAND PALAIS (MUSÉE DE L'ORANGERIE) / HENRIE LEWANDOWSKI

Η νέα εποχή για μια πινακοθήκη-θεσμό για το Παρίσι

ΓΑΛΛΙΑ

Η Ορανζερί είναι για το Παρίσι ένας «οπωρώνας» τέχνης. Μουσείο ταυτισμένο με τα «Νούφαρα» του Μονέ και με τους μεγάλους Γάλλους, και όχι μόνο, από τα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα, έχει αποκαλύψει την επανέκθεση της μόνιμης συλλογής του ανανεώνοντας το ενδιαφέρον για μια επίσκεψη. Παρά τις αρνητικές συνθήκες παγκοσμίως, η νέα εμφάνιση του μουσείου, προγραμματισμένη εδώ και καιρό, μεταδίδει εικόνες αισιοδοξίας μέσα από την απλή και κομψή αισθητική τους. Με μια περιοδική έκθεση αυτήν την περίοδο για τον Τζόρτζιο ντε Κίρικο, τον Ιταλό ζωγράφο γεννημένο στον Βόλο, το Μουσείο της Ορανζερί προσφέρει παράλληλα ως αξιοθέατο και τη νέα διάταξη των έργων που το κοινό πιθανώς γνωρίζει από παλαιότερες επισκέψεις. Έργα Ρενουάρ, Σεζάν, Μatis, Μοντιλιάνι, Πικάσο, Σισλέ, Σουτιν, Ουτριγιό και πολλών ακόμη συνθέτουν ένα πανόραμα εκείνης της μετάβασης από τις πρώιμες αποκλίσεις από τον ακαδημαϊσμό μέχρι τις περισσότερες ώριμες εκφράσεις των νεωτερικών ρευμάτων. Η Ορανζερί που βλέπουμε τα τελευ-

ταία χρόνια είναι το συνάρτηση διανοητικών φάσεων, ως αποτέλεσμα υποδοχής συλλογών και στρατηγικών συνεργειών με μεγάλα μουσεία, όπως με το Μουσείο Ορσέ, με το οποίο συνδέονται πλέον οργανικά από το 2010 (όπως παλαιότερα, από το 1930, με το Λούβρο). Οι μεγάλες συλλογές που εμπλούτισαν το μουσείο μεταπολεμικά το ανέβασαν σε άλλο επίπεδο από πλευράς ανταγωνιστικότητας, αλλά και ουσίας. Η συλλογή του Jean Walter (1883-1957) και του Paul Guillaume (1891-1934) έφεραν στο μουσείο έργα τόσο σημαντικά που απαιτούσαν την

αρχιτεκτονική αναμόρφωση και επέκταση του κτιρίου, με εγκαίνια που τέλεσε ο τότε υπουργός Πολιτισμού Αντρέ Μαλρό το έτος 1966. Η Ορανζερί βρίσκεται στο κέντρο του Παρισιού κοντά στην Πλας Κονκόρντ και μέσα στους Κήπους του Κεραμεικού. Ο αρχιτεκτονικός πυρήνας του παλαιού κτιρίου είχε τη χρήση που υποδηλώνει η ονομασία. Ήταν, δηλαδή, πορτοκαλεώνας προστατευμένος από τους παγωμένους ανέμους του χειμώνα και το χιόνι. Είναι ένα νεοκλασικό, ακαδημαϊκό κτίριο με στοιχεία εξωτικά καθώς δανείζεται μοτίβα από οπωροφόρα

δέντρα, χτισμένο σύμφωνα με το πομπώδες πνεύμα της Β' Γαλλικής Αυτοκρατορίας του Ναπολέοντος Γ'. Αρχιτέκτων του πρώτου κτιρίου ήταν ο Φερμέν Μπουρζουά (1786-1853), που έκανε και εκτενή χρήση γυαλιού σύμφωνα με τις εξελίξεις στην τεχνολογία της οικοδομικής τον 19ο αιώνα. Ήταν όμως μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, που η Ορανζερί έγινε ένα οργανωμένο μουσείο, διάσημο, αρχικά, για την παρουσίαση των έργων του Μονέ. Σήμερα, συνεχίζει να εξελίσσεται και να διευρύνει το κοινό του.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Το παιδί που γελάει

Ξύπνησε από έναν ήχο. Καθισμένη στην καρέκλα της, είχε κλείσει για λίγο τα μάτια της.

Η αποψινή ήταν μία από αυτές τις ήσυχες νύκτες. Η βάρδια της είχε ξεκινήσει στις έντεκα και θα τελείωνε στις επτά το πρωί. Τα παιδιά κοιμούνταν στα κρεβάτια τους με κάποιο γονιό δίπλα τους. Ολόκληρη η κλινική βυθισμένη σ' ένα γλυκό, νανουριστικό ημίφως.

«Άκουσες κάτι;» ρώτησε την προϊσταμένη. «Όχι», είπε εκείνη ξερά. «Ιδέα σου ήταν». «Μπορεί να το ονειρεύτηκα πάλι», είπε – περισσότερο στον εαυτό της.

Βγήκε έξω, στον διάδρομο. Εσουρε τα βήματά της έως το δωμάτιο 22 και έστισε αυτί. Δοκίμασε ν' ανοίξει, μα ήταν κλειδωμένη η πόρτα. Όπως κάθε δωμάτιο που δεν είχε ασθενή: απολυμαινόταν, σφραγίζονταν και μετά παρέμενε κλειδωμένο έως ότου υποδεχθεί κάποιο

Ηθελε να τους πει να φύγουν, μα όπως γίνεται στα όνειρα, η φωνή της έβγαине με δυσκολία.

νέο παιδί που είχε νοσήσει.

Το άκουσε ξανά. Μέσα από το άδειο, κλειδωμένο δωμάτιο. Ένα παιδί που έκλαιγε. Επειδή πονούσε. Επειδή φοβόταν. Επειδή ήθελε να γυρίσει σπίτι του. «Μην κλάις», του ψιθύρισε απ' έξω. «Σε παρακαλώ, μην κλάις», επανέλαβε σιγανά, πολύ σιγανά, μην την ακούσει καμία συνάδελφος της και την περάσει για τρελή.

«Τελευταία δείχνεις κάπως», της είπε την επομένη ο φίλος της, χαπλωμένος στο πλάι της στο κρεβάτι. «Από τότε που πήρες μετάθε-

SHUTTERSTOCK

Το δωμάτιο ήταν άδειο φυσικά. Και σκοτεινό. Εκλείσε την πόρτα πίσω της. Δεν άναψε κανένα φως.

στη στο παιδογολογικό». Δεν του απάντησε. Δεν είπε ποτέ τίποτα σε κανέναν.

Κάποια νύχτα δεν άντεξε. Πήρε στα κρυφά τα κλειδιά από το γραφείο της προϊσταμένης και άνοιξε το δωμάτιο 22.

Ήταν άδειο φυσικά. Και σκοτεινό. Εκλείσε την πόρτα πίσω της. Δεν άναψε κανένα φως. Διστακτικά πήγε και ξάπλωσε στο κρεβάτι. «Πού είσαι;» ψιθύρισε μέσα στο σκοτάδι.

Γύρισε στο πλάι και κουλουριάστηκε. «Πού είσαι; Εγώ είμαι εδώ. Ηρθα για σένα».

Ενώσε ότι ανεβάζει πυρετό. Σαν να ζαλίστηκε. Ένας ίλιγγος μέσα στο σκοτάδι. Επειτα, ιδρώσε απότομα. Πολύ γρήγορα την τύλιξε μια γαλήνη.

Κάθε τόσο μισάνοιγε τα μάτια της. Ακόμα ήταν νύχτα. Μέσα στο γλυκό της νανούρισμα άκουσε φω-

νές έξω από το δωμάτιο. Δύο γυναίκες φωνές. Αναστέναζε. Μάλλον ήταν γογγυσμός παρά στεναγμός. Δεν κατάλαβε από πόσο βαθιά μέσα της αναδύθηκε αυτή η βραχνιασμένη, βελούδινη φωνή.

Ηθελε να φωνάξει τώρα, να τους πει ότι όλα ήταν μια χαρά, ήθελε να τους πει να φύγουν, μα όπως γίνε-ται στα όνειρα, η φωνή της έβγαине με δυσκολία.

«Τι τρέχει;» άκουσε τη μία φωνή έξω από την πόρτα να λέει. «Άκουσε», αποκρίθηκε η δεύτερη. «Ένα παιδί είναι εκεί μέσα». «Μα τι λες;» αντέδρασε η άλλη και άνοιξε την πόρτα για να της αποδείξει ότι το δωμάτιο ήταν άδειο.

«Βλέπεις;» τη ρώτησε, ανάβοντας το φως. «Κανένας. Ιδέα σου ήταν».

«Παράξενο», είπε η άλλη νοσηλεύτρια. «Ήμουν σίγουρη ότι άκου-σα ένα παιδί να γελάει. Γελούσε με την καρδιά του».

Η Ακαδημία δεν είναι αυτή που ήταν

Η Ματίλντα Γκούσταφσον, η δημοσιογράφος που έφερε στο φως το σκάνδαλο των Νομπέλ, μιλάει αποκλειστικά στην «Κ»

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΝΤΟΚΩΣΤΑ

Την Πέμπτη 8 Οκτωβρίου η Σουηδική Ακαδημία θα ανακοινώσει τον φετινό νικητή του βραβείου Νομπέλ Λογοτεχνίας. Η κανονικότητα μέσα από το κύρος που προσφέρει η απονομή του βραβείου είναι το ζητούμενο για την Ακαδημία, που τον Νοέμβριο του 2017 σείστηκε από ένα σκάν-

δαλο σεξουαλικής κακοποίησης. Η σουηδική εφημερίδα Dagens Nyheter δημοσίευσε μαρτυρίες 18 γυναικών που κατηγορούσαν τον Ζαν-Κλοντ Αρνό για σεξουαλική κακοποίηση. Ο Γάλλος στην καταγωγή Αρνό ήταν παντρεμένος με την Καταρίνα Φρόστενσον, μέλος της Σουηδικής Ακαδημίας, και οι δυο τους διατηρούσαν πολιτιστική λέσχη στη Στοκχόλμη. Στη

λέσχη ο Αρνό θα γνώριζε πολλές από τις γυναίκες που αργότερα θα κακοποιούσε, ενώ η Ακαδημία

Η κακοποίηση γυναικών από τον Ζαν-Κλοντ Αρνό έπληξε το κύρος του θεσμού παγκοσμίως.

χρηματοδοτούσε πολιτιστικές εκδηλώσεις στον χώρο.

Ο χειρισμός της υπόθεσης προκάλεσε εμφύλιο μεταξύ των μελών της Ακαδημίας, με αποτέλεσμα 6 από τα 18 μέλη να παραιτηθούν. Η απουσία δύο άλλων μελών από την επιτροπή για διαφορετικούς λόγους δεν έδινε την απαραίτητη απαρτία για την απονομή του Νομπέλ και έτσι το 2018 δεν απονεμήθηκε το

βραβείο. Το 2019 η Ακαδημία, αφού δέχθηκε νέα μέλη στην επιτροπή της, απένειμε το βραβείο Νομπέλ εις διπλούν, ένα για το 2019 και ένα για το 2018.

Το 2019 κυκλοφόρησε στη Σουηδία το βιβλίο «Klubben - en undersökning» (Η λέσχη - μια έρευνα) από τη Ματίλντα Γκούσταφσον, τη δημοσιογράφο που έγραψε το πρώτο άρθρο που ξε-

σκέπασε τον Αρνό και οδήγησε τη Σουηδική Ακαδημία σε μια από τις μεγαλύτερες κρίσεις της ιστορίας της.

Η «Κ» συνομιλήσε με την Γκούσταφσον για το σκάνδαλο, τους ανθρώπους που ανέδειξαν τον Αρνό και αδιαφόρησαν για τη συμπεριφορά του, και τη στάση της Ακαδημίας που έπληξε το κύρος του θεσμού παγκοσμίως.

Εκείνος μαγείρευε, αυτή έγραφε ποίηση

– Την Πέμπτη η Ακαδημία θα ανακοινώσει τον νικητή του Νομπέλ Λογοτεχνίας. Πόσο διαφορετικός είναι ο θεσμός μετά το 2017 και τη δημοσιοποίηση του σκανδάλου;

– Στη Σουηδία τουλάχιστον τα πάντα άλλαξαν σε ό,τι αφορά την Ακαδημία. Στο εξωτερικό ξέρουν περισσότερο το βραβείο Νομπέλ αλλά όχι την Ακαδημία, τους ανθρώπους που την αποτελούν και επιλέγουν τον νικητή. Η Ακαδημία στη Σουηδία είχε σχεδόν μυθολογικό χαρακτήρα. Είμαστε μια χώρα κοσμική και προοδευτική και έτσι χρειαζόμασταν κάτι μεγαλύτερο από τα τετριμμένα, κάτι με βαθύτερη σημασία και η Ακαδημία έπαιζε αυτό τον ρόλο. Το να είσαι μέλος εθεωρείτο η ύψιστη τιμή. Επίσης υπήρχε μυστήριο γύρω από τη ζωή των μελών, κανένας δεν ήξερε τίποτα γι' αυτούς. Αυτό ίσχυε παλιά. Μετά το άρθρο, το δέος υποχώρησε. Δεν έχουν πλέον την εμπιστοσύνη του κόσμου και έχασαν τον σεβασμό. Για πρώτη φορά στην ιστορία, είναι δύσκολο να βρουν νέα μέλη. Αρκετοί λογοτέχνες και πανεπιστημιακοί απέρριψαν προτάσεις να γίνουν μέλη στην Ακαδημία, κάτι που στο παρελθόν ήταν αδιανόητο. Την ίδια στιγμή, όμως, η Ακαδημία διαχειρίζεται πολλά χρήματα και αυτός είναι ένας από τους λόγους που παραμένει ακόμα ισχυρή γιατί οι συγγραφείς στη Σουηδία οικονομικά είναι ευάλωτοι και θέλουν τις υποτροφίες που προσφέρει η Ακαδημία.

– Στο βιβλίο αναφέρετε ότι ενώ είχατε ακούσει φήμες από το 2009 για τη συμπεριφορά του Αρνό, μόλις το 2017 ξεκινήσατε την έρευνα. Πόσο σημαντικό ρόλο έπαιξαν η δημοσιοποίηση του σκανδάλου Ουάινσταϊν και το κίνημα #MeToo που ακολούθησε;

– Το κίνημα #MeToo άλλαξε τα πάντα και αυτό που έδειξε η υπόθεση Ουάινσταϊν είναι ότι οι καταγγελίες εναντίον ισχυρών ανδρών είχαν για πρώτη φορά στην ιστορία άμεσες συνέπειες. Επίσης το ρεπορτάζ για τον Ουάινσταϊν με βοήθησε να καταλάβω τι ήταν εφικτό να καταφέρει ένας δημοσιογράφος που θέλει να ερευνήσει μια παρόμοια υπόθεση.

Η «γέννηση» του Αρνό

Τη δεκαετία του '80 στη Στοκχόλμη μια νέα γενιά συγγραφέων δημιούργησε ένα λογοτεχνικό κύκλο που ήθελε να διαφοροποιηθεί από τη λογοτεχνία της προηγούμενης δεκαετίας, επιζητούσε τον κοσμοπολιτισμό και δεν έλεγε όχι στον αμοραλισμό. Οι δεσμοί φιλίας οι οποίοι δημιουργήθηκαν τότε ήταν τόσο ισχυροί, που όταν ξέσπασε το σκάνδαλο ο Εγγκνταλ ήταν σίγουρος για την αθωότητα του Αρνό. «Στη Σουη-

“

Το να ακούς τη Σάρα Ντάνιους, γραμματέα σε έναν οργανισμό γνωστό για τη μυστικοπάθειά του, ξαφνικά να παραδέχεται ότι και στην Ακαδημία υπήρξαν γυναίκες θύματα του Αρνό ήταν σοκαριστικό.

“

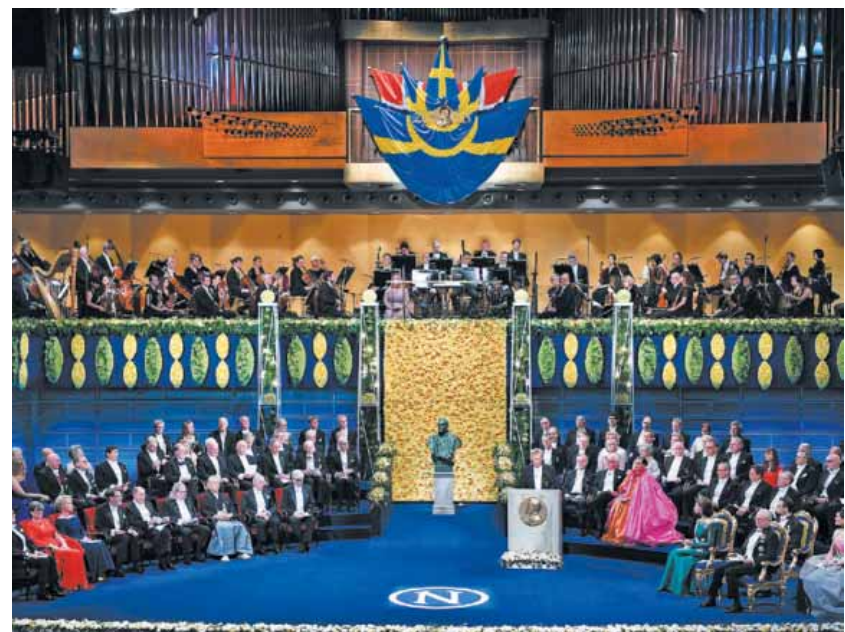
Για πρώτη φορά στην ιστορία, είναι δύσκολο να βρουν νέα μέλη. Αρκετοί λογοτέχνες και πανεπιστημιακοί απέρριψαν προτάσεις.

Το αποκαλυπτικό βιβλίο της Γκούσταφσον «Η λέσχη - μια έρευνα».

δια, ειδικά οι διανοούμενοι, πάντα εξιδανίκευαν τους Γάλλους, επειδή σε αντίθεση με τους Σουηδούς, ακολουθούσαν τους εθιμοτυπικούς κανόνες, ήξεραν πώς να συμπεριφερθούν σε ένα εστιατόριο», εξηγεί στην «Κ» για την ανέλιξη του Αρνό η Γκούσταφσον και προσθέτει: «Η εξιδανίκευση της γαλλικής κουλτούρας και του τρόπου ζωής ήταν ιδιαίτερα έντονη σε αυτή τη γενιά του '80. Νομίζω ότι ο Αρνό συμβόλιζε για την παρέα του Εγγκνταλ αυτή την κουλτούρα, τους τρόπους στα εστιατόρια και το θράσος με τις γυναίκες. Έτσι μπήκε στο γκρουπ τους παρόλο που ο ίδιος δεν είχε καταφέρει κάτι ιδιαίτερο στον χώρο της τέχνης. Το άλλο σημαντικό πρόσωπο στη ζωή του Αρνό ήταν η σύζυγός του, Καταρίνα Φρόστενσον, μία από τις μεγαλύτερες ποιήτριες στη Σουηδία. Είχε δημιουργήσει δηλαδή ένα ισχυρό δίκτυο με τη σύζυγό του και τον Εγγκνταλ ως έναν από τους καλύτερους του φίλους. Όταν τη δεκαετία του '90 η Φρόστενσον και ο Εγγκνταλ έγιναν μέλη της Ακαδημίας, η δύναμή του μεγάλωσε ακόμα περισσότερο».

– Στο βιβλίο γράφετε ότι ένας από

Η κανονικότητα μέσα από το κύρος που προσφέρει η απονομή του βραβείου Νομπέλ Λογοτεχνίας είναι το ζητούμενο για την Ακαδημία.

«Οι συγγραφείς στη Σουηδία οικονομικά είναι ευάλωτοι και θέλουν τις υποτροφίες που προσφέρει η Ακαδημία», λέει η Ματίλντα Γκούσταφσον.

τους μηχανισμούς που επέτρεψε στον Αρνό να εκμεταλλευθεί τη δύναμή του είναι η απροθυμία αλλά και η αδυναμία του χώρου της τέχνης να ορίσει με σαφήνεια τις σχέσεις εξουσίας. Μπορείτε να μας το εξηγήσετε;

– Ο κόσμος της τέχνης είναι δύσκολο να γίνει κατανοητός, ποιος έχει την πραγματική δύναμη και τι σημαίνει εν τέλει δύναμη. Αν είσαι νεοεισερχόμενος στον χώρο εύκολα μπορείς να πέσεις θύμα κάποιου που εκμεταλλεύεται αυτή την άγνοια για να τη χρησιμοποιήσει αργότερα, όπως έκανε ο Αρνό. Ήξερε την ασάφεια στους συσχετισμούς εξουσίας που υπάρχουν στον χώρο της τέχνης και συχνά υπερέβαλε για τη δύναμή του και το τι ήταν ικανός να κάνει. Οι γυναίκες φυσικά δεν είχαν τρόπο να τσεκάρουν τους ισχυρισμούς του ώστε να αγνοήσουν τις απειλές.

– Η Φρόστενσον, εφόσον γνώριζε τη συμπεριφορά του άνδρα της, πώς τον ανεχόταν;

– Νομίζω ο ρόλος της Φρόστενσον είναι η δυσκολότερη ερώτηση στην υπόθεση. Η ίδια είναι αφιερωμένη στην ποίηση, ποτέ δεν έκανε άλλη δουλειά. Ο Αρνό ήταν σημα-

ντικός για εκείνη και για την ποίησή της. Ο ρόλος «συζύγου του συγγραφέα» είχε αντιστραφεί, εκείνος ήταν που καθόριζε και μαγείρευε ώστε αυτή να είναι αποκλειστικά συγκεντρωμένη στην ποίησή της. Επίσης, άτομα που ήταν κοντά στο ζεύγος είπαν ότι αποτελούσε πηγή έμπνευσης για το έργο της. Στην ποίησή της μπορείς να εντοπίσεις την παρουσία του Αρνό, ήταν μια «αρσενική» μουσα για εκείνη.

– Στην πρώτη συνεδρίαση των μελών της Ακαδημίας μετά τη δημοσίευση του άρθρου, πολλοί παραδέχθηκαν ότι γνώριζαν για τη συμπεριφορά του Αρνό. Γιατί δεν έκαναν τίποτα;

– Ένας από τους λόγους ήταν ότι δεν ήθελαν να έρθουν σε ρήξη με την Καταρίνα Φρόστενσον, καθώς φοβούνταν την οργή της αλλά επίσης ήθελαν να την προστατεύσουν. Η Φρόστενσον αντιπροσώπευε τη «δημιουργική ιδιοφυΐα», το γεγονός ότι η ποίησή της ήταν τόσο σημαντική που θα μιλούσαν για αυτή στους επόμενους αιώνες. Πίστευαν ότι το να προστατεύσουν την ποίησή της ήταν σημαντικότερο από το να προστατεύουν τα θύματα του Αρνό.

Ο Ζαν-Κλοντ Αρνό ενώ οδηγείται ενώπιον της Δικαιοσύνης. Δεξιά, η σύζυγός του Καταρίνα Φρόστενσον, η οποία γνώριζε αλλά σιωπούσε.

Το τελικό αποτέλεσμα της μεγάλης σύγκρουσης

Η Ακαδημία έκοψε τους δεσμούς με τον Αρνό, αλλά τα μέλη της θα συγκρούονταν μεταξύ τους όταν ερχόταν η ώρα να αποφασίσουν για την αποπομπή της Φρόστενσον, η οποία κατηγορούνταν για συγκάλυψη. Γρήγορα σχηματίστηκαν δύο στρατόπεδα, στο ένα ήταν η πρώτη γυναίκα πρόεδρος της Ακαδημίας, Σάρα Ντάνιους, και στο άλλο ο Εγγκνταλ. Η Σάρα Ντάνιους θα γινόταν σύμβολο για τις γυναίκες και εχθρός για ορισμένα μέλη της Ακαδημίας, όταν μετά τη συνεδρίαση διάβασε ένα δελτίο τύπου στα

λοι παράγοντες που έπαιξαν ρόλο στη ψηφοφορία. Η τέχνη έπαιξε ρόλο, όσοι συμμάχησαν με την Ντάνιους δεν πίστευαν στην ιδέα της «δημιουργικής ευφυΐας» που είναι πάνω από νόμους. Επίσης, ήταν και μια ψηφοφορία για το πώς θα απαντούσαν στις καταγγελίες. Η πλευρά του Εγγκνταλ ήθελε την παλιά αντιμετώπιση, δηλαδή να «θάψουν» το ζήτημα, να το προσπεράσουν σαν κουτσομπολιό.

– Τελικά η ψηφοφορία ήταν 8-6 υπέρ της Φρόστενσον και η Ντάνιους ουσιαστικά οδηγήθηκε σε παραίτηση. Θα λέγατε ότι κέρδισε το κατεστημένο;

– Μπορεί να φαίνεται έτσι, αλλά έχασαν πολλά, κυρίως τη φήμη και την ανεξαρτησία τους. Παρ' όλα αυτά, όπως ανέφερα στην αρχή, η Ακαδημία είναι ακόμα οικονομικά ισχυρή και διατηρεί το κύρος που δίνει το βραβείο Νομπέλ.

Η τύχη της λέσχης

Η συνέντευξη τελειώνει με μια αναφορά στη λέσχη, που είναι και ο τίτλος του βιβλίου της Γκούσταφσον. Ένα μέρος όπου, σύμφωνα με τη δημοσιογράφο, η τέχνη γεννιόταν και πέθαινε την ίδια στιγμή.

«Πολλές από τις κοπέλες με τις οποίες μίλησα για το ρεπορτάζ κατέληξαν να κάνουν δουλειές μακριά από τον χώρο της τέχνης. Ήθελαν να γίνουν καλλιτέχνες και ο λόγος που έφυγαν από τη σκηνή είναι ο Αρνό και η σιωπή του καλλιτεχνικού κόσμου στη συμπεριφορά του. Νομίζω ότι είναι μέρος των εγκλημάτων του, ότι πολλά βιβλία και έργα τέχνης δεν δημιουργήθηκαν εξαιτίας της συμπεριφοράς του και της κουλτούρας της συγκάλυψης. Δεν κατέστρεψε μόνο σωματικά τις γυναίκες, αλλά και φιλοδοξίες και όνειρα. Είναι επίσης σημαντικό να αναφερθεί ότι η λέσχη ήταν ένα μέρος όπου λάμβαναν χώρα εξαιρετικές παραστάσεις και η τέχνη που παρουσταζόταν ήταν σημαντική. Τώρα για τους ανθρώπους που επιζητούσαν την καλή τέχνη, υπάρχει ένα κενό γιατί η λέσχη έκλεισε οριστικά».

Ο κ. Κωνσταντίνος Κοντοκώστας είναι δημοσιογράφος.

Ποιος δολοφόνησε τον Ιωάννη;

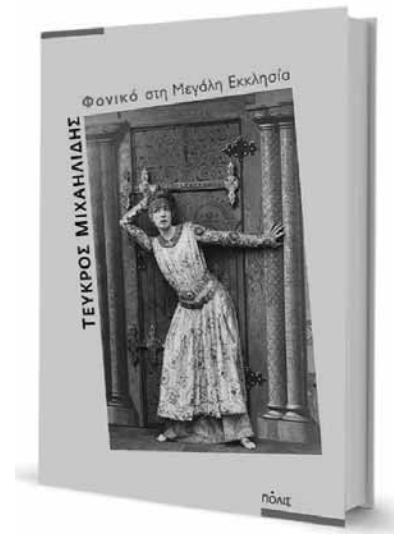
Ένα αστυνομικό θρίλερ που ζωντανεύει το κλίμα μιας ιδιαίτερης εποχής, της μετάβασης από την ύστερη αρχαιότητα στο Βυζάντιο

ΤΕΥΚΡΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ
Φονικό στη Μεγάλη Εκκλησία
εκδ. Πόλις, 2019, σελ. 321

Της **ΝΕΝΑΣ ΚΟΚΚΙΝΑΚΗ**

27 Δεκεμβρίου 537 μ.Χ., ημέρα των εγκαίνιων της Μεγάλης Εκκλησίας της Κωνσταντινούπολης, της Αγίας του Θεού Σοφίας. Την ίδια αυτή ημέρα θα βρεθεί δολοφονημένος ο Ιωάννης, συνεργάτης των αρχιτεκτόνων του λαμπρού ναού, με όλες τις ενδείξεις να οδηγούν στη Θεανώ, πρώην σπουδαστριά στην Ακαδημία του Πλάτωνος και στενή φίλη του θύματος. Είναι όντως ένοχη ή μήπως αποτελεί και αυτή θύμα μιας καλοστημένης συνωμοσίας;

Ο Τεύκρος Μιχαηλίδης, δεξιότεχνος του είδους της μαθηματικής αλλά και της αστυνομικής λογοτεχνίας, έχοντας ήδη στο ενεργητικό του –εκτός από τα γνωστά του μυθιστορήματα «Πυθαγόρεια εγκλήματα» (2006, μεταφρασμένο σε 6 γλώσσες), «Αχμές, ο γιος του φεγγαριού» (2009, Κρατικό Βραβείο Μυθιστορήματος της Κυπριακής Δημοκρατίας), «Ο μέτοικος και η συμμετρία», «Σφαιρικά κάτοπτρα, επίπεδοι φόνοι» (2016)– τη συλλογή διηγημάτων «Εγκλήματα δημοσιονομικής προσαρμογής» (2015), «Μιλώντας στην Άννα για τα μαθηματικά» (εκδόσεις Πατάκη, 2014) και 28 βιβλία επιστημονικά και λογοτεχνικά μεταφρασμένα από τα γαλλικά και τα αγγλικά, αφηγείται την υπόθεση του συγκεκριμένου φονικού. Στο έργο, του οποίου το εξώφυλλο κοσμείται από τη Σάρα Μπερνάρ ως αυτοκράτειρα Θεοδώρα (στο έργο «Θεοδώρα» του

Στο βιβλίο, ιστορικά πρόσωπα συναντιούνται με μυθοπλαστικούς ήρωες.

Victorien Sardou), ιστορικά πρόσωπα συναντιούνται με μυθοπλαστικούς ήρωες ζωντανεύοντας το κλίμα μιας ιδιαίτερης εποχής, της μετάβασης από την ύστερη αρχαιότητα στον πρώτο βυζαντινό χρυσό αιώνα. Πρόκειται για έργο μυθοπλασίας, σημειώνει ο συγγραφέας στο σύντομο επίμετρο («Τα όρια της ποιητικής αδειάς»), παραδεχόμενος ότι οι κύριοι χαρακτήρες δημιουργήθηκαν για τις ανάγκες του μύθου. «Ωστόσο η αφήγηση εκτυλίσσεται σε ιστορικό χρόνο και οι μυθοπλαστικοί ήρωες αλληλεπιδρούν με ιστορικά πρόσωπα», συμπληρώνει. Με τον τρόπο αυτό το βιβλίο καταφέρνει, συνδυάζοντας μυθοπλαστικά με ιστορικά στοιχεία, να αναδείξει μια υπόθεση εγκλήματος μέσα σε μια κοινωνία σοβαροφανή αλλά και ματαιόσπουδη, όπου κυριάρχει η σύγκρουση ανάμεσα στον

Την ημέρα των εγκαίνιων της Μεγάλης Εκκλησίας της Κωνσταντινούπολης, της Αγίας του Θεού Σοφίας, βρίσκεται νεκρός ο Ιωάννης, συνεργάτης των αρχιτεκτόνων του ναού.

παρακμάζοντα όμως εκθαμβωτικό βυζαντινό κόσμο του πλούτου και της εξουσίας με όλη την κοινωνική αγριότητα που συνεπάγεται. Οι συνεχείς χρονικές εναλλαγές, με τα σκάνδαλα, τις καταχρήσεις, την αλαζονεία του πλούτου και τα έντονα πάθη, στηρίζονται σε έγκυρες ιστορικές πηγές, από τις οποίες επιλέγονται οι πληροφορίες που εξυπηρετούν καλύτερα τον μύθο. Βασικός οδηγός, τα τρία αυθεντικά έργα του ιστορικού Προκόπιου (Περί πολέμων, Περί κτισμάτων και Ανέκδοτα), ιδιαίτέρως χρήσιμα για την παρουσίαση των χαρακτήρων της Θεοδώρας και του Ιουστινιανού. Σημαντική πηγή και

το έργο του Ευτόκιου, μέντορα και κηδεμόνα της Θεανώς μετά τον θάνατο του πατέρα της, που μαζί με τον Ανθέμιο και τον Ισίδωρο συνέλεξαν τα έργα του Αρχιμήδη και συνέταξαν τρεις κώδικες, μέσω των οποίων τα έργα του μεγάλου μαθηματικού έφτασαν μέχρι τις μέρες μας. Όλα αυτά αποδίδονται με ακρίβεια, εκτός φυσικά από τις «αστυνομικές δεξιότητες του Ευτόκιου», που, όπως σημειώνεται, «είναι επινοημένες». Ο Ευτόκιος αναλαμβάνει να εξηγήσει το θέμα και να αποδείξει ότι η καλλιέργημένη γυναίκα που κατηγορείται για τον βίαιο θάνατο του Ιωάννη δεν είναι παρά θύμα συνωμοσίας.

Πιστεύοντας στην αθωότητα της και έχοντας προφανώς πείσει γι' αυτήν και τον ίδιο τον αυτοκράτορα, ο Ευτόκιος παρακολουθεί τον θελημένο εγκλεισμό της κοπέλας σε μοναστήρι κοντά στη Βασιλεύουσα, όπου θα μελετήσει ένα πολυκαιρισμένο χειρόγραφο του Απολλώνιου (που της είχε ο ίδιος στείλει). Στο μεταξύ, η Θεανώ φυγαδεύεται εν γνώσει προφανώς του Ιουστινιανού στην αυλή του Χοσρόη, όπου θα περάσει αξεχάστες μέρες πλάι στον αγαπημένο της Ερμόδωρο. Ο θάνατος ωστόσο της Θεοδώρας, που συμβαίνει την ίδια εποχή, ανοίγει τον δρόμο της επιστροφής στην Πόλη.

Είναι 23 Δεκεμβρίου του 562 μ.Χ. Η Βασιλεύουσα έχει και πάλι εγκαίρως μετά τους αλλεπάλληλους σεισμούς που χώρισαν στα δύο τον τρούλο της Αγίας του Θεού Σοφίας και υποκρέωσαν τον αυτοκράτορα να τον χτίσει εκ νέου, τη φορά αυτή υπό την επίβλεψη του αξιόπιστου μηχανικού Ισίδωρου του Νεότερου. Στην αναφορά του προς τον αυτοκράτορα, ο μηχανικός καταγγέλλει τη νόθευση της χρυσής επικάλυψης της οροφής. Ο Ιουστινιανός θυμάται την ίδια καταγγελία που του είχε κάνει ο Ευτόκιος (όπου κατονομάζε τον Βασιλίδη, μάγιστρο των οφρικών και σύζυγο της αδελφής της Θεανώς, Αναστασίας, ως πθικό αυτουργό της δολοφονίας του Ιωάννη) και που για λόγους «εσωτερικής ισορροπίας» επέλεξε να την αγνοήσει. Τώρα όμως ο Ευτόκιος, ο άνθρωπος που είχε αφιερώσει τη ζωή του στη διάσωση των έργων του Αρχιμήδη, δεν ήταν εν ζωή, το ίδιο και η αυγούστα, και ο δαιμόνιος ένοχος καταδικάστηκε όπως του άξιζε. Η συνάντησή της Θεανώς με την αδελφή της στο τελευταίο κεφάλαιο θα αποκαλύψει τη φοβερή αλήθεια για τον φόνο του Ιωάννη.

Ο συγγραφέας χειρίζεται ένα τεράστιο υλικό, μέσα στο οποίο κινείται διακριτικά με άνεση που προϋποθέτει όχι μόνο καλή γνώση της Ιστορίας αλλά και οξυτάτη ματιά, φαντασία και συνδυαστική ικανότητα. Η αφήγηση που διανθίζεται από τη φιλοσοφία των μαθηματικών είναι συναρπαστική, οι διάλογοι ζωντανοί, οι περιγραφές λιτές, ικανές να ζωντανέψουν μια εποχή άκρως ενδιαφέρουσα.

**SPARRING
FOR LIFE**

Παίξε με κορυφαίους νεαρούς τενίστες στις αθλητικές εγκαταστάσεις του GC School

Σάββατο 10/10 - Ώρα: 13.00 - 19.00
Κυριακή 11/10 - Ώρα: 09.00 - 19.00

Εγγραφές και κρατήσεις μπορούν να γίνουν στο: www.sparringforlife.com

ΧΡΥΣΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

ΑΡΓΥΡΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

CharPilakoutasgroup

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Όλα τα έσοδα θα διατεθούν στο Μακάρειο νοσοκομείο

ΠΡΩΤΗ
Στέλλα Μάρκου | Γιώργος Λογίδης | Αντρέας Γιωργαλλής

ΠΙΑΣΑ
ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
7:00 - 10:00

**Listen
Live
Radio Live**

Available on the App Store | Google Play

24sports.com.cy

ΤΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Ανατέμνοντας την ταραγμένη Αμερική

Τα αιματηρά γεγονότα του 1968
και οι ομοιότητες με το σήμερα

Η δίκη των 7 του Σικάγο ★★
ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΘΡΙΛΕΡ (2020)
Σκηνοθεσία: Ααρν Σόρκιν
Ερμηνείες: Εντι Ρεντμίν, Τζόζεφ Γκόρντον-Λέβιτ, Μαρκ Ράιλανς

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Παραμονές των προεδρικών εκλογών στις ΗΠΑ, άλλη μια ταινία έρχεται να υπενθυμίσει την ταραγμένη πολιτική ιστορία –και ιδιαίτερα τη βαρυσήμαντη δεκαετία του 1960– η οποία σε μεγάλο βαθμό διαμόρφωσε τη συλλογική συνείδηση της σύγχρονης Αμερικής. Ο βραβευμένος με Όσκαρ σεναριογράφος Ααρν Σόρκιν περνάει εδώ και πίσω από την κάμερα προκειμένου να αφηγηθεί την ιστορία των επτά κατηγορουμένων της

Ο Ααρν Σόρκιν καταφέρνει να μοντάρει με επιτυχία τη ροή μιας από τις πιο διάσημες δίκες, που κράτησε σχεδόν έξι μήνες.

δίκης που ακολούθησε τα αιματηρά επεισόδια κατά τη διάρκεια του συνεδρίου των Δημοκρατικών στο Σικάγο το 1968. Οι διαδηλώσεις κατά του πολέμου στο Βιετνάμ, που μετατράπηκαν σε ταραχές με την αμείλικτη αστυνομική καταστολή, έφεραν τους επτά στο δικαστήριο με την κατηγορία της συνωμοσίας, σε μία από τις πιο διάσημες δίκες στα αμερικανικά χρονικά.

Ο Σόρκιν «θυμάται» την επιτυχία του δικού του (σεναριακά) «A Few Good Men», στήνοντας ξανά ένα δικαστικό θρίλερ, με πολύ πιο έντονη ωστόσο αυτή τη φορά πολιτική χροιά και ντοκιμαντερί-

στικες πινελιές. Για να το πετύχει επιστρατεύει μία ομάδα πρωτοκλασάτων ηθοποιών, στους ρόλους των κατηγορουμένων αλλά και σε εκείνους των δύο αντιπάλων συνηγόρων (Τζόζεφ Γκόρντον-Λέβιτ, Μαρκ Ράιλανς). Παράλληλα, καταφέρνει να μοντάρει με επιτυχία τη ροή της δίκης, που κράτησε σχεδόν έξι μήνες, με τα γεγονότα του Σικάγου –τα βλέπουμε σε διαδοχικά φλας μπακ– τα οποία σε ένα βαθμό είχαν τότε καταγραφεί και από τις κινηματογραφικές κάμερες.

Όσο για την ιστορική αναδρομή αυτή τα περιέχει σχεδόν όλα: την εξοργιστική αντιμετώπιση των προοδευτικών ανθρώπων της εποχής από την οργανωμένη πολιτεία, τις δικές τους εμφύλιες έριδες, την τραγικότητα ενός ατελέσφορου πολέμου και μια κοινωνία στα χαρακώματα, η οποία μοιάζει πολύ με τις σημερινές εικόνες που μας έρχονται από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού. Συμπτωματικά και τότε οι ταραχές συνέβησαν παραμονές μιας κρίσιμης εκλογικής αναμέτρησης... Στα υπόλοιπα, ο ρυθμός της ταινίας, ιδιαίτερα από ένα σημείο και έπειτα, είναι πολύ καλός και κλιμακούμενος προς το συγκινητικό φινάλε: από την άλλη κάποια κωμικά στοιχεία που μπαίνουν προφανώς για να ελαφρύνουν την αφήγηση, μάλλον στερούν περισσότερη ένταση και ειδικό βάρος από το σύνολο, ενώ και το πλήθος των βασικών χαρακτήρων είναι αρχικά αρκετά απαιτητικό για τον θεατή. Αξίζει να σημειωθεί πως τη διεύθυνση φωτογραφίας, η οποία καλείται να αναπαραστήσει την ατιμόφωρα της εποχής, έχει ο Φαίδων Παπαμπαλά («Νεμπράσκα», «Κόντρα σε όλα»)· μαζί με τα καινούργια γυρίσματα χρησιμοποιούνται επίσης πλάνα αρχείου, ειδικά όσον αφορά το κομμάτι των διαδηλώσεων.

Ο σκηνοθέτης επιστρατεύει μια ομάδα πρωτοκλασάτων ηθοποιών στους ρόλους των κατηγορουμένων, αλλά και σε εκείνους των δύο αντιπάλων συνηγόρων (στη φωτ. ο Σάσα Μπάρον Κοέν και ο Τζέρεμι Στρινγκ).

HOME CINEMA

Φόρος τιμής στη «Φωλιά του κούκου»

Επάνω, η Σάρα Πόουλσον πρωταγωνιστεί στη σειρά «Ratched» του Netflix. Ο Χάρι Ντιν Στάντον στην ταινία «Lucky», που προβάλλεται από το Cínobó.

Ratched
ΘΡΙΛΕΡ (2020)
Δημιουργός: Ράιαν Μέρφι
Ερμηνείες: Σάρα Πόλσον, Σίνθια Νίζον, Φιν Γουίτροκ

Το 1976 η Λουίζ Φλέτσερ κέρδισε το βραβείο Όσκαρ για την ερμηνεία της στην περίφημη «Φωλιά του κούκου», ερμηνεύοντας τον ρόλο της αμείλικτης και σαδιστικής νοσοκόμας Ράτσερτ, η οποία ταλαιπωρεί τον Τζακ Νικόλσον και τους υπόλοιπους τρόφιμους του ψυχιατρείου. Ο Ράιαν Μέρφι, δημιουργός επιτυχημένων σειρών όπως τα «Glee» και «American Horror Story», αντλεί έμπνευση από τον συγκεκριμένο γυναικείο χαρακτήρα, στήνοντας γύρω του μια καινούργια ιστορία για λογαριασμό του Netflix. Βρισκόμαστε στο 1947 και η Μίλντρεντ Ράτσερτ καταφέρνει να πιάσει δουλειά στο νεότευκτο, πρωτοποριακό ψυχιατρικό ίδρυμα του δρος Χάνοβερ. Ταυτόχρονα εκεί μεταφέρεται ο διαταραγμένος δράστης μιας σειράς αποτρόπαιων δολοφονιών. Εκείνη μοιάζει εκ πρώτης όψεως εξαιρετικά αποτελεσματική και οργανωμένη, κάτω από την επιφάνεια ωστόσο έχει ήδη αρχίσει να σχηματίζεται

μια σκοτεινή προσωπικότητα. Η βραβευμένη με Χρυσή Σφαίρα Σάρα Πόλσον αναλαμβάνει εδώ τον κεντρικό ρόλο μιας ενδιαφέρουσας αντιπρωίσδας, η οποία αποτελεί και φόρο τιμής στο αριστούργημα του Μίλως Φόρμαν. Οι δημιουργοί της σειράς, πάντως, αντλούν περισσότερη έμπνευση από ένα άλλο κλασικό φιλμ: τη «Λάμψη» του Στάνλεϊ Κιούμπρικ. Οι αχαιείς χώροι του ψυχιατρείου, με τα έντονα χρώματα και τον τρόπο με τον οποίο αποδίδεται η τρομακτική διάσταση της ιστορίας. Τα σκηνικά και τα κοστούμια είναι επίσης άψογα, ενώ οι αποκαλύψεις που γίνονται σταδιακά βοηθούν να κρατηθεί το ενδιαφέρον σε όλη τη διάρκεια του πρώτου κύκλου.

Lucky ★★★★★
ΔΡΑΜΑ (2017)
Σκηνοθεσία: Τζον Κάρολ Λιντς
Ερμηνείες: Χάρι Ντιν Στάντον, Ρον Λίβινγκστον, Ντέιβιντ Λιντς

Από την πλατφόρμα του Cínobó επιλέγουμε την ταινία-αποχαιρετισμό, και παράλληλα θρίαμβο, του Χάρι

Ντιν Στάντον. Ο Λάκι είναι ένας 90χρονος που ζει μοναχικά, στα όρια μιας μικρής πόλης, κάπου στα νοτιοδυτικά των ΗΠΑ. Ξυπνάει το πρωί, τεντώνει τα κοκαλιάρικα μέλη του με λίγη γυμναστική, φοράει τις μπότες και το καουμποϊκό καπέλο του και βγαίνει στον κόσμο. Θα ορκιζόσουν πως η ρουτίνα του είναι ίδια και απαράλλακτη εδώ και αιώνες. Ο Λάκι όμως είναι, όπως όλοι μας, θνητός: ένας άνθρωπος που φθάνει πια τόσο κοντά στην ιδέα του θανάτου ώστε γίνεται «φιλόσοφος», αποκαλύπτει τις αδυναμίες και τις επιθυμίες του, με την ελκρινεία κάποιου που απλώς δεν τον ενδιαφέρει πλέον να υποκριθεί.

Ο γνωστός ηθοποιός Τζον Κάρολ Λιντς κάνει σκηνοθετικό ντεμπούτο, κτίζοντας ολόκληρη την ταινία του πάνω στο άχρονο, ανεμοδαρμένο πρόσωπο του πρωταγωνιστή του. Εκεί πάνω, μοιάζει να λείει, βρίσκεται χαραγμένη η αποσταγμένη σοφία και ταυτόχρονα η απλότητα της ζωής. Επιπλέον, εκεί, αλλά και σε ολόκληρη την κατασκευή της ταινίας, συγκεντρώνεται αυτή η συγκινητική σπουδή πάνω στο θέμα του θανάτου.

PIK1

THΛ.: 22862000

21.30 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία Λειτουργία
10.00 Καμύματα τζι αρμάματα
Κωμική σειρά εποχής.
11.00 Γυναίκα - (Ε)
Ντοκιμαντέρ
11.30 Χρονογράφος III
Ντοκιμαντέρ
12.30 Συνουσία
«Αγάπης κύματα»
13.30 Αμύνεσθαι περί πατρών
Θεματική εκπομπή.
14.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
14.15 Neo - (Ε)
Θεματική εκπομπή.
16.00 Travel Diary
Ταξιδιωτικές ταινίες μικρού μήκους.
16.30 Σε προσκυνώ γλώσσα
Θεματική εκπομπή.
17.00 Αφάνειες ήρωες
Ιστορίες ανθρώπων που ξεχώρισαν στη Κύπρο ή στο εξωτερικό.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.20 Ο πιο αδύναμος κρίκος
Τηλεπαιχνίδι.
19.20 Λούνα Παρκ
Νέα σειρά με τους Μαρίλιν Σταύρου, Μαρίνο Χατζηβασιλείου.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Αθλητική Κυριακή
Αθλητική εκπομπή.
21.30 Παραδοσιακή βραδιά
Ψυχαγωγική εκπομπή με την Αντριά Καραντινίου.
23.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.05 Σαν σήμερα με το PIK
23.15 Αφάνειες ήρωες
00.15 EU4U, III - (Ε) (Ε)
01.15 Neo (Ε)

PIK2

THΛ.: 22862000

21.30 Jane Got A Gun
07.30 Το βαρελάκι με το μέλι (Ε)
Παιδική παράσταση.
08.45 Παιδική ζώνη
α. Μάγια η μέλισσα
β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νίκι Χόλγκερσον
γ. Ο μικρός Χνουδωτός δ. Γουίσερ
11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα.
11.30 Παιδική ζώνη
15.30 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα.
16.00 Μανώλης και Κατίνα-(Ε)
Κυπριακή κωμική σειρά.
16.30 Φύρδην Μιγδόν - (Ε)
Κυπριακή κωμική σειρά.
16.55 Η Πλατεία - (Ε)
Κυπριακή κωμική σειρά.
17.20 Μοιραία φρεγγάρια
Δραματική σειρά.
18.25 Euromaxx a la Carte
Σειρά ντοκιμαντέρ.
18.30 Μαζί/Birlikte - (Ε)
19.30 EU4U, III
Ενημερωτική εκπομπή.
19.40 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (στην Αγγλική)**
19.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)**
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
21.05 Χωρίς αποσκευές - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
21.30 Η Τζέιν πήρε το όπλο
Jane Got A Gun
Γουέστερν.
23.30 ArtCafe, IV - (Ε)
00.30 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)**
01.00 Μανώλης και Κατίνα - (Ε)
01.15 Φύρδην Μιγδόν - (Ε)
01.35 Πλατεία - (Ε)
02.00 Μοιραία φρεγγάρια - (Ε)
02.45 ΓΙΟΥΠΟΝΙΟΥΣ

OMEGA

THΛ.: 22477777

21.10 JOKER
05.30 Τώρα ό, τι συμβαίνει
Ενημερωτική εκπομπή, με τη Φαίη Μαυραγάνη.
09.45 Έλα χαμογέλα
Ψυχαγωγική εκπομπή, με τη Σίσσυ Χρηστίδου.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
15.00 Επιπλοκουμεδιές - (Ε)
Μαγειρικό show.
16.00 Greece's Next
Top Model 3 - (Ε)
Διαγωνισμός ομορφιάς με την Βίκυ Καγιά.
18.00 **OMEGA NEWS**
18.10 My Greece - (Ε)
Γαστρονομικό οδοιπορικό με τη Δέσποινα Βανδή.
19.10 Χαρούμενος ταξιδιώτης
Ταξιδιωτική εκπομπή, με τον Αλέξανδρο Ταραμουντί.
20.10 **OMEGA NEWS**
21.10 JOKER
Τηλεπαιχνίδι.
22.10 Any Given Sunday
(Fire down below)
Θρίλερ, με τους Στίβεν Σηγκάλ, Μαρτζ Χέλγκενμπεργκερ, κ.ά.
23.30 It's showtime
Μουσικοχορευτικό show.
01.00 Έλα χαμογέλα - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή, με τον Νίκο Χατζηνικολάου.
03.30 Daddy cool - (Ε)
Κωμική σειρά, με τους Σάκη Μπουλά, Μαριάννα Καυκαρίδου.
04.30 The Booth - (Ε)
05.30 DanSing Junior - (Ε)

ANT1

THΛ.: 22202020

21.20 Tomb Raider: Lara Croft
05.40 Πάρης κι Ελένη - (Ε)
Κωμική σειρά.
06.30 Δεληγιάννισιο
παρθενωγυγίο - (Ε)
Κωμική σειρά.
08.00 Papa A Toda Madre
Κωμική μεξικανική σειρά.
09.30 Taxi - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
10.20 La Pasta Pomilióri, III
Κυπριακή κωμική σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα
Εκπομπή για την υγεία.
12.50 Συντεντεύξεις-Το πρωινό
Casa De Mikel, II - (Ε)
13.50 Κωμική μεξικανική σειρά.
15.20 Ήλιος - (Ε)
Ελληνική σειρά.
17.30 Πέτα τι φρετζέζα, II - (Ε)
Κωμική σειρά.
18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10'**
18.10 Συνέχεια της σειράς
18.30 Το καφέ της Χαράς, IV
Κωμική σειρά.
19.30 Taxi
Τηλεπαιχνίδι, με τον Αλέξανδρο Τσουβέλα.
20.20 **Τα νέα του ANT1**
21.20 Tomb Raider: Lara Croft
Περιπέτεια δράσης, με τους Αλίσια Βικάντερ, Ντόμινικ Γουέστ, κ.ά.
23.15 Ενώπιος Ενωπίω
Ενημερωτική εκπομπή με τον Νίκο Χατζηνικολάου.
00.50 7 ζωές - (Ε)
Ελληνική σειρά.
01.40 Ευτυχισμένες μέρες - (Ε)
Ελληνική σειρά.
02.30 Η πρόβα του νυφικού (Ε)
Ελληνική σειρά.

ΣΙΓΜΑ

THΛ.: 22580100

21.15 The Voice of Greece
05.30 Οι Αδιάφθοροι - (Ε)
Κυπριακή κωμική σειρά.
06.30 Μια βολίτσα γεύσεις - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής, με τον Άκη Πετρετζίκη.
07.30 Παντρεμένοι κι οι δυο (Ε)
Κυπριακή κωμική σειρά.
08.00 Τα χρυσόψαρα - (Ε)
Κυπριακή κωμική σειρά.
09.00 Love it - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
10.30 Καλό μεσημεράκι - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
12.00 Προορισμός Ευτυχία - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
12.50 Βουρδέλα γεπόντο - (Ε)
Κυπριακή κωμική σειρά.
14.00 Ζωή ποδήλατο - (Ε)
Κυπριακή κωμική σειρά.
14.40 Όρα για φαγητό - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής, με την Αργυρώ Μπαρμπαρίγου.
15.40 My Style Rocks Gala
Διαγωνισμός μόδας.
18.00 **Γεγονότα σε συντομία**
18.10 My Style Rocks Gala
Διαγωνισμός μόδας.
18.50 The Voice of Greece - (Ε)
Μουσικός διαγωνισμός.
20.20 **Τοιές στα γεγονότα**
21.15 The Voice of Greece
Μουσικός διαγωνισμός.
00.20 **Γεγονότα σε τίτλους**
00.30 My Style Rocks Gala - (Ε)
Διαγωνισμός μόδας.
02.50 Happy Traveller - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
03.50 Καταγίδα - (Ε)
Δραματική σειρά.
04.50 Σε φόντο κόκκινο - (Ε)

ALPHA

THΛ.: 22212400

21.20 Αστέρια στην άμμο
06.00 Η κουζίνα της μαμάς (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής.
06.45 Έρωτας με επιδότηση
ΟΓΑ - (Ε)
Κωμική σειρά.
07.15 24 ώρες - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ.
08.15 Έλα στη θέση μου - (Ε)
Κυπριακή κωμική σειρά.
09.30 Έκολλα και σπιτάκι
Εκπομπή μαγειρικής, με την Αθηνά Λοϊζίδου.
10.00 Σ/Κ με τον Μάνεση
Ενημερωτική εκπομπή, με τον Νίκο Μάνεση.
13.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
13.50 Καλύτερα δεν γίνεται
Ψυχαγωγική εκπομπή, με τη Ναταλία Γερμανού.
16.45 Έλα στη θέση μου
Κωμική σειρά.
17.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.00 Έλα στη θέση μου
(Συνέχεια)
18.45 Κάμπινγκ - (Ε)
Κωμική σειρά.
19.30 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα, VIII
Κωμική σειρά
20.20 **ALPHA NEWS**
21.20 Αστέρια στην άμμο
Δραματική σειρά με τις Μίρκα Παπακωνσταντίνου, Μυρτώ Αλικάκη, κ.ά.
22.15 The Lóufs Night Show
Σατιρική εκπομπή.
00.00 Δώσε βάση - (Ε)
Κωμικό show με την Ιωάννα Λαμπροπούλου.
01.45 10η εντολή - (Ε)
03.30 Σ/Κ με τον Μάνεση - (Ε)

CAPITAL

THΛ.: 25577577

07.00 Τηλεαγορά
08.00 Τετράποδο θάμνα
10.00 Ξένι ταινία
11.30 Τηλεαγορά
12.05 Τα παιδιά του λιμανιού
14.00 Τηλεαγορά
15.15 Επίσημη αγαπημένη
17.00 Τηλεαγορά
19.00 Ξένι ταινία
21.00 Ξένι ταινία
23.00 Ο βομβιστής
01.00 Ξένι ταινία
03.00 Η διαγραφή

TV PLUS

THΛ.: 22259000

06.15 Παιδική ζώνη
09.30 Cook Eat - (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
13.00 Travel Guide
13.50 ANNITA κοίτα - (Ε)
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φρακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, II - (Ε)
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι - (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, III
22.30 Ξένι ταινία
00.05 Ξένι ταινία
01.50 Ξένες σειρές

ΤΗΤ

THΛ.: 22270745

07.55 Ξυπνάμε αλλιώς
08.00 Comedy Club
Ψυχαγωγική εκπομπή.
12.00 Comedy Woman
Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Comedy Club
18.00 Patriot - Κωμική σειρά.
20.00 Κάποτε στη Ρωσία
Ψυχαγωγική εκπομπή.
23.00 Stand Up
Ψυχαγωγική εκπομπή.
00.00 Haters
Κωμική εκπομπή.
01.00 Σπίτι 2
Reality Show.
03.00 ΤΗΤ Best

MOVIES BEST

21.00 Life At These Speeds
06.50 Wheely
08.30 Lady-Like
10.00 Dangerous Minds
12.00 Deutschland 86 - Ep. 1
13.00 Acusada (The Accused)
15.00 Damascus Cover
17.00 You're Not You
19.00 Venise N'est Pas En Italie
21.00 Life At These Speeds
23.00 Hit & Miss - Ep. 5
01.30 Acusada (The Accused)
03.25 Damascus Cover
05.05 You're Not You

GREEK CINEMA

22.00 Ο ξυπόλυτος πρίγκιπς
05.50 Τηλε-κονίβηλοι
07.25 Ταξίδι
08.55 Ηρώς με παντούφλες
10.40 Κακός, ψυχρός
κι ανάποδος
12.10 Ο τετραπέρατος
13.45 Η προσφυγοπούλα
15.40 Διακοπές στην Αίγινα
17.15 Κίτσος, μίνι
και σουβλάκια
18.45 Αγάπη και αίμα
20.30 Η ωραία των Αθηνών
22.00 Ο ξυπόλυτος πρίγκιπς
23.45 The κόπανοι
01.30 Ο θαλασσολόκος
02.55 Ένας ζήριος δεκανέας
04.20 Το παρελθόν μιας γυναίκας

Ο «Μεγάλος Περίπατος» της Βασιλίσσης Σοφίας

Μία αντι-πρόταση για την Αθήνα

Της **ΜΑΡΩΣ ΚΑΡΔΑΜΙΤΗΣ-ΑΔΑΜΗ**

Ο «Μεγάλος Περίπατος» της Πανεπιστημίου ανακαλεί παλαιότερες και νεότερες αναμνήσεις και φέρνει στον νου κάποιες σκέψεις που ίσως να μην είναι εντελώς αδιάφορες.

«Re-think Athens του 2014». Μία πλήρης πρόταση του Ιδρύματος Ωνάση που πρότεινε μια ολοκληρωμένη ανασυγκρότηση του κέντρου με άξονα την Πανεπιστημίου, από την Αμαλίας μέχρι την Πατισίων. «Αναπλάσεις για την Αθήνα του 2004». Μία συνολική πρόταση πολεοδομικής και αισθητικής αναβάθμισης της Αθήνας ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, που πρότεινε μεταξύ των άλλων αναβαθμίσεις στις λεωφόρους Ακαδημίας, Πανεπιστημίου, Σταδίου.

«Ρυθμιστικά Σχέδια» της πρωτεύουσας του υπουργείου Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος, «Καλύτερες Συνθήκες ζωής» επί υπουργίας Γ. Πλατά. Η Πανεπιστημίου πάλι στο προσκήνιο.

Στα παλαιότερα σχέδια αναπλάσεων της Αθήνας από τα τέλη του 19ου αιώνα και μέχρι τον πόλεμο, του Παύλου Βάκα το 1898, του Λουδ. Οφμαν και του Αθ. Γεωργιάδη το 1908, του Th. Mawson το 1914, του Μπαλάνου το 1917, στο περίφημο Σχέδιο Πόλεως Αθηνών του Π. Καλλιγά το 1924, στην πρόταση του Σ. Λελοπούδα, στο πρόγραμμα του 1935 του Δήμου Αθηναίων, η Πανεπιστημίου παραμένει βασικός άξονας, κεντρικό Βουλευτήριο της Αθήνας.

Τα πρώτα σπίτια που χτίζονται στις αρχές του 19ου αιώνα κατεδαφίζονται για να αντικατασταθούν από νεοκλασικά μέγαρα των μέσων του ίδιου αιώνα, για να αντικατασταθούν και αυτά (όχι όλα ευτυχώς) με εκλεκτικιστικά και τις πρώτες μεσοπολεμικές πολυκατοικίες.

Παραμένει πάντα στη θέση της η Αθηναϊκή Τριλογία, το Πανεπι-

στήμιο, η Ακαδημία και η Βιβλιοθήκη, με το Οφθαλμιατρείο, την Καθολική Εκκλησία παραδίπλα με την πρόταση άλλοτε να αποτελέσουν μέρος του Πανεπιστημιακού Κέντρου (πρόταση Καλλιγά) και άλλοτε του Κέντρου Γραμμάτων και Καλών Τεχνών (πρόταση Λελοπούδα).

Η Κοραή

Η μόνη σημαντική αλλαγή που προτείνεται σε πάνω από μία αναπλάσεις –που αν και δεν αφορά άμεσα τη λεωφόρο Πανεπιστημίου συνδέεται όμως μαζί της– είναι η διαπλάτυνση της οδού Κοραή και η προέκτασή της μέχρι το Μοναστηράκι ή το Αστεροσκοπείο, διασχίζοντας (και φυσικά καταστρέφοντας) το ιστορικό κέντρο.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η σημαντικότερη «καταστροφική» επέμβαση επί της λεωφόρου Πανεπιστημίου επέφερε το Σχέδιο Πόλεως του Klenze με τη μείωση του πλάτους των λεωφόρων από 32 μ. στα 21 μ. Λάθος που πληρώνει ακόμα η πρωτεύουσα.

Μέχρι τα μέσα περίπου του 20ού αιώνα η Πανεπιστημίου καταφέρνει, στην αρχή της τουλάχιστον, από το Σύνταγμα και μέχρι την Αθηναϊκή Τριλογία να εκπληρώσει τον προορισμό της ως περιπατητικό βουλεβάρτο. Η μεγάλη αύξηση όμως του πληθυσμού της πρωτεύουσας με την επακόλουθη αύξηση του κυκλοφοριακού και των προβλημάτων που φέρνει μαζί της, επιφέρει την οριστική αλλαγή της. Το «Re-think Athens» και ο «Μεγάλος Περίπατος» του Κώστα Μπακογιάννη, προσπαθούν απεγνωσμένα την αναγέννησή της. Είναι άραγε πραγματοποιήσιμο αυτό;

Σκέπτομαι ότι ίσως ο «Μεγάλος Περίπατος» της Βασιλίσσης Σοφίας (λεωφ. Κηφισίας παλαιότερα) θα μπορούσε να είναι μια αντιπρόταση. Με πλάτος ίσο με την Πανεπιστημίου που αυξάνεται σημαντικά

Η Βασιλίσσης Σοφίας αποτελεί τον βασικό πολιτιστικό άξονα της Αθήνας, πραγματοποιώντας με εναλλακτικό τρόπο το όραμα του εμπνευσμένου αρχιτέκτονα Γιάννη Δεσποτόπουλου, στα τέλη της δεκαετίας του 1950, για τη δημιουργία του Πνευματικού Κέντρου της Αθήνας.

Να κάνουμε αλλαγές, ναι, όμως να σεβόμαστε ταυτόχρονα όχι μόνο το παρόν και το μέλλον αλλά και το παρελθόν της πρωτεύουσας.

από την οδό Ριζάρη και μέχρι την οδό Γενναδίου, με άφθονο πράσινο και από τις δύο πλευρές της ξεκινώντας από τον Εθνικό (Βασιλικό) Κήπο, το οικοδομικό τετράγωνο Ρηγίλλης, Βασ. Σοφίας, Ριζάρη, Βασ. Κωνσταντίνου, συνεχίζουμε με το πάρκο Ριζάρη και το πάρκο του «Ευαγγελισμού» απέναντι, το πάρκο του ΝΙΜΤΣ, το μνημείο Βελιζέλου, το πράσινο του Μεγάρου Μουσικής και τις αμερικανικές πρεσβείας, την πλατεία Μαβίλη για να καταλήξουμε στην πλατεία Θών στη διασταύρωση με τη λεωφόρο Αλεξάνδρας.

Σε παλαιότερο «Επταήμερο» της «Καθημερινής» στις 5 Νοεμβρίου του 2000 (έχουν περάσει κιόλας 20 χρόνια, η κρίμα αλήθεια που σταμάτησαν τα «Επταήμερα») αφιερωμένο στη λεωφόρο Βασιλίσσης Σο-

φίας τα άρθρα «Μεγαλοπρέπεια και Δυναμισμός» του Νίκου Βατόπουλου, «Η γέννηση και η οικοδόμησή της κατά τον 19ο αιώνα», καθώς και «Η σταδιακή εξέλιξη της μέχρι σήμερα», η περιγραφή του πρώτου εκατέρωθεν της λεωφόρου, η σημερινή χρήση των κτιρίων που την περιβάλλουν, αποτελούν έναν τουριστικό οδηγό για τους Έλληνες και τους ξένους περιπατητές της.

Γιατί πραγματικά σε μια πόλη που στερείται τόσο πολύ το πράσινο, η Βασ. Σοφίας είναι σίγουρα μια ευνοημένη λεωφόρος. Οι περιποιημένες πρασιές μπροστά στις εισόδους των κτιρίων σε όλο το μήκος της (εκτός από ένα μόνο οικοδομικό τετράγωνο στην αρχή της μεταξύ της Ηρώδου του Αττικού και της πλατείας Παύλου Μελά) συνεισφέρουν ουσιαστικά στην αισθητική της εικόνα.

Η «λεωφόρος των μουσείων» χαρακτηρίζεται από την αρχιτέκτονα Mary. Σάκκα στο ίδιο αφιέρωμα. Το Μουσείο Μπενάκη, το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, το Βυζαντινό Μουσείο, η Εθνική Πινακοθήκη του Παύλου Μυλωνά και του Δημήτρη Φατούρου που τώρα ανακαινίζεται, το μικρό μουσείο της ΕΣΑ στο πάρκο Ελευθερί-

ας, είχε προστεθεί από το 2000 το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης. Δύο βήματα πιο κάτω, το Λύκειο του Αριστοτέλους επί της οδού Ρηγίλλης που αποκαλύφθηκε το 1996 και τα κατалоπα της Παλαιστρας των ρωμαϊκών χρόνων, τα λουτρά, το εφηβείο, το κονιστήριο... Μαζί με το Ωδείο του Δεσποτόπουλου σαν σκηνικό στο βάθος μας μεταφέρει σε άλλες εποχές. Πρόσφατα άνοιξε τις πύλες του και το Μουσείο Γουλανδρή δίπλα στον Άγιο Σπυρίδωνα στην οδό Ερατοσθένους, μισό χιλιόμετρο απόσταση.

Πολιτιστικός άξονας

Αν προσθέσουμε τις αίθουσες συνεδρίων, περιοδικών εκθέσεων, καφετέριες που διαθέτουν όλα τα μουσεία, το Ίδρυμα Θεοχαράκη, τις πάνω από 20 αίθουσες εκθέσεων σε απόσταση λιγότερο από μισό χιλιόμετρο από τον άξονα της Βασ. Σοφίας προς το Κολωνάκι αλλά και προς το Χίλτον, η λεωφόρος Βασ. Σοφίας αποτελεί αναμφίβολα τον βασικό πολιτιστικό άξονα της Αθήνας. Έχοντας αντιληφθεί ήδη από τις αρχές του περασμένου αιώνα τη μεγάλη σημασία του άξονα της Αθηνών - Κηφισίας τότε, Βασ. Σοφίας σήμερα, ο Μπαλάνος πρότει-

νε την ανάγκη διαπλάτυνσης της λεωφόρου στα 40 μέτρα.

Από τότε και μέχρι σήμερα η Βασ. Σοφίας όχι μόνο αποτελεί τον βασικό πολιτιστικό άξονα της Αθήνας, όπως ήδη αναφέραμε, πραγματοποιώντας με εναλλακτικό τρόπο το όραμα του εμπνευσμένου αρχιτέκτονα Γιάννη Δεσποτόπουλου στα τέλη της δεκαετίας του 1950 για τη δημιουργία του Πνευματικού Κέντρου της Αθήνας. Το πνευματικό κέντρο που προτείνεται να δημιουργηθεί μεταξύ των οδών Βασ. Σοφίας, Βασ. Κωνσταντίνου, Ρηγίλλης και πλατείας του Μεγάρου του Γένους Σχολής, για λόγους που δεν θα εξετασθούν εδώ, δεν πραγματοποιήθηκε, ωστόσο οι επιμέρους λειτουργίες που προβλέπεται να εξυπηρετήσει καλύφθηκαν σταδιακά κατά μήκος της Βασ. Σοφίας. Το μόνο κτίριο που υλοποιήθηκε είναι το Ωδείο - Μουσική Ακαδημία Αθηνών.

Όσο για την ξενοδοχειακή μονάδα που προβλεπόταν –των 500 δωματίων– υπερκαλύφθηκε από το πλήθος των ξενοδοχείων που δημιουργήθηκαν τόσο επί της λεωφόρου όσο και κυρίως στις λεωφ. Μικαλακοπούλου, Βασ. Κωνσταντίνου και στο Κολωνάκι.

Ενα υπαίθριο, ζωντανό μουσείο της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής

Η Βασ. Σοφίας αποτελεί ένα ζωντανό μουσείο νεοελληνικής αρχιτεκτονικής της ελληνικής πρωτεύουσας, ξεκινώντας από τα Παλαιά Ανάκτορα, τα Ιλίσια (Βυζαντινό Μουσείο), τα μέγαρα των Ερνστ Τσίλλερ και Αναστάση Μεταξά στην απέναντι πλευρά, που σήμερα φιλοξενούν πρεσβείες και μουσεία, των σημαντικότερων αρχιτεκτόνων του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα, την πρώτη αθηναϊκή πολυκατοικία. Το μέγαρο Πεσμαζόγλου, και πάλι του Ερνστ Τσίλλερ, τις πρώτες μεσοπολεμικές πολυκατοικίες του Κώστα Κιτσίκη (Βασ. Σοφίας 29), το Σαρόγλειο του Αλ. Νικολοπούδη, τις πολυκατοικίες (Βασ. Σοφίας 55, 57, 59) των Α. Κριεζή, Αντ. Κιτσίκη, Φ. Πεζάνη, το Χίλτον των Βουρέκα, Βασιλειάδη, Γεωργιάδη, Στάικου.

Το Μέγαρο Μουσικής των Keiholz - Βουρέκα και δίπλα το πάρκο Βενιζέλου, η ωραιότερη ίσως διαμόρφωση ελεύθερου χώρου πρασίνου της Αθήνας των Π. Βοκοτόπουλου και Δημ. Βλάσσου, το Πολεμικό Μουσείο (των Αποστολιάδη, Βαλεντή, Σταμπάλη), η αμερικανική πρεσβεία του Γκριπύς.

Όλοι οι σημαντικοί αρχιτέκτονες της Αθήνας: Παύλος Μυλωνάς (Βασ. Σοφίας 2), Αλέξανδρος Τομπάζης (Βασ. Σοφίας 75), Νίκος Βασιλακάκης (Βασ. Σοφίας 86 και 129), Νικ. Ζουμπουλιδής, Δημ. Τριποδάκης,

Όταν έχουμε έναν τόσο όμορφο και ενδιαφέροντα μεγάλο περίπατο, γιατί άραγε ψάχνουμε για κάποιον άλλο; Σε έναν περίπατο που διαμορφώθηκε σταδιακά μόνος του στο πέρασμα του χρόνου, διατηρώντας λίγο-πολύ τις αρχικές λειτουργίες, γιατί να προσπαθούμε να αλλάξουμε την εικόνα της Πανεπιστημίου;

Παναγιώτης Μιχαήλ (η περίφημη πολυκατοικία με τη γοργόνα), κ.ά. Μια πινακοθήκη αρχιτεκτονικών έργων όχι όλων ιδιαίτερα σημαντικών αυτών καθ' αυτά, αλλά που στο σύνολό τους εικονογραφούν με τον καλύτερο τρόπο τις τάσεις της νεώτερης αρχιτεκτονικής της πρωτεύουσας.

Και δίπλα στις πολυκατοικίες δεν θα πρέπει να παραλείψουμε τα νοσοκομειακά κτίρια του Αιγινήτειου, Ιπποκράτειου (αρχικά Εμπορική Σχολή), Αρεταίειου, Ευαγγελισμού, χαρακτηριστικά κτίρια της νοσοκο-

Το να μπορεί μια πόλη να διατηρεί τη φυσιογνωμία της στον χρόνο όσο και να τολμάει να αλλάζει «σημειακά» όταν χρειάζεται, απαιτεί γνώση, σοφία και κυρίως αγάπη, πολλή αγάπη για την πόλη.

μειακής αρχιτεκτονικής στο γύρισμα του 19ου προς τον 20ό αιώνα, και τους μικρούς ναούς του Αγίου Νικολάου του Πτωχοκομείου του Π. Κάλκου (1876) δίπλα στην αγγλική πρεσβεία, του Αγίου Γεωργίου (1849) στο πάρκο της Ριζαρείου του Αρμόδιου Βλάχου και τον ναό του (1857) Δημήτρη Ζέζου του Αμαλίου-Ορφαντοτροφείου λίγο πιο μέσα από τη λεωφ. Βασ. Σοφίας. Ο,τι έχει μείνει από το παλιό συγκρότημα.

Και αν σε κάποιον δεν φθάνουν αυτά μπορεί να καταφορίσει την

Ηρώδου του Αττικού, να περάσει το Μέγαρο Μαξίμου και το Προεδρικό Μέγαρο (Ανάκτορα Διαδόχου) και να ατενίσει το Παναθηναϊκό Στάδιο ή να στρίψει προς τον Εθνικό (Βασιλικό) Κήπο και το Ζάππειο.

Όταν έχουμε έναν τόσο όμορφο και ενδιαφέροντα μεγάλο περίπατο γιατί άραγε ψάχνουμε για κάποιον άλλο; Σε έναν περίπατο που διαμορφώθηκε σταδιακά μόνος του στο πέρασμα του χρόνου διατηρώντας λίγο-πολύ τις αρχικές λειτουργίες, γιατί να προσπαθούμε

να αλλάξουμε την εικόνα της Πανεπιστημίου; Σίγουρα η φύτευση πράσινου και η δημιουργία υγρών χώρων που πρότεινε το «Re think Athens» και ο «Μεγάλος Περίπατος» του Μπακογιάννη έχουν στοιχεία που μπορεί να μορφώνουν τη λεωφόρο. Με φειδώ όμως και μέτρο, διαφορετικά θα δημιουργήσουμε μια νέα λεωφόρο που δεν θα έχει καμία σχέση με αυτήν που ήταν κάποτε.

Να κάνουμε αλλαγές, ναι, αλλά να σεβόμαστε ταυτόχρονα όχι μόνο το παρόν και το μέλλον αλλά και το παρελθόν της πόλης. Σκεφθείτε το εμπορικό τρίγωνο πώς θα ήταν αν είχε ανοικτεί η οδός Κοραή. Σκεφθείτε πώς θα ήταν η Πλάκα αν είχαν πραγματοποιηθεί στον χώρο της ανασκαφές. Ίσως λοιπόν η Βασιλίσσης Σοφίας να είναι μια κάποια λύση.

Όσο για το κυκλοφοριακό, η Μικαλακοπούλου, η Βασ. Κωνσταντίνου, ο περιφερειακός του Λυκαβηττού, τα πάρκινγκ Polis και του Μεγάρου Μουσικής ίσως να μπορούν να βοηθήσουν.

Το να μπορεί μια πόλη να διατηρεί τη φυσιογνωμία της στον χρόνο όσο και να τολμάει να αλλάζει «σημειακά» όταν χρειάζεται, απαιτεί γνώση, σοφία και κυρίως αγάπη, πολλή αγάπη για την πόλη.

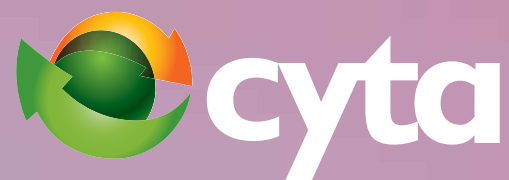
Η κ. Μάρω Καρδαμίτη-Αδάμη είναι ομ. καθηγήτρια στο ΕΜΠ.

digital agenda

CYPRUS SUMMIT

POWERED BY

“ HUMANITY ON THE EDGE ”

MANAGING THE UNMANAGEABLE

OCTOBER 21, 2020

- CONSUMERS AFTER THE VIRUS ERA. MANAGING THE CRAZINESS.
 - EDUCATION ON THE BRINK. LEARNING HOW TO LEARN.
- 5G AND THE CONSPIRACY ERA. SOCIAL MEDIA AND DEMOCRACY.
- COMPANY ETHOS AFTER THE 'BLACK LIVES MATTER' MOVEMENT.
- MEDICAL RESEARCH ON STEROIDS. THE BATTLE FOR SUPREMACY.
- EUROPE ON ITS KNEES OR ON THE RISE? CORONA VIRUS LESSONS OF SOLIDARITY.

PRE-REGISTER

digitalagency.com

SUPPORTERS

PARTNERS

A PROJECT ENDORSED BY

